

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SILTANÊ FÎLAN

Yaşar Kemal

Ji tirkî: Mustafa Aydoğan

NÛDEM

SILTANÊ FÎLAN

SILTANÊ FÎLAN

Yaşar Kemal

Roman

Wergera ji tirkî: *Mustafa Aydoğan*

NÛDEM

Weşanên NÛDEM 36

Siltanê Fîlan

Stockholm: 1998

© Kurdiya wê Weşanên Nûdem
Pergala bergê û rûpelan NÛDEM
Wêneya bergê: Filek
Çapa bergê: Jakobsbergs Tryckeri
ISBN: 91 88592-36 7

Adres:

Nûdem Box 177

177 23 Järfälla-Sweden

Tel û Fax: 8-580 131 62, 8-583 564 68

PÊŞGOTIN

Di destpêka salên heyştêyî de ez li taxeke derveyî Stockholme bi cih bûbûm. Mala min nêzîkî kitêbxaneya taxê bû. Herçiqas ez hinekî hînî zimanê swêdî bûbûm jî, dîsan min bi pîranî pirtûkên bi tirkî dixwendin. Salên ku ez behsa wan dikim hê bi zimanê kurdî çî bigire pirtûk tunebûn. Ji nav pirtûkên ku min ji pirtûkxanê bi emanetî dibirin malê û dixwendin gelek jê romanên Yaşar Kemal bûn. Romanên Yaşar Kemal ez ber bi cîhana çîrokî û zaroktiyê ve dikişandim. Bi *İnce Memed* re ez jî dibûm İnce Memedek û min li dijî zilma Abdî Axa serî hildida. Di romanên wî de ez dibûm şahidê tevkujiya ermeniyên, min mêrxasî û bedewiya kurdan nas dikir. Ez gav bi gav li Çûkûrovayê digeryam. Min têkiliyên axê û traktorê û bi wê re mirina sîstema feodalîzmê û pêşketina kapîtalîzmê didît. Çûkûrova geh li ber çavên min dibû deryaya kul û derdan geh jî dibû dermanê çareseriyê wan. Erê, min romanên Yaşar Kemal dixwendin û min şiroveya wan ji hevalên xwe yê nêzîk re dikir. Rojekê, min ji pirtûkxaneyê tirkî ya li Stockholme çend pirtûkên Yaşar Kemal kirîn. Duda ji wan pirtûkên çîrokan bûn û li ser yekê jî "romana zarokan" hatibû nivîsandin. Min romana "zarokan" danîbû quncikekê. Demek di ser re derbas bû. Ez li romana ku li ser bergê wê "romana zarokan" hatibû nivîsandin vegeyriyam. Min

çend rûpel jê xwendin, min xwest ez dev jê berdim, lê min nika-rîbû. Min ew xwend. Min xwe tê de dît, min kurd tê de dîtîn, min jîrîtû û liberxwedana gêrikan şiband ya kurdan û hovîtû û êrîşkeriya filan jî şiband ya serdestên tirkan.

Fîl tên welatê gêrikan, dixwazin gêrikan asîmîle bikin, dibistanên filan vedikin, gêrikan tê de bi zimanê filan perwerde dikin, dixwazin ew ji gêrikîtiya xwe bi dûr bikevin, bibin fîl û welatê wan jî bibe welatê filan. Gêrik jî perçe dibin, hinek fîlîtiyê qebûl dikin, hinek jî qebûl nakin, li ber xwe didin, dixwazin gêrikîtiya xwe û gêrikistana xwe biparêzin.

Yaşar Kemal di vê romana xwe de du karakterên heywanan hîlbijartine; fîl û gêrik. Fîl ji ber girsbûna xwe nîşana zilmê hatiye hîlbijartin û gêrik jî ji ber hûrbûna xwe nîşana xebat û liberxwedanê... Ev romana ku mîna romaneke zarokan hatibû pêşkêşkirin, di destpêkê de bala xwendevanan nekişandibû. Lê paşê hin çepên tirkan ew mîna serîhildana karkeran ya li dijî serdestan dîtîbûn, gelek der û doran jî ew mîna serîhildana çîna karker ya li dijî emperyalîzmê anîbûn zimên. Dibe ku jî weha be, mirov gelek motîvên çîneyîtiyê jî tê de dibîne û ji ber çepîtiya Yaşar Kemal ya wê demê wê xwestûbe motîvên çîneyîtiyê jî bi kar bîne. Lê gava wek kurd mirov romanê dixwîne, mirov digel motîvên çîneyîtiyê bi giranî motîvên milî tê de dibîne. Tevî hewildanên rengê sor û motîvên çîneyîtiyê yên bi vî rengî hatine xemilandin jî pirtûk her wek pirtûkeke berxwedana gelê gêrikan ya li dijî êrîşên kolonyalîzmê ye. Di vê maneyê de serîhildan û şoreşeke neteweyî ya pêşengê wê hesinkerekî ku di bin tesîra Kawayê hesinker de hatiye hîlbijartin. Bi vê ve girêdayî ew berxwedana gelê kurd e. Ez bawer dikim wê ji ber van motîvên milî û ji ber tîrsa Yaşar Kemal ya ji sîstemê be ku wî ev romana xwe mîna romaneke zarokan pêşkêş kiriye. Di sîstemên nedemokratîk û dîktator de ge-

lek caran nivîskar û hunermend bi riya sembolan neheqiya sîstem û civatê tînin zimên.

Berî bi heft-heşt salan min pir dixwest ku ev roman wergerê kurdî. Min rojekê bi dostê xwe Mustafa re li ser vê romanê sohbet kir û min pêşniyaza ku ew romanê wergerîne kurdî jê re bir. Wî jî roman xwendibû û pir kêfa wî jê re hatibû. Wî pêşniyaza min maqûl dît û tavlê dest bi wergerandina wê kir. Lê bi tenê çend rûpelên pêşî jê wergerandin û wisa hişt. Gava me weşanxaneyê Nûdemê ava kir, min dîsan jê xwest ku ew vê romanê wergerîne zimanê kurdî. Wî behsa zehmetiyên wergera vê romanê kir. Bi rastî jî weha bû, zehmet bû. Wergerandina romana ku bi îdyoman mişt e ne hêsan bû. Me di dawiya sala 1996an de bi hev re Yaşar Kemal li Stokholmê dît. Wê demê Yaşar Kemal ji ber gotareke xwe ya ku di *Der Spiegelê* de weşandibû ji Tirkîyeyê gelek êrîş hatibûnê. Kemal di gotara xwe de behsa fil û gêrikana dikir; yanî behsa tirk û kurdan, behsa polîtîkaya tirkana ya asîmîlekirina kurdan kiribû û ji ber gotinên xwe mehkûm bûbû. Hin dostên wî yê nêzîk jê xwestibûn ku ew xwe bide alî û demekê ji Tirkîyeyê bi dûr bikeve. Ew jî çend mehekî hatibû Stokholmê. Nivîskarekî dinyayî ji bo çend rêzan surgun bûbû. Gava me di hevdîtina xwe de jê re behsa wergerandina *Siltanê Filan* kiribû, ew bi qelafetê xwe yê girs ji cihê xwe pengizî bû û mîna zarokekî kêfxweş bûbû. Ne ji ber ku pirtûkeke wî werdigeriya zimanekî din kêfxweş dibû, lê ji bo ku wê *Siltanê Filan* wergeriya zimanê kurdî kêfxweş dibû. Wî digot ecêb e, ku heta niha kurdan ev romana wî ferq nekiribûn. Bi xwe got, ku hîlbijartina me hîlbijartineke pir baş e û xwe da ber hemû piştgirî û alîkariyan. Gava Mustafa jê re behsa zehmetiya zimanê wî û term û îdyoman kir, wî dîsan bi kêfxweşî xwe da ber şirovekirina hemû gotin, term û îdyomên zehmet. Wê rojê Yaşar Kemal bi dilekî geş

pesnê nivîsandina kurdî da, ji stran û destanên kurdî bi kurtî be jî nimûne anîn, ji bo kurtedemekê be jî bi kurdbûna xwe şa bû, şabûna xwe anî zimên û ji me hêviya berdewamiya nivîsandina kurdî kir.

Di hemû sohbeta me de ew bi kêf bû, devbiken bû, dilşa bû. Kurdîtiya wî ji tirkîtiya wî girantir bû. Bi zimanê "em" û "ew" dipeyivî. Yanî "em kurd" û "ew tirk". Behsa dewlemendiya edebiyata kurdî ya devkî kir. Behsa stran û destanên kurdî, dengbêjiya kurdî, bedewî û mêrxasiya kurdan kir. Gava me jî pirsra "çima tu bi kurdî nanivîsînî?" jê kir, wî got, ku ew pir dixwaze lê mixabin ku ew nikare. Erê ew bi kurdiya devkî dikare bipeyive û ji stran û destanên kurdî baş fêhm dike, lê herçî nivîsandina kurdî ye ew nikare û ji niha û pê ve jî jê re pir zehmet e ku hîn bibe.

Loma min xwest ez hinekî dakevim jiyana wî ya zaroktiyê û bibînim bê çima ev nivîskarê mezin û gerdûnî ji zimanê xwe bi dûr ketiye û ziman û kultureke din gerdûnî kiriye.

Kurdbûyin û nekurdbûyina Yaşar Kemal hem ji aliyê kurdan ve û hem jî ji aliyê tirkan ve hertim hatiye minaqeşekirin. Ji herdu aliyên ve jî bi zimanekî tûj hatiye rexnekirin. Kurd çûne ser wî ku çima ew bi kurdî nanivîsîne, çima ew nabêje ew nivîskarekî kurd e, an jî çima ew stran û destanên kurdî didize, bi tirkî dinivîsîne û dike malê ziman û edebiyata tirkan. Herçî tirk in, çi cara ku Yaşar Kemal tiştê di derheqê gelê kurd de an jî di derheqê demokratîzekirina Tirkîyeyê de nivîsandibe, ew bûye hedefa rexne û êrîşên tûj. Lê Yaşar Kemal nivîskariya xwe dewam kiriye û îro bûye nivîskarekî cîhanî. Tiştê ku min ji devê vî nivîskarê mezin î cîhanî bihîst ku ew kurd e, ji malbateke kurd e û bi vê jî serbilind e. Di çavkaniyên nivîskî de jî tê gotin ku Yaşar Kemal di malbateke kurdîxêv de hatiye dinyayê. Hê Yaşar Kemal biçûk e, malbata wî ji Wanê surgunî Çûkûrovayê dibe. Ew li gun-

dê Hemiteyê bi cih dibin. Li gorî çavkaniyên nivîskî gundê Hemiteyê gundekî tirkan e û ji malbata Yaşar Kemal pê ve kes li wî gundî bi kurdî napeyivin.

Bavê Yaşar Kemal di sê-çar saliya Yaşar Kemal de ji aliyê zarokekî nav mala xwe (ewladlixê) xwe ve li mizgeftê, di ser nimêjê de bi kêran tê kuştin. Ew bûyera ha, li welatê xerîbiyê dilê Yaşarê biçûk perçe dike, ew şok dibe û ji ber wê şokê, piştî mirina bavê xwe bi çend salan nikare bipeyive, gava dipeyive zimanê wî li hev digere. Kuştina bavê wî, mîna ewrekî reş bi ser malbata wî ya surgunbûyî de digire, ji ber adet û toreya kurdan yê kevin, apê Yaşar Kemal bi diya wî re dizewice û Yaşar Kemal li ber destê apê xwe digihê. Apê wî ku berê jî zewicî bû dibe xwediyê du jinan. Jina wî ya duwem, yanî diya Yaşar Kemal jî ji Wanê, ji malbateke esilzade ye û bi kurdîtiya xwe jî heta mirina xwe serbilind bûye. Ji ber ku mala bavê wê maleke xuyayî bûye, li Wanê stranbêj û dengbêj ji mala wan kêr nebûne û diya wî hertim bi gotina ku "Evdalê Zeynikê li mala me destê xwe dida ber guhê xwe û distira, an jî em ji maleke ku Evdalê Zeynikê hertim lê dibû mêvan tîn" digot û pê xwe serbilind û bi esil hîs dikir. Wê ji ber tesîra stranbêj, dengbêj û bi gotina diya Yaşar Kemal Evdalê Zeynikê be ku Yaşar Kemal hê di pêncsaliya xwe de dest bi stranbêjî û çîrokbêjîyê dike. Ew stran û çîrokên xwe di civatan de dibêje û gelekî bala guhdaran dikişîne. Piştî demekê ew li gundê Hemiteyê û li gundên der û dorê bi navê Aşiq Kemal tê bi nav kirin. Aşiq Kemal, bi aşiqên din re -mîna Aşiq Alî ku ew paşê wî dike yek ji qehremanên romana xwe ya bi navê *Dara Hinarê*- davêjin ber hev. Aşiq Alî jê re dibêje, ger ew bi zaroktiya xwe evqasî jîr be, gava ew mezin bibe ew ê bibe mîna Karacaoglan. Karacaoglanê biçûk gava ji Wanê koç dikin û li Hemiteyê bi cih dibin, di serjêkirina qurbanan de, gava mêrê metika wî pez

digurêne, kêra wî dişemite û li çavê Yaşêr dikeve. Ew roj ev roj e Yaşar Kemal bi çavekî dijî.

Yaşar Kemalê surgunbûyî, ji bavê sêwî, bi çavekî û nexwendî li gundê Hemiteyê û li gundên dorhêlê mîna cinêkî ye, jîr e, bi kêrî xwe tê, xwe zû dixê çavên xelkê û xwe dide hezkirin. Li gundê wan kesî ku bi xwendin û nivîsandinê bizanibin nîne. Hemû nexwendî ne û dibistan jî li gund tune ye. Yaşar Kemal cara pêşî di heşyt saliya xwe de nivîsê bi riya etarekî dibîne. Rojekê etarek tê gundê wan. Yaşarê bi meraq dibîne ku etar bi pênuşekê tiştekî li defterê dinivîsîne. Yaşar Kemal jî etêr dipirse bê ew çi ye. Etar jî jê re dibêje, ku ew deynê gundiyan dinivîsîne û ji bo ku ew ji bîr neke, paşê wan dixwîne û bi wî awayî dikare deynê xwe ji nava gundiyan bide hev. Ew tiştê ha gelekî bala Yaşar Kemal dikişîne. Ew tavi lê têdigihîje ku ger ew hînî wê nivîsandinê bibe ew ê bikaribe bi riya nivîsandinê stran, şîr, çîrok û destanên xwe binivîsîne û bi wê yekê ew ê bikaribe bi hêsanî bi bîr bîne.

Piştî wê bûyera etêr ew dixwaze zû hînî nivîsandinê bibe. Lê dibistan li gundê wan tune ye. Ji bo xwendinê divê ew biçe gundekî din. Ger ew bikaribe xwe bigihîne gundekî din jî, ji ber nebûna peran, ji ber feqîriyê ew ê nikaribe dibistanê bixwîne. Yaşar Kemal jî xwe re soz dide ku ew ê herî dirêj di hundurê sê mehan de hînî nivîsandinê bibe. Ew berê xwe dide gundê Burhanliyê. Diçe ba mamosta û dibêje, ez dixwazim bixwînim. Mamosta li vî xortikê nehsalî yê bi çavekî dinihêre, li kinc û qerpalên lê dinihêre û bawer nake ku ew ê bikaribe bi wî awayî tu xwendinê bike. Yaşar Kemalê ku bûye evîndarê xwendinê, li ber mamosta digere û sozê didê ku ew ê di hundurê sê mehan de hînî nivîsandinê bibe. Û bi rastî jî piştî xwendina sê mehan êdî Yaşar Kemal dest bi xwendina rojnameyan dike. Ew êdî bûye gurekî xwendinê. Ew li ku çav li çi dikeve, dixwîne, çi tê bîrê dinivîsîne. Gava

ew sinifa pêncan xelas dike, dixwaze xwendina xwe bidomîne. Lê dibistana navîn li gund tunebû. Di wê navê de wan mal bar kiribûn Edenê û di xaniyekê xerabeyê de diman. Yaşar Kemal di bin şerdên zehmet de li Edenê dest bi xwendinê dike. Ew ji ber bêîmkaniyê di sala 1939an de mecbûr dimîne ku dibistana navîn di sinifa dawî de nîvcî bihêle.

Êdî Yaşar Kemal xortik e, divê ew bixebite û alîkariya apê xwe û diya xwe bike. Çi kar dikeve ber wî ew dike. Ew ji tevrikê, ji hevdana pembo, ji paletî û şifertiya traktorê bigire heta beqçitiya nava erdan dike. Lê di her karî de jî dîsan ew li stran û destanên xwe difikire. Ew difikire û dinivîsîne. Dinivîsîne û dixwaze bi xelkê bide xwendin...

Di salên 1941-1942an de Yaşar Kemal li gundê bi navê Baxçe ku nêzîkî gundê Hemiteyê ye dibe alîkarê mamosta. Paşê rola mamostetiye digire. Ew mîna mamosta jî gelekî jîr e. Xwendevanên xwe bi huner û edebiyatê perwerde dike. Ji wan re stran û dengbêjan tîne, di sinifê de bi wan dide gotin û bi wê yekê şagirtên wî bêhawe kêfxweş dibin û bi qasî wê kêfxweşiyê bi mamosteyê xwe ve têne girêdan. Herweha Yaşar Kemal bi şagirtên xwe komeke tiyatroyê ava dike û şagitan dikişîne nava cîhana tiyatroyê jî. Lê ji ber ku meyla wî li ser edebiyat û nivîsandinê ye, ew dibe aboneyên gelek kovaran û kovar jê re têne dibistanê. Ew dibe xwendevanekî baş û paşê dixwaze bibe nivîskarekî baş. Ew dest pê dike hêdî hêdî şîrên xwe ji kovaran re dişîne û şîrên wî di kovaran de tên weşandin. Gava ew cara pêşî di kovarê de çav li navê xwe dikeve, ew bêhawe dilşa dibe û ew dilşahiya wî dike ku ew heta îro jî dev ji nivîskariyê, dev ji êş û xweşiyên nivîskariyê bernede. Ew li Edenê di kovarên mîna "Görüşler", "Çığ", "Kovan", "Ülkü", "Millet" û "Başpınar" de şîrên xwe belav dike. Di wê navê de jî ew li gundan digere, çîrok û destanên ku ji

gundiyan dibihîze, di deftera xwe de dinivîsîne û paşê li ser wan dixebite.

Di wan salan de jî ew li Edenê ji xwe re deqîloyekê peyda dike û dibe "erzûhalcî". Yanî ew bi perê xwe ji xelkê re erzûhalan dinivîsîne. Bi riya nivîsandina erzûhalan ew xelkê wir, kul û derdên wan, êş û azarên wan, cîhana wan ya hundurî baştir nas dike û ew yeka ha di pêş de dibe çavkaniyên romanên wî yên bingehîn. Yaşar Kemal piraniya gernasên xwe ji wan mirovan hildibijêre û serpêhatiya wan ji nû ve dinivîsîne.

Her wê demê ew li Edenê Arif û Abidîn Dîno nas dike. Arif û Abidîn Dîno di jiyana Tirkîyeyê ya edebî û hunerî de du navên girîng bûn. Herdu bira wê demê ji aliyê karbidestên hatibûn surgunkirin û li Edenê dijiyan. Herçiqas hevîskirina Yaşar Kemal û herdu biran bi tesadufî be jî, lê dostaniya wan heta dawîya jiyana herdu biran dom dike. Hevîskirina Yaşar Kemal ya bi Arif û Abidîn Dîno re, dibe destpêka jiyaneke nû. Wî ê edî jiyana gundîtiyê li dû xwe bihişt û bi riya Stembolê bibûya nivîskarekî cîhanî. Edî Edene ji Yaşar Kemal re teng tê, ew dixwaze biçe Stembolê. Lê ew li Stembolê kesî nas nake, tu navnîşanên wî, tu dostên wî yên nêzîk nînin. Abidîn û jina xwe Guzin Dîno navnîşana Azra Erhat didinê. Piraniya nivîskar û wergerên ku li Stembolê bûn, nas û dostên Abidîn û Guzinê bûn. Yaşar Kemal li Stembolê diçe ba Azra Erhat. Ji wê re behsa herdu dostên wê û jiyana wan ya li surgunê dike. Pêşî tiştê ji vî xortê bi qelafetê gundiyan nakeve serê Azrayê, lê paşê ew li wî û li fikir û fantaziyan wî ecêbmayî dimîne. Azra wî dibe mala xwe û pê re li ser zîman û edebiyatê, li ser edebiyata devkî û kulturên cihê sohbet dike.

Yaşar Kemal, li Babîaliyê, di rojnameya Cumhuriyetê de dibe xwedî kar. Karbidestên rojnameyê ji bo jîrîtiya Yaşar Kemal û ji

bo ku ew bi kurdî dizane ji bo roportajan wî dişîne Diyarbekirê. Yaşar Kemal ji Diyarbekirê jî derbasî Wanê dibe û diçe gundê zaroktiya xwe, nava merivên xwe. Gava merivên wî çav li wî dikevin li ser serê wî kom dibin û bi hemêz û maçikirinan vî xortê jêhatî dilşa dikin. Ew li wir li ser jiyana kurdan, li ser şertên zehmet yê jiyane ji rojnameya Cumuhuriyetê re roportajan dişîne. Lê ji ber ku rojname nakeve destên wî ew nizane ka gelo roportajên wî tene weşandin an na. Lê haya wî jê nîne ku roportajên wî li Stembolê deng didin û herkes vî navê nû meraq dikin. Gava Yaşar Kemal bi xwe cara pêşî çav li roportajên xwe dikeve, gelekî kêfa wî tê, radihêje rojnameyê û baz dide dereke xalî û dixwîne. Ew di roportajên xwe de êş û zehmetiyên ku xelk dikişînin û jiyana kurdan ya zehmet î di şikeftan de tîne zimên.

Rojnameya Cumuhuriyetê ji bo roportajên wî pereyekî baş di-diye û êdî deriyê şansê li ber vedibe û roj bi roj ber bi pêş ve diçe.

Piştî roportajên Kurdistanê ku bi navê roportajên "Rohilatê" dihate bi nav kirin, Yaşar Kemal vedigere Stembolê. Ew di wê navê de jî çîrokên xwe diweşîne. Projeya nivîsandina *Ince Memed* jî wê demê dest pê dibe. Gava Yaşar Kemal di sala 1953an de nivîsandina romana *Ince Memed* xelas dike pêşêkêşî berpirsiyarê Cumuhuriyetê yê wê demê Cevat Fehmi Başkut dike, Cevat Fehmi Başkut radihêje romanê û datîne dera hanê. Ew naxwîne jî, ew bawer nake ku wê ev "rohilatî" bikaribe romanekê binivîsîne. Gava piştî çend rojan Yaşar Kemal diçe ba wî û jê dipirse bê ka gelo wî roman xwendibe an na, Cevat Fehmi dibêje, ku wî hê xelas nekiriye, bi tenê nivê wê xwendibe. Yaşar Kemal dibêje, ez bawer nakim ku te nivê wê xwendibe, dibêje, ger te dest pê kiribe tu ê nikaribî dev jê berdî, divê tu wê xelas bikî. Berpirsiyarê Cumuhuriyetê li bixwebaweriya vî ciwanî ecêbmayî dimîne û bi rastî jî gava dest bi xwendina wê dike nikare dev jê berde, heta

destê sibehê dixwîne û bêhawe jê hez dike.

Lê Yaşar Kemal ew romana xwe bêtir ji bo peran nivîsandibû. Roman pêşî di rojnameya Cumhuriyetê de tê weşandin, paşê jî mîna du cildan derdikeve. Derdikeve û li seranserê Tirkiyeyê deng dide. Yaşar Kemalê rojnamevan êdî dibe romannivîs. Dibe romannivîs û dibe romannivîsê herî baş. Dibe romannivîsê herî baş û navê wî hêdî hêdî sînorên Tirkiyeyê derbas dike. Ew romana wî ji bilî navdariyê jê re gelek peran jî tîne. Rewşa wî ya aborî bi carekê ve tê guhertin û ew dibe yek ji nivîskarên Tirkiyeyê yê herî halxweş. Di anketên kovar û rojnameyên Tirkiyeyê de Yaşar Kemal dibe yek ji nivîskarên ku herî pir tê xwendin. Ew tam di wan salan de di meydana navneteweyî de dibe navekî girîng û gelek kovar û rojnameyên fransîz û îngilîzan nivîsên pesintijî ji bo wî dinivîsînin. *İnce Memed* di sala 1957an de werdigere zimanê bulgarî, di 1959an de wedigere zimanê rûsî, di 61ê de li Îngîltre û Amerîkayê bi îngilîzî derdikeve. Di 62an de jî ew bi zimanê almanî û bi spanyolî derdikeve. Hema çî bigire ji bilî zimanê kurdî ew bi hemû zimanên dinyayê yên mezin hate weşandin. Pir bi derengî be jî ew wergeriyaye zaravayê soranî jî.

Di sala 1964an de şirketa *20th Century Fox* dixwaze *İnce Memed* bike fîlm, lê karbidestên Tirkiyeyê ji bo kişandina fîlm destûrê nadin ku ew li Tirkiyeyê were kişandin, fîlm ji mecbûrî li Yugoslavyayê tê kişandin.

Yaşar Kemal ji ber neheqiyên civatê, ji ber berberiya sinifan û ji ber birçîbûn û nedemokratîkbûna Tirkiyeyê, cihê xwe di nav çepan de digire. Di wan salan de piraniya kurdên hişyar jî di nava çepan de bûn. Yaşar Kemal dikeve Partiya Karkerên Tirkiyeyê. Ji xwe ew serokê Partiyê Mehmet Ali Aybar ji salên xwe yên eskeriyê nas dike, dostê wî yê nêzîk e. Hingî piraniya kurdan jî cihê xwe di nava vê partiyê de digirin. Ji ber ku ev partî hem ji

bo demokratîzekirina Trikiyeyê têdikoşa hem jî li gorî partiyên din li ser pirsgrêka kurdan radiwestiya. Lê ji ber vê nêrîna Yaşar Kemal dewlet dev jê bernade, dide dû û gelek caran wî digirin û tade û neheqiyên nedîtî lê dikin.

Êdî navê Yaşar Kemal navekî girîng e. Ew hem rojnamevan e, hem çep e, hem jî nivîskar e. Piştî romana *İnce Memed* dikeve nava hewildanên derxistina kovaran. Bi Fethi Naci re kovara bi navê "Ant" derdixin. Paşê bê rawestan romanên xwe dinivîsîne. *Teneke, Ölmez Ötu, Ağrı Dağı Efsanesi, Yer Demir Gök Bakır, Kimsecik, Yılanı Öldürseler, Kale Kapısı, Yusufçuk Yusuf, Kuşlarda Gitti* û bi dehan çîrok û romanên din... Gelek ji çîrok û romanên wî bi temamî li ser stran û destanên kurdî ava bûne, çavkaniya gelek çîrok û romanên wî dîsan stran û destanên kurdî ne û di gelek çîrok û romanên wî de tîpên kurdî yên erînî hene. Yaşar Kemal di vî warî de yekemîn nivîskarê zimanê tirkî ye ku kurdan bi awayekî erînî dide nîşandan. Romanên wî jî aliyê jina wî Thilda ve tavilê dihatin wergerandin û bi wê yekê deriyê cîhanîbûnê lê vedibû. Bi riya wergerên Thildayê yên îngilîzî ew werdigeriyan zimanên din ên cîhanê. Îro çi bigire romanên Yaşar Kemal wergeriyane hemû zimanên dinyayê yên muhîm. Wî hem di qada Tirkiyeyê de hem jî di qada navneteweyî de bêhejmar nîşan û xelat girtine.

Di salên heştêyî de gava em hatibûn Swêdê navê pêşî ku me dibihîst navê Yaşar Kemal bû. Herkesî, hemû xwendevanên Swêdê Yaşar Kemal nas dikirin. Çi bigire herkesî *İnce Memed* xwendibû, hekesî jê hez kiribû. Navê wî jî salên heştêyî û bi vir de di akademiya Swêdê de ji bo xelata Nobelê aktuel e. Lê heta niha jî ew nebûye xwediyê xelata Nobelê. Ew nebûye xwediyê xelata Nobelê ya edebiyatê lê bi dehan bi xelatên mezin yên çi neteweyî û çi jî navneteweyî hatiye xelatkirin.

Ji ber nenivîsandina wî ya bi kurdî herçiqasî em jê dilşikestî bûbin jî, me dîsan xwest em jî bi vê wergera Mustafa Aydoğan ya rewan wî xelat bikin, careke din wî bi zimanê dayika wî ve bikin yek û zimanê zaroktiya wî careke din di bîra wî de bînin.

Em bi pêşkêşkirina vê berhema ku gêrik zimanê xwe bi destê filan ve bernadin, hêvî dikin ku daxwaza gelê kurd a di warê xwestina zimanê xwe de xurttir bibe û pêşdetir biçe.

Firat Cewerî
Stockholm, 1998

YEK

Fîl digirin ser welatên gêrîkan, bajarên wan hildiweşînin û wan dikin hêsir.

Siltanê Fîlan, fîlekî ku ji kevokeke spî spîtîr, gir û bi heybet bû. Li ser textê xwe rûniştibû û li bende qasidê xwe bû. Di her tevgera wî de, xuya dibû ku ew nikarîbû di cîhê xwe de rawestiya.

Pîştî kurte-demekê, Serkumikê Berz ew qasidê ku Siltan li bendê bû, hat. Ev çûkê ha, Serokê hudhudan bû. Xuya bû ku baskên wî yên fireh, reş û spî westiyabûn. Rengê kumika wî ya dirêj a ku li ser serê wî û li dora situyê wî, wek kevane-kê bilind bûbû, turuncî bû. Perîkên wî bi turunciyekî wek şewqa tavê dibiriqand. Perîkên sînga wî yên tenik û zirav jî pitik pitikî bûn.

Pîştî ku sê caran di ser serê Siltanê Fîlan re firiya û sê xelekên turuncî çêkirin, çû xwe li ser guliyê dara ku li ber bêvila Siltên bû, danî.

Siltanê Fîlan bi lez got:

– Tu bi xêr û bi selamet hatiyî... Ka bibêje... Bibêje, çi xeberên gêrîkan hene, ma te ji min re tu mizgîniyeke xêrê anîye?

Serkumikê Berz pir westiya bû. Baskên xwe tam çar caran vezelandin û li hevdu xistin. Bi lihevduxistina baskên wî re, pelên guliyê dara çînarê yê ku ew li ser bû, kil bûn.

Serkumikê Berz got:

– Bila tu sax bî, Siltanê min. Tu her hebî, Siltanê min. Min ji welatên gêrîkan deng û behsên xweş anîne. Ez tam heft mehan li welatê wan mam. Ji min re gelekî qenc bûn. Bi xwarin û vexwarineke bêqusûr, dostanî û mazûbanîyeke pir baş nîşanî min dan. Min di vê dinyayê de mexlûqên weha ne dîtine.

Siltanê Fîlan boriya:

– Ev mexlûqin çawa ne? Min qet gêrîk nedîtine.

Serkumikê Berz baskên xwe sê caran vekirin û got:

– Tiştên pir piçûk in. Ew mexlûqin ewqas piçûk in ku tu pir ji nêzîk ve li gêrîkekî nenihêrî, tu ê nikaribî wî bibînî.

Siltanê Fîlan got:

– Ka behs bike, behsa hunerên wan mexlûqên piçûk bike. Mezinbûn an piçûkbûna wan ji min re ne lazim e. Lê hunerên wan lazim in.

Serkumikê Berz êdî westandina ji ber rêwîtiyê, ji ser xwe avêtibû û bêhna wî hatibû ber wî.

Got:

– Siltanê min î delal, çavê min, tu îcar bala xwe bide hunerên gêrîkan.

Serkumikê Berz dest pê kir. Her ku wî digot, Siltanê Fîlan ji kêfa, ji ser bişê xwe diçû. Ji ser hişê xwe diçû û bê rawestan, pirs li dû pirsê ji Serkumikê Berz dikir.

– Bajarî avakirine, qet ne pirsê Siltanê min, di bin erdê de... Bajarî medenî, bi heybet. Embarên wan sal duwanzdeh meh heta ber dev bi xwarin, hunguv, navika kulîlkan, zad û kêzikên mirî ve dagirtine. Paytextên xwe tam di orta deştên fireh de avakirine. Ev deşt ji peravên Nîlê jî ji Çûkûrovayê jî hîn bi berekettir in. Tew deşteke heye, welateke heye ku ew qas bi bereket e, tu fîlan lê biçînî dê şîr bibin.

Aliyê bakur ê vî welatî hemû daristan e. Daristaneke weha ye ku piling têkevê nema dikare ji nav derkeve. Aliyê başûr jî sal duwanzdeh meh tev şînkayî ye. Deşteke fireh û hera çav çavan dibire rast û sal duwanzdeh meh heta ber dev bi kulîlkan ve dagirtî... Rojhilatê wê zevî, rojavayê wê zevî, tu can lê biçînî, tu çûkan lê hiçînî, tu gêrîkan lê biçînî dê şîn bibin.

Her ku Serkumikê Berz digot, ji kêfa difûriya û her ku difûriya digot. Şev û rojekê bê rawestan ji Siltanê Fîlan re behsa gêrîkan, bajarên wan, welatên wan kir. Siltanê Fîlan jî xwe wenda kiribû û li vî çûkê ku ji kêfa difûriya guhdarî dikir.

Serkumikê Berz dît ku Siltanê Fîlan ji nişka ve çeng bû ser piyan û kir qêrîn.

– Hemû fîlên min, hicivin!

Ji dengê wî yê bilind çiya hejiyan.

Fîlan dest pê kir û civiyan. Heta ji welatên dûr jî hatin. Ci-vandina wan sê roj û sê şevan ajot.

Gava ku hema hema hemû fîl civiyan, Siltên ji Serkumikê Berz re got:

– Bipeyive! Behsa hunerên gêrîkên bi qasî ku çavên me nikarin wan bibînin pir piçûk in, bike.

Serkumikê Berz baskên xwe li hevdu xistin û firiya. Di ser koma fîlan re fireh fireh firiya, xelekên turuncî çêkirin û dest bi gotinê kir. Her ku wî digot fîl mest dibûn, av bi devê wan diket û girêza wan diherikî.

Di dawiyê de, Siltan derket ser bêrzana gir. Textê wî yê fireh û kevin li wê derê vegirtibû. Li ser textê xwe mexel bû û pirsî:

– We bihîst, we hunerên gêrîkan bihîstin?

Wan got:

– Me bihîst.

Siltên got:

– Fîlek, fîlek bi tenê, belkî bi qasî çend milyar gêrîkan me-

zin e.

Ū ji Serkumikê Berz jî pirsî:

– Ma ne weha ye?

Serkumikê Berz:

– Dibe ku hîn jî zêdetir.

Siltên got:

– Hûn ji bo vê meseleyê çi dibêjin, hûn çi dibêjin?

Wan got:

– Em ê çi bibêjin, Siltanê me hertiştî baştir dizane.

– Ger weha he, de heydê em herin ser welatê gêrîkan. Bile-zînin...

Siltan di herî pêşiyê de, tam li ser serê wî Serokê hudhudan Serkumikê Berz difiriya, li dû wî jî artêşa filan bi rê ketin.

Serkumikê Berz ji Siltên pirsî:

– Ma tu dihêje, ez bangî hudhudên xwe jî nekim? Dibe ku alîkariyeke artêşa me jî bigihêje me.

Siltên got:

– Gidî, tu çi sekinîyî, birayê min î Serkumik, zû bangî wan jî bike. Alîkariya wan ê bigihêje me, çi gotin e. Bêyî artêşa hudhudan, bêyî wan hudhudên xwediyên baskên sivik û kumikên turuncî, ez li vê dinyayê dikarim çi bikim... Zû bangî wan bike, ez wan hemuyan dixwazim.

Serkumikê Berz firiya û got:

– Dibe, ez ê a nuha, heta bîstikekê hemuyan bînim, Tu her hebî, Siltanê min. Rêya te vekirîbe. Bila sefera me ya ser gêrîkan bi serkevtinê biqede.

Siltan qêriya:

– Dê bi serkevtinê biqede!

Hemû filan jî ev gotinên wî dubare kirin.

Pişî bîstikekê, ezman bi dengên şelpîna baskan hat dagirtin. Ewrekî ku ji hudhudan, ji baskên belek û ji serkumikan

pêkhatî, ser serên filan girt. Ezman nexuya bû.

Serkumikê Berz bang kir:

– Sefera me ya li ser gêrîkan dê bi serkevtinê biqede.

Hemû hudhud û filan jî mîna wî, bi dengê wî re bang kir.

Bi kêfxweşî rêya xwe didomand. Her ku artêşa filan pê li erdê dikir, dinya dihejiya. Tam li hember wan li jorê, hudhud bask hi hask, di ewrekî turuncî yê rengîn de dibiriqîn û difiriyan. Li jêrê, filan xwe kil dikir û zik bi zik dimeşîyan. Guhên wan ên mezin her ji bîstekê carekê jî mîna merşan vedibûn.

Û Siltanê Fîlan spîboz, biriqandî, şuştî û veşuştî bi tena serê xwe di pêşiyê de dimeşîya. Serokê hudhudan dostê wî yê kevin Serkumikê Berz jî hihustekê li ser serê wî difiriya. Ew û Siltanê Fîlan dipeyivîn. Siltanê Fîlan ê pir jîr û fenek kûr difikirî. Di van gêrîkan de gelek feyde hebûn. Piştî ku li dinyayê ew qas gêrîk hebin, ma dibû ku mirov weha bijî? Ma Xwedê ji ho çi gêrîk ew qas pir çêkirine? Bê guman dê sebebek hebûya ku gêrîk ew qas pir hatine çêkirin. Li gora gotinên Serokê hudhudan Serkumikê Berz ê serpêhatî, kevir û kuçik hemû gêrîk bûn û gêrîk ew qas pir dixebitîn, bajarên ew qas xweşik ava dikirin, ew qas pir xwarin hiltanîn ku... Bê guman dê ji van hemuyan re sebebek hebe. Gava Siltanê Fîlan dimeşîya, ji xwe re weha difikirî û ji ber ku wî ev gêrîk berê di xortaniya xwe de nas nekiribûn, li ber diket. Zemanekî pir hêja wenda kirihû. Xortaniya wî, hemû jiyana filan di nav bêîmkaniyan de heder hûbû. Lê ma li vê dinyayê fil, van filên pir mezin û bi heybet divê weha bûna, weha di tengasiyê de hijiyana? Lê Siltan dê çi bike, çi bûye hey bûye. Di-viyahû mirov zemanê ji nuha û pê ve baş bi kar bianiya.

Piştî qonaxa sê rojan, Serkumikê Berz got:

– Em gîhaştin welatê gêrîkan Siltanê min.

Siltan pirsî:

– Ka kî der e?

Serkumikê Berz:

– Tu vê deştê dibînê Siltanê min, ev deşta fireh ku bi qasî deryayeke mezin xwe digihîne deverên ku êdî çav çavan nema dibîne, ji serî heta binî welatê gêrîkan e. Di orta vê deştê de çiyayek beye. Li pişt wî çiyayî jî welatekî ji vî welatî fireh-tir... Ev welat jî welatê gêrîkên din e. Li pişt wî jî welatên din...

Berê xwe bi rojhilat vekir, daristana ku heta çav çavan dibire dirêj dibû nîşan da. Berê xwe bi rojava vekir, mêrga ku heta ber dev bi kulîlkên bişkivî ve dagirtî nîşan da. Berê xwe bi bakur, bi başûr vekir, çiya, gol, kulîlk û dar nîşan dan. Fîl rawestiyabûn û bi awayekî bi heyran li vî welatê vit î vala, xweşik û rohnî temaşê dikir.

Siltanê Fîlan bang kir:

– Amade bibin!

Fîl ketin rewşa amadebûnê.

– Hebekî li jor binihêre!

Fîlan hemuyan bi hevdu re xortimên xwe ber bi jorê ve bilind kirin.

– A va, yê li jorê li ser serê we difire Serkumikê Berz e. Ew rêberê we ye. Ew ê di pêşiya we de bifire û bajarên gêrîkan nîşanî we bide. Hun ê heta ku ew teslîm bibin, heta ku kevir li ser kevirî nemîne, bajarên gêrîkan hilweşînin. Piştî ku teslîm bûn jî bila bên huzûra min û xwe biavêjin min. Leşkerên min, fîlên min ez careke din dubare dikim, heta ku gêrik nebêjin çîz, hûn ê li hêsirên çavên wan nenihêrin. Serleşkerên min, ez ji we re dibêjim; hûn ê fîlê ku dilê wî piçekî jî hi gêrîkan bişewite, bikujin. Dilên leşkerên fîlan bi kesî naşewitin. Leşkerên fîlan ji bo paraztina dewleta fîlan a herî dawiyê, êşê nêzikî dilên xwe jî nakin. Fîlno, birayên min, ev şerê we yê mezin î yekem e. Ger em di vî şerî de bi ser kevin, em ê

hihin zalên dinyayê. Filno, birayên min, hemû mexlûqên dinyayê û dîrok rawestiyane û li me û li vî şerê me yê pîroz temaşe dikin. Ger em îroj serên gêrîkan netewînin, hemû mexlûqên dinyayê û dîrok dê me efû nekin. Dîrok dê serkevtina me ya îroj, bi herfên zêrînê binivîsîne. Filan di vî şerê îroj de, serkevtin heq kiriye. Ji ber ku fil bi îhtîşam in, ji ber ku fil bi esil in, ji ber ku fil jêhatî ne. Dîroka filan a çil sed salî li wê derê, li ezmên rawestiyaye û li me dinihêre.

Ger em di vî şerê îroj de, li hember gêrîkên ku dijminatiya me dikin û êrîşt welatê me dikin, tam bi ser nekevin, dîrok, dîroka filan dê me qet efû neke. Filno, birayên min, leşkerên min, ger em di vî şerê îroj de, li hember gêrîkan têk biçin, ev gêrîkên ku dixwazin xwîna me vexwin, dê yekî jî ji me nehêlin. Ew ê me hemuyan bixwin. Nesilê filan dê ji ser ruyê dinyayê rahe. Ji her vê yekê, filno, birayên min, leşkerên min, divê em di vî şerê îroj de bi ser kevin û li welatê gêrîkan kevir li ser kevirî û tu benderuhan nehêlin.

Siltanê Filan rabû ser lingên xwe yên dawiyê, herdu lingên xwe yên pêşiyê ji hevdu vekirin, xortima xwe dirêj kir û weha peyivî. Li hember gêrîkan halan di filan de hilda û di hundurê her filekî de agirekî heyfîlanînê yê bêsînor pê xist.

Û di bin rêberiya Serokê hudhudan de pênc sed fil, pênc sed dêwên kujek, pênc sed xezeb, mîna pênc sed bivîrên tûj dibiriqand û xwe bera ser bajarê gêrîkan da.

Şerekî pir giran li dar ket. Gêrîkên sor, reş, zerî, siwarî di bin lingên filan de tev welatên xwe, bajarên xwe bi erdê re bûn yek. Şerekî bi qasî ku di çarçoveya gotina şerekî pir giran de hilnayê hat kirin, ket dîroka filîtîyê. Û di dîroka filan a şer de, destana herî mezin hat nivîsîn.

Hawar û gazî bi derbekê re di ezmên re derketin. Moraneke hilweşandinê, dûmaneke mirinê ji nişka ve girt ser welatên gêrîkan. Roj li nîvroj, ji toz û dûmanê, çav çavî nema di-

dît. Gava roj çû ava, hejmara gêrikên li welatan daketibû nêvî. Gêrikên ku reviyabûn xelas bûbûn û yên ku nikaribû bireviyana jî batibûn pelçiqandin.

Siltanê Fîlan li dûr rawestiyabû, li meydana şer temaşe dikir û dipesinî li şerê ku fîlan dimeşand, dinihêrî. Toz û dûmana li ser welatên gêrîkan her ku diçû bêtir dibû.

Siltanê bangî Serokê budhuda kir û got:

– Çi bû? Ger ev deverên ku xuya dibin welatên gêrîkan bin, ger tiştên ku ez dibînim rast bin, hemû welat bi erdê re bûn yek. Ew ji bo çi hîn jî nabêjin çîz? A, ez li vê ecêbmayî dimînim.

Di ruyê wî de tirs û taswasek xuya bû.

Serkumikê Berz got:

– Ez di bextê de me, Siltanê min, ez di bextê te de me, Siltanê min, çîz çi gotin e, ji kerema xwe re, xwe daqûl bike û lê binihêre, bi hezaran gêrik ji gava ku şer dest pê kiriye û vir de, heta hîn berî ku şer dest pê bike, bi hezaran gêrik ji bo ku tu wan efû bikî, xwe avêtine lingên te... Ji kerema xwe re xwe daqûl bike û li wan binihêre.

Siltanê Fîlan got:

– Ez nabînim.

Serkumikê Berz got:

– Ew pir piçûçik in. Her yek ji wan bi qasî serê derziyê ye. Fîlek nikare ew qas ji dûr ve wan bibîne.

Siltanê Fîlan got:

– Baş e, min dengê wan jî seh nekir.

Serkumikê Berz:

– Dengê wan pir zirav e. Baş bû ku te dengê wan seh nekir. Ger te seh bikira, dilê te dê bi wan bişewitiya... Weha digirîyan, weha lavelav dikirin ku ya sitar, yê ku dilê wî hebûya, nikaribû îdare bikira. Tevî ku ez çivîk bûm, tevî ku ez mexlûqekî li ser dinyayê, li derveyî dinyayê dijiyam jî, gava

wan bi dengekî şewat li ser kuştîyên xwe digotin, min bi xwe jî nikarîbû îdare bikira. Dilê min ji êşê peritî. Te qet, te qet îdare nedikir, Siltanê min, te qet! Baş bû ku te hawar û gaziya wan nebihîst ... Leşkerên te jî gava ew diavêjin ser kuştîyên xwe, dengên wan nabihîsin, xwîna wan a diherike û serên wan ên tîn jêkîrin nabînin... Baş e ku nabînin, ji ber vê yekê, dikarin şer weha bê merhamet bidomînin. Li vî ezmanî binihêre, li çivîkên min binihêre, Siltanê min, ma qet tu ji wan di ser welatên gêrîkan re difire? Ma tu dil dikare li hember vê rewşa gêrîkan, vê hilweşandina bajarên wan îdare bike, ma dilê ku dil be, dikare xwe li ber ragire?

Siltên got:

– Îdare nake. Baş e ku em nabihîsin û nabînin.

– Ji xwe, ger hemû mexlûqan şer bidîta, bibîhista, hemû mexlûqan bikarîba qêrînên şer bibîhistana, li vê dinyayê şer çenedibû. Ji ber ku kirêtiya şer nayê zanîn... Ji ber ku xerabiya şer tê veşartin, hemû mexlûq vî şerî qebûl dikin.

Siltên got:

– Hela gêrîkan li ser baskên xwe bike û bîne, ez wan bibînim. Ez ê bi wan re bipeyivim. Heyf bû, me baş nekir ku me bajarên hemû welatan hilweşandin.

Serkumikê Berz got:

– Na, ne heyf bû. Ji ber ku gêrîkan baş fahm kir, bê fil kî ne, careke din heta qiyametê, nema dikarin li hember filan serî rakin. Ji bo gêrîkên pelçiqîn jî serê xwe neêşîne. Li vê dinyayê, ew qas pir welatên gêrîkan, ew qas pir gêrîk hene ku em nikarin wan bi mejîyê elektronîk jî bihejmêrin, em nikarin wan ne bi pelçiqandinê û ne jî bi kuştinê biqedînin...

Siltên got:

– Baş hû ku weha bû. Nuha jî hela ka van gêrîkan li ser baskên xwe bike û bîne, ez ê bi wan re bipeyivim. Ez ê lê binihêrim, em ê lê binihêrin bê ev gêrîk çi teba ne.

Serkumikê Berz daket ber lingên Siltên, li wê derê gêrik bi ser hev de dixulxulîn û diqêriyan.

Serkumikê Berz bang kir:

– Dengê xwe mekin.

Gava gêrik çav li dostê xwe yê kevin Serkumikê Berz ketin, kêfa wan ew qas hat, ew qas hat ku nayê gotin. Lorînên ser kuştîyên xwe, nifir û qêrînên xwe rawestandî û bi kêf bang kir.

Gêrîkan ji Serkumikê Berz re got:

– Tu di roja me ya teng de, baş di hawara me de hat. Wekî din jî tu hi zimanê filan dizanî, rêyekê bibîne û me bigihîne Siltên.

Serkumikê Berz got:

– Ez jî ji ho vê yekê hatim ba we. Siltan we dixwaze. Li baskên min siwar bibin.

Berê Gêrikê Rîhsor li baskên Serkumikê Berz siwar bû. Bi dû wî re jî yên din, mezinên gêrîkan pir perîşan li ser pişt û baskên Serkumikê Berz civiyan.

Serkumikê Berz firiya, li dora serê Siltên sê caran zivîrî. Sê xelekên tutuncî yên şewq dida, mîna taceke zêrînî di ser serê Siltên de biriqîn. Dû re jî hat û xwe li ser serê xortuma Siltên danî.

Siltên emir da:

– Xwe li deveke hîn nêziktir deyne. Ez nikarim van tiştên piçûçik bibînim. Navê wan gêrik e, çi ye?

Serokê hudhudan baskên xwe li hevdu xistin, xwe li deveke tam binya çavên Siltên danî û got:

– Gêrik.

Siltên ji kêfa kir wîrîqîn:

– Min ew dîtî! Ma gêrik ev in, ev ên ku bi qasî serê derzî-yê ne?

Serkumikê Berz got:

– Ev in. Tew ev ên ku li ser baskên min, mezintirînên gêrîkan in, pêşevanên wan in.

Siltanê Filan şaş ma:

– Hella hella! Hella hella! Ev çi mesele ye, ev mexlûqin çawa ne ku her yek ji vana dinya li piştta xwe kiriye? Ma rast e?

Serkumikê Berz got:

– Rast e, her gêrîkek dikare dinyayekê, heta filekî bi piştta xwe hilgire.

Siltan dîsa ji kêfa qêriya:

– Ez dengên wan jî dihîhîsim.

Siltan guhên xwe yên wek merşan baş vekirin û got:

– Dengê wan çi ecêb e. Ji dengê vizîniyekê ziravtir e, ne weba? Çi dibêjin? Gotinên wan wek ku ew dibêjin, ji bo min wergerîne û yên min jî ji bo wan.

Serkumikê Berz:

– Li ser serê min, ez ê gotinên wan, wek ku ew dibêjin wergerînim. Li baskê min hinihêre.

– Min lê nihêrî.

– Gêrîkê ku li ser serê vî baskê min rabûye ser lingan, Rîb-soro ye. Ji serî beta binî di nav xwînê de maye.

Siltanê Filan got:

– Ez dibînim.

Serkumikê Berz got:

– Ew hesinkerek e.

Siltanê Filan ecêbmayî ma.

– Ne xwe, ne xwe, hesinkerê gêrîkan jî heye!

Serkumikê Berz got:

– Heye. Li dinyayê çi qas meslek hebin, bemû li ba gêrîkan jî hene. Di nav bemû mexlûqan de mîmar û mihendîsên herî baş, ji nav gêrîkan derdikevin. Tê gotin ku di nav mexlûqan de, hesinkerên yekem jî gêrîk bûn. Siltanê min, sulala vî yê Rîhsor jî gava ku dinya hatiye avakirin û vir de

hesinker e. Ew jî Siltanê hesinkera e. Dibêje ku filan bîstikeke berê, dikana wî ya hesinkeriye bi ser serê wî de hilweşandiye, lingê wî yê rastê di bin dîwêr de maye û jê hûye.

Siltên got:

– Wax wax, ez li ber ketim ku lingê yê Hesinker jê bûye. Lê ger milê wî jê bûbûya?

Rîhsorê di nav xwînê de mabû, bang kir:

– Wê gavê mirin dê baştir bûya. Hesinkerê ku milê wî jê bibe, mirî tê hesibandin.

Siltên dilê xwe bi Rîhsorê ku di nav xwînê de mabû şewitand û got:

– Mirî tê besabkirin.

Rîhsoro bang kir:

– Dilê te ji bo çi bi min dişewite?

Siltên got:

– Ez li ber dikevim ku hesinkerek ketiye vî halî. Ger gêrîk be jî gava lingê hesinkerekî jê bibe, ez li ber dikevim.

Rîhsoro tev êşa canê xwe, xwe li hember Siltên zivir kir û peyivî:

– Me çi bi te kiribû, me çi bi te kiribû ey Siltanê siltanan? Me çi bi te kiribû ku te em xistin vî halî? Li hember binihêre bê welatên gêrîkan di çi halî de ne, bibîne, bibîne ku ji berdêla ew dilê te yê kevirî dê bi min biêşe, bila bi van welatên dinyayê ên herî xweş ku hatine hilweşandin û şewitandin, biêşe.

Gava ku Serkumikê Berz peyv di devê xwe de dimilmiland û di wergera gotinên Rîhsoro de zehmetî dikişand, Siltanê Fîlan bang kir:

– Tu dê gotinên vî yê Kulek eyn wek ku ew dibêje, ji min re wergerîne. Ger tu xwe di ser gotineke re çeng bikî, ez ê bi baskên te bigirim û te bikim du şeqan.

Û Serkumikê Berz gotinên Rîhsoro ji Siltên re wek ku di-

hat gotin wergerandin.

Siltanê Fîlan lingên xwe yê rastê bi hêrs li erdê xist, çermê wî yê spîboz ji hêrsa spîsor bû û bû qirçe qirça qîlên wî:

– Ma min, ma filan êrîşî we kir? Ma tu dîn î, Hesinkero? Neteweyê filan tu carî êrîşî tu neteweyan nake. Neteweyê filan aştîxwaz e, xebatkar e, egîd e. Ji bo çi ew ê bê sebeb êrîşî welatê gêrîkan bike? Tu divê vêya baş bizanîbî Serokê hesinkeran ku em, fil bi tenê xwe diparêzin. Tu ji ber êşê, ji ber ku lingê te jê bûye, vê êrîşê dike sûcê filan. Ev hilweşandin, toz û dûmana ku em li hember dibînin, ne êrîşa me ye, lê ya we gêrîkan e. Hemû dinya vê weha dizane. Êrîşa yekem ji gêrîkan hat, we, gêrîkan malên me û bajarên me bi ser serên me de hilweşandin. A, we bersiva xwe jî stend. Belê, belê we stend. We filên aştîxwaz anîn xezebê. Gava fil hatin xezebê jî va, we dît bê çi qewimî. Ji ber ku hûn bi xwe û bi pirbûna xwe zêde bawer bûn, we êrîşî welatê filan kir. We bi temamî pê li qanûna mexlûqên yekbûyî kir. Fîl hindikayiyê û hûn jî piraniyê pêk tînin. Lê divê we bizanîba ku hindikayiya biheq ji piraniya bêheq xurttir e.

Siltanê Fîlan rawestiya, hilma xwe stend, piştî ku xortima xwe bi vir de û wê de kil kir, got:

– We bi êrîşa xwe ya ser welatê filan, çewtîtiyeke mezin kir. Binihêre, hûn jî bi awayê herî giran hatin cezakirin.

Ne zimanê Rîhsoro û ne jî yên gêrîkên din digeriya, Peyv ji wan çênedibû. Bi tenê, carinan ji devê wan ev gotin derdikestin:

– Ma me, ma me êrîşî filan kir, ma me?

Ew qas.

Di dawiyê de, zimanê Rîhsorê ku devê wî zuha bûbû, geriya:

– Em çawa dikarin êrîşî filên weha qerase ku bi qasî Xwedê mezin in, bikin Siltanê min?

– Hûn bi piraniya xwe bawer bûn û we êrîşî filan kir.

– Me êrîş nekir.

Siltan qêriya:

– Çi? Tew, tew li hember gotinên min derdikeve! Serkumikê Berz, wan ji ser piştî xwe biavêje ber lingên min...

Serkumikê Berz li ber geriya û got:

– Ez di bextê te de me Siltanê min, ez di bextê te de me Siltanê min, gotinên wan çewt hat fahmkirin. Wan tiştêkî din got.

Siltan bang kir:

– Wa? Wa?

Ji ber dengê wî, erd, daristan, ezman û çiya wek ku zelzele li wan rabûbe hejyan.

Di serî de Gêrîkê Kulek û dû re yên din got:

– Gotinên me şaş hatin fahmkirin. Me êrîşî filan kir, me malên wan bi ser serên wan de hilweşandin. Me fîl hemû pelçiqandin û kuştin, ancax piştî wê fîl jî bêrs bûn û ketin welatê me. Aax, xwezî me ew neanîna xezebê.

Siltan bang kir:

– Hib, nuha bû.

Yên din soz da û got:

– Me di te de kir, tu di me de neke, Siltanê me. Careke din tu gêrîk dê pê li erdê welatê filan neke.

Siltan bang kir:

– Ew ê pê lê bike!

Ji dengê wî ezman qelişt.

Gêrîkan dubare kir:

– Ew ê pê lê bikê.

– Ew ê bi çavên xerab li welatê filan nenihêrin.

Gêrîkan dubare kir:

– Em ê bi çavên xerab lê nenihêrin.

Ji nuha û pê ve, gêrîk dê dev ji êrîşên xwe yên ku di bemû

demên dîrokê de dikir, berdîn. Ew ê qet tu careke din, bi çavên xerab li welatên filan nenihêrin.

Gêrîkan bang kir:

– Ew ê qet, qet nenihêrin.

– Gêrîk dê heta qiyametê, dev ji wan adetên xwe yên êrîşker betdin.

Gêrîkan peyva wî tesdîq kir û got:

– Ew ê dev jê berdîn.

Pîştî demekê bêdengîyeke mezin çêbû. Ne gêrîk û ne jî Siltanê Filan peyivî. Ji welatên gêrîkan dengên qêrîn, qelebalixî, girî û nalînan dihatin. Ezmanê welatê gêrîkan bi dûmaneke gûr û sor ku mîna dûmana şewatê bû, hatibû nixumandin. Yê li wê derê, demekê weha li ser rewşa welêt daxil bûn.

– Siltanê me, me di te de kir, tu di me de neke. Lê binihêre, ger şer weha dewam bike, li welatê me dê gêrîkek bi tenê jî nemîne. Pirraniya wan dê bimirin, birîndar bibin, hin ji wan jî dê xwe li çiya û daristanan bigrin û li hemberî we dest bi şer bikin.

Siltanê Filan bi awayekî ecêbmayî pîtsî:

– Ew ê dest bi şer bikin? Gêrîk dê li hember filan dest bi şer bikin?

Rîhsoro got:

– Ew ê dest bi şer bikin.

– Ne xwe, gêrîk dê li hember filan dest bi şer bikin! Ev ê çawa çêbibe?

– Ew ê rêyekê jê re peyda bikin.

– Çawa?

– Ez çi dizanim, qey ew ê rêyekê jê re peyda bikin.

Siltanê dubare kir:

– Ew ê rêyekê jê re peyda bikin. Wa, ew ê rêyekê jê re peyda bikin, ha?

Siltanê dest bi ken kir. Bi zikê xwe girt, ji xortuma wî girêz

diherikî û dikeniya. Fikra ku gêrik ê li hemher wan dest hi şer bikin û ew ê xwe li daristan û çiyayan bigrin û vî şerî bîdomînin, pê pir heneko hatibû. Bê tawestan dikeniya. Mirov dikarîbû tehamula hertiştî bikira, lê ev ken nedihat îda-rekirin.

Rîhsoro hertişt da ber çavên xwe û peyivî:

– Em ê heyfa van welatan û vê şikenandinê hilînin, hey Siltanê zalim, hey Siltanê bêmejî, hey Siltanê gêj. Em ê vêya ji te re nehêlin, heeey yê ku ji serî heta binî de, di nav xwîne de dakirî, tu heeey çiyayê zilmê yê kor î zirecêb. Ev tiştê ku te kiriye, dê ne ji te re û ne jî ji wî Serkumikê Berz ê kal re bimîne... Di demeke pir nêzîk de, tu ê ji wan gêrikên piçû-çik ên ku bi qasî serê derziyê piçûçik bela xwe bibîne û li hemher hemû mexlûqên dinyayê rezîl bibe, tu ê rezîl û riswa bibe...

Rîhsoro weha got, xwe ji ser haskên Serkumikê Berz avêt erdê û reviya. Piştî ku ew çû, pertavên gêrikên din ketin avê û sist hûn. Bi awayekî nedîtî xwe avêtin Siltên:

– Tu çi emir bikî, em ê bikin, Siltanê me. Bes bila ev şerê bi xwîn raweste. Wî gêrikê ku tu hêrs kirî, wî Rîhsorê Kulek ê Hesinker hîstikeke berê xwe ji vê derê çeng kir jêrê.

Siltan ket taswasê û got:

– Ma mir? Wa, ma gava gêrik xwe ji deverê weha bilind biavêjin erdê dimirin? Ger ne miribe, ez wî a nuha, mirî an jî bi saxî dixwazim.

Serkumikê Berz ji jor ve bi tirs xwe bera xwarê da. Wî fahm kiribû, bê Siltan çi dixwaze. Dest bi lêgerandina Rîhsoro kir. Gêrîkan bangî gêrikên din, Serkumikê Berz jî bangî çivîkên din kir, li her deverê geriyan, lê wan Rîhsoro ne bi saxî peyda kir û ne jî bi mirîtî. Bêhn û berata gêrikê birîndar ê ku di nav xwîne de mabû, tune bû. Çawa kirin, çi kirin jî, çi qas lê geriyan û pirsîn jî dîsa li piça şopa Hesinkerê Kulek

rast nehatin. Li ser pişta Serkumikê Berz bi awayekî destvala û sûcdar, dîsa derketin huzûra Siltên û got:

– Me Rîhsoro peyda nekir, bû toz û ji erdê hilat. Gava mexlûqek xwe ji ser pişta Serkumikê Berz, ji devereke ew qas bilind biavêje erdê, ma qet tu xêr tê de dimîne, ma wenda nabe, Siltanê me.

Serkumikê Berz got:

– Wenda bûye çûye.

Siltên ferman da:

– Hun ê heta qiyametê, li toza wî Rîbsorî jî bigerin. Mayîna toza wî jî, ez ji we re dibêjim, li min guhdarî bikin gêrîkno, ji bo gêrîkan mirin e. Hun ê li şopa wî nemerdî, wî bêbavî, wî kûçikî... herroj, hertim bigerin.

Gêrîkan got:

– Em ê lê bigerin. Ew mirin e, ew zilm e. Ew Gêrîkê Kulek ji xwe ji berê de belaya serê neteweyê gêrîkan e. Ew nemerd e, hatiye firotin, cahş e. Ew Gêrîkê Kulek ji xwe, ji ber cahşiya xwe ji lingekî xwe bû.

Ma li ser Gêrîkê Kulek çi gotin çi ne gotin. Li vê dinyayê dê bêhna toza wî xayînî jî nemaba. Gêrîkên milahîm dê toza wî şeytanê serî hildaye, piç bi piç peyda bikira û ji ortê rakira. Gêrîkên milahîm dê ji nesilê Kuleko gêrîkek jî nehiştiba.

Siltên got:

– Yên ku dinyayê tev li hevdu dikin, yê filan dicixirîne û welatê we hildiweşînin, ev hesinkerên kulek in, ev ên rîbsor in, ev xayin in.

Gêrîkên din bang kir:

– Bila hesinkerên kulek bimirin!

– Bila rîhsor bimirin!

– Bila hesinker bimirin!

– Nuha, hûn çi ji min dixwazin, bixwazin.

– Em saxiya te dixwazin, Siltanê me.

– Tu feydeya saxiya min, ji we re tune ye. Daxwaza xwe bibêjin.

Gêrîkan got:

– Wê gavê, bila ev şer raweste. Daxwaza me ev e.

– Haaa, ev?

Gêrîkan got:

– Ev e. Ji ber ku fîlên aştxwaz ji şer bez nakin.

Siltanê Fîlan got:

– Em jê bez nakin.

Gêrîkan got:

– Me dersa xwe stend, em jî bûn aştxwaz. Careke din êrîşt welatê fîlan kirin, ya sitar, Xwedê neke. Bila ev şer a nuha raweste, ger bebekî din dom bike, gêrîkek bi tenê jî dê nemîne. Me efû bike, Siltanê me.

Siltên xortima xwe ber bi ezmên ve bi serbilindî tam rep kir û got:

– Êdî bila şer raweste.

Gêrîkan kêfa xwe anî û got:

– Bila tu sax bî, Siltanê me.

Siltên got:

– Lê ji bo rawestandina şer, bin şertên min bene. Ji ber ku we dest bi vî şerî kir û we gelek zerar da welatê fîlan. Ji bo vê, hûn ê zerara welatê min bidin.

Gêrîkan got:

– Em ê bidin.

– Wê gavê, nuha li daxwazên min guhdarî bikin...

– Bila ev şer a nuha raweste, Siltanê min.

– Şertên min qebûl bikin.

– Em ê qebûl bikin. Ger şer hebekî din jî dom bike, li ser ruyê dinyayê gêrîkek jî namîne ku em bikaribin daxwazên te pêk bînin... Kerem bike, daxwazên xwe bibêje, daxwazên te li ser serê me ne.

Siltan e ev, kêfa wî hat.

Got:

– Wê gavê li min guhdarî bikin. Hun ê hemû gêrîk bicivin û ji min re serayeke krîstal ava bikin. Seraya krîstal dê li serê vî çiyayê hilind bê avakirin, divê ji aliyê dinyayê yê din ve jî bê dîtîn. Ev seray dê ew qas bi şewq be ku ji ber şewqa wê, dinya mîna ku roj qet neçûbe ava, bi şev jî rohnî be. Hezar, du hezar, sê hezar fîl dê têkevin hundurê wê, lê ev seray dê neyê xwarê.

Gêrîkan dest bi gazindan kir:

– Em gêrîkên pir pir piçûçik in. Lê em pir pir piçûçik in. Em ew qas piçûçik in ku heywanên din me ji mexlûqan jî nahesibînin. Em ê serayeke weha çawa ava bikin?

– Hûn ê hem jî di maweya salekê de ava bikin.

– Em di hextê de ne, Siltanê me...

– Bext mext tune ye, hûn ê ava bikin.

– Tu dihînî ku Siltanê me, bê em çi qas zeîf in, em çi qas jî piçûçik in.

Hemû bi hevdu re li ser baskê Silêmanê Dunikil, bê rawestan li ber Siltanê Fîlan geriyan, gazind kirin, hêsirên dilşewat barandin, lê nikarîbû rehmek têxista dilê Siltanê kevîrî.

Siltanê Fîlan bang kir:

– Nabe, nahe! A, ev qet nabe. Şerm e, weha gazindan nekin û li her min negerin. Ev bi gêrîktiya we nakeve. Min bihîst ku hûn mexlûqên pir xurt in.

– Lê serayeke weha di salekê de...

Siltan kenîya û got:

– Hûn ê ava bikin. Hûn ê ava bikin. Behsa we ji min re hatiye kirin, her yek ji we dikare bi qasî sê qatî giraniya xwe, pênc qatî giraniya xwe, deh qatî giraniya xwe bar hilgire.

– Rast e, Siltanê me lê...

– Hûn ê çêbikin... Neteweyê gêrîkan li vê dinyayê bi qasî

axê pir e...

– Pir e, Siltanê me, lê di salekê de...

Siltan ji nişka ve di xezebeke bêsinor de sorîkur bû. Bû çirke çirka qîlên wî yên dirêj û bang kir. Gêrîk ji vî dengî ew qas tirsîyan ku got qey dinya bi ser serên wan de hilweşiya.

– Hûn ê çêbikin, çêbikin! Hûn li vê dinyayê, neteweyê herî xurt in.

Gêrîk li ser baskê Silêmanê Dunikil lerizîn.

– Em ê çêbikin, çêbikin, lê... Di salekê de tew serayeke krîstal, em ne gêrîk, lê em mirov bin jî em nikarin çêbikin. Me efû bike, Siltanê me.

Siltanê Fîlan bi serbilindî got:

– Hûn ê çêbikin. Hûn ê çêbikin, hûn ê hem li serê vî çiyayî serayeke krîstal ava bikin, hem jî embarên wê, kîlerên wê bi hunguv, rûn, îksîr, her celeb xwarin û ava heyatê dagirin. Hem jî hem jî di hundurê salekê de. Hem jî hûn ê ji min te, ji Siltanê xwe re almas, durr, yaqût û zimrûdên herî mezin ên dinyayê bînin. Ez xezîneyan ji we dixwazim, xezîneyan... Hun li vê dinyayê hemû deverên bin erdê û cîhê defîneyan nas dikin. Karê we, bajarên we bi piranî di bin erdê de ne. Ji ber vê yekê, hûn ê ji min re hemû zêr û defîneyên kaînatê bînin.

– Em di bextê te de ne, Siltanê me...

Siltanê Fîlan ew rawestandî û got:

– Bext mext tune ye. Ez li tu tiştî guhdarî nakim. Hûn li vê dinyayê mexlûqên ku nesilê wan herî pir in. Hûn bi qasî axê pir in. Bila ev Serokê hudhudan ê bi navûdeng şahid be, ger hûn tiştên ku ez dibêjim, tavilê pêk neînin, tavilê dest bi pêkanînê nekin, hem jî van karan di hundurê salekê de neqedînin, ev şer dê raneweste. Madem hûn gêrîkên piçûk in, wê gavê we ji bo çî êrîşî welatê bav û kalan ê fîlên zirecêb kir û welatê me şewitand û hilweşand? Ger hûn tiştên ku ez

dixwazim, di hundurê salekê de, bi temamî pêk neînin û teslîmî min nekin, bila Xwedê şahidê min be ku dê ne li ser ruyê erdê û ne jî li bin erdê gêrîkek bimîne, nesilê gêrîkan dê ji vê dinyayê rabe. Hûn ê di bin lingên filên min û leşkerên min ên girs de bipelçiqin, bipelçiqin.

Gêrîkên li ser pişta Silêmanê Dunikil dest bi girî kir û bû zûre zûra wan:

– Em ê di maweya salekê de, çawa bikaribin van karan hemuyan pêk bînin.

Siltan dîsa lê sor bû û got:

– Hûn ê çêbikin, çêbikin. Dev ji girî berdin û bi lez dest bi kar bikin.

Gêrîk kelogirî bûn û got, Serkumikê Berz jî gotinên wan bi eynî dengî wergerandin.

Gêrîkan digot:

– Siltanê me, Siltanê me yê bilind, muhteşem, payebilind, bi hêz û diloan. Gava her filek pê li erdê dike, bi milyaran gêrîkan dikuje, ger tu pêşî li wan negirî, ger tu a nuha, berî ku deqîqeyek jî di ser re derbas bibe, vî şerî ranewestînî, tu ê ji bo avakirina seraya xwe nikaribî ne gêrîk, ne mêşekê, ne mêşeke gêrîkan jî peyda bikî. Tu şerê filan rawestîne, em ê biçin vê pirsê di komcivîna gêrîkan de munaqêşe bikin û bigihêjin encamekê. Ger em bibêjin, em nikarin çêbikin, wê gavê hertişt di destê we de ye, hûn ê ji nû ve dest bi şer bikin û me hemuyan bikujin.

Siltan got:

– Bila, bila ez ê şer, a nuha rawestînim. Her karkerekî min, yanî gêrîkekî min berberî dinyayê ye. Ji bo Xwedê bila gêrîkekî min bi tenê jî nemire! Gava nenûka yekî jî di ber kevir keve, dilê min dê biperite. Ji nuha û pê ve, ez nahêlim gêrîkek jî bimire. Yê ku destê xwe bi gêrîkekî min bike, ez ê wî bipelçiqînim. Kî, kîjan mexlûq destê xwe ber bi gêrîkên min

bibe, ez ê mala wî bişewitînim.

Siltanê Fîlan ji kêfa difûriya. Piştî ku ev gêrik hebûn, êdî ser erdê jî bin erdê jî bûbûn ên wî. Di hundurê xwe de, pir li ber diket ku ji bo çi beta nuha gêrik nehatibûn bîra wî. Ji ber vê yekê, fikir ax û wax. Heta nuha, dê serayên wan ên muhtesem hebûna, filan dê destên xwe di ava sar û germ danekiribûna. Devê wan di çiçik de û qûna wan jî di kuçik de dê bi embaran xwarina wan, bi sindoqan zêr, almas, zimrûd, yeşîm û yaqûtên wan hebûna. Ax ax aaax!

Siltan bi helûbeleke bi ser hudhudan de boriya:

– Zû, zû xeberê bigihînin filên ku welatê gêrikan hildiweşîne, bila zû, a nuha rawestin. Bila a nuha rawestin, bem jî dest bi alîkariya dermankirina birînên gêrikên birîndar bikin. Hûn jî alîkariya wan bikin, birînên gêrikên me derman bikin. Gêrikekî min bi tenê berberî dinyayê ye.

Gêrikan bi hevdu re dest pê kir:

– Em di bextê de ne, Siltanê me, em di bextê te de ne, Padîşahê me bila ew alîkariya me nekin, bila ew bi şûn de vekişin û biçin, besî me ye. Bila fil jî bi mebesta alîkariyê, bi her pêlêkirinekê sed hezarekî ji me nekujin. Em di bextê te de ne, Siltanê me, ew fil dê bi mebesta alîkariyê, me hemuyan bi nizanî bikujin. Hudhud jî dê me hemuyan bixwin.

Siltan:

– Wê gavê, bila fil destên xwe qet nedin tu tiştî, ji welatê gêrikan vekişin û biçin daristanê. Bila li wê derê, qûnên xwe di daran de bidin û bixurînin. Bila darên daristanê jî jê nekin, min ew daristan û deryaya li jêrê dan gêrikên ku karke-rên min in. De hudhudno, bi lez têkevin rê.

Hudhud firiyabûn, tam gava ku ji Siltanê Fîlan bi dûr ketibûn, bi dengêkî ku erş û ezman dihejandin, veciniqîn:

– Bi şûn de werin!

Hudhud tevî gêrikên li ser pişta xwe, tavilê bi şûn de firi-

yan.

– Komcivîn divê tavilê çêbibe. Divê hûn heta êvarî, encama komcivînê bigihînin min. Ez li vê derê li benda encama komcivînê mim. De herin, bilezînin.

Hudhud tevî gêrîkên li ser piştê xwe hatin welatê gêrîkan. Hatîn, lê çi bibînin, ji toz û dûmanê, ne bajar xuya bûn, ne fil xuya bûn û ne jî daristana mezin a li wê dorê xuya bû. Ji tozê, ezman jî ne xuya bû. Bi tenê şer û xircireke mezin hebû, dengê şer û xircirê ji perê deryayê, ji aliyê dinyayê yê din ve jî dihat bihîstin.

Hudhudan dest pê kir û bi dengê bilind, emirê Siltên ji filan re got. Bi bêrs bang kir, ketin heta hundurê guhên filên ku di nav toz û dûmanê de mabûn û bi hemû hêza dengê xwe ve, ji wan re emirê Siltên got. Tevî vê jî nikarîbû tu tişt bi filên hatibûn xezebê, bida fahmkirin. Wan ê nuha çi bikira, ger bîstikeke din jî derbas bibe, li welatê gêrîkan dê ne dareke çikandî, ne xaniyek, ne dîwarek, ne serayek û ne jî embarek bima. Li vê derê mexlûqekî ruhber bi tenê jî dê nemaba.

Dîsa tavilê firriyan çûn ba Siltên, ji wî re got ku Siltanê me, rewş ji vir heta vir e. Siltan e ev, ket taswasê, hêrsek bêsînor hatê û bi wê hêrsê tevî wî laşê xwe yê girs ber bi jor ve çeng bû û qêriya. Bi qêrîna wî re çiya û deşt hejiyan, dengê wî li dinyayê olan da. Gava filên hêrsbûyî yên ku şer û talanê ew zirdîn kiribûn, ev deng bihîst, bi derbekê re, li cîhê xwe rawestiyan û man.

Siltanê ku piştî bîstikekê aram bû, got:

– De biçin wê derê, heta ku hûn bigihêjin wê derê, filek bi tenê jî nikare ji cîhê xwe tev bilive, biçin emirê min bigihînin wan.

Hudhud dîsa firriyan û xwe gîhand wan welatan. Toza ku ber bi ezmên ve hilkişiyabû, hêdî hêdî dadiket, fil di nav tozê

de bi zorê xuya dibûn. Çivîk ji jor ve hêdî hêdî ber bi filan ve daketin û emirê Siltên ji wan re got. Fîl di nav xwêdanê, toz û heriyê de mabûn, ji hal de ketibûn. Tavilê ji welatên gêrîkan vekîşyan.

Nal nala welatan bû. Di bin lingên her fîlekî de, komeke gêrîkên mirî, birîndar... Ew welatên delal ji deverên hatibûn şewitandin jî xerabtir bûn. Ne mûristaneke ku gêrikek bika-ribe lê rûnê û ne rêyeke saxlem mabû. Mirov digot, qey wan rahiştiye çiyayekî û bi ser van welatan de wergerandiye û çiya jî li vê derê, li ser serên van bajatan bela wela bûye. A, rewş tam weha bû. Li meydanê jî, ji derveyî birîndar û mirîyan tu gêrîk nexuya bû.

Serkumikê Berzê ku di xwîna gêrîkan de xemilî bû, got:

– Wax, wax! Tu gêrîkê saxlem nemaye. Hin ji wan mirî, hin ji wan birîndar. Ew welatê gêrîkan ê muhteşem nema, wax! Wax wax, heyfa gêrîkan, waaax!

Hudhudên din jî li ber vî bajarê ku demekê mîna nimûneyeke ji bihuştê bû, ketin. Ji çavên wan hêsirên germ herikîn. Kî çav li halê vî bajarê şewitî û hilweşiyayî biketa, dê nikarîba xilolîkên xwe bigirtana.

Yek ji wan gêrîkên bixwîn ên li ser pişta çivîkan bûn, bi hêrs û bi xemgînî peyivî:

– Bila Siltanê Fîlan îcar hilde xwe, bila bê hunerên xwe bi-bîne, bila îcar seraya xwe bi gêrîkên kuştî bide avakirin, bila îcar hemû xezîne û defneyên dinyayê bi gêrîkên kuştî, bi wan gêrîkên ku wî ew hemû dan kuştin, bide anîn.

Weha got û xwe ji jorê bera xwarê da û çû. Gêrîkên ku li ser pişta çivîkan bûn, li hember vê rewşê xwe negirt û ji ser baskan wek baranê hêsir barandin xwarê.

Pişî bîstikekê, dinya xêz û fêz bû, toz û dûman hêdî hêdî belav bûn, bajar xuya bûn, ya sitar, mirov nikarîbû lê binihêriya.

Gava gêrîkên li ser pişta hudhudan, ev welatê ku hatiye şewitandin, hilweşandin û tarûmarkirin dît, digot:

– Divê mirov tiştekî bike, divê mirov tiştekî bike, divê mirov li hember wan filan tiştekî bike.

Û ji derveyî vê gotinê tu tiştekî din nedigot. Lê ma gêrîkên piçûçik dikarîbû çî bi wan zirecêbên filan bikira?

Hudhud ji ber firîna li ser welatê gêrîkan û dîtina vê hilweşandina nedîtî westiyan, ji bo bêhnberdanê, tevî gêrîkên li pişta xwe ber bi daristanê ve firiyan. Li welêt gêrîkek bi tenê jî nemabû, wan ê ji Siltanê Fîlan re çî bigota? Li daristanê, divê çivîk û gêrîk li hevdu rûniştana û hem bêhna xwe berda û hem jî bifikiriyana... Ew ê ji xezeba Siltên çawa xelas bûbûna? Gava Siltên bibîhista ku nesilê gêrîkan ji ortê rabûye û li welêt gêrîkek bi tenê jî nemaye, wê gavê, ne hudhud û ne jî gêrîkên li ser pişta wan dikarîbû ji destê wî xelas bûbûna. Weha difikirîn û bi tirs berê xwe da daristanê. Gava wan nêzîkî li daristanê kir, lê nibêrî ku çî bibînin, aliyekî daristanê reşîqîr, aliyek zer, aliyek jî sorîkur bûbû. Ji bo fahm bikin bê ev çî ye, xwe gîhand daristanê. Haho ji bo Xwedê, her dareke daristanê ji serî heta binî bi gêrîkan ve hatiye seyandin... Gêrîkan ji tîrsa, xwe bi daran weha zeliqandibû ku mîna qaşilên daran hişk pê hatibûn seyandin. Gêrîkên reş li aliyê daristanê yê reşbûyî, yên zer li aliyê wê yê zerbûyî, yên mor li aliyê wê yê dûmana mor jê diçû, yên sor jî li deverên wê yê sorîkur bi ser hevdu de kom bûbûn. Daristan perçe perçe û rengareng bûbû, tu devereke şîn nexuya bû. Gêrîkên siwarî jî bi alîkariya lingên xwe yên dirêj û zirav dipekiyan, hildikişîyan ser hemû daran û dadiketin, û belasebeb vir de û wê de baz dida.... Daristan êdî ne daristan bû, gulokeke wek çiyayekî ya ji gêrîkên ku tev digeriyan pêkhatî bû. Ser ruyê erdê, ezman bi temamî bûbû gêrîk, mirov ax biavêta, li erdê nediket. Hemû dinya ketibû ber xezeba tevgerekê. Bi milyaran

çav, di êş û xezeba çîrûskekê de, bi şewqeke xurt dibiriqandin, bi milyaran rohnê bi hevdu re vêdiketin û bi hevdu re vedimirîn. Çîp, terî, laş li gewde, şax û pelên daran li hevdu geriyabûn û dixulxulîn.

Ew zirecêba daristanê di nav xwîn û nalînê de mabû û dixulxulî. Ji roja ku daristan bûye daristan û beta nuha, tevger û xirecîreke weha nedîtibû.

Gava gêrîk ketin daristanê, hemû mexlûqên li daristanê, çivîk, kêzik, mar, jahrmar, rêvî, gur mîna ku ji êgir direviyan, ji wira baz dabû. Nuha li daristanê ji derveyî gêrîkan tu ruhberêkî din tune bû.

Gêrîkên li pişta hudhudan li jêrê li wan gêrîkên ku mîna deryayê, vir de û wê de kil dibûn û tev de diçûn û dihatin nibêrî û weha fikirîn:

– Li vê dinyayê, li vî welatê me, ji texmîna ku me dikir jî bêtir gêrîk hene.

Gava wan vî welatê şewitî, gêrîkên mirî, birîndar dîtibûn, gotibû qey li dinyayê tu gêrîk nemaye. Ya rastî, dibe ku ji gêrîkên mirî û birîndar hezar– deh hezar catan bêtir gêrîk, ji welatan reviyane û xwe li daristanê girtiye.

Wan ji ser baskên hudhudan bi kêf bangî gêrîkan kir:

– Şer rawestiya. Fîlan dev ji kuştina me berda.

Wan ji ser baskên hudhudan ji gêrîkên li daristanê re gotinên hîn xweştir ku kêf û heyecaneke mezin çêdikir, digotin.

Dû re jî:

– Divê em hemû li orta daristanê bicivin, tiştên ku em ê ji hevdu re bibêjin hene. Siltên fermana kuştina me û şewitan-dina welatên me vê gavê sekinandin. Şertên wî yên giran hene. Ger em wan bi cîh neynin, li ser ruyê erdê, tu gêrîk dê nemîne, koka wan ê biqelihe.

Kêfa gêrîkan li wan biliya û ew li orta daristanê li wê meydana ku bi qasî deşteke fireh bû, civiyan.

Gêrîkên li pişta hudhudan bêyî ku ji cîhê xwe dakevin, li ser serê deryaya gêrîkan a ku li meydana tev de diçû û dihat geriyan û daxwazên Siltanê Fîlan gotin. Demeke dirêj tu ruhber ji cîhê xwe tev ne liviya. Meydanê xwe bi destê bêdengiyê ve berdabû, bi temamî ker bûbû.

Gêrîkên li ser serê meydana digeriyan ji wan pirsî:

– Belê, hûn çî dibêjin?

Tu gêrîkî jî nikarîbû serê xwe rakira û bersiva pirsên wan bida. Gêrîkên din jî li ser baskên hudhudan ên bi neqîş, li ser meydana digeriyan û bê rawestan dipirsî:

– Hûn çî dibêjin, çî dibêjin?

Ji nişka ve deryaya gêrîkan kil bû û qereperreyekê dest pê kir. Qereperreyeke weha bû ku Siltanê Fîlan bi xwe jî ev dengê mîna girgira ewran bihîst û ji cîhê xwe guhên xwe bel kirin.

Fermendarê Fîlan ê ku berî demekê ji welatê gêrîkan vegeriya bû ba Siltanê, got:

– Siltanê min, gêrîk hemû civiyane û di hundurê daristanê de minaqeşeyê dikin. Ev deng ew e.

Siltan keniya û bi kêf got:

– Bila minaqeşeyê bikin, ew ê di dawiyê de seraya min çêbikin û daxwazên min jî bi cîh binin. Ez ê hîn jî hîn jî pirtir tiştan bi wan hidim kirin.

Gêrîkan li wê meydana ku di orta daristanê de bû, sê roj û sê şevan bêyî ku bixwin, vexwin û rakevin minaqeşe kir, lê baş hûr bûn. Tê gihîştin ku tu çareya wan tune ye. Ew ê an daxwazên Siltanê pêk binin an jî bi ser hevdu de bêne kuştin. Fîl xurt bûn, mezin bûn. Fîlek bi tenê, dibe ku bi qasî bi milyaran gêrîk bû. Ew ê çawa bikaribin li hember wan rabin û daxwazên wan pêk neynin.

Lê çend gotin hebûn ku ketibû devê gêrîkekî dilqecêb û wî hertim dipirsî:

– Ma qet tu çareya me, qet çareyek, qet qet çareyeke me tune ye? Ma tu hêza me ya ku em bikaribin li diji filan şer bikin tune ye?

Deryaya gêrîkan a li wê meydana mezin, dengê xwe nedikir, xulxul û çûyin û hatin radiwestandin, difikirîn difikirîn û dû re hemû bi hevdu re diqîriyan:

– Qet tu çareyeke me tune ye, tu çareyeke me tune ye...

Siltanê Filan ev qêrîna bêhêvîtiya gêrîkan, bi kêf dibihîst.

Gêrîkê dilqecêb di dawiyê de, ji ser baskê Silêmanê Duni-kil bangî yên li jêrê kir:

– Birano, çawa buya, ev bela dê bi ser me de bihata. Em gelek salan, bi tenê bi jîrbûna xwe, bextiyariya xwe û welatên xwe yên bextiyar pesînin û me ji derveyî vê tu tiştêkî din nekir. Gava em ew qas bextiyar dijiyan, ji bo ku belayeke weha bi ser me de neyê, em li tu tedbîran nefikirîn. Halbûkî gelek wextê me hebû, rojên ku em li ser piştê veketin çêbû. Me dikarîbû ji bo pêşîlêgirtina belayên ku dê bi ser me de bîn, serê xwe biêşanda. Bê me çawa li hember lehî, baran, zîpik, berf û zelzeleyan tedbîr standibin, me dikarîbû li hember filan ji çareyek peyda bikira. Ne bû, va em bûn kole, em bûn hêsr.

Meydana mezin bi dengê wan hejiya:

– Em bûn hêsr.

– Em ê ji nuha û pê ve, heta taliya dinyayê hêsrên filan bimînin.

– Em ê êdî ji filan re seray, îbadetxane, gor û abîdeyan ava bikin.

– Em ê êdî ji filan re durr, almas, yaqût, yeşîm û zimrûdan bînin...

– Em ê ji nuha û pê ve, ji filan re hemû xizne û defneyên ser û binê erdê bînin.

– Ji nuha û pê ve, li ser sifra filan mirov çi bixwaze dê hebe...

– Em ê bikin û ew ê bixwin. Em ê bixebitin û xizan bimîn û ew ê li ser piştê vekevin û dewlemend bibin.

Dengekî bêhêvî yê dirêj û dilşewat, ji vira û heta aliyê dinyayê yê din, pêl bi pêl belav dibû...

Komekê ji gêrîkan bang kir:

– Mirin ji vê rewşê çêtir e.

Gêrîkê dilqecêb bi rik got:

– Divê çareyeke vêya hebe.

Deryaya gêrîkan kir qêrîn:

– Tu çareya me tune ye. Hela li xwe binihêre, li dilqê xwe binihêre, li vî halê xwe yê xerab binihêre... Ma qet te li xwe nenihêriyê, tu ji serî heta binî di nav xwîne de mayî.

Gêrîkê dilqecêb got:

– Fîlan sê lingên min jê kirin û rîh û simbêlên min ji kokê de rakirin.

Di nav gêrîkên siwarî de, yê herî kal jê re got:

– Hela dakeve jêr, ez ê birîna te derman bikim. Weha xuya ye ku tu ê di dawiyê de, ji me re lazim bibî. Ka dakeve ez birîna te rehet bikim.

Serkumikê Berz ew tavilê danî jêrê û got:

– A ji we re, hûn vî gêrîkê xwe yê bîaqil çawa dîkin bikin, lê ger em tavilê xwe negihînin Siltên û xeberê nedinê, ew ê vê daristanê ji serî heta binî bişewitîne û li vê dinyayê gêrîkekî bi tenê jî nehêle. De zû, bilezînin.

Gêrîkê siwarî yê kal piştî ku merhem di şûna lingên jêkirî de da, devê xwe kir guhê Gêrîkê dilqecêb û pirsî:

– Lo Gêrîkê dilqecêh, tu kî yî?

Gêrîkê dilqecêb bi tirs li der û dora xwe nihêrî û got:

– Ez, ez şagirtê Rîhsoro mim, di nav me de yê herî bîaqil û herî egîd ew e.

Gêrîkê siwarî bi kêf û heyecan pirsî:

– Ew li ku ye?

Gêrîkê dilqecêb got:

– Ew reviyaye, nemiriye. Ew li ser baskê Silêmanê Dunikil bû, wî xwe ji wira avêt xwarê, reviya û xwe veşart. Ew nemi-riye.

Gêrîkê siwarî got:

– Baş e. Baş e. Hema bila Rîhsoro bijî... Ew ê ji me re la-zim bibe. Ew hevalê min e. Ew li vê dinyayê, Hesinkerê hos-te yê herî mezin e. Ew hesinkerekî weha ye ku dikare ji hesi-nan gêrîkan çêbike û dû re ruh bide wan. Ya din jî, ew di nav yên bi rûkala dinyayê ketine de, yê herî mêrxas e, yê herî biaoil e, yê herî mervan e û yê herî dost e. Ger ew nebe, em ê vê serayê, van abîde, gor û embaran çawa çêbikin. Em ê welatê xwe yê wêranbûyî, bêyî aqil û zanebûna wî, çawa ta-mîr bikin? Baş bû ku nemir.

Gêrîkê dilqecêb got:

– Nemir.

Dû re got:

– Ax, aaax me çawa bîr nebîr ku ev belaya filan dê bi ser me de bê, Rîhsoro çawa bîr nebîr? Em ê nuha çi bikin?

Gêrîkê siwarî got:

– Em ê çi bikin?

Gêrîkê dilqecêb mîna ku hinekan tiliya xwe di birîna wî de rakiribe, ji nişka ve çeng bû ser xwe, bêyî ku guh bide lingê xwe yê jêkirî, xwe çeng kir ser baskê Silêmanê Dunikil û xwe hişk bi perê baskê wî ve çirçirand:

– Ji bo Xwedê, em bilezînîn, birayê min î Hudhud, tu ne-maye tarî bikeve erdê. Gidî, ger em Siltanê Filan dîsa hêrs bikin, ew ê li vê dinyayê gêrîkekî nehêle û koka me biqelihi-ne. Em xwe zû bigihîne û jê re bibêjin ku em ê daxwazên wî pêk bînin. Em jê re bibêjin da ku ew van filên xwe, van hil-weşankeran ji welatê me tavilê vekişîne.

Li ser van gotinên wî, hudhudan dest bi firê kir û piştî

bîstikekê jî gîhaştin ba Siltanê Fîlan.

Gêrîkê dilqecêb dest bi peyvê kir:

– Siltanê me, min ji te re mizgîniyeke xêrê ya herî xweş anîye, gêrîk dê ji te re serayeke ku heta nuha li dinyayê nehatiye dîtin, ava bikin. Tu wekî din jî çi bixwazî, ew ê pêk bînin. Me mezinantiya te qebûl kir. Bin emiriya te, ji bo neteweyê gêrîkan şeref e.

Siltanê Fîlan ji kêfa bi zikê xwe girt û keniya. Ew qas keniya, ew qas keniya ku ji ber kenê wî çiya, daristan û welatê gêrîkan heta demeke dirêj hejiyan.

Siltên ji yê Dilqecêb pirsî:

– Tu kî yî? Tu kî yî, lo qasidê bîaqil, tu kî yî? Tu qasidekî ew qas bîaqil e ku ger tu ew qas ne piçûk bûya û destê min bigihîşt a te, min ê destê xwe di milên te de bida û te pîroz bikira. Min dixwest ku ez diyariyan bidim te, te bilind bikim, te bi rûmet bikim û te bikim fîl.

Gêrîkê dilqecêb got:

– Ji min re dibêjin, Gêrîkê dilqecêb. Ez gêrîkekî weha mim ku tu xusûsiyeteke min tune ye.

Siltanê Fîlan got:

– Ecêb.

Gêrîkê dilqecêb bi ken bersiv da:

– Belêêê, ecêb. Ma Siltanê min, min bîstikeke berê ne gotibû ku herkes ji min re dibêjin, Gêrîkê dilqecêb?

Siltanê Fîlan dîsa got:

– Ecêb. Ma qet tu xusûsiyeteke te tune ye?

Gêrîkê dilqecêb got:

– Ji derveyî ecêbiyê, na.

Siltanê Fîlan got:

– A, ez bi vêya kêfxweş bûm. Ne xwe, di nav gêrîkên nuh ên ku di bin emirê min de ne, yê ku tu xusûsiyeteke wî tune ye, tu yî... Lê, yên xwedî xusûsiyet kî ne?

Gêrîkê dilqecêb got:

– Tu sax bî, tu her hebî. Xusûsiyeteke min bi tenê heye, ew jî ecêbiya min e, Siltanê min.

Siltanê Fîlan piştî ku piçekî fikirî, emir da wî:

– Ji nuha û pê ve, qasidê di orta min û gêrîkan de, dê tu bî.

Gêrîkê dilqecêb got:

– Ez nikarim, nikarim Siltanê min. Ez gêrîkekî seqet im, hem jî pir kal im. Ez êdî nema dikarim ji cîhê xwe tev bilivim.

Siltanê Fîlan pirsî:

– Ma xêr e, kîjan devera te seqet e, çi bi te hatiye?

– Gava fîlan welatê me hilweşand, lingên min jî ji kokê de jêkirin, Siltanê me. Ji ber ku Gêrîkê siwarî bîstikeke berê birînên min derman kirin û pêşî li xwînwendakirinê girt, ez gavê ji mirinê xelas bûm.

Siltanê Fîlan got:

– Wax wax, waaax, ez pir li ber ketim. Wê gavê tu ê ji berdêla xwe, gêrîkekî bi qasî xwe jîr û bîaqil peyda bikî. Ger tu sedema vêya bipirsî, ew jî ev e ku ez ji ber çewtîtiyekê naxwazim hemû gêrîkên li ser ruyê erdê bikujim. Gêrîk ji nuha û pê ve, rohnîya çavên me ne. Em neteweyekî weha ne ku dilê me hi hezkirina gêrîkan ve dagirtiye. Gêrîk êdî rohnîya çavên me ne. Xwedê alî me kir ku me ev gêrîk peyda kirin. Ji nuha û pê ve, li vê dinyayê, em tunebûnê nas nakin. A, ji ber vê sedemê, birêz Gêrîkê dilqecêb, tu ê ji min re gêrîkekî bîaqil bibîne da ku ew wezîfeya xwe ya qasidiyê bi zanebûn pêk bîne.

Gêrîkê dilqecêb hîn ecêbtir bû û got:

– Li ser serê min, Siltanê min. Bi xatirê te Siltanê me.

Siltanê ji wî re got:

– Oxir be ji te re, birayê min î Gêrîk ê biqail. Lê tu pir

ecêb e... Oxira te ya xêrê be, şêrê gêrîkan. Ji gêrîkan re bibêje ku bila ew bi lez dest bi lêkirina seraya min bikin. Ez êdî nema dikarim bêyî seraya krîstal îdare bikim. Ji nuha û pê ve, ez bi qasî ku Siltanê Fîlan, yanî Siltanê mexlûqên dinyayê yên herî girs im, ez Siltanê neteweyê herî qelebalix, Siltanê gêrîkan im jî.

Ji nişka ve rabû ser herdu lingên xwe yên dawiyê, herdu lingên xwe yên pêşiyê û xortima xwe kil kirin û axavtina xwe weha domand:

– Ma siltanên gêrîkên girs, gêrîkên mezin û gêrîkên bi esil, qet bê seray dibin?

Hemû mexlûq bi dengê wî veciniqîn. Ew jî peyivî peyivî, bang kir û kêfxweş bû.

– Gêrîkên bi esîîîîl...

Hemû fîlên din jî bi hevdu re bang kir:

– Gêrîkên xweşik û bi esîîîîl...

Gava dengê kêfxweşiya fîlan zingînî ji dinyayê anî, Gêrîkê dilqecêb li ser baskê Silêmanê Dunikil hat welatê gêrîkan. Hat, lê dît ku gêrîkan bi lez dest bi tamîr û avakirina welêt kirine.

Serkumikê Berz hat xwe li pêşiya çarşiya hesinkera danî. Gêrîkê dilqecêb hêdî hêdî ji ser baskê wî peya bû, bi dû wî re jî gêrîkên din peya bûn. Hîn lingên wan gihastibû negihastibû erdê, gêrîkên li bajêr li dora wan civiyan û bi hêvî û me-raq pirsî:

– Çi heye çi tune? Çi xeber heye, lo birayê ecêb?

Gêrîkê dilqecêb weha bersiv da:

– Dê çi hebe. Em mirin, neteweyê gêrîkan êdî qediya. Neteweyê me yê ku di tu demên dîrokê de nehatibû hêsîrkirin, bû hêsîrê fîlan. Em bûn kole, kole. Aqilê min û dilê min ji min re dibêjin ku xwezî me şertên Siltanê Fîlan qebûl nekiribana... Bila me ew qebûl nekiribana û bila fîlan em hemû

bikuştana. Êdî heta qiyametê, em ê mîna kole û hêşîran bi-jîn. Gêrîkê Rîhsor jî êdî tune ye. Wî xwe ji ser baskê Silêmanê Dunikil avêt xwarê, destê xwe da ser serê xwe û çû. Dibe ku miribe. Ne dûr e ku tehamulê hêşîrtiyê nekiribe û xwe ji qehran kuştibe.

Gêrîkan hemuyan bi hevdu re bang kir:

– Rîhsoro nemirîye. Ew namire.

Gêrîkê dilqecêb hîn ecêbtir bû û got:

– Xwedê bike. Heta qiyametê mîna koleyên filan jiyîn...

Ma jiyanê weha hêja ye ku mirov bijî?

Gêrîkan got:

– Hêja ye, jiyan hêjayî hertiştî ye. Mirin bêhêvîti ye, lê hêvî di jiyana herî xerab de jî herroj mîna kulîlka rojê vedibe.

Gêrîkê herî kal got:

– Dinya şêrîn e, Gêrîkê dilqecêb, Gêrîkê dilqecêb.

Dû re jî weha dewam kir:

– Binihêre, her tiştên te, sê ling, rîh, simbêl, guh û bêvila te hatine jêkirin û çavekî te hatiye derxistin û tu rîq û rût maye, ma tu ji bo çi xwe nakujî? Jiyan şêrîn e, ne weha, ecêb lawê ecêban? Kûçikê bêhêvî. Ma filan tu fêrî vê bêhêvîtiyê kiriya?

Gêrîkê dilqecêb bi himînî got:

– Ez dibêjim, hêşîrtî ji mirinê jî dijiwartir e, hûn jî bela xwe di min de didin. Ma ka bêhêvîti di kî dera vê peyvê de heye?

Gêrîkê kal got:

– Bêhêvîti di mirinê de ye... Ji berdêla ku em ê xwe biku-jîn, em ê şer bikin û bimirin.

Gêrîkê dilqecêb got:

– Ez jî vêya dibêjim. Wê gavê, ji bo ku em xwe ji filan xe-las bikin, divê em çareyekê peyda bikin.

Gêrîkê kal got:

– Ka raweste, sebir bike.

Gêrîkên din hemûyan bi hime him got:

– Çi çare heye ku dikare me ji destê filan xelas bike?

Gêrîkê kal got:

– Li peydakirina çareyekê gerîn, ji mirina bi ser hevdu de çêtir e. Ez bi xwe jî tu çareya ku bikaribe me ji destên filan xelas bike nabînim, lê...

Gêrîkekî ciwan bang kir:

– Divê hebe. Bêguman dê rêyek hebe, divê hebe. Ger ew fîl bin jî divê neteweyê gêrîkan heta qiyametê nebe hêsr û nabe hêsirê wan.

Hemû welatan ji serî heta binî, bi hevdu re bang kir.

– Nabe!

Gêrîkê dilqecêb bi tirs got:

– Rawestin, bêdî hêdî, weha bang nekin. Ger fîl van gotinên me bibihîsin...

Tevahiya welêt bi hevdu re bang kir:

– Guhên filan giran in, ew nikarin dengê me bibihîsin.

Gêrîkê dilqecêb bala wan kişand:

– Hudhud ê ji wan re bibêjin. Hudhud ketine bin emirê filan. Divê tu kes nebihîse, bê em çi dipeyivin...

Gêrîkên hemû welatan bi hevdu re bang kir:

–Divê nebihîse!

Û di guhên hevdu de got:

– Heta rizgariyê, heta rizgariyê, heta rizgariyê...

Peyva "heta rizgariyê" tavilê li hemû welatan geriya û dîsa li Gêrîkê dilqecêb vegeriya.

Gêrîkê dilqecêb û gêrîkên din ên ku ji ba Siltanê Fîlan vegeriyabûn, tavilê bi bazdan çûn alîkariya hevalên xwe yên ku bajar ji nû ve ava dikirin.

Çil roj û çil şevan xebitîn û paytext ji nû ve avakir. Dû re jî dest bi jinûveavakirina hemû welêt kir. Di demeke kurt de, welat jî ji nû ve hat ava kirin. Ji aliyekî ve jî li ser qotê çiyayê

bilind, seraya Siltanê Fîlan bilind dibû. Piştî demekê, welatên wêranbûyî yên din jî birînên xwe derman kirin...

Û gêrîk bê rawestan ji bo ku ji bindestiya fîlan rizgar bibin, li rêyan digeriyan. Peyveke biaqil a ku li deverekê dihat goştin, bi awayê kurtepiştê, ji nişka ve li hemû welatan digeriya û li wan vedigeriya.

Fîl pir mezin û gêrîk pir piçûk bûn. Lê çi qas çi qas jî piçûk bûn...

Fîl pir mezin bûn, lê ma neteweyê gêrîkan nikarîbû heta qiyametê jî weha hêsr, mîna koleyên fîlan bixebitîyana! Divê dawiya vî tiştî bihata, dê bihata.

Kengî tirs û bêhêvîtiyek bi gêrîkan re çêdibû, li hember wê, peyveke hêviyê mîna çirûskekê, li welatên gêrîkan tavilê belav dibû... Gêrîk dikarîbû bê nan û av û bê hewa bijiyana, lê nikarîbû bê hêvî bijiyana.

Û ji bo xelasbûna ji vê belayê, li welatê gêrîkan ji heftsaliyan heta heftêsalîyan hemû welatê gêrîkan difikirî. Wan dizanîbû ku ji vira heta ba Xwedê, aqil di ser êqil re ye.

Fîl mexlûqin pir xurt in, lê aqil ji wan jî pir xurttir e. Aqilê gêrîkên piçûk divê zora fîlên mezin ên îlahî bibe.

DUDU

Siltanê Filan bi hudhudan re li hevdu dike û metodên birê-vebirina gêrîkan peyda dike.

Siltanê Filan bangî Serokê hudhudan Serkumikê Berz kir û got:

– Kerem bike, xwe li ser vî guliyê li ba min deyne. Karê min bi te heye, birayê min î Serkumikê Berz.

Serokê hudhudan hat, xwe li ser guliyê li ber bêvîla Siltan danî û got:

– Her çi karê te hebe, li ser serê min.

Siltanê Filan got:

– Hûn ê hemû hudhud têkevin bin emirê min. Ji îro û pê ve, êdî bi rojan firîna li dû mêşekê, kêzikekê, mozekê qediya. Gêrîk çi qas mêş, kêzik, moz û xwarinên din ên ku hûn jê hez dikin bidin hev, hemû yên we ne. Neteweyê hudhudan dê mîna filan li ser piştê vekeve.

Serkumikê Berz ê li ser guliyê darê, ji kêfa nema dizanîbû bê ew ê çi bike. Bi kêf û heyecan kir bûte bût:

– Her çi emirê te hebe, li ser serê min. Tu hema emir bikî, Siltanê min.

– Nuha tu ê berê biçe û li vê dinyayê çi qas hudhudên ku bi te ve girêdayî hebin, bîne. Min ew daristan û ew şikefta mezin a li pêşiyê da we. Hûn ê ji derveyî xwe, tu kesê din nexin wê daristanê û wê şikeftê. Ger qertelek, şahînek, teyre-

kî baz, sîsarkeke gurî têkeve welatê we, hûn min nîşanî wan bidin, ew ê bitirsin û careke din jî rêya xwe bi we nexin.

– Xwedê te bi miradê te şad bike, haşmetpenah.

– Miradê min ev e ku divê tu di nav gêrîkan de, nesilekî gêrîkan peyda bike. Ew gêrîk dê ew qasî girêdayî min bin ku gava min got, bimrin ew ê bimrin û bimînin ew ê bimînin. Ya din jî divê ew weha bibin dijmînê gêrîkên din ku ger ez li pêş çavên wan hemû neteweyê gêrîkan bipelçiqînim jî divê ew bibêjin, ox. Wekî din jî divê em ji her celeb gêrîkan gelek gêrîkên ku bi me ve girêdayî ne, peyda bikin.

Serokê hudhudan got:

– Dibe, baş e, emirê te li ser seran.

– Min hemû neteweyê hudhudan kir hem serokpropagandîstê xwe û hem jî yê neteweyê filan. Li dinyayê ji vê pê ve tu karekî we yê din tune ye. Gêrîkê Rîhsor sax be, mirî be, hûn ê di derheqê wî de, bi lez xeberekê ji min re bînin... Wekî din jî hûn ê gêrîkên ku naxebitin, dijmînatîya filan dîkin û serî hildidin tesbît bikin. Em ê gêrîkê ku serî hildide, berê hikirin, ger em nikaribin bikirin, em ê wî bi şikenceyan tavilê bikujin... De nuha bifirê û biçê, berê biçê binihêre bê gêrîk çi dîkin û xeberê bide min. Ji nuha û pê ve, her rojê karê te yê yekem ev e ku tu ê rewşa gêrîkan ji min re bibêje. Dû re, tu ê gêrîkên ku peyayên me ne, li seranserî welatê gêrîkan belav bike. Peyayên me dê li ser ruyê erdê, li binê erdê, li hewa û li deryayê her li Rîhsoro bigerin. Ez ji vî Rîhsorî ditirsim. Divê listikeke weha bileyizin da ku gêrîk Rîhsoro bi destên xwe bigirin û ji me re bînin, an sax, an mirî... Belê, ez Rîhsoro an sax, an mirî dixwazim. Bila dinya hemû bizanibe ku heta Rîhsoro an mirî an sax neyê peyda kirin, rehetî ji min re tune ye û ez ê jî welatên gêrîkan rehet nehêlim. Te fahm kir?

Silêmanê Dunikil kir bûte bût:

– Min fahm kir, Siltanê me.

– Karê herî girîng, bi hevalbendên me re li welatên gêrîkan damezrandina rêxistinekê ye, roj bi roj ji wan xeberwergerîtin e û li dengê bêhnstendin û bêhnberdana wan guhdarîkirin e. Nîqteya herî girîng ev e. Ger em vî karê ji hundur ve organîzekirin û xerakirinê bikin, însan ji vêya re dibêjin, mejîşuştin, ger em bikaribin mejiyê gêrîkan bişon, ger em bikanîbin gêrîkbûna wan bi wan bidin jibîrkirin, wê gavê, em ê hertiştî qezenc bikin. Ev sîstem dê heta qiyametê bidome û hûn ê jî û em ê jî li ser piştê gêrîkan, bi saya xwêdana eniya wan, di bihuştê de bijîn, ma ne weha ye?

– Rast e, Siltanê me.

– Nuha, guhê xwe baş bide min...

– Li ser seran, haşmetpenah!

– Tu dizanî bê mahneya gotina kedxwariyê çi ye?

– Ez dizaniin, Siltanê me.

– A, ev gotin divê ji ferhengan bête derxistin û gêrîkek jî dê nikaribe vê gotinê bîne ser zimanê xwe. Ev sîstema nuh a ku me danî, sîstemek e weha ye ku ev sed hezar sal in ku neteweyên gêrîkan bi ser de dimirin û negîhaştinê. Me sîstema azadiyê ya ku hemû mexlûqên dinyayê bi sed hezar salan daxwaz kiriye, lê bi dest nexistiye, diyarî wan kir. Ji nuha û pê ve, hemû gêrîk, fil, hudhud û mexlûqên dinyayê dê di azadiyê de bijîn.

Serokê hudhudan Serkumikê Berz li ser guliyê darê kir bûte bûr:

– Ew ê bi saya serê Siltanê me bijîn, em ê bijîn.

– Azadî berî hertiştî ye. Ji nuha û pê ve, em ê hemû mexlûq di azadiyê de bijîn. Azadî, em ê hew ji bo azadiyê bi tenê canê xwe bidin.

Serokê hudhudan baskên xwe li hevdu xistin û bang kir:

– Azadî!

Siltanê Fîlan gurmijî:

– Azadî!

Çiya, deşt û daristan hejiyan. Dengê "azadî, azadî"yê li dinyayê veda.

– Peyva kedxwariyê ji devê kê derkeve, dê tavilê bête kuştin. Ger peyva kedxwariyê bi şaşî jî ji devê gêrîkekî derkeve, ew ê tavilê bête kuştin. Yê ku peyva kedxwariyê ji devê wî derkeve, tu ê bi xwe wî bikuje.

– Ez ê bikujim.

– Kedxwarî tune ye.

– Kedxwarî nemerdî ye.

– Azadî heye.

– Bi tena serê xwe azadî heye, Siltanê me.

– Azadî heye... De rêya te vekirîbe. Rîhsoro qet ji bîr neke!

– Ez ji bîr nakim.

– De bifire!

Serkumikê Berz ber bi welatê hudhudan ve firiya û rast çû hêlînên wan. Hudhud hemû civiyabûn û li benda wî bûn. Gava ku mizgînî stendin, bi hezaran bask bi kêf li hevdu ketin û kirin şelpe şelp. Ew bi lez ber bi daristana ku Siltanê Fîlan dîyariyî wan kiribû firiyan. Çivîkên daristanê yên kevin qewirandin û ketin hêlînên wan. Gava hin ji çivîkan xwest li hember hudhudan rabe, yên din derhal fil nîşanî wan dan. Çivîkên ku çav li filan ketin, ji van zirecêban, zira-vên wan qetiyên, bi lez dev ji daristanê berdan û reviyên.

Hudhud bê deng û bê gazind li hêlînên daristanê bi rehetî bi cih bûn. Ya rastî, ew berê ji tirsê çivîkên din newêribûn nêzikî daristanê jî bûbûna. Berê nikaribû ji nav wan deviyên riq û rût derketana, lê nuha, wan çivîk qewirandin û dest danî ser qûtên ku çivîkan ji xwe re danîbûn.

Serokê hudhudan piştî vê, firiya û çû welatên gêrîkan. Li ser rêyan li karwanên gêrîkên reşîqîr, sorîkur, zipîzer rast hat.

Berê xwe ji welatên gêrîkan zîvirand û çû wê devera ku seraya Siltanê Fîlan dê lê bihata avakirin. Gêrîkan dîwarê krîstal bi qasî bihustekê ji erdê hilind kiribû. Ew li wê derê bû heyranê hêza gêrîkan. Piştî ku li ba neteweyê gêrîkan ev hêz, ev cehd û ev jêhatîbûn hebû, divê mirov ji wan bîrirsîya. Heqê Siltanê Fîlan hebû, ev gêrîk çi bikin bikin, ew ê rojekê ji bin destê fîlan rizgar bibin. Dikira bigota ji kedxwariyê... Wî dizanîbû ku êdî ew nema dikarîbû li peyva kedxwariyê bifikiriya jî...

Serkumikê Berz çivîkekî pir kal bû. Perîkên baskên wî yên belek û yên kumika wî ya xwerû turuncî fîrk bûbûn. Çavên wî jî piçûçik bûbûn, lê ronahiya xwe wenda nekiribû. Ji gava ku bûye Serokê hudhudan, ji gava ku ji hêka xwe derketiye û vir de, hemû karê wî bûye fikirandin. Li seranserê ezmên difire û heta nuha, ji bo paraztina nesilê hudhudan bê rawestan fikiriye, nuha jî xwe dabû kêleka fîlên ku dixwest hemû mexlûqên dinyayê hêsîr bikin. Ev dem dema fîlan bû. Ew ê dinyayê têxin bindestê xwe. Wan ê keda hemû dinyayê; ya gêrîk, çivîk, dar, kêzikên cûr be cûr, kulîlk û însanan bixwarana. Ji bo vêya jî wan ê berê mejî, his, ax, av û laş dejenere bikirana. Siltanê Fîlan pir bi aqilî hereket dikir, baş difikirî. Divê Serkumikê Berz alîkariya wî bikira.

Berê divê gêrîk bikirana panzdeh, bîst, çil, hezar perçe, dû re jî divê her perçe bûbûya dijminê herî mezin ê perçeyê din. Gêrîkên perçebûyî, tu carî nedibûn hêz û ew ê heta dawiyê jî hêsîr bimana.

Serokê hudhudan Serkumikê Berz dû re firiya û çû welatê gêrîkan. Xwe li orta bajêr danî û mezinên gêrîkan li xwe civandin.

Got:

– Binihêrin hevalno, çi alîkariya ku ji destê min tê, ez bi we dikim. Ma ger ne ez bûma, ger min hûn li piştta xwe ne-

kiribana û nebirana ba Siltanê Fîlan, ba wî zatê mezin, wî zatê mexlûqê dinyayê yê berî xurt, yê ku dikare bem ava bike û hem jî xera bike, ma heta nuha li dinyayê gêrîkek bi tenê jî dima, ma dê koka gêrîkan li dinyayê ne qelihiya? Dê çi bibe, hûn li hember efûbûna neteweyê gêrîkan ê pir mezin serayekê ava dikin, piçek jî xwarin tînin embarên fîlan. Ev jî kar e, Siltanê Fîlan ê ku hem ava jî dike û xera jî dike, hûn efû kirin... Hezar şikir ji Siltanê Fîlan re...

Hemuyan bi hevdu re got:

– Hezar şikir ji Siltanê Fîlan re...

– Yê ku dixuliqîne jî û dieciqîne jî ew e.

Hemuyan dîsa bi hevdu re got:

– Ew e.

Di nav wan de mezinên gêrîkên zerik jî hebûn. Nerînên wan nerînên fêlbaz, pir jîr û xayin bûn. Serokê hudbudan bêtî ku hayê tu gêrîkên din jê çêbike, îşaretek da wan. Gêrîkên zerik hertişt fahm kirin, ji kêfa dikira bifiriyana.

Gêrîkan got:

– Ji Siltanê re bibêje, bibêje bê avakirina seraya te, dê di hundurê salekê de bête qedandin. Ji ber ku wî em nekuştin û em efû kirin, seraya wî dê di vê dinyayê de, seraya herî mezin û muhtesem be. Seraya wî dê ji roj û heyva ku hilrê re bibêje ku hûn hilneyên, ji ber ku ez ji bo vê dinyayê hilatime.

Gêrîkan welatê xwe yê bilweşiyayî ji nû ve ava kiribû, birînên birîndaran derman kiribûn, rewşa wan hema hema bûbû wek berê. Bextiyariya wan a berê, hema hema dest pê kiribû.

Gava gêrîk dipeyivîn, Silêmanê dunikil li nav wan her li Rîhsoro digeriya. Dibe ku dilqê xwe guhertibe û di nav gêrîkan de hatibe meydana. Silêmanê dunikil çavên xwe yê sert û bi tesir li ser gêrîkan gerandin gerandin, lê li meydana tu kesê ku bişibiya Rîhsoro nedît. Ma gelo ji nişka ve lê bipirsî-

ya? Gelo wî dikarîbû bi vî awayî gêrîk şaş bikirana û peyvek ji devê wan werbigirta?

Ji nişka ve ket nav meseleyê, bişirî û bi awayekî nerm pirsî:
– Rîbsoro li ku ye? Ez wî di nav we de nabînim.

Gêrîk berê ketin taswasê, dû re jî weba sar man û nikarîbû tu bersiv bida Serkumikê Berz.

Serokê budhuda dîsa pirsî:

– Rîbsoro li ku ye? Min ew bi pişt a xwe welat bi welat gerandibû. Xwîna wî bîn jî li serbaskên min e, bi perîkên min ve bişk bûye. Ew ji bo çi nayê civîna ku ez tê de mim? Ez Serkêşewirdarê Siltanê Fîlan im. Yê ku nehişt welatê we bi erdê re bibe yek û li vê dinyayê koka gêrîkan biqelibê, ez bûm, ez, ez, ez... Ger ne ez bûma, we dê dengê xwe çawa bigîbanda Siltanê Fîlan ê mezin?

Serkumikê Berz weha kir bire bir, tevlibeviyê mezin çêkir, lê dîsa jî di derheqê Rîhsoro de, tu gotin ji devê gêrîkan negirt. Pir meraq kiribû, gelo çi bi Rîhsoro hatibû?

– Gelo Rîhsoro mir? Gava xwe ji ser baskê min avêt erdê, ez dizanim ku nemir. Ew li ku ye?

Dîsa tu kesî bersiva wî neda. Gava peyv dihat ser Rîhsoro, ew ber bêdeng diman.

Serkumikê Berz bi hêrs got:

– Piştî avakirina serayê, hûn ê şikeftan û kewarên daran ti-je hunguv bikin. Siltan jî hunguv pir hez dike. Hûn ê hemû kuliyên vê dinyayê jî bikişînin wê daristana me. Hûn ê bêtî ku zerarekê bide tu deverên wan, fêkiyên neqane ên bunguvîn, bi tonan bikişînin serayê. Qencî bi we nabe. Ger hûn van tiştên ku min gotin di hundurê demeke kurt de pêk nînin, êdî hûn dizanin. Tu divê qey pêwîstiya vê dinyayê pir bi neteweyê gêrîkan hebû! Hûn tune bin jî dibe. Ew qas pir mexlûq bene û hemû mexlûq jî pir dixwazin ji bo fîlan, ji bo wan mexlûqên mezin, muhteşem û bi fazîlet bixebitin. He-

mû mexlûq ji bo ku ji filan re serayan ava bikin û bemû xwarinên dinyayê bînin, bi hevdu re qayîşê dikişînin. Do, padîşahê qertelan hat ba Siltanê me, baskên xwe yên pir mezin vekirin û ji Siltanê me re sucde bû û got ku emir bike Siltanê min, emir bike ku li dinyayê çi hebe çi tune be, ez ji te re bînim. Baskên me dirêj in, dikarin li hemû ezmanan bifirin, çavên me pir xurt in, tiştê herî piçûk jî dibîne, bêvilên me bêhna herî dûr jî distîne, ji ber vê yekê, li dinyayê çi hebe, çi tune be, em pê dizanin. Em bi sed hezaran hene û ji bo emirê te amade ne. Ez ji we re bibêjim gêrîkên birêz, bê Siltanê Filan çi got, çi bersiv da qertelan. Ma hûn dibêjin çi bersiv da wan, bibêjin bê Siltanê çi bersiv da qertelan. Siltanê got ku bila gêrîkên min sax bin, ji roja ku dinya ava bûye û heta nûha, gêrîkên min hemû karên min dikin. Ez bi qûlên xwe yên gêrîkan re bûme wek hestî û goşt, av û axê. Ji xwe, esil û fesilê me ji gêrîkan e, pêşiyên me di destpêkê de gêrîk bûn. Ji gava ku dinya ava bûye û vir de, ne gêrîk ji filan vediqetin û ne jî fil ji gêrîkan... Nebîm, hûn dest birayên min ên gêrîk nedin, qertelno ger hûn destên xwe bi birayekî me yê gêrîk bikin, a wê çaxê ez dizanim bê ez ê çi bînim serê we. Ez ê wan ezmanên ku hûn lê difirin, biçîrînim. Ez ê zinar û çiyayên ku hûn xwe lê datînin, hilweşînim û bikim erdê rast. Qertelan got ku na gidî Siltanê me, kî dê destê xwe bi gêrîkên te yên pîroz bike. Ger ji destên me bê, em ê hemû gêrîkên te li ser piştê xwe bigerînin. Siltanê got ku divê hûn weha bizanibin, ji wê roja ku dinya ava bûye û vir de, gêrîk ji esilê me ne û em jî ji yê wan... Ez li vê dinyayê, bi gêrîkên ku esilê me yek e, serbilind im. Ez nikarim sîstema xwe biguherînim, em bi gêrîkan re bi ruh û canekî ne. Ji gava ku dinya ava bûye û vir de, ev weha ye.

Serokê hudhudan ê ku kumika wî bilind bûbû, bi hêrs ji gêrîkan pirsî:

– Ma ji roja ku dinya ava bûye û vir de, hûn û fil ne yek in, hûn ji filan re naxebitin, hûn û fil ne yek in, ka bibêjin gêrîkno...

Gêrîkan li hevdu nihêrîn, bi çavan ji hevdu pirsî û bê gelo gotinên Silêmanê dunikil rast in an na, di nav xwe de kir pi-se pis:

– Ev çi dibêje?

– Ma ji roja ku dinya ava bûye û vir de, em û fil yek in?

– Ma fil ji gêrîkan çêbûne?

– Ma ji roja ku dinya ava bûye û vir de, em serayên filan ava dikin?

– Ma em xwarina wan didin wan?

– Ma em zikê wan têr dikin?

– Kî dizane, dibe...

– Dibe ku me fil anîbin dinyayê.

– Em bapîrên filan in, bapîrên filan...

– Gêrîkek tê mahneya filekî.

Bû xulxula gêrîkan, peyivîn û şewirîn, piştî bîstikekê bi hevdu re bang kir:

– Qertel kî ne, ji gava ku dinya ava bûye û vir de, em û fil bi hevdu re ne.

– Qertel jî çi ne ku...

– Ew jî ji ku derketin?

– Piştî ku em hebin, çi pêwîstiya filan dê bi qertelan hebe?

– Piştî ku em hehin...

– Ma ev hezar sal in, deh hezar sal in, em xwarina filên xwe nakîşînin?

– Ma em serayên wan ava nakin?

– Ma em her karê wan nakin?

Serkumikê Berz bi kêf perwaz da:

– Her gêrîk filek e.

Gêrîkan bi hevdu re bang kir:

– Her gêrik filek e.

Hemû gêrikên li ser rêyan û li hêsan ev bihîstin û wan jî bi hevdu re dubare kirin:

– Her gêrik filek e, filek e, filek e.

Serkumikê Berz:

– Hûn ê vêya rojê sed carî bibêjin. Weha bibêjin, bibêjin belkî bi vî awayî hûn jî bibin fil, ger hûn nebin jî qet nebe di dawiyê de, hûn ê xwe fil an bi qasî filan bihesibînin.

– Her gêrik filek e, her gêrik filek e, filek e, filek e...

Kêfa wan jî dubarekirina van gotinan ew qas hat, ew qas hat ku... Tu nema bû ku gêrikan xwe fil bihesibanda. Gêrikên li ser rê û li hêsan jî digot:

– Her gêrik filek e, her gêrik, her gêrik filek e, filek e.

Serkumikê Berz xwest jî vê kêf û heyecanê îstîfade bike û dîsa hêdîka pirsî:

– Ma birêz Gêrikê Kulek ê Rîhsor sax e, mirî ye, li vî welatî ye, an jî wendayî ye?

Gêrikan bi hevdu re bersiv da:

– Her gêrik filek e.

– Ez Gêrikê Kulek jî we dipirsim.

– Her gêrik filek e.

– Ger hûn aqîbeta Gêrikê Kulek nebêjin, dê ji bo we pirr xerab be.

– Her gêrik filek e.

– Ez ê vê helwêsta we ya di derheqê Gêrikê Kulek de, ji Siltanê Filan re bibêjim.

– Her gêrik filek e.

Serkumikê Berz baskên xwe bi hêrs li hevdu xistin, firiya û got:

– Hûn ê bibînin.

Gava firiya jî ji bîr nekir û awirek da gêrikên zerik.

Çû, xwe li ser dara çinarê ya ku li derveyî bajêr bû danî û li

benda gêrîkên zerik ma. Tam gava ku roj dikira biçûya ava, gêrîkên zerik li ser rê xuya bûn, Serkumikê Berz tavilê ber bi wan ve firiya, daket erdê, gêrîk li ser baskên xwe kirin û bi bewa ket.

– Xwedê bike, gava bûn ji bajêr derketin, tu kesî bûn nedîtibin?

– Ma em qet xwe xuya dîkin, me qesda te tavilê fahm kir.

– Siltên bûn, nesilê we li ser serê gêrîkan bi temamî kirine parêzger. Ji nuha û pê ve, bûn ê bibin parêzgerên hemû gêrîkên dinyayê. Gava em derkevin huzûra Siltên, bûn ê jê re bibêjin ku Siltanê Fîlan em ji destpêka dinyayê û vir de, wek parêzger tayînî ser serê gêrîkan kirine. Me ev berpirsiyariya xwe bi temamî pêk aniye. Li vê dinyayê, berpirsiyarên gêrîkan em in. Di esilê xwe de, em ew fil in ku Siltanê Fîlan ji ber gunahên me, em xistibûn kirasê gêrîkan. Esil û fesilê me fil in.

Gêrîkên zerik li ser baskên Serkumikê Berz, bi dengêkî bilind bi hevdu re bang kir:

– Esil û fesilê me fil in.

– Ger em bi awayekî sadiq bixebitin, Siltanê Fîlan dê me dîsa bike fil.

Gêrîkan dubare kir:

– Ger cîn bi awayekî sadiq bixebitin, Siltanê Fîlan dê me dîsa bike fil.

– Me bi vê yekê bawer kir, me îmana xwe pê anî!

Gêrîkên zerik dubare kir:

– Me bi vê yekê bawer kir, me îmana xwe pê anî!

– Me îmana xwe pê anî!

Serokê hudbudan Serkumikê Berz ji nişka ve, peyva wan a bi kêf û heyecan birî û bêyî ku cîbê wê bû, pirsî:

– Çi bi Rîbsoro bar?

Gêrîk qet ne li benda vê pirsê bûn, peyv di devê xwe de bi-

rin û anîn.

Silêmanê dunikil gurmijî û got:

– Bibêjin, çi bû?

Ji hêrsa xwe, wek pelê çilo dilerizî. Gêrîkên li ser baskê wî ji ber lerizandinê dikira biketana. Baş bû ku gêrîkan xwe hişk bi koka perîkan girtibû.

– Li gora ku hûn deng nakin, di Rîhsoro de meseleyek heye.

Gêrîkê girs ê li ser baskê rastê got:

– Em Rîhoro qet nas nakin. Me ne ew dîtiye û ne jî em wî nas dikin.

Silêmanê dunikil baskên xwe bi awayekî pir ecêb kil kirin û got:

– Hûn dizanin, hûn dizanin. Li dinyaya gêrîkan, ji vira û heta Çîn û Maçînê, yê ku Rîhsoro nas neke, tune ye. Ew li dinyayê rêberê hemû gêrîkên hesinker e. Herkes wî nas dike.

– Me ne dîtiye, ne jî bihîstiye û ne jî em hesinkerekî weha nas dikin. Dibe ku ew ji welatekî din be.

Serkumikê Berz bang kir:

– Nabe, ew ji welatê we ye.

Gêrîkê girs got:

– Wê gavê, em gêrîkên pir xort in, ew berî ku em çêbibin, miriye.

Serkumikê Berz dengê xwe bilind kir û got:

– Hîn do bû, yê bi Siltên re peyivî, ew bû. Hîn do bû, ew li ser baskê min bû, a li vî cîhê ku hûn lê ne.

Gêrîkê zerik î kal î girs got:

– Hiii, min fahm kir. Ez dizanin, ew ne ji me ye, ew gêrîkekî sor e... Ew ji aliyê welêt ê din e. Em wan deveran nas nakin. Di nav ew qas gêrîkan de, em çi dizanin bê kî Rîhsoro ye? Ger Siltan emir bike, li ser ruyê erdê bi milyaran gêrîkên zerik hene, em ê li wî Rîhsorî bigerin û peyda bikin.

Serkumikê Berz hêrsa xwe ji bîr kir û got:

– Baş e, baş e. Nexwe, hûn ê Rîhsoro peyda bikin?

– Em ê wî an sax an mirî peyda bikin û ji Siltanê xwe re hînin. Esil û fesilê me fil in. Em dû re bûn gêrikê zerik ên pi-
çûk.

Gêrikên din jî dubare kir:

– Esil û fesilê me fil in. Em dû re...

– An sax an mirî...

Bi vî awayî hatin huzûra Siltanê Fîlan. Siltan li wê derê, mîna çiyayekî spî xuya bû. Qûna xwe dabû nava dara çinarê ya kevnare û her tê dida. Dara çinarê mîna ku zelzele lê çê-
hûbe, di nav toz û dûmanê de mabû, pelên wê û guliyên wê dişikestî û diketî erdê, dar heta erdê ditewiya û dû re bi çîrke çîrkê hi şûn de vedigeriya.

Serkumikê Berz tevî ku demeke dirêj di ber çavên Siltanê re çû û hat, hi dengêkî bilind kir hûte bût jî Siltan ew nedît. Piştî ku di navherê de, demeke pir dirêj derbas bû, dara çinarê ji kokê de şikest, der û dora xwe hejand û bi gurmîn wergeriya erdê. Wê gavê, fil jî ji wê mesthûna xewa xwe ya şêrîn a xwexurandinê şiyar hû û hudhudê ku li ser serê wî bi dengêkî bilind dikir bûte hût dît.

– Hooo, hirayê min î Silêmanê Dunikil, Serekşewirdarê min, tu hi xêr hatiyî, tu hi xêr û xweşî hatiyî, çi heye, çi tune ye, çi xeber ji qûlên min ên gêrik hene?

Serkumikê Berz got:

– Gava ez hatim hemû welatên gêrîkan bi hevdu re bang dîkir û digot ku her gêrik filek e, her gêrik filek e, filek e...

Ji kêfa şerpînî jî guhên xwe anî û got:

– A, ev baş e. Rast e, her gêrik filek e.

Gava gêrikên li ser baskên Serkumikê Berz ev bihîst, he-
muyan bi hevdu re bang kir:

– Her gêrik filek e. Her gêrik...

Siltên got:

– Min dengê bihîst. Hin kes tiştinan dibêjin.

Serkumikê Berz got:

–Haaa, tew gava min ruyê Siltanê xwe yê bi nûr dît û ji ber nûra ruyê wî çavên min hatin girtin, tu nema hû ku min ji bîr hikira. Min gêrîkên ku ji nesilê gêrîkên zerik in, bi xwe re anîn, va li pişta min in.

Siltên pirsî:

– Çi dibêjin.

– Heta vê derê, wan li ser pişta min bê rawestan bang kir, dîsa jî her eynî gotinan dubare dikin; esil û fesilê me fil in, fil in, Siltanê me dê me dîsa bike fil. Ger em bi awayekî sadiq bixebitin...

– Baş e, baş e, her tişt pir baş diçe. Wan ji ser pişta xwe daxîne û were ba min. Gêrîkên min ên zerik têxe qalikê wê darê, bila li wira îstirehetê bikin. Ji wan re bibêje ku min ev dar ji bo wan wergerand, bila li ser pelên wê û di qalikên wê de, xweş îstirehet bikin û betilandina xwe ji ser xwe biavêjin.

Gava Serkumikê Berz ev gotinên Siltên ji gêrîkan re wergerandin, gêrîk ji kêfa mest bûn û bang kir:

– Her bijî, Siltanê me! Esil û fesilê me fil in, fil in. Em fi-lên ku ketine kirasên gêrîkan in.

– Çi dibêjin?

– Dibêjin ku em fi-lên ku ketine kirasên gêrîkan in.

– Çi xweş dibêjin, ne weha?

– Pir xweş dibêjin, Siltanê me.

– Divê ez jî fêrî zimanê gêrîkan bibim, ne weha, birayê min î Serkumikê Berz?

– Minasib e, şahê min.

– Madem ji roja ku dinya ava bûye û vir de, ez padîşahê gêrîkan im...

– Tu padîşahê wan î, Siltanê me.

– Em di warê fêrbûna zimanê yên binemirî xwe de, pir dereng man in, pir dereng, pir dereng...

Serkumikê Berz keserek kişand û got:

– Piiir dereng.

Siltên got:

– Nuha, were em bipeyivin, hevalo. Gelek tiştên ku divê em bi hevdu re bipeyivin, hene. Lê bi dizî...

Silêmanê Dunikil got:

– Em bi filî bipeyivin. Awayê herî bi dizî ev e. Gêrîk hîn fêrî zimanê filan nebûne. Ez ê berê, ji Siltanê xwe re behsa tiştên ku ez pê dizanim û min bihîstine bikim û dû re em ê wan tiştên bi dizî bipeyivin.

Piştî ku Serokê hudhudan ji Siltên re, yek bi yek behsa tiştên ku dîtîbûn, dizanîbûn û yên li ser Gêrîkê Sor bihîstîbûn û helwêstên gêrîkan kir, got:

– Tiştên ku ez ê bibêjim ew qas in.

Û deng jê biliya.

Siltên piştî ku ew pîroz kir, got:

– Nuha li min guhdarî bike, birayê min î Serkumikê Berz. Gidîm, karê me yê yekem divê ev be ku em gêrîkan fêrî filî bikin. Zimanê gêrîkan tune ye, ger hebe jî têr nake, te fahm kir? Ger hebe jî sê-çar peyv in. Bi sê-çar peyv an jî li vê dinyayê nayê jiyîn. Li dinyayê bi tenê zimanek heye, ew jî zimanê filan e.

Serkumikê Berz kumika xwe ya mezin nepixand û got:

– Zimanê filan e.

– Ji nuha û pê ve, hûn ê jî bi zimanê çivîkan nepeyivin. Min zimanê çivîkan li neteweyê hudhudan qedexa kir. Her kî dibe bila bibe, yê ku bi zimanê çivîkan bipeyive, dê herdu baskên wî tevî zimanê wî, ji kokê de bîn jêkirin. Ji nuha û pê ve, tu çivîk dê bi zimanê çivîkan nepeyive, ew ê bi zimanê filan bipeyive.

– Belê, Siltanê min, ez ê nuha ber bi daristana ku te diyarî me kiriye, hifirim. Ez ê ji qûlên te yên hudhudan re bibêjim, da ku ew tavilê dest bi fêrbûna filî bikin.

– De zû here û were.

Serokê hudhudan gîhaşt daristanê, lê çi bibîne, hemû heywanên li daristanê, heta beytikan jî ji zû de dest bi fêrbûna filî kiriye, çîv çîva wan bû û dipeyivîn.

– Me bihîst, me emirê Siltanê Fîlan bihîst. Ma qey zimanê çivîkan jî ziman bû... Zimanê çivîkan ji xwe, zimanekî bêfêsal, xerabe û ji tu tiştekî re ne dibû. Gava ku hemû dinya bi zimanê filî dipeyivîn, me di axavtina vî zimanê çivîkan ê xerabe de, her înad kir. Em ê di hundurê çend mehan de, berî gêrîkan jî berî mexlûqên din jî û berî mirovan jî fêrî filî bibin. Me sed û şeşt mamosteyên filî peyda kirin, em ji sibehan heta êvaran û ji êvaran heta sibehan fêrî filî dibin.

Serokê hudhudan hang kir:

– Bijî hudhudno! Siltanê Fîlan dê bi we serbilind be.

Hudhudan got:

– Ji xwe, esilê me fil e. Fêrbûna filî dê ji bo me qet ne zor be. Gava hemû dinya hi filî bipeyivin, di rêya medeniyetê de paşdemayin bi me nakeve. Ji ber ku hemû filan bi filî dizanîbû, heta ser heyvê çûn. Lê hi tenê ji ber ku em bi filî nizanin, em nikarin ji vê daristanê heta deryayê bifirin.

– Em ê fêrî filî bibin û biçin ser heyvê û xwe mîna filan li ser guliyên heyvê deynin.

Dengê wan li daristanê olan da:

– Wek filan!

– Gêrîk jî dê fêrî filî bihin, biçin ser heyvê û li wira ji padîşahê heyvê re serayekê ava bikin û embarên padîşahê heyvê bi hunguv dagirin...

Daristan bi dengê wan hejiya:

– Gêrîk jî!

– Em ê biçin ser rojê.

Dengê wan li daristanê veda:

– Ser rojê!

– Gêrik jî...

Zingînî ji daristanê hat:

– Gêrik jî!

Serokê hudhudan dengê xwe birî, dû re dîsa bi kêf peyivî:

– Siltanê Fîlan ji ber vê jîrbûn û serwextbûna we, dê sê embarên tije kulî bide me hemuyan, Siltanê me sirf ji bo we, beşeke mezin ji gêrikan, ji bo anîna kulîyan veqetand.

Daristan bi dengê "bijî bavê me Siltan, xwediyê me!" olan da.

– Pêşniyareke min ji we re heye.

– Pêşniyara te li ser serê me...

– Nuha, hûn ê hemû bi hevdu re rabin, mamosteyên xwe yên filî jî bi xwe re bibin û rast bifirin biçin welatê gêrikan. Hûn ê hi gêrikan re gêrikî û çivîkî tavilê ji bîr bikin û fêrî filî bibin.

Daristan bi dengê "ya Xwedê, ya Xwedê" kil bû. Hemû hudhud bi bewa ketin, ezman ji nişka ve, bi serên turuncî û baskên belek ve hat nixumandin. Ezman bi dengê şelpîna baskan hejiya. Û hudhud ber bi welatê gêrikan ve firiyan. Wan weha kêf dikir ku ew ê zimanên gêrik û çivîkan ên xerabe ji bîr bikin, bidin jibîrkirin û zimanê fîlan ê bi esil fêr bibin û fêr bikin.

Serkumikê Berz ji ber serkevtina xwe serxweş ket. Ji kêfa, serê wî gēj bû û bi lez firiya, xwe gîhand Siltanê Fîlan û tiştên ku qewimîbûn, yek bi yek ji wî re gotin. Siltan jî bêtî ku li wî laşê xwe yê girs û pir mezin bifikire, çeng bû ser xwe, rabû ser herdu lingên xwe yên dawiyê, xortima xwe ber bi ezmên ve bilind kir, guhên xwe vekirin, kir şelp şelp û dest bi lotikan kir.

Serkumikê Berz firiya, li dora serê wî zîvirî û ji ronahiyê xeteke turuncî çêkir û got:

– Bijî silranê me! Bijî siltanê me, bijî bijî...

Siltan piştî ku demeke dirêj da lotikan, bi şûn de vegeriya û li ser textê xwe mexel hat. Textê wî ji tahtê mor î xira-mokî bû. Ji ber vê yekê, Siltan li ser textê xwe ne rehet bû.

Serkumikê Berz heta ku deng tê de hebû, kir barînî:

– Ji siltanekî dinyayê yê weha re, textekî weha nabe!

Siltanê Filan xortima xwe bada û got:

– Qet nabe, nabe.

– Ez ê derhal emir bidim gêrîkan, bila dakevin orta dinyayê û madena almasan a li wê derê peyda bikin û ji Siltanê me re, ji almasa şîn a herî mezin textekî çêbikin da ku textê Siltanê me li vê dinyayê mîna rojê şewq bide. Her ku şewq da, bila ronahiyên şîn li dinyayê bibarin. Bila dinya şipîşîn bibiriqîne.

Sebira Siltanê êdî nemabû.

Got:

– Zû einir bide gêrîkan. Bi lez bi lez, a nuha.

Serkumikê Berz wê gavê firiya û xwe gîhand welatê gêrîkan. Komîteya Birêvebir a gêrîkan tavilê civand û emirê xwe got. Gêrîkan gazind kirin û got ku em ê çawa dakevin orta dinyayê û almasa şîn a ku ji rojê jî bêtir dibiriqîne, peyda bikin û textî jê çêbikin?

Serokê hudhudan tew gazindên wan nebihîstin jî û bi şûn de vegeriya. Hilma xwe bi zorê dida û distend.

Got:

– Min got. Berî serayê dê text bête çêkirin. Ma împaratorekî dinyayê yê weha qet bê text dibe?

Siltanê got:

– Nabe! Wekî din jî bila gêrîk heykelê min çêbikin, divê heykel sed carî li min be.

Serkumikê Berz pirsî:

– Ma ez a nuha biçim ba gêrîkan?

Siltên got:

– Raweste, hemû bi hevdu re nabin. Hela bila berê orta dinyayê bikolin û textê ku şîn dibiriqîne, çêbikin. Nabe ku em çavên wan bitirsinin.

Serokê hudhudan got:

– Rast e.

– Li welatê gêrîkan, karê zimên çawa bû?

Serkumikê Berz got:

– Min dît, min dît ku hemû gêrîk û hudhudên me, li ser rê, li hêşaran, li kar, di nav nivînan de, li malê bê rawestan fêrî filî dibûn û zimanên xwe, yanî zimanên xwe yên hov ji bîr dikirin.

Siltên got:

– Ev a herî baş e. Tu şewirdarekî yeman e, birayê min î Silêmanê Dunikil. Ez hemû filan jî dixim bin emirê te. Qûlên min ên fil nuha çi dikin?

– Bi şûn de vekîşiyane daristana mezin, her yekî jî wan qûna xwe daye darekê û her pê dixurîne. Gêrîk jî bê rawestan xwarinê jî wan re dikişînin û li ber wan kom dikin. Ew jî bi tenê xortimên xwe dirêj dikin, ew qas. Ew her xwe dixurînin, mest dihin û ji ser hişê xwe diçin. Jiyana wan, jiyana bi-huştê ye.

Siltên got:

– Bi tenê, ez dixebitim. Ji ho ku ez bikaribim gêrîkan heta qiyametê weha hihêlim, malik li min xera dibe û tu jî... Ji herdêla ku ew weha vedikevin û qûnên xwe dixurînin, qet nebe, li vê dinyayê belav bûbûna û hemû mexlûq fêrî filî bikirana. Qet nebe, bi kêrî vî karî bihatana. Wekî din jî hin lîstokên ku dê gêrîk hertim mijûl bikirana û nehiştana ew bifikirin, îcad bikirana. Yên ku gêrîkan hişk bi koletiyê ve gi-

rê bidin... Fîl bi aqil in. Di nav mexlûqên dinyayê de, yên herî bîaqil fîl in. Divê em ji gêrîkan re, lîstokîna weha peyda bikin ku nehêlin çavên wan vebin û li tu gotinan bifikirin. Ger gêrîk bifikirin, kengî be, ew ê ji bo bikaribin ji vê sistema azadiyê rizgar bibin, rêyekê peyda bikin. Ji bo fikrê, li vê dinyayê hertişt ebedî ye. Ger gêrîk bin jî gava bifikirin, ew ê rojekê rêyekê peyda bikin û zora filan bibin. Ji ber vê yekê, em ê destûrê nedin fikira gêrîkan a herî piçûk jî. Ji bo ku em destûrê nedin jî divê em, hemû fîl, hudhud, gêrîkên zerik, yanî hemû kedxwar, na na, azadîxwaz, serê xwe pir pê biêşînin û tiştin nuh îcad bikin, da ku ew nikaribin heta qiyametê bifikirin. Wekî din jî ez wî Kulekê Rîhsor dixwazim. An mirî an sax. Ma gava welatên gêrîkan hildiweşiyên, ê ku bi min re dipeyivî ne ew bû? Dengê wî yê bi hêrs ê ku ez piçûk didîtim, bîn jî di guhên min de ye... Ew bû, ne weha?

– Ew bû.

– Ma te gotibû, hesinker e?

– Ji Hezretî Dawid û vir de, hemû esilê wî hesinker e.

– Ev xerab e, hem destên hesinkera û hem jî serên wan dixebitin. Li vê dinyayê yên herî bi xeter, mexlûqên weha ne. Wekî din jî fikirên kesên weha, mîna mîkropên ku nexweşiyê belav dikin, bi carekê li hemû dinyayê belav dibin.

– Em ê Gêrîkê Kulek î Rîhsor peyda bikin. Ger miribe jî em ê termê wî ji Silranê xwe re bînin. Dû re, em ê termê wî li orta welatê gêrîkan daliqînin. Gêrîkên zerik ên ku ji aliyê gêrîkên din ve piçûk tên dîtin, dê di vî karî de alîkariya me bikin.

Siltên got:

– Ancax yên ku piçûk tên dîtin, yên lawaz, bi hîrs û yên ku gêrîkbûna xwe wenda kiribin, dikarin txanetê bi esilê xwe re bikin. Evên zerik mexlûqin çawa ne?

Serokê hudhudan got:

– Ger tu carekê wan bibînî, Siltanê me, ger tu carekê wan bibînî, ew qas zer zer in ku tişteki mîna şefafê. Gêrik in, lê tu tişteki wan naşibe gêrikan. Weki din ji ew qas tiral in ku...

Siltên got:

– Tiralbûna wan baştir e. Ew ê bîn bêtir ji karê me re bibin. Ji bo xatirê piçeke genim, piçeke kêzik, ew ê bibin qûl û koleyên me.

– Ger bibîne bibîne, gêrikên zerik dê şopa Rîhsoro ji me re bibîne.

– Here, wan bîne vira.

Siltan bîrsar in. Wî ji zû de ji bîr kiribû ku Serkumikê Berz gêrikên zerik anîbûn ba wî. Dîsa firiya, çû zerikên di qalîkê darê de bûn anî û hat.

Mezinên zerikan, Siltan û Serkumikê Berz sê roj û sê şevan rûniştin, dûr û dirêj peyivîn û li hevdu kirin, li rêyên ku gêrikan beta qiyametê bêşîr bihêlin geriyan û peyda kirin. Dê hîn ji peyda bikirana. Ji ber vê yekê, ji bo fikirandinê, bangî artêşeke filan, yeka hudhudan û yeka gêrikên zerik kir. Her fil, her budhud, her gêrikê zerik, ji bo ku nehêle gêrik bifikirin, dê bîst û çar saetan bê rawestan li ser peydakirina çareyekê bifikirîya.

Siltên got:

– Pîrsa herî sereke ziman e. Vêya ji bîr nekin. Ew ê berê zimanê xwe ji bîr bikin û gêrikbûna xwe wenda bikin û ew ê ji dil bixwazin bibin fil. Ew ê bê rawestan filan teqlîd bikin. Di dilê her gêrikeki de, daxwaza ku bibe siltanekî filan dê bi cîh bibe. Ji berdêla ku mirov serê gêrikan jê bike, ya rasttir ew e ku mirov zimanên wan jê bike. We gotina min fahm kir?

– Me fahm kir, Siltanê me.

De wê gavê, dest bi xebatê bikin. Berê Rîhsoro... We li ku yekî rîhsor peyda kir, nekujin, bînin ba min. Dû re ji li Kulekê Rîhsor bigerin, tamam?

- Serkumikê Berz û mezinên gêrikên zerik got:
- Temam.
- Ji bîr nekin ku hûn ê zimanê wan bi wan bidin jibîrkirin.

Wan got:

– Yê yekem ev e. Ew ê rojekê berî rojekê, zimanê xwe ji bîr bikin. Ji nuha de jî ji bîr kiriye.

– Her gêrîkekî zerik dê bibe serokê yekîneyeke gêrîkan. Min weha ferman da. Yên zerik leşkerên min ên di nav gêrîkan de ne. Serokê hudhudan, rabe biçe û vê fermana min jî bigihîne welatê gêrîkan. Divê tu gêrîkê ku ev fermana min nebihîstibe, nemîne. Yên ku li hember gêrîkekî zerik rabin, li hember min radibin. Vêya jî ji gêrîkan re weha bibêje.

– Fermana te li ser seran, Siltanê me.

Serokê hudhudan gêrikên zerî li pişt xwe kirin û berê xwe da welatê gêrîkan.

SISÊ

Gêrîkên ku dest bi kar kirine, di bin barên filan ên giran de dieciqîn û ji bo ji vê rewşa xerab rizgar bibin, nikarin tu rê-yan peyda bikin.

Siltanê Fîlan bi ser Serokê hudhudan de kir bire bir. Ji ber dengê wî, deşt û çiya hejyan. Gêrîkên ku dengê wî bi-hîst, mîna pelên çilo lerizîn.

Siltên digot.

– Ez ê gêrîkekî bi tenê jî nehêlim. Ger di hundurê vê salê de, seraya min neqede, ez ê li vê dinyayê koka gêrîkan biqeli-hinîm... Ez ê koka wan, koka wan hiqelihînim.

Serkuunikê Berz li dora serê wî difiriya û digot:

– Ez di hextê te de me, Siltanê me. Ez di bextê te de me, Siltanê me, tu çi dikî? Gêrîk pir dixebitin, ez di bextê de me, Siltanê min.

– Pîrr dixebitin, lê ka seray li ku ye? Ez dinihêrim, dinihêrim, lê nabînim.

– Lê binihêre, Siltanê me, lê binihêre bê serê çiyayî çawa dibiriqîne... Wan dîwarê wê bi qasî bejneke bilind kiriye.

Siltan gurnijî û got:

– Hîn pirtir, hîn bileztir. Çi hayê we ji Sitiya gêrîkan heye?

– Sitiya gêrîkan dizê û bê rawestan gêrîkan tîne dinyayê. Rojê, bi milyaran gêrîk beşdarî avakirina serayê dibin... Gêrîk li erd û ezmên, li çiya, li kevir û kuçikan, li çem û derya-yan, li xerq û daristanan bi xulxuleke mezin tev de diçin û

tên. Dinya hemû bûbû gêrîk...

– Ê baş e. Ne xwe, ji bo ku seraya min di demeke pir nêzîk de biqede, ew qas gêrîk jî têr nakin?

Serokê hudhudan kir bûte bût:

– Seray dê biqede. ew ê di hundurê vê salê de biqede.

– Lê textê min?

Serkumikê Berz got:

– Gêrîkê dilqecêb do ji min re got ku gêrîkan dinya ji heft aliyan qul kirine, ji heft milan ber bi orta dinyayê ve dadikevin. Hindik maye ku xwe bigihînin çiyayê almasa şîn.

Siltan ji cîhê xwe çeng bû:

– Hindik maye ku xwe bigihînin çiyayê almasa şîn?

Serkumikê Berz got:

– Hindik maye. Hindik maye ku bigihêjin çiyayê almasa şîn, almasa kesk, almasa mor, almasa pembe û ya turuncî. Li orta dinyayê, çiyayên almasan ên rengareng hene. Bi qasî ku nikare bên hesibandin, bilind û pir almasên brîlyan... Mîna ronahiya tavê, her brîlyanek mîna şewqa tavê ya qeşagirtî ye, Siltanê min. Tam di orta dinyayê de, şewqa tavê ya qeşagirtî...

Siltanê Fîlan bi tirs û hêdîka peyivî:

– Hiş, bang neke. Dengê xwe bibire, birayê min î Hudhud, hiiiişşş! Were ba min û guhê xwe bîne ber xortima min, ez ê ji te re peyvekê bibêjim, peyveke bi dizî.

Serokê hudhudan guhê xwe bir ber xortima wî.

– Binihêre, Serkumikê min î Berz, ez ê ji te re peyveke pir girîng bibêjim. Li min guhdarî bike, ma hayê mirovan jî vî çiyayên almasan heye?

Serkumikê Berz got:

– Bi qasî ku ez dizanim, hayê wan jê tune ye. Hîn hayê wan jê çênebûye.

– Nebî nebî! Nebî nebî, bila ew nizanibin, nebînin, nebi-

hîsin! Ger ew bibihîsin, mala me dê bişewite ha! Em ê bişewitin, bişewitin!

Serkumikê Berz gotina wî tesdîq kir:

– Em ê bişewitin!

– Ew ê ji bo almasan dinyayê biteqînin.

– Ew ê biteqînin, Siltanê min.

– Ji gêrîkan re bibêje ku bila însan cîhê çiyayên almasan nizanibin û nebihîsin.

– Ew ê nizanibin, Siltanê min.

– Almas yên min bi tenê nê, birayê min î Serkumikê Berz, ên min bi tenê. Ên min, ên Siltanê Fîlan bi tenê.

– Ew almas bi tenê li te, li Siltanê me, li Siltanê hudhudan ê mezin dike.

– Bila qertel jî nebihîsin.

– Ez ê bibêjim, Siltanê min.

– Ew balînayên ku avê dipejiqînin ezmên jî...

– Ew ê nebihîsin, Siltanê min.

– Sîsarkên gurî mexlûqin ecêb in, situyê wan xwar û xemgîn in...

– Ew almasan naxwazin.

– Hespan jî ji hîr neke...

Serkumikê Berz got:

– Li hespan dike, li wan heywanên xweşik...

– Li wan dike, nake... Bila hayê wan jî ji çiyayên almasan çênebe.

Serkumikê Berz situyê xwe xwar kir û got:

– Hayê wan dê jê çênebe.

– Piling bela serê dinyayê ne, hov, çavbizotî û dîn in. Ger hayê wan ji çiyayên almasan çêbibe, ew ê bi diranên xwe bikolin û xwe bigihînin orta dinyayê...

– Ew ê xwe bigihîninê, Siltanê min, ew ê qet nebihîsin.

– Bila mar, teyrê baz, masî, gumgumok, kelmêş, serçe û

mamût jî nebihîsin.

– Mamût tune ne, Siltanê min. Ew pêşiyên me ne.

Siltanê Filan got:

– Mixabin ku ew mirin. Pêşiyên me yên muhteşem. Çi heyf. Bila çirçirk jî nizanibe...

Serkumikê Berz got:

– Bila ew gējika ha nizanibe.

– Papexan bê kêr in. Ew qûngird in.

Serokê hudhudan got:

– Boyaxkirî, forseke, teqlîdkar...

Siltên got:

– Ez jî teqlîdkaran hez nakim. Bila teqlîdkar di bin erdê kevin.

Serkumikê Berz got:

– Em serayê ji van almasan ava bikin, ew ê li Siltanê me jî bike.

Siltên bi ken got:

– Dê li min bike, lê gêrik dê vê seraya almasî di çend salan de biqedîne?

Serkumikê Berz got:

– Ew ê pir dirêj biajo.

Siltên got:

– Bila vê gavê krîstal be. Belûr jî wek almasê ye.

Silêmanê Dunikil got:

– Seraya Siltan Silêman ji madenê sifir bû. Te dît, ew Silêmanê kurê Îsrail...

Siltan pesinî û got:

– Min bihîstiye. Min ew bihîstiye.

Serkumikê Berz got:

– Seraya Belkisê ji zêr bû. Min ew dît. Li ser serê çiyayekî bû. Dilê Silêmanî neket wê, ket seraya wê.

Siltên got:

– Seraya min dê ji zimrûd, almas, brîlyan û belûrê be.

– Belkis pir xweşik bû. Yeka esmer bû, canê wê wek pembo nerm û çavên wê zerî û girs bûn. Bejinbilind bû. Dilê Belkis ket wî Silêmanê kinik. Silêman porxelekî bû.

Gava ku ew weha dipeyivîn, bayekî dest pê kir û sirêrk vir de û wê de birin. Sitêrk tev li hevdu bûn, vir de û wê de kil dihûn. Sitêrk li ser rengê şîn belav dibûn û dirijiyen. Ji daristanê şewq dipejiqî, şewqeke kesk. Li dinyayê ji serî hera binî, ji rengê şîn, şînen mangdayî belav dibûn. Li aliyê din, axa pir nerm, nazdar, bi ber û bereket mîna jîneke di çax û benga xwe de, hatibû raxistin.

Dareke çînarê ya mezin hat û xwe li hember, li wê palê, li binya zinêr danî û bû xişxişa guliyên wê. Ronahiya elektrîkê ya bajarên mezin vêket û vemirî, xumxumek li wê dorhêlê belav bû. Sîrenan li ser hevdu lêxistin. Sitêrkek pengizî û rijîya, hat li ber Siltên û Serkumikê Berz ket. Siltên nema dîkarîbû çavên xwe vekirana, heta demekê çavên wî qet tu tiştek nedît. Çemekî mezin hat, di ser sitêrkê re herikî. Cîhê sitêrkê bû mêrgeke mezin. Li mêrgê darên bihîvan çêbûn, dar ji serî heta binî, bi kulîlkan ve xemilîn. Kulîlk bûn sitêrk, bûn ezmanê şîn; ezmanê şîn bû kevoka spî, hû marê sor. Siltanê Fîlan xortima xwe dirêj kir û ew bêhn kir.

Got:

– Di vê dinyayê de, textekî wek textê min dê qet nehatibe dîtin. Ez ji wê sitêrka ku bîstikeke berê hat vê derê jî textekî dixwazim.

– Gêrîkên qûlên te, Siltanê me...

Ji gêrîkên qûlên min re bibêje... Mexlûqên ku textê min bibîne, dê ji çavnebariya xwe, ji heyraniya xwe biteqin û bimirin.

Serkumikê Berz got:

– Ew ê bimrin.

Bêhna nêrgizê ji dinyayê hat. Çi xweş e. Siltên xortima xwe ya dirêj, dirêj kir û dinya bêhn kir.

– Ez ji vê bêhnê dixwazim, Serkumikê Berz.

– Seray bê bexçe nabe.

Siltan ji dil keniya û got:

– Nabe.

– Tu ji hemû mexlûqan girstir û li ser serê hemû mexlûqan Siltan î. Tu, seraya te û hevalên te dê yên herî muhtesem bin...

Siltên bang kir:

– Bijî gêrik! Ez ê li wan gêrikên xwe pir miqate bim, ez ê xwarinê jî bidim wan. Ew ên min...

Serkumikê Berz got:

– Hiiiiiişşşş, hiiiiiişşşş, Siltanê min!

Deng ji Siltên biliya. Serkumikê Berz ji wê gavê dest bi girî kir. Hem digiriya û hem jî di cîhê xwe de nedisekinî û digot:

– Ez ê çî bikim, ez ê çî bikim, ez, ez, ez...

– Hiş, negirî, birayê min!

Serkumikê berz giryê xwe domand.

– Negirî, ez ê gelek xwarin bidim te.

– Sitêrk bariyan mîna baranê, ez ê bigirîm.

– Ez ê ji bo te jî ji almas, yaqût, brîlyan û yeşîmê hêlînekê bidim çêkirin. Hiş negirî, hişşş!

– Guliyên ku ez xwe li ser datînim dê birizin.

– Bila birizin, huiiiiişşşş!

– Co û cobarên ku ez jê vedixwim dê zuha bibin.

– Dê zuha bibin, hiiişşş!

– Kêzikên ku ez wan dixwim dê bimirin!

– Dê bimirin, hiiiiiişşşş!

– Ax, derya, hemû av dê bibin jahr, ez ê çî bikim?

Siltanê Filan jî dest bi girî kir û got

– Dê bibin jahr, jahr.

– Binihêre Siltanê min, dar, daristan, mêrg, av û zinar dimeşin ser deryayê.

– Baş e, bihêle, bila bimeşin.

– Tarî dimeşe ser deryayê, Siltanê me.

– Bihêle, bila bimeşe.

– Ronahî diherikin, bi guve guv..

– Bihêle, bila biherikin...

– Li paş deryayê, hîre hîra hespekî ye, Siltanê me.

– Ew hesp ê me ye.

– Xezalekê xwe çeng kir.

– Ew xezal a me ye.

– Dinya bû xwerû gêrik, erd û ezman bû xwerû gêrik.

– Gêrik jî yên me ne.

Siltan ji nişka ve û mîna ku ji xewekê şiyar bibe, li xwe hay bû û çavên xwe firkandin.

Ji Serkumikê Berz pirsî:

– Çi bi me hat?

– Sitêrk bi ser me de bariyan, xezal, hesp, ewr, dar, kulîlk bi ser me de bariyan, Siltanê min. Almas, brîlyan, yaqûtên sor, ronahî bi ser me de bariyan, Siltanê me.

Ji gêrikan re bibêje ku ez seraya xwe derhal dixwazim, derhal. Ez textê xwe, a nuha a nuha dixwazim.

Serkumiikê Berz got:

– Ez, ez, ez ê bibim çi? Ez, ez jî... Ji min re jî...

Siltanê Fîlan got:

– Tu dikarî hêlîna xwe, li ser sivinga seraya min çêbikî. Ji wan re bibêje, bila gêrik jî bo te jî xwarina ku têra sed salî dike, bidin hevdu.

Serkumikê Berz xwe avêt ber lingên wî û got:

– Tu sax bî, Siltanê min.

– Nuha, ez textê xwe yê ji almasa şîn dixwazim.

– Li ser seran, Siltanê min. Textê yê ji almasa şîn jî dê di

hundurê vê salê de bête çêkirin. Dê bête çêkirin, lê...

– Lê çi, bibêje!

Serkumikê Berz bersiva vê pirsê neda. Ew li tiştêkî din difikirî. Fikira xwe ji Siltên re got:

– Tu ê bihêlî ku ez jî xwe li ser textê yê ji almasa şîn deynim?

Siltan piştî ku baş fikirî, bersiv da:

– Ez ê bihêlim.

– Gava dinya birize, textê te yê almas ê ku ji ronahiya şîn narize, ne weha? Gava ez xwe li ser deynim...

– Narize.

– Wê gavê, li min guhdarî bikî, Siltanê min.

– Ez li te guhdarî dikim, birayê min î Hudhudê bîaqil, xweşik, muhteşem û kumik bişewq.

– Ez ê nuha ji te re bibêjim ku... Ez bi van baskan ji sibehê heta êvarî, ji bakur ber bi haşûr ve û ji haşûr ber bi bakur ve li ser serê dinyayê, pir û pir firiyame.

– Belê, çi di bin zimanê te de heye, bibêje.

– Gêrîkên me yên welatê gêrîkan tên bîra te?...

Siltan xwe vezeland û got:

– Belê.

– A ew qas gêrîk, yanî gêrîkên welatekî nikarin hemû daxwazên me pêk bînin. Qiralîçe çi qas pir gêrîkan bîne dinyayê jî dîsa hêza wan têrê nake.

Siltanê Filan got:

– Wax wax, waaax! Wê gavê em çi bikin?

Li vê dinyayê hîn gelek welatên gêrîkan bene.

– Na lo! Bi rastî?

Welatek heye ku ji serî heta binî, tev de daristan e. Gêrîkên wî welatî girs û bi heybet in. Masûlkên gêrîkên wê derê gelekî xurt in. Ew ê pir bi kêrî me bîn. Ji wî welatî re dibêjin, welatê gêrîkên reş.

Serokê hudhudan piştî wê, li dinyayê çî qas welatên gêrîkan hebûn, hemû yek bi yek ji Siltanê Fîlan re gotin. Her ku wî behsa welatekî gêrîkan dikir, Siltanê Fîlan ji kêfan difirîya. Her ku Serkumikê Berz behsa gêrîkên sor, şîn, turuncî, kesk, mor, zer dikir, Siltanê ji kêfan xortima xwe mîna beşteki ber hi ezmên ve bilind dikir û heta ewran dirêj dikir.

– Baş e, baş e, ez ê tavlê derkevim sefera hemû welatên gêrîkan...

Serkumikê Berz ji kêfan bang kir:

– Raweste, Siltanê min. Hela raweste. Bêhna xwe piçekî fireh bike.

Siltan keniya û got:

– Ez ê çawa bêhna xwe fireh bikim! Gava mirov bikaribe hemû welatên gêrîkên dinyayê têxe bin destê xwe, mirov çawa dikare hêhnfireh be...

– Raweste, Siltanê min. Hebekî aram be, ez ê çend gotinan ji te re bibêjim.

Siltan kêfa xwe anî û got:

– Bibêje. Tu çî hîbêjî, tu rast dibêjî. Ez ê serayekê û textekî jî ji te re bidim çêkirin.

– Ez ne text û ne jî serayê dixwazim, Siltanê min. Ger tu dixwazî ji min re...

– Bibêje, ez ji te re çî bidim çêkirin?

– Ji min re hêlînekê bide çêkirin ku...

– Ez ê ji te re hêlînekê li ser dareke çînarê ya pir mezin û muhteşem hidim çêkirin ku... Ew ê dareke weha bi efsûn be ku dareke çînarê ya ku mirov çî qas bixwazin jahrê bidinê, bila bidinê, mirov çî qasî ava nepaqij bidinê, bila bidinê, ew ê dîsa jî nerize. Ne bivirên wan dê bikaribin vê darê bibirin û ne jî agirê wan dê bikaribe wê bişewitîne.

Serkumikê Berz bi kêf perwaz da û got:

– Ew ê nikaribin bişewitîne.

– Nuha ji min re bibêje, gotina te ya ku te dixwest, tu ji min re bibêjî, çi ye?

– Li min baş guhdarî bike, Siltan. Qet tu pêwîstî tune ye ku em bi vî laşê te yê girdo mirdo bigirin ser welatên gêrîkan.

– Hella, hella, wê gavê ez ê ew qas welatan çawa têxim bin emirê xwe? Qet nebe, ew gêrîkên ku dê têkevin bin emirê min, divê min bibînin, ne weha?

Serkumikê Berz got:

– Qet ne pêwîst e.

– Tu ê çi bikî, ji min re bibêje, Hudhudo?

– Li min guhdarî bike, Siltanê min, ez li nav mirovan gelekî mam. Ez ji wan fêrî gelek fen û fûtan bûm ku ez ji te re dibêjim fen û fût.

– Êêêê?

– Ez ji begê xwe re bibêjim, nuha, ez ê ji gêrîkên me, bi qasî panzdeh– bîst heban li pişta xwe bikim û têkevim rê. Gêrîkê dilqecêb jî dê di nav van gêrîkên ku ling, simbêl û teriyên wan jêbûyî û zikên wan qelaştî de be. Ez ê van gêrîkan li ser pişta xwe bikim û bifîrim biçim welatê gêrîkan ê yekem. Ez ê van gêrîkên tişt di wan de nemaye li paytextê welatê gêrîkan deynim, ez ê hemû gêrîkên paytextê li meydanê kom bikim û ez ê halê gêrîkên me nîşanî wan bidim. Dû re jî ez ê ji wan re bibêjim ku de ji van hevalan re behsa fîlan bikin. Ew ê behs bikin ku bê welatê wan çawa di bin lingên fîlan de eciqî û hilweşiya... Piştî wê, ez ê ji gêrîkên paytextê re bibêjim ku têkevin bin emirê me.

Siltên got:

– Ger nekevin bin emirê me?

Serkumikê Berz hi bawerî bersiv da:

– Ew ê têkevin bin emirê me.

Siltên dîsa got:

– Ger nekevin bin emirê me?

Silêmanê Dunikil got:

– Ger nekevin bin emirê me, ger ew nekevin bin emirê me, ez ê jî li wê derê filekî ciwan peyda bikim. Ne pêwîst e ku mirov ji vira tu filan bibe. Ez ê wî filê ciwan biajom ser wî bajarî...

Siltên got:

– Bijî! Ev aqilê te, li ba mirovan hebûya, wan ê ne dinya û ne jî xwe weha bilewitanda.

– Serkumikê Berz got:

– Tu sax bî, Siltanê min.

– De biçê, rêya te vekirî be. Hêmu gêrikên dinyayê bi min ve girê bide. Ez te bibînim.

– Piştî ku li ba neteweyê te yê filan ev muhteşemî bebe, pir najo, hemû gêrikên dinyayê di bin emirê te de ne, Siltanê min.

– Nuha, raste rast biçê welatê gêrîkan, tiştên ku em peyivî-ne, yek bi yek ji wan re bibêje... Dîsa ji wan re bibêje ku ez serayê jî bi lez dixwazim. Rêya te vekirî be.

– Tu her hebî, Siltanê min.

Serkumikê Berz firiya çû welatên gêrîkan, li wê derê çî qas ên kor û kût, piştîkeştî, simbêl jêkirî û perîşan hebûn, hemû civandin, li piştî xwe kirin û ber bi welatê gêrikên reş ve firiya. Li ser rê, li deştan, li daristanan, garan bi garan fil didîtin û silavên Siltên li wan dikirin.

Rojekê, gava roj hatibû taştîyan, Serokê budhuda gîhaşt welatê gêrikên reş. Gêrikên reş li meydana bajêr civandin û gêrikên perîşanbûyî jî ser piştî xwe daxistin û nîşanî wan dan. Gava gêrikên reş ev gêrikên bê dest û pê û nîveciqî dîtin, dilê wan pir bi van gêrîkan şewitî.

Got:

– Wax wax! Wax waaax, kê ev weha kirine? Wax waaaax!

Serkumikê Berz ji rewşê îstifade kir û ji gêrîkên perîşanbûyî re got:

– Ka bibêjin.

Gêrîkên perîşanbûyî dest pê kir, ji wan re mîna ku mirov ta bi derziyê veke, behsa wê roja xerab a ku welatê wan, baja-rên wan ketibûn ber êrîşê kir. Behsa wan filên ku mîna xeze-bekê li dinyayê digerin û mîna çiyayekî reş bi ser bajêr û we-lêt de ketibûn ku bi her gavavêtinekê ve bi hezaran gêrîk di-kuştin, mal xera dikirin û ûcax dîtefandin, kir. Wan got û gêrîkên reş giriyan, gêrîkên reş giriyan û wan got. Di dawiyê de, Serokê hudhudan piştî ku li ser serê meydanê firiya û heft caran li dora wê çû û hat, dest bi peyvê kir:

– Va, we ev dîtî û ji serî heta binî li van guhdarî kir. We baş fahm kir ku bê fil kê ne?

Rawestiya, ji bo ku xwe hebekî din nêzîkî wê qelebalixiya gêrîkan a ku li jêr tev de diçû û dihat bike, baskên xwe sist kirin.

– Nuha, li min baş guhdarî bikin, Siltanê Fîlan artêşa xwe amade kiribû û dikira bihata ser we. Welatê we jî dê bûbûya wek welatê van gêrîkên perîşanbûyî. Min ew Siltanê mezin û muhteşem da rawestandin, min got ku gidî Siltanê min ra-weste. Wî got ku ez ê ji bo çî rawestim, ey birayê min î Ser-kumikê Berz. Min ji Siltanê re got ku tu ê ji ber vê sebebê ra-weste; hemû gêrîkên ku li vê dinyayê dijîn, di emirê te de ne, ji ber vê yekê, tu ê ji bo çî gêrîkên ku di bin emirê xwe de bi-kujî. Wî kêfa xwe anî û got ku tu rast dibêjî, ez ê ji bo çî gê-rîkên qûlên xwe yên ku di bin emirê xwe de ne, bikujim. Min ji wî re got ku wê gavê ez ê biçim welatê gêrîkên reş û emirê te yê mezin bigihînim wan, da ku ew ji gotina te der-nekevin. Nuha, li min guhdarî bikin û hem jî nebêjin me ne bihîst, ez ê fermana Siltanê Fîlan ê pir mezin bixwînim.

Serokê hudhudan bi qasî ku deng biçe bajêr gişî, ji jorê bi dengekî bilind fermana Siltanê Filan ji gêrîkên reş re xwend.

Di xwendina cara yekem de, gêrîkên reş ji fermanê tu tişt fahm nekir. Serkumikê Berz ferman careke din ji wan re xwend.

– We fahm kir?

Gêrîkan dîsa tu tişt fahm nekiribû. Serokê budhudan bi dilekî fireh û bi sebir, ferman dîsa xwend, heta êvarî çû û bat û ferman xwend, lê gêrîkan dîsa tu tişt ji fermanê fahm nekir.

– We fahm kir bê Siltan çi dixwaze?

– Me fahm nekir.

– Tişteki ku neyê fahm kirin, tune ye, hûn ê ji Siltên re serayekê ji yaqûtan û textekî ji almasa pembe çêbikin û embarên wî jî tije xwarin bikin. Çi ji vêya nayê fahmkirin?

Gêrîkan got:

– Pîr zor e, pîr zor. Em ji vê fermanê qet tu tişteki fahm nakin.

Silêmanê Dunikil got:

– Wê gavê, baş e, hûn ê di nêzik de, weha fahm bikin ku...

– Gêrîkan bi hevdu re bang kir:

– Em fahm nakin. Em ji zimanê filan fahm nakin.

Serokê hudhudan daket erdê, gêrîkên perîşanbûyî yên ku wî ew danîbûn meydanê bi hêrs li pişt xwe kirin û ber bi daristana ku hebekî ji wan wê de bû firiya. Li wê derê, garaneke filan rawestiyabû. Filan xortimên xwe ber bi hewa ve bilind kiribûn û ji ezînen tişteki ku dişibiya fermanê dipan.

Silêmanê Dunikil got:

– Ma hûn li benda min in?

Filan got:

– Em li benda te, li benda te ne. Emirê te li ser serê me ye.

– Heydê, em bigirin ser welatê gêrîkên reş. Li wî welatî,

divê ne kevir li ser kevirê bimîne ne jî tu benderuh sax bimîne.

Fîl ketin rêya welatê gêrîkan û di demeke kurt de, xwe gîhandin welatê gêrîkên reş û dest bi şer kirin. Gêrîkan jî gava ku ev dinya bûbû dinya û heta nuha, hengameyeke weha nedîtibû. Erd dihejiya, diqelişî, ezman dikir çirke çirk û dihat xwarê. Li ser serê welatê gêrîkan çivîk jî nedifiriyan. Heta ku roj çû ava, bi milyaran gêrîk di bin lingên filan ên girs de ecîqîn. Yên ku ne ecîqibûn, hatin ba Serkumikê Berz û xwe avêtin wî û got:

– Ma tu behsa fermana Siltên dikî, behsa fermana wî Siltanê Filan ê pir mezin dikî? Me ew, gotin bi gotin fahm kir. Em hîn ji berê de, bi filî dizanin. Di esilê xwe de, esil û fesilê me fil in û esil û fesilê filan jî gêrîk in. Me bawer kir, me îmana xwe pê anî.

Kêfa Serkumikê Berz pir ji vêya re hat û xebera serkevtinê ya yekem gîband Siltanê Filan:

– Ev gêrîkên reş nesilekî weha ye ku her yek ji wan bi qasî sed gêrîkî xurt e.

Zikê Siltanê Filan jî ji kêfa bilind bû û daket:

– Ox ox ox, baş e baş... Tavlê bifire û biçê welatên din jî û fermana min bigihîne gêrîkên zer, kesk û sor jî. Gêrîkên siwarî jî ji bîr neke. Li vê dinyayê çi qas welatên gêrîkan ên ku em pê dizanin û nizanin, hemuyan têxe bin emirê min! Ji bo vî karî, hemû filên dinyayê di bin emirê te de ne, ji bo vêya xeber gîhaştîye hemû filan.

– Bi xatirê te, Siltanê min.

– Bila rêya te vekirî û şûrê te tûj be.

Serkumikê Berz vê carê jî firiya û çû welatê gêrîkên turuncî û ew jî di demeke kurt de, xistin bin emirê Siltên. Dû re, yên sor, dû re yên kesk... Di demeke kurt de, hemû welatên gêrîkan bi Siltên ve girêdan. Bi taybetî, li Asyayê, li Afrîkayê

nesilin gêrîkan, welatin gêrîkan peyda kirin ku navên wan qet nehatibûn hihîstin û hayê tu kesî ji wan tune bû. Marîfetin van gêrîkan hebûn ku gava Siltên ew bihîstin, ji kêfa, tu nema hû ku bask hi wî laşê xwe yê girs vekira û bi hudhudan re bifiriya...

ÇAR

Siltanê Filan dibe padîşahê gêrîkan û dikeve seraya xwe ya ku gêrîkan bi hûrbijari ava kiribû. Li ser textê xwe yê ku gêrîkan ew ji orta dinyayê derxistibû û terîşandibû rûdine. Textê wî şîn dibiriqand û mîna ku bi hezaran sitêrk li hevdu kom bûbûn, bi şev û bi roj vêdiket û bi şewq diçûrîsî.

Gêrîk ber bi çiyayî ve dikişyan û seraya li ser çiyayî li ber qedandinê bû. Rê, hêsar, zinar, daristan bi gêrîkên ber bi çiyayî ve dikişyan rêz bi rêz... Gêrîk di bextiyariya bewildaneke talî de bûn. Ew ê çawa ne bextiyar bûna, li dinyayê cara yekem, wan ji Siltanê Filan re, ji mezinê mezinan re, ji muhteşemê muhteşeman re, seray çêdikir. Ma karekî hindik e? Westiyan, çirika wan derket, lê xem nake. Di demeke nêzîk de, gava ev seraya kîştal ya xweşik biqede, ew ê hemû zehmetiyan ji bîr bikin. Kî dizane, bê Siltanê Filan ê pir mezin ji ber vê serayê dê çi qas bextiyar bibe!

Gêrîkên ku dinya ji heft deveran qul kirine û xwe gîhandine zinarên almasên şîn ên orta dinyayê jî bextiyar bûn. Di esilê xwe de, mexlûqên ku cara yekem xwe gîhandibûn tam orta dinyayê, ew bûn. Ên ku xwe gîhandibûn orta dinyayê û ew zinarê almasê ya bi qasî ku mirovî nikaribû çavên xwe li ber vekita dibiriqand û şewq dida peyda kiribûn, ew bûn. Û ew bûn ên bi perçeyên ku ji vî zinarî birîbûn, dê ji Siltên re textekî weha xweşik çêbikira ku ji roja dinya ava bûye û vir de, tiştêkî weha ne hatibe dîtin. Ji ber vê xweşîkbûnê, heta dê girêz ji devên siltanên mirovan jî biçûya. Bextiyariyeke weha mezin diket destê nesilê kîjan mexlûqî...

Gêrîkên ku li herçar aliyê dinyayê, li deşt, daristan, çiya û bexçeyan yek bi yek geriyabûn, dev ji piçekî tahmkirinê berdin, bêyî ku bêhn bike jî xwarin ji filan, hudhudan û jî gêrîkên zerî re, kom dikirin jî bextiyar bûn. Ma yên ku li her deverên dinyayê qul bi qul digeriyan û firîkên zadan, nava kulîlk, dar û kêzikan derdixistin û embarên filan heta ber dev bi îksîrê dadigirtin, ne ew bûn? Eniya van mexlûqên muhteşem, a van Xwedayên gêrîkan ên nuh dê ji ber van reftariyên wan hilmîştî ha û belkî wan ê ji ber vê serbilindbûnê, nikarîba hisên xwe kontrol bikirana û her gêrîkek bikira filekî pir mezin. Diviyabû ku gêrîkan heqê wê xebata xwe ya ku wan digel hemû dijarî û talûkeyan dikir, bistenda.

Embar bi genimê sorgulê safî, bi berberojan, gilgilan, sêvan, gulan, bîhokan, hebirmanan, nava kulîlkan, hunguv, tîrî û hejîran ve mişt bûn. Gêrîkên xwarin berhev dikirin, bi cehdeke weha li dinyayê geriyabûn û xwarin kom kiribûn ku di embarên filan de mirov çî bixwesta hebû, bi tenê şîrê teyran tune bû. Ger ew jî peyda bûbûya, bi çî awayî ba, wan ê ew jî bikişanda embaran. Gêrîkên dinyayê di warê avakirina serayê û çêkirina textê ji almasa şîn de, bi hevdu re ketibûn qayîşê. Hejnû derdê wan ev bû ku wan dixwest têkevin çavên Siltanê Fîlan û Serokê hudhudan.

Heta, ew Siltanê Fîlan ê pir mezin, Xwedayê gêrîkan ê nuh bi wan re jî dipeyivî.

Ji wan re digot:

– Hûn çawa ne, qûlên min ên gêrîk?

Lee, ji wan re digot:

– Hûn çawa ne, qûlên min ên gêrîkên delal? Ger hûn weha bixebitin, di demeke nêzîk de, her yek ji we dê bibe filekî muhteşem û hûn ê jî wan gêrîkên piçûk bi rê ve bibin. Ger hûn nexwazin wan îdare bikin, hûn dikarin bixwin, vexwin û li daristanê ji sibehê heta evarî, qûnên xwe di dara herî me-

zin de hidin û hixurînin. Ev dinya dê ji we re bibe bihuşt. Bi tenê rîca min a ji we, ev e ku ji bo Xwedê, hûn ê wek filên din nekin. Gava we qûnên xwe di daran de dan û we ew bê rawestan xurandin, ji bo xatirê Xwedê, hûn ê nekevin ber hevdu û şer nekin. Herkes jî hemû mexlûq jî li halê wan û li şerê wan dinihêrin û dibêjin qey li welarê filan ê bextiyar, rewş xerab e. Halbûki, welatê filan...

Aaax, ger gêrîk bûbûna fil, ma wan ê mîna filên gewî qet şer bikira? Ew ê di bihuştê filan de, çi qas xweş, çi qas mila-hîm bijiyana, aaax, ger gêrîk hûbûna fil, aaax... Wekî din jî ma wan ê sal duwanzdeh meh, hertim qûnên xwe di daran de bidana û ew ê li ser piştê veketana? Ew ê her bixehitîyana. Hela bila her yek ji wan hibe filek, hela hela... Ger ew bi qasî filan xurt bin, ma ev dinya dê weha be? Gava gêrîk bi qasî filan girs û bi hêz bin, ew ê vê dinyayê ji serî heta binî biguhe-rînin û li dinyayê çi qas mirov, hesp, deve, moz, gur, fil, gê-rîk, rêvî, wawîk hebin, ew ê hemû mexlûqan bikin hêsîr û koleyên xwe... Hemû mexlûqên dinyayê yên herî piçûk, zîro jî, pinpinîk jî dê ji wan re hixebitin. Aaax, Ger gêrîk carekê bûbûna fil, ma ew ê filin weha, mîna van filên ehmeq bûna, aaax! Hela bila ew seray û wî textê ji almasa şîn biqede, hela bila Xwedasiltan carekê tekeve seraya xwe û li ser textê xwe rûne, hela bila ew wê îksîra xwe ya ku ji nava kulîlkên sed hezar bexçeyî hatiye derxistin, vexwe û serxweş bibe, hela bi-la carekê... A wê gavê, dibe ku kêf û heyecaneke mezin Silta-nê Fîlan hide ber xwe û ew bi vê kêf û heyecanê qûlên xwe yên gêrîk bike fil.

Gêrîk li van hemuyan difikirîn û bê rawestan dixebitîn, bi-nê erdê dikolan û ji çiyayên almasan taht dibirîn, dianîn û piçîk piçîk datanîn ser hevdu û seraya krîstal bilind dikir.

Çiyayan li hember vê evînê, vê hewesê û vê cehdê nikaribû xwe bigirta. Dinya heta ku çav çavan bibîne, bi gêrîkan ve

hatibû dagirtin. Mexlûqên dinyayê yên din, çivîk, kêzik û heywanên din, li bember piraniya van gêrîkên ku dinya ji serî beta binî, bi xwe seyandibû, şaş mabûn. Sitîmakê ji bo filan, bê rawestan gêrîk dianîn dinyayê. Tu nema bû ku li dinyayê, piştî bîstikekê, ji gêrîkan cîbê ku mirovî bikarîba xwe tev bilivanda jî nemabûya. Gêrîk jî ji bo qedandina serayê û çêkirina textî bi hevdu re ketibûn qayîşê. Dinyaya gêrîkan a pir mezin ji bal de ketibû û bêhna wan bi zorê derdiket.

Hîn piçeke tarî mabû, lê dinya hema hema dikira rohnî bûbûya. Li serê çiyayekî, ronabiyêke mîna topeke pir mezin ji nişka ve xuya bû û teqiya. Deşt, çiya û av rohnî bûn. Ji ser qotê çiyayî lehiyêke ronabiyê ya ku bi guve guv diberikî ku vê ronahiyê xwe bera nav axê, devera daristanê ya berî xewle, kok û qalikên daran û nava zinaran dida.

Hemû dinya bi vê ronabiyê, bi awayekî şaşmayî şiyar bûbû. Mexlûqan ziq li qotê çiyayî dinihêrî û lal mabûn. Hem bala fil, hudhud, qertel, teyrên baz û kulemaran; hem a qertelên sor, gur, rêvî, şêr, piling, hesp, kergeden, wawîk, karxezalên çavkilîrî, pezkovî û şûlan; hem a gakoviyên bakurî, deve, qaqlîbaz û alhatrosan; hem a hemû çivîkên reşahî û deryayê û mirovan û hem jî ya xort kal, alim û zarokan ketibû ser vê ronahiya ku ji ser serên çiyayan derdiket û diherikî. Kêz û pinpinîkên ku di bin lehiya ronahiyê de piştî wan dibiriqî, qalikên wan ên hişk mang dida û bi bask û gewdeyên xwe sor, zer, kesk, mor û turunciyê wek gwîzanê dida ber xwe û dibirî, diçûrisîn jî hatibûn temaşeya vê ronahiyê. Ronabiyêke weha ji ku û çawa dipejiqî û dihat!

Dar û avên ku di nav vê ronahiyê de mabûn, dibiriqand û şewq dida... Û ji nişka ve, di ser vê lehiya ronahiyê re, lehiyêke şîn a ku mîna brûskê, mîna gwîzên ku xwe di nav êgir re derbas dikir û şewq jê diçû û xwe bera ser lehiya ronahiyê di-

da, xuya bû. Xetên şîn, tûj û birekî...

Çivîk li ezmanan, li ser vê lehiya ronahiyê, li ser vê brûska şîn a wek gwîzên a ku di tariya ber destê sibebê re derbas bû-bû, bask bi bask bûn... Û mexlûqên li erdê, bi çavên xwe yên ku ji ber ronahiyê venedibûn, li kêleka bevdu, li ser hevdu... Û mirov ji ber vê rewşa ku çêbûbû, gêj bûbûn...

Siltanê Fîlan şiyar bû, çavên xwe paqij kir û li ezmên nihêrî. Ezman ji hudhudan turuncî xuya dikir. Çavên wî ber bi aliyê rojhilatê ezmên ve dageriyan, wê derê jî ji qertelên sor, spîsor xuya dikir, li aliyê rojavayê ezmên nihêrî, wê derê jî ji papexanan safî şîn xuya dikir, safî kesk, safî sor, safî turuncî, safî morê papexanî...

Başûr ji aliyê çivîkên rengareng ve hatibû girtin, ezman hatibû nixumandin. Ronahiyê bi lez û bê rawestan, xwe bera ser xezalan, pezkoviyên, hespên kibêl û kerkedanên yekqiloçî dida... Dinya, erd û ezman, hemû mexlûq, hemû nebat, zinar, av û ax di nav ronahiyeke ku heta nuha qet nehatibû dîtin de inabûn. Li ezmên şînekî safî di nav vê lehiya ronahiyê ya ku xwe bera xwarê dida, li ser serên av, çiya û daristanan, mîna ewrekî nerm û fireh diçû û dihat. Bi xetên rûj wek gwîzên...

Siltanê Fîlan tavi lê bangî Serokê hudhudan kir:

– Ev çi ye, ev çi hal e, Serkumikê Berz? Çi bi vê dinyayê bû, birayê min, heinû mexlûq li erd û ezmên belav bûne, tu li jêrê binihêre, heta wan ên bayê wan ji tişteki çênabin ji serî hildaye, ev çi hal e, ma nenormaliyek heye?

Devê Serokê hudhudan çûbû paş guhên wî.

Got:

– Belê, Siltanê me, hem jî nenormaliyeke weha heye ku dinyaya me nenormaliyeke weha, tu carî nedîtiye... Li wira binihêre.

– Ez li ku binihêrim?

- Li wira, tam li qotê çiyayê bilind...
- Ez lê dinihêrim, çavên min venabin.
- Li ronahiya şîn, a safî şîn binihêre.

Siltanê Fîlan lê nihêrî û ew dît. Ji ber kêfa ku bi vê xweşik-bûnê pê re çêbûhû, tu nema bû ku dilê wî rawestiya. Kembereke şînê safî, xwe li hawirdora seraya krîstal ya ku diçûrisî pêçabû..

- Zû, gêrîkan bîne ba min!

Serkumikê Berz hema tavilê bi hivdeh hudhudên din re fi-riya, çû bajarê gêrîkan û xwe li meydanê danî.

Got:

- Bilezînin, Siltan we dixwaze.

Hem mezinên gêrîkan û hem jî Sitiya westiyayî ya ji ber ku îsal bi milyonan gêrîk anîbûn dinyayê, hal tê de nemabû, ji xwe kincên xwe li xwe kiribûn û li benda wî bûn. Li ser baskên hudhudan civiyan û batin ba Siltanê Fîlan.

Siltan rabû ser xwe, çû pêşiya wan û got:

– Hûn bi xêr hatine, hevalno. Hûn birayên min ên avakar û afirandêr in. Ji bo merasîma vekirina serayê, ez we hemuyan, hemû gêrîkên qûlên xwe dawet dikim. Bila hudhud bê-yî ku we ji pişta xwe deynin, bibin wê derê. Ez ê ji bo yên din jî emir bidim, hemû gêrîkên ku keda wan ketibuyê dê beşdarî inerasîmê bibin.

Gêrîkê dilqecêb:

– Hemû gêrîk li serayê, li dora textî ne, em li bajaran ma-bûn û li benda emirê Siltanê xwe bûn. Gêrîkên ku hem se-ray û hem jî textê şîn çêkirine, ji do bi şev ve, li wê derê ra-westiyane û nikarin çavên xwe ji ser seray û textê ku wan çê-kirine, dagerînin. Li wê derê, xweşîkbûna seray û textî hişên wan ji serên wan birine.

Siltanê Fîlan got:

- Wê gavê, baş e.

Mirov digot, qey ji kêfa baskên wî çêbûne, ew laşê wî yê girs wek perîkan sivik bûbû. Hemû filên xwe civandin û tevî budhudên xwe yên ku bask bi bask li ser serê wî difiriyân, berê xwe da seraya xwe.

Hemû mexlûq, hemû gêrk, hudhud, çivîkên din, kêzik, heta mahşot jî hatibûn merasîmê. Bi tenê mirov ne xuyabûn.

Serokê hudhudan, Serkumikê Berz peyivî:

– Nebî nebî, ha! Xebera vê merasîma îroj nedin mirovan. Em çibikin bikin divê hayê mirovan ne ji serayê, ne ji textî û ne jî ji merasîmê hebe. Ez mirovan pir baş nas dikim. Di nav wan de, Silêmanek hebû, bi zimanê hemû mexlûqan dizanîbû, yekî efsûnger bû, em ji dema wî û vir de, bi mirovan re bûn yek. Min ji gava ku ew nas kirine, wan bêvila xwe xistîye kîjan karî, ew kar herimandîye. Mexlûqin pir pesnê xwe didin, ger tişteki bikin, hezar carî dipesinin. Dû re jî xwe wek kilîda kaînatê dihesibînin. Hemû jî pir hindik dîn in. Dû re jî ew mirov ne mîna me ne, ew fanî ne. Bi fanîbûna xwe hisiyane û ji ber mirinê dîn bûne. Ji ber vê yekê, ji xwezayê, ji xwe, ji sitêrkan û ji hertiştî nefretê dikin. Hezkirin li ba wan nemaye. Hezkirin ji bîr kirine, germahiya xwe ya jiyane wenda kirine. Nuha, ger ew vê serayê û vî textî bibînin, ew ê an hilweşînin, xera bikin û bi erdê re bikin yek, an jî hertim bifiroşin hevdu. Vê seraya te ya xweşik, vî textê te yê muhteşem dê ji bo wan, bi tenê bibe wasîteyeke firotinê... Ew bi hezkirineke germ a ji dîl û can, nikarin li xweşikahiye-kê, li hudhudeke mê, li qubeqazekê, li xezalekê binihêrin.

Çavên Siltanê Fîlan jî ji ber tirs û şaşmayinê, dikira ji serê wî baz bida û emirê xwe yê qet'î got:

– Divê mirov, cîhê seraya min jî qet nizanibin. Hudhudê efsûnger bişîne, bila çavên hemû mirovan girê bide. Ez dizanim, ez jî dizanim ku ev mexlûqên mirovan hertiştî diheri-

mînin. Xwedê tu mexlûqan neşibîne wan. Xwedê tu mexlûqan, li bember mirinê, mîna wan dîn neke. Ez dizanim, ji çêbûna wan û beta mirina wan, karê wan ev e ku ew ji xwe, ji mirinê û ji rastiye direvin. Û ji vê revê, ji tirsan, çi bikeve ber wan ji ortê radikin...

Merasîmê dest pê kir. Siltanê Fîlan derket ser rasteka zinarê li pêşiya serayê yê ku bi qasî cîbê pênc apartmanan mezin bû. Berê, xortima xwe ber bi ezmên ve rep kir, dû re rabû ser lingên xwe yên dawiyê û lingên xwe yên pêşiyê ber bi ezmên ve bilind kirin. Bû gin gina wî û demekê dua xwendin. Gava duayên wî qediyan, xortima xwe dirêjî mexlûqên ku deşta jêrê û palên çiyayî di ber hev de dagirtibûn, kir û dû re dîsa ber bi jor ve bilind kir. Ezman bi çivîkan ve hatibû nixumandin, devereke piçûk jî xuya nedikir.

Bedena Siltanê Fîlan a spîboz wek berfê, ya ku îro di bin vê lehiya ronahiyê de ji her demê bêtir spî xuya dikir, çavên mirov ditirsandin.

Siltên dest bi axavtina xwe kir:

– Mexlûqên berêz, delal û muhteşem, birayên min, min hûn bi serbilindî dawetî vê roja xwe ya bi kêf û bextiyar kirin, hûn bi xêr hatine. Mexlûqno, ez dibînim ku li ser daxwaza min, herkes hatiye. Hûn sax bin, her hebin... Bi tenê, mirov ji vê civînê kein in...Tu kesî ji we, ji min nedixwest ku ez wan dawetî vira bikim, ne weha?

Hemû mexlûqan bi hevdu re bang kir:

– Me nedixwest!

Mirovên ev dengê xurt û bi şidet bihîst, got ku qey dengê ewran e.

– Ev mirov jî wek me, wek hemû mexlûqên din nefspiçûk bûna, her yekî ji wan, xwe Xwedê nehesibanda, dû re, ev Xwedê ji tirsax xwe, ne cebimiyana û ne bûna cenawir, ji bo ku me ew jî dawetî vê roja bextiyar ne kiriba, dê tu sebebê

nemaba.

Hemû mexlûqên din bi bevdu re bang kir:

– Dê nemaba!

Mirovan got ku qey ev dengê ewran e û guh nedanê.

– Mirov pir dejenere bûne, ji dinyayê û ji mexlûqan bi dûr ketine. Tirsî mirinê ew mahf kirine. Ji ber vê tirsê, serê xwe li viyalî û wiyalî li tahtan dixin. Her ku lê dixin, aqilê xwe wenda dikin. Gava ku mirov rojekê bibin gêrîk, roja ku bi qasî gêrîkan nefspiçûk bibin, roja ku hevdu nexwin, ew ê xwe rizgar bikin...

Hemû mexlûqên din bi bevdu re bang kir:

– Ew ê xwe rizgar bikin!

Mirovan ev giregir jî bibîst û dîsa got ku qey ev dengê ewran e.

Siltanê Fîlan gewriya xwe paqij kir û dîsa dest pê kir:

– Belê, birayên min ên berêz, mirov ecêb in, ji gêrîkê dilqecêb jî xerabtir in. Ji ber ku qanûnên wan mirovan xerab in. Dibêjin ku yek dixwe, bezar lê dinibêre û qiyamet jî ji vê çêdibe, lê ew qiyameta ku ew li benda ne, bi tu awayan nayê. Hezarê wan dixebitin birçî dimînin, deh bezar, sed bezarê wan dixebitin birçî dimînin, yek, bi tenê yek dirijîne û dixwe, beta ku di dev û bêvilê re biavêje dixwe, dîsa têr nabe. Her carê tişteki derdixînin, nuha hemû karên wan ev e ku tiştê ku bi pêncan dikirin, bi dehan difiroşin. Zevîyan dikiirin û difiroşin, daran, delavan, mirovan, çi bikeve destên wan, diyên xwe, bavên xwe, zarokên xwe, jinên xwe, çavên wan li vê kaînatê bi çi kevin, dikirin û difiroşin. Keviran, stêrkan, zêran, almasan, kulîlkan, dilên xwe, çavên xwe dikiirin û difiroşin... Mirov bi dînîtiya kirîn û firotinê ketine ku ez ji we re dibêjim dînîtî... Di kaînatê de, çi peyda bikin, dikiirin û difiroşin. Baweriya we hebe, birayên min ên mexlûq, ev mirov ji Gêrîkê me yê dilqecêb jî ecêbtir in. Ev dînîtiya

kirîn û firotinê dê belayekê bîne serê wan, ev ê hey bibe, lê ger zerara vê, negihêje me mexlûqan jî... Ev kirîn û firotina wan a hertiştî, ev dînîtiya wan, di nav dînîtiyên wan yên ku heta nuha hatine kirin de, dînîtiya herî xerab e. Bi pêncan kirîn û hi dehan firotin, dê belayekê bîne serê mitovan û serê dinyaya me. Xwedê me û dinyaya me ji şerê mirovan bisitrîne.

Hemû mexlûqan bi dengê hilind got:

– Amîn!

Mirovan ev jî dengê ewran hesiband.

Siltanê Filan axavtina xwe domand:

– Nuha, em dev ji mirovan berdin. Ji xwe, Xwedê bela wan daye wan. Ger weha biçe, qet tu xêra wan, li dinyaya me û li kaînatê tune ye. Em nikarin ji xerabiyê û pê ve, tu tiştekî ji wan hevî bikin. Nuha, peyva min ji bo we ye, birayên min ên esîl û muhteşem. A hûn vêya dihînin, ev seraya ku qûlên min ên gêrîk ji min re ava kiriye, tu mexlûqan ji siltanên xwe re çenekiriye. Ancax, gêrîk dikarin serayeke weha ji siltanên xwe re çêhikin. Mirovan ji siltanên xwe re, ne seray, ne ehram, ne bexçeyên wek ên Babilê û ne jî abîde çêkîrine. Tu kesî ji wan, nikarîbû serayeke wek seraya ku gêrîkan ji bo min, ji ho Siltanê we ava kiriye, çêbikira. Nuha, li vê dinyayê seraya herî xweşik, seraya min e, seraya Siltanê we ye. Ji gava ku dinya ava hûye û heta nuha, tu kesî textekî wek vî textê ji almasa şîn ku hûn dihînin, ji tu siltanî re û ji tu Fir'ewnî re çenekiriye. Yên ku dinya qul kirin û ji orta wê, kevirê vî textê ji almasê yê efsûnkirî derxist ser tuyê erdê, bi tenê hirayên min ên gêrîk in. Yên ku ev seraya ji belûrê, ji min re, Siltanê we re lê kiriye, bi tenê birayên min ên gêrîk in. Min ji ber vê sebebê, hemû mexlûqên dinyayê dawetî vê merasîmê kirin. Min bangî qewmê mirovan bi tenê nekir, wan mexlûqên neyînî, ên ku her deverê dişewitînin û hildi-

weşînin, ên ku çavên wan têr nabin, ên ku tim û tim pir xerabiya nedîtî bi hevdu dîkin... Qewmê mirovan hem ji bo mirovatiyê û hem jî ji bo dinyaya me, bû felaketek. Piştî ku qewmê mirovan dest bi vî karê kirîn û firotinê kir, xusûsiyetên xwe yên mirovatiyê wenda kirin. Li ser ruyê erdê, hertişt kirî û firot. Erd kirî, firot, erdê erdbûna xwe wenda kir. Avê avtiya xwe wenda kir, daristanê daristanbûna xwe û ezmên ezmaniya xwe wenda kir. Ew ê di demeke nêz de, heyvê û sitêrkan jî hikirin û bifiroşin, wê gavê heyv dê heyvtiya xwe û sitêrk jî dê sitêrkiya xwe wenda bikin.

Birayên min ên biesil, Xwedê tu kesi danexe cîhê mirovan, piştî ku mirov bûn bazîrgan, piştî ku hertişt kirîn û firotin, ji mirovatiyê jî derketin. Mirovan dil kirîn û firotin, dil ji diltiya xwe derket. Mirovan evîn, hezkirin, dostanî, biratî, aşî, hevaltî, nêzîktî û xweşikahî kirîn û firotin û ji mirovatiya xwe hi dûr ketin û weha bû ku êdî têrxwarinî li wan nema. Bi nexweşiya perehîlanînê ketin. Birayên min, mexlûqên berêz, min ji ber ve sebebê, mirov îroj dawetî vê roja me ya bextiyar nekirin. Ji ber ku ez tirsîyam, min ew dawet nekirin. Ger ew vî textê şîn bibînin, ger çavên wan vê seraya ku şewqeke nedîtî jê diçe hibînin, ew ê illeh tişteki bikin û di cîh de, wan jî hikirin û bifiroşin. Qet tu îmkana wê tune ye, ew ê hikirin û hifiroşin. Hingî ev text û ev seray jî ew qas caran dê hên firotin, ew ê bêyî ku bi kêrî tişteki bên, kevin hibin, bişikên, mahf bibin û biçin.

Nuha, birano, em dev ji mirovan berdin, bila bêtarê wan di xizna wan de be. Eem gêrik, gêrikên biesil û muhteşem, mexlûqên dinyayê yên herî xurt û hem jî afirandêrên herî mezin, girseyeke yekbûyî ya bê îmtiyaz û bê çîn in... Eem gêrik û fil bi biratî, wekhevî, azadî û aşî dijîn. Azadî di ser hertiştî re ye. Li mirovan binihêrin, ji ber ku wan bi qasî me gêrikan girîngî neda azadî û wekheviyê û hem jî ji ber ku qet

aştî nexwestin, ketin vî halî. A azadiya nuha, sîstema me ya azadiyê dê heta qiyametê dewam bike. Di nav me de qet tu ferq tune ye. Ez vêya ji hemû mexlûqên birayên me yên ku li vê derê civiyane re, heta ji şehmar, zîro û kelmêşan re jî dibêjim, bila hemû kaînat şahida van gotinên min be ku her gêrîk filek e. Her fil jî gêrîkek e. Binihêrin birano, ger her gêrîk ne filek bûya, ev seray dê çawa bihara avakirin? Her mexlûqê ku li vê serayê binihêre, dê fahm bike ku her gêrîk filek e. Ger her gêrîk ne filek bûya, ev kevirê efsûnbûyî dê çawa ji orta dinyayê bihata derxistin û textekî weha bihata çêkirin? Ne xwe, her gêrîk filek e. Mexlûqên berêz, ez ê sireke xwe ji we re eşkere bikim. Guhên xwe bidin min û li min baş guhdarî bikin.

Qelebalixa ku li Siltanê Fîlan guhdarî dikir, bi temamî bê deng bû. Ger mêş bifiriya, dengê baskê wê dê bihata bihîstin. Herkesî sira Siltanê Fîlan a mezin meraq kiribû.

– Berê...

Siltên li vira dîsa dengê xwe birî, çavên xwe yên piçûçik li ser qelebalixiyê gerand. Çivîkên ku li ezmên bask bi bask rêz hûbûn jî haskên xwe tev nelivandin.

Siltên dîsa dest bi peyvê kir:

– Berê... Berê, em jî, yanî fil jî gêrîkên piçûçik bûn. Dû re, em xebitîn û me hewildaneke bêrawestan da û em bûn fil. Ji ber vê yekê, gêrîkên pêşiyên me yên berêz, ez ê hem nuha û hem jî ji nuha û pê ve ji we re bibêjim, pêşiyên me. Ji ber ku hûn gêrîkên pêşiyên fîlan ên biesil in. A, em ji vî nîjadê gêrîkan ê biesil çêbûn û bûn fil. Nîjadê gêrîkan di ser her nîjadî re ye. Ew nîjad, ew nîjadê gêrîkan çi bextiyar e ku dikare bi hewildaneke hindik bibe fil! Xwedê nîjadê gêrîkan bisitrîne. Bala xwe baş bidin vê dinyayê çi qas pir gêrîk hene, çi qas, çi qas pir. Li vê dinyayê, tu nesilên ku ji nesilê gêrîkan pirtir, hîn bileztir zêde dibin tune ye û çênabe. Li gora ku her gêrîk

dê bibe fîl, nesilê herî xurt, ê kê ye? Ez ji we dipirsim, bersivê bidin. Li vê kaînate, nesilê herî xurt, ê kê ye?

Dengê xwe birî, xwe ragirt, xortima xwe dirêjî ser qelabali-xiyê kir û gerand. Ji nişka ve, mîna ku erd û ezman hejiyan, hem ji qelebalixa erdê û hem jî ji ya li ezmên gurmîniyek hat.

Siltanê Fîlan ji vê gurmîniya ecêb a wek ku topek biteqe, tu tişt fahm nekir. Heftê hezar mexlûq bi heftê hezar zimanî bersiv dida Siltên.

Siltên bi awayekî hîn bi heybet û serbilindî dîsa pirsî:

– Kîm ye?

Dîsa ji qelebalixiyê gurmînî hat.

Siltan boriya:

– Gêrîk!

Qelebalixiyê vê carê, bi zimanê fîlan bi hevdu re kir gurmînî:

– Gêrîk!

Siltanê Fîlan got:

– Belê, gêrîk, leee gêrîk!

Û ew sekinandin.

– Belê, kî bi hemû hêza xwe, xwe bide kar û ji tune dest pê bike, bixehite û ji kaînata me re abîdeyeke weha wek vê sera-yê çêbike, textekî wek vî textê şîn ê efsûnbûyî biafirîne, a ew her gav, her gava ku bixwaze dikare bibe fîl.

Dengê xwe birî û bi kêf kenîya. Guhên xwe bi şêlp şêlp li ba kir û got:

– Nuha, ez çî bibêjim hûn ê jî dubare bikin... Her gêrîk fîlek e!

Qelebalixê ji heftê hezar cîhî, bi heftê hezar dengên cuda dubare kir:

– Her gêrîk fîlek e!

– Ji ber vê yekê...

Heftê hezar celeb dengan bi hevdu re dest pê kir:

– Ji ber vê yekê, hem li dinyayê û hem jî li kaînatê mexlûqên herî xurt gêrîk in.

– Gêrîk in!

– De bi hevdu re... filgêrîk, gêrîkfil, filgêrîk, gêrîkê fî... gêrfîl... filgêr... filgêr... filgêr...

Hemû bi hevdu re:

– Filgêr, gêrfîl... gêr... fîl... fîl... fîl... gêr...

Qelebalixiyê bê rawestan ev dubare dikir.

Gêrîk jî bi vêya bê hawe dipesînîn, êdî her yekî xwe filekî zirecêb dihesiband. Di vê rêyê de, gêrîkê herî reşbîn jî weha xeyal dikir ku qet nebe, sibehê gava ku roj hilê, destekî ef-sûnbûyî dê ew bikira filekî zirecêb. Her yek ji wan hudhuden li jorê, qertel, sîsarkên gurî, serçe, şirkak, serxwînk, zilzîlik ji nuha de hûbû filekî firok. Li darê dinyayê kî naxwaze bibe fîl, ne weha?

Siltanê Fîlan pir xweş peyivîbû, dilên hemû mexlûqan, bi taybetî dilên gêrîkan fetih kiribûn. Nuha, wî ji bo pêkanîna daxwazên xwe, êdî dikarîbû emir bida gêrîkan. Bi dengê qalind î bilind û emirwarî got:

– Daxwazeke min a din ji we heye, ey neteweyê gêrîkfil.. Ez emir didim we ku hûn ê vê daxwaza min bi cîh binin. Ger ev daxwaza min pêk neyê, ev welatê me yê bextiyar li ser lîngan namîne, bextiyariya me dirêj dom nake, birayên min ên gêrfîl...

Gêrîkan hemuyan bi hevdu re bersiv da:

– Her emirê te li ser serê me...

Mexlûqên din jî hemuyan bi hevdu re bersiv da, yanî gurmîniyeke wek ku top biteqe ji wan hat.

– Her emirê te li ser serê me ye. Tu Siltanê me... Her mexlûqê vê dinyayê dê di dawiyê de bibe fîl. Me li vê derê, ji vêya bawer kir û îmana xwe bi vêya anî.

– Mexlûqên berêz, hûn dengê xwe bibirin, ev pirseke me ya hundurîn e. Bi tenê gêrîkan elaqadar dike. Ji ber vê yekê, birayên me gêrîfilên din, divê hûn dengê xwe nekin.

Gêrîkan got:

– Emirê xwe kerem bike, Siltanê me. Kerem bike, ger tu emir bikî, em ê vê dinyayê bibin ba rojê. Siltanê me, ger tu bixwazî, em ê rahêlin heyvê bînin vê derê. Em ji te re ji sitêrkan textekî çêbikin.

– Na na, tiştê weha nabe, hûn sax bin, birayên min ên gêrîk. Daxwaza min ew qas ne girîng e. Binihêrin, li min guhdarî bikin, di vê roja bextiyar de, tiştêkî piçûk heye ku min aciz dike.

Gêrîk ketibûn ber heyecaneke pir mezin, nikarîbû di cîhê xwe de rawestiyana:

– Ew çi ye, kerem bike ku em tavilê...

– Ew jî ev e ku Gêrîkekî Rîhsor hebû, dijminê min, dijminê hemû mexlûqan, tiştêkî mîna mirovan bû... A îro, ez ji we, vî Gêrîkê Rîhsor ya sax ya mirî dixwazim. Vî Gêrîkê Rîhsor, ji ser piştê vî birayê me yê Silêmanê Dunikil, heqaret li min kir, dû re jî xwe ji ser wî baskî çeng kir û reviya. Ji wê rojê û vir de ye ku ez vî Rîhsorî an mirî an sax dixwazim. Ev Gêrîkê Rîhsor hesinkerekî pir mezin bûye. Esilê wî digihêje heta Dawidê qiralên mirovan jî. Ne xwe, esilê Hesinkerê Rîhsor ji mirovan tê. We fahm kir bê çi qas bi talûke ye?... Esilê vî Hesinkerê Rîhsor ji mirovan tê! Li vê dinyayê, ji van rîhsorên dijminên azadiyê, ji derveyî wî jî gelek hene. Ev, gêrîkên ku dijminên azadiyê, dijminên dîn û wekhevîyê ne. Ev gêrîk dijminên filan in. Ev dijminên hemû mexlûqên vê dinyayê ne. Min di derheqê van de, gelek gelek agahdarî wergirtin. Ev li ber deriyên şewqeyan jî dadiliqînin. Ev dijminên namûsê ne. Ev nîjad esil, xwîn, urf, adet û dîrokê nas nake. Li min baş guhdarî bikin, esilê van gêrîkên rîhsor ji in-

sanan tê. Peyva dirêj ne pêwîst e, ji bo kuştina wan hemuyan, ma ne bes e ku ew ji esilê mirovan têt? Ev rîhsorên ku ji mirovan têt, qet tu tiştî nekin jî ew ê fesadiyekê têxe nav mexlûqan, nav gêrîkan, nav hemû mexlûqan, nav gêrîkan û filan; ew ê wan bera ber hevdu bidin. Ew ê fesadiya xwe ya mirovî li kâinata me belav bikin. Ger ew ji ortê rabin, dinyaya me dê paqij bibe. Gava ew rîhsor ji ortê rabin, gur û mîh dê tev de hiçêrin. Gava ew ên rîhsor ji ortê rabin, tu mexlûq mexlûqê din naxwe. A nuha, ez berê ji gêrîkan, dû re ji mexlûqên din, ji çivîk û mozan hemû rîhsoran an mirî an sax dixwazim. Herkes dê rîhsorekî an mirî an sax bîne û biavêje vê meydanê... Yê ku wî Rîhsorê Hesinker, wî gêrikê ku heqaret li min kir, wî yê ku bi heqareta li min kir heqaret li hemû mexlûqan kir peyda bike û bîne, ez ê di seraya xwe de odeyeke bidimê. Ew mexlûq dê heta mirinê, di wê odeyê de bijî û zar û zêçên wî û hemû kesên ji sulaleya wî ne, dê heta qiyametê bi hunguvê daran bêne xwedîkirin...

Bi qedandina peyva Siltên re, gêrik, çivîk, hemû mexlûq li dinyayê balav bûn û dest bi nêçîra rîhsoran kir. Wê meydana na ku Siltanê Filan nişan dabû, di demeke kurt de, bi mirî û zindiyên rîhsoran ve hat dagirtin.

Gava Siltên ew qas rîhsorên mirî, birîndar, zindî bi hevdu re dîtîn, kêfa xwe anî û emir da filên xwe:

– Biçin meydana, marş! Hema a nuha, pê li wan rîhsoran bikin, miriyên wan jî zindiyên wan jî biəcîqîn û ji ortê rakin...

Filan dest pê kir û di demeke kurt de karê xwe qedand û rîhsor ji ortê rakirin. Hemû rîhsorên li meydana hatibûn civandin, bi rasteka zinêr ve hatibûn zeliqandin û êdî ji ortê rabûbûn.

Piştî ku rîhsor ji ortê rabûn, Siltanê ku li rastekê dinihêrî, bîstikekê fikirî hema wê gavê hat bîrê. Ket taswasê:

– Le Rîhsorê Hesinker, le Rîhsorê Hesinker?

Deng ji qelebalixiyê derneket:

– Le Rîhsorê Hesinker?

Ji tu mexlûqî dengekî herî piçûk jî dervediket.

– Hesinker?

Serokê hudhudan hat, li dora serê Siltên sê caran zîvirî. Li dora serê wî sê xelekên tutuncî çêkirin.

– Ew nikarin bipeyivin Siltanê min. Yê Hesiuker ew esfûn kirine.

Siltan tirsîya û got:

– Le ger ew min jî esfûn bike? Le ew min jî esfûn bike û seray û textê min ji destên min bistîne?

– Gêrîk nikarin fîlan esfûn hikin, Siltanê min.

Siltan hîn jî bêtir tirsîya. Ji tirsê, devê wî zuha bûbû.

Got:

– Lê esilê wî însan e. Ew însan...

Serkumikê Berz ket hundurê guhê wî û tiştin gotin, Siltan jî bi van gotinên wî yên bidizî, keniya û keniya. Bi destê xwe zikê xwe yê zirecêb ê spîboz guvaşt û keniya.

– Êdî, bila mexlûqên din hiçin û bi tenê gêrîkên me yên birader bimînin. Ji bo wan şahiyêke bi xwarin û vexwarinê heye. Deee, li tembûrê bixin û bi hevdu re dest bi kêf û şahiyê bikin.

Ji nişka ve, ji deşt û çiyayan dengê çîve çîvên ecêb î esfûnkirî hat.

Siltanê Fîlan got:

– A, ev baş e.

Dû re jî bi qêrîn emir da:

– Deriyên sê embarên ku bi navîka kulîlkan, hunguv û kêzikê mirî ve dagirtîne, vekin. Bila pêşiyên me yên gêrîk, îroj zikê xwe têr bikin. Sê embar ji bo wan hindik in jî.

Ji nişka ve, hat bîra gêrîkan ku ew ji zû de birçîne. Ber bi

emharan ve reviyân. Gêrîkên berhevkar çi qas pir navîka kulîlkan, hunguv, navîka genim û kêzikên mirî anîbûn!

Gêrîk ketin embaran, sê roj û sê şevan xwar, vexwar û zîkên xwe baş dagirtin. Ji zû de, xwarineke ew qas pir nexwarîhûn.

Gêrîk minetdarî Siltên man, pesînî û got:

— Li vê dinyayê, tu siltan û tu Xwedayê ku bi qasî vî Siltanî xêrxwaz û gêrîkhez be, tune ye. Wekî din jî ji sê nesilan bêtir gêrîk jî yên vî Xwedayî nin. Xwedê bela wî Hesinkerê Kulek î Rîhsor bide. Binihêrin, bê ji gêrîkan jî çi siltanên girs ku bi qasî dinyayê mezin, çi siltanên îlahî derdikevin.

Gêrîkên hemû welatan bi seray û textê ku çêkiribûn, bi gotinên ku Xwedasiltan ji wan re gotibûn, bi kêfa wê hêviya ku ew ê rojekê çawa be, bibin fîl, serxweş ketibûn û nikarîbû bi ser hişê xwe ve bihatana.

Vê rewşa gêrîkan a serxweşbûnê tam sê mehan dewam kir. Gêrîkan tam sê mehan ji kêfa, pê li erdê nekir.

PÊNC

Gêrîk ji Siltanê Filan re serayê ava dîkin û textî çêdîkin, lê ji bir dîkin ku ji bo xwe nîfqeyê Zivistanî hilînin û ji ber vê yekê, birçî û xîzan dimînin.

Gêrîkên westiyayî bi serbilindî vegeyriyan welatên xwe. Kêfa wan pir ecêb dihat. Ew ê çawa kêf nekin, ji Siltanê dinyayê yê herî bi haşmet re, seraya dinyayê ya herî xweşik û mezin ava kiribû. Le textê ji almasa şîn? Bi milyaran gêrîk ev almas ji orta dinyayê piçik piçik kişandibûn û li ser ruyê erdê bi hevdu xistibûn. Her ku vî textî şewq dida, hemû دنیا di nav ronahiyeke şîn a xweşik de dima. Wan bextiyarî û pesînahî dabûn siltanekî mezin.

Siltên dû re çi gotibû?

Gotibû:

– Her gêrîk filek e. Pêşiyên wan fîlên zîrecêb jî pêşiyên min jî û ez bi xwe jî em hemû gêrîk in. Gêrîkek bi tenê berberî dinyayê ye. Her gêrîk jî dikare bixebite û bibe fîl. Ger gêrîkek hîn bêtir bixebite, li gora xebata xwe dikare bibe filek jî pênc fîl jî. Ger em fîl gêrîk bûn, em çawa bûn fîl? Bibêjin bibêjin, ger fîl gêrîk bûn, çawa gîhaştin vê rewşê, ew ê çawa bigihêjin vê rewşê? Ji Siltanên xwe re seray û text çêkîrin û hemû nektar, navîka kulîlk û dendîkan berhev kîrin ku gîhaştin vê rewşê. Ger weha biçe, ger sadiqîtiya wan a li hember Siltên weha dom bike, gêrîk ê bikaribin ne fîl bi tenê, bibin mexlûqên hîn bilindtir jî...

Gêrîkan hîn ji nuha de, xwe fîl dihesiband. Her yekî ji

wan, xwe filek dihesiband û xwe bi heybeta filekî dinepîxand û li welat û bajarên xwe digeriyan. Êdî her gêrîkekî, xwe filek dihesiband û her gêrîkî xwe bi filbûnê ditikiland. Tew gêrîkên zerî xwe êdî tam fil dihesiband.

Wan digot:

– Pêşiyên filan ên heqîqî em in.

Û qet tu tiştêkî din nedigot. Simbêlên xwe mîna xortiman dirêj dikirin, li pişta hudhudan siwar dibûn û çî li welatê gêrîkan biqewimiya, digîhandin Siltên. Kêfa Siltên jî pir ecêb ji van xeberan re dihat.

– Nuha, her gêrîk xwe wek filekî dihesibîne.

– Çî qas baş e, bila xwe weha bihesibînin. Min jî ev dixwest. Bila gêrîkbûna xwe ji bîr bikin, xwe çî dihesibînin, bila bihesibînin.

– Gêrîkan dest pê kiriye û wek filan dimeşin.

– Ev hîn baştir e. Min jî ev dixwest.

– Ji bo ku bikaribin wek filan bipeyivin, hewil didin.

– Ev a herî baş e... Alîkariya wan bikin, çî ji destên we tê, teksîr nekin, bila wî zimanê gêrîkan ê ku nayê fahmkirin ji bîr bikin û fêrî filî bibin. Hîn hîn bêtir alîkariyê bikin.

Ji welatên gêrîkan, ji bajarên gêrîkan xeberên ji derveyî van jî dihatin.... Van xeberên ku nuh dihatin, Siltan bi temamî dixist gumanê. Gêrîkan di filbûnê de, lingên xwe zêde radi-dan. Ger weha dom bike, şerê wan dê ji xêra wan bêtir be.

– Siltanê me, gêrîkan dest pê kiriye û tam wek filan xwarinê dixwin.

Siltanê Filan ket taswaseke mezin:

– Ma rast e? Ev çawa dibe, gêrîk çawa dikarin wek filan xwarinê bixwin? Wan ev jî ku derxist?

– Dibêjin ku ma em ne fil in, çî di ber wan keve, dadibeli-hîne.

Siltanê Filan boriya:

– Ev nabe!

Ji ber dengê wî, çiya, deşt û daristan hejiyan.

Gêrîkên ku ev deng çû wan, got:

– Rojekê, em ê jî mîna Siltanê xwe, weha bang bikin û çiya, derya, daristan û deştan bihejinin. Ma em ne fil in?

Siltên dengê xwe hîn bilindtir dikir û axavtina xwe didomand:

– A, ez destûra vêya nadim. Gêrîk nikarin wek filan xwarinê bixwin, ew ê bibehicin, bimirin. Gidî, pêşî li vêya bigrin. Serokê hudhudan, a nuha tavi lê bifire û biçe welatê gêrîkan, ji qûlên min ên gêrîk re bibêje ku min xwarina wek a filan li wan qedexe kir. Dû re, ger ew jî wek filan bixwin, ew ê bi xwarinê bifelişin û himirin. Wê gavê, li vê dinyayê, bêyî gêrîkên qûlên xwe, hem jî bêyî pêşiyên xwe, ez ê çawa bijîm? Gêrîk fil in, rast e, ew fil in, lê bi şertê ku bi qasî filan û wek filan nexwin... Gidî, Serokê hudhudan, talûkeya herî mezin li ber devê deriyê me ye. Ji qûlên min ên gêrîk re bibêje ku ger ew wek filan bixwin, hemû xwarinên li vê dinyayê dê tavi lê biqede. Li dinyayê dê xwarin hilê. Ger gêrîk wek filan, bi qasî filan xwarinê bixwin, li dinyayê dê bi carekê xelayeke weha çêbibe ku çivîkên li hewa, heywanên li erdê dişûrin, hemû mexlûq dê ji nêza bimirin. Ger gêrîk sê rojan, ne zêde sê rojan wek filan, bi qasî filan bixwin, li vê dinyayê ji bo xwarinê pariyekî nên jî namîne. Hemû mexlûq dê ji ber xelayê bimirin û dawiya dinyayê dê bê. Van gotinên min, eynî weha bigihîne qûlên min ên gêrîk. Min xwarina bi awayê filan, li wan bi carekê qedexe kir. Ev emirê min nayê guherîtin. Kî li emirê min guhdarî neke, ew ê di bin lingên filan de bipelçiqe.

Serkumikê Berz tavi lê friya welatên gêrîkan, emirê Siltên ji hemû bajaran re cihê cihê bi borîzanê got. Gêrîkan li hember vî emirî, dengên xwe nekirin, lê nikaribû wê fikira ku ev

çawa flîtî ye jî ji serê xwe biavêta.

– Madein fil ji me çêbûne, wê gavê, em ê jî wek filan xwarinê bixwin. Divê em wek wan bixwin.

Siltanê Filan ji Sekumikê Berz pirsî:

– Wan ji bo vî emirê min, çi got?

Serokê hudhudan bersiv da:

– Wan qet tu tişt negot, bi tenê kir ufe uf. Gava ez di ser hajarên gêrîkan re firiyam û hatim vira, min ufe ufên li jêr ên ku ji bajaran dihat, bihîstin. Bajarên gêrîkan bi ufe ufe dixulxulî.

Siltan keniya:

– Ew nekin ufe uf, dê çi bikin. Hîn pê nehisiyane ku bê tu xwarina wan tune ye jî. Ew nizanin ku bê îsal, ew ê ne bi qasî filan, hi qasî gêrîkan jî nikarihin xwarinê bixwin. Wan ferq nekiriye ku wan ji xwe re qet tu xwarin hilneaniye. Ev bêhiş, bi ser de jî radihin dixwazin wek filan xwarinê bixwin. Gava pê hihisin ku embarên wan vit î vala ne, tu îcar li daweta ku dê li welatên gêrîkan li dar bikeve, temaşe bikî... Nuha, bihêle bila bikin ufe uf.

Piştî demekê, Silêmanê Dunikil û gêrîkên zerî bi xebereke ecêb, dîsa ji welatên gêrîkan vegeریان:

– Gêrîk bang dikin û dibêjin ku ma em ne fil in, em ê jî mîna filan nektar, navika kulîlk û dendikan bixwin.

– Van gêrîkan baş rû stend, her yek ji wan êdî xwe wek fîlekî rasteqîn dihesibîne. Gava Siltan weha difikirî, nikarîbû xwe bigirta û tîq tîqa wî bû. Ma ew jî di warê flîtîya gêrîkan de, zêde pê de neçûbû? Gêrîk jî ji bo bibin fil, çi qas amade hûn! Tu ji xwe re li vê ecêbê binihêre, ew bi ser flîtîyê de can didin û bayê tu kesî jê tune ye! Heçî gêrîk in, wek quti-yên devgirtî ne.

Ji Serkumikê Berz û gêrîkên zerî re got:

– Vî emirê min jî bi lez bigihînin qûlên min ên gêrîk, ne-

bîmî nebî, bila devê xwe nedin nektar, navika kulîlk û dendikan, nebîmî nebî! Min ev xwarin bi temamî li wan qedexe kirin. Ev xwarin, ne xwarinên fîlên ew qas piçûk in. Ger gêrik van xwarinên ku behsa wan hat kirin bixwin, ew ê jahrdadayî bibin û bimirin. Bila gêrikên qûlên min hemû tiştên ku fîl dikin bikin, lê nebîmî nebî, bila wek wan xwarinê nexwin. Ew ê an bifelişin û bimirin, an jahrdadayî bibin... Gidî, van gotinên min jî bi lez bigihînin qûlên min.

Hudhud tevî gêrikên zerî yên li ser baskên wan bûn, firîyan û xwe gîband welatên gêrikan. Fermana Siltên bi borîzanan, careke din gîband gêrikên hevvelatî.

Siltên pirsî:

– Çi bû? Qûlên min ên gêrik çî got?

– Gava wan ev gotin bihîstin, hemuyan bi hevdu re dest bi ken kir. Hemuyan bi bevdu re, bê rawestan, bêyî ku dengê xwe daxin an bibirin, dest bi bangkirinê kir û got ku em fîl in, em fîl in, em fîl in... Gava em dibatin vira, dengê wan hîn jî li pê me dihat.

Siltên got:

– Bila bikenin. Bila bê rawestan bikenin û bibêjin ku em fîl in. Wan jî bîr kiriye ku wan li vê dinyayê, nektar, navika kulîlk û dendikên ku têra deh salan dikin, anîne û li embara min kom kirine... Hela, bila bikenin, ew ê di nêzik de ferq bikin ku...

Piştî çend rojan, hudhud û gêrikên zerî bi xebereke weba batin ku Siltan bingî şaş ma, ew guhên wî yên wek merşan, bi awayê ku careke din bi hêsanî danekevin, bel bûn.

Siltanê Fîlan nikarîbû di cîhê xwe de rawestiya, wek dînan li dora xwe dizîvirî û xwe hilor dikir û digot:

– Ev nabe! A, ev qet nabe!

Û emir li ser emirî dida Serkumikê Berz û digot:

– Bibêje, bibêje, dîsa bibêje.

Serkumikê Berz jî gava digot, kumika wî ya turuncî, bas-
kên wî û lingên wî jî li hevdu digeriyan:

– Ez çûm welatên gêrîkan. Ez çûm ku ez çi bibînim? Li
welat û bajaran qet tu kes nemaye. Min ji gêrîkekî nexweş
pirsî, min got ku lo hevalo, gêrîk li ku ne. Wî got ku gêrîk
tam bûne fil û çûne daristanê. Ez di cîh de firiyam û çûm
daristanan. Ez çûm ku ez çi bibînim, Siltanê min, gêrîkan
hemuyan eyn wek filan, qûnên xwe belot kirine û bê rawes-
tan di daran, diriyan, qirşikan û gîhayan de didin û dixurî-
nin. Ez li hemû daristanan firiyam, ez li vê dinyayê bi rojan,
daristan bi daristan, dirî bi dirî geriyam. Li her deverê, di ko-
ka her darê de, di bin her dirîyî, her qirşikî de, komeke gêrîk
qûnên xwe dabûn wan û hema tê didan. Li her devera ku ez
diçûmê, min dipirsî, ev çi hal e, hevalno? Wan ji min re di-
got ku em bûne fil, em tam bûne filên wek filan. Wan digot
ku oooox, filbûn çi qas baş, çi qas xweş e û qûnên xwe dixu-
randin û mest dibûn. Siltanê min, nuha hemû gêrîkên din-
yayê, bi hevdu re dev ji hemû karan berdaye û tev nexweşan
berkes li daristanê ne û qûnên xwe di daran, qirşikan û diri-
yan de didin û dixurînin. Bê rawestan dibêjin ku filbûn çi
qas xweş e, çi qas xweş e û qûnên xwe her tê didin. Xwarin,
vexwarin, xebat, gera li kêfê, xew û îstirehet, hertişt, dinya ji
bîr kirine û bêyî ku saniyeyekê navbirê bidinê, qûnên xwe di
daran de didin. Wan biryara xwe daye ku ew ê jî êdî wek fi-
lan kar nekin û destên xwe di ava sar û germ de danekin.
Dibêjin ku ger em ji îro û pê ve bimirin jî, ger me çênî bi çê-
nî hûr bikin jî, em nikarin qûnên xwe ji daran veqetînin.
Oooox, filbûn çi qas xweş e, çi qas xweş e! Bila Siltanê me
sax be, piştî ku wî em kirin fil û em bi filîtiya me da hisan-
dîn, wê gavê, me jiyan bi çavên serê xwe dît. Na na, bêyî ku
em fêr bibin qûna xwe di daran de bidin, em ê ker bihatana
vê dinyayê û ker biçûna. Em ê hera mirinê, weha, tam weha

fîl bimînin û em ê qûnên xwe weha bê rawestan di daran de
bidin û bixurînin.

Serkumikê Berzê ku nikil, ling, bask û kumika wî li hevdu
geriyabûn, hîn çî digot, çî nedigot! Wî got got, dû re betilî,
rawestiya û xwe li ber çavên Siltên, li ser guliyê dara gûzê da-
nî.

Siltên got:

– Çî bi qûna te hatiye?

Qûna Serokê hudhudan rût bûbû, perîkek jî pê ve nema-
bû.

Serkumikê Berz got:

– Gêrîk ji vita û heta mala Xwedê bi heq in. Ez jî bûm fîl,
min ji xwe re darek peyda kir û qûna xwe bê rawestan di da-
rê de da û xutand. Her ku min xurand, ez mest bûm û her
ku ez mest bûm min xurand. A, bi vî awayî perîkek jî bi qû-
na min ve nema û qûna min weha zelût bû. Hemû hudhud
û çivîkên din jî wek min kir û qûnên xwe sipartin daran û
dest bi xurandinê kir. Nuha, li jora daran çivîk û li biniya
daran jî gêrîk her xwe di daran de didin û mest dibin, xwe
wenda dikin.

Siltanê Fîlan bi qasî bejna fîlekî hilor bû û boriya:

– Qedexxeeee!

Gêrîk û hudhudên ku wek wî fikir jî bi hevdu re, bi kêf
bang kir:

– Qedeeexxeeee!

– Dê taliya dinyayê bê. Ger hemû mexlûq fêrî vî awayî bi-
bin, dê taliya mexlûqiyê, xwezayê û kaînatê bê, qedeeexxe-
xeeee!

Hemû mexlûqên li daristanê, teqlîdê wî kir:

– Dê taliya wan hê, taliya wan bê, qedeeexxeexxeeee!

Siltanê Fîlan ji ber vê rewşa dijwar dîn bû, bi zorê hilma
xwe dida û distend .

– Serekhudhudo, hey neteweyê serkumikberz, hela tu, hela tu, berê tu, bes qûna xwe di daran de bide.

Serokê hudhudan qûna xwe bê rawestan her di wî guliyê dawiyê de da û weha got:

– Ez nikarim dev jê berdim, Siltanê min. Ez nikarim dev jê berdim, Siltanê min, ooox, ez nikarim dev jê berdim. Tu dixwazî, a nuha, min têxe bin lingên xwe û biecîqîne, lê ez dîsa jî nikarim dev ji xutandina qûna xwe berdim... Ooox, ooox, ox, şikir ji te re Siltanê min, filbûn çî qas xweş e. Dinya heye. Ez ew qas jiyam, ez dizanim bê dinya jî kengî ava bûye, lê piştî ku ez bûm fil û min qûna xwe di darê de da û bê rawestan xurand, min tahma jiyane dît. Ooox Siltanê min, em berê qet ne jiyane. Min bikuje, min bikuje Siltanê min, lê ez rica dikim, vê filîtiya min ji min nestîne. Ma dibê?

Û tu tiştekî din negot.

Siltan rawestiya, serê xwe xist nav lepên xwe, ber bi bexçeyê xwe ve meşiya û ji Serokê hudhudan ê ku li dora serê wî difiriya re got:

– Hela, tu nuha biçe, ji qûna xwe re darekê peyda bike û tê bide, ez ê bebekî li ser rewşa filîtiyê bifikirim.

Serokê hudbudan got:

– Tu her hebî, Siltanê min.

Firiya, tavilê çû xwe li dara çinarê ya berî nêzîk girt, qûna xwe sipart guliyê wê yê qaşilbişk, dest bi têdanê kir û mest bû.

Siltanê Filan çû bin darên çinarê yên mezin ku wî ji bo xurandina qûna xwe li bexçeyê xwe çandibûn. Qûna xwe sipart nava dareke mezin a zexm, tê da û dest bi fikirandinê kir.

Piştî ku demeke dirêj fikirî, bangî Serkumikê Berz kir. Di vê navê de, Serokê hudbudan jî fikirîbû.

Siltanê Filan got:

– Hevalo, ez pir fikirîm, lê ez negîhaştîm tu encamê. Min ji we û gêrîkan re got ku hûn fil in û hûn ê bibin fil, lê min negot ku hûn ê wek filan xwarinê bixwin, biwerimin û dû re bifelişin. Min ji we û gêrîkan re got ku hûn fil in, ger hûn bixebitin, hûn ê bibin fil, lê ma min negot ku hûn ê wek filan, nektar, navika kulîlk û dendikan bixwin. Min ji we û gêrîkan re got ku hûn fil in, lê min ji we re negot ku hûn ê qûna xwe heta û heta bixurînin. We hemuyan di filîtiyê de, lingên xwe zêde radan. Kekê min î Serkumikê Berz, di vê pirsê de, di vê pirsê filîtiya zêde de, alîkariya min bike. Tu mirovan û hemû mexlûqan, mirî û zindîyan nas dikî, te bi sedsalan, lingê xwe di gelek feqan de kotiye, qet nebe di vî karê xurandinê de alîkariya min bike.

Serokê hudhudan got:

– Ez nikarim. Ez nikarim bikim ku tu mexlûq dev ji vî hawayê xweş berde. Baş e ku mexlûqên din, hîn bi vî hawayê filan ê xweeş nehisiyane. Ger pê bihisin, ew ê dinyayê ser û binî hevdu hikin.

Siltanê Fîlan bi tirs û heyecan bang kir:

– Gidî, bila pê nehisin!

Dû re emirê xwe yê qet'î da:

– Min qedexe kir. Min qûnxurandin bi yekcarî qedexe kir. Fermana min bigihîne hudhudên xwe û gêrîkan, bila nuha, îroj, ji nav dirî û daristanan bi lez derkevin. Ger ew dernekevin, ez ê serê sibehê, birûskê biavêjim hemû daristanan û wan bişewitînim, mahf bikim. Hem hudhud, hem çivîkên din ên xwe dixurînin û hem ji gêrîk dê bi carekê bibin qîjot.

– Ez di bextê de me, weha neke Siltanê min...

– Ma tu li hember min radibî?

– Na, Siltanê min.

– Wê gavê, biçe welatên gêrîkan û fermana min bigihîne wan. Ger heta sibehê, wan qûnên xwe ji daran veqetandin

veqetandin, na na, êdî ew dizanin bê dê çi biqewime.

Serekhudhud dê çi bike, tevî çend hudhudên xwe firiya çû daristanê, hat ser serê gêrîkan. Gêrîk gulok bi gulok bi ser hev de kom bûbûn û qûnên xwe bê rawestan di binê daran, gewde û guliyên wan de didan. Serekhudhud firiya û berê li vê daristanê, dû re jî li daristanên din geriya. Hemû tiştên ku wî li welatên gêrîkan dît, ev bû.

Li ser daristanê firiya û xwe li ser guliyê herf bilind ê dara ku tam di orta daristanê de bû, danî. Li vê derê, hemû gêrîkan dikarîbû ew bidîta û dengê wî bibihîsta.

Bi borîzana xwe dest pê kir. Dengê wî li çiyayên bilind î dûr olan da:

– Heeeeey gêrîkno, bila deng bê we hemuyan, ev emirê Siltanê me ye. Emirê Siltanê ku Serokê hemû mexlûqan, Serokê şêr û pilingan, gur û wawîkan, kerkedan û kerên bejî, mar û tîmsehan e. Ji bo min şeref e ku ez emirê Siltanê me, wî Siltanê muhteşem, wî Siltanê dinyayan, digihînim we. Berê jî ez pê serbilind dibûm ku min emirê Silêmanê ku Siltanê hemû mirov û mexlûqan digihand qûlên wî. Heeey gêrîkên mezin î esil-fîl, nuha, guhên xwe bidin min û li min guhdarî bikin. Siltanê me emir da ku hûn ê filên mezin teqlîd nekin û qûnên xwe sal duwanzdeh meh di daran de nedin. Ev bi yekcarî qedexe ye. Me jî we re got ku hûn fil in, hûn ê bibin fil, lê me ne got ku hûn ê wan qûnên xwe yên piçûkî bê rawestan di daran de bidin. Ger ev weha dewam bike, ger hûn qûnên xwe jî daran bi dûr nexin, kî, kî dê bixebite û jî me re nektar û navika kulîlkan berhev bike? Ger hûn dev jî vî haweyê xwe yê filî bernedin, ez jî, fil jî û hûn jî dê birçî bimînin. Ji ber vê yekê, qûna xwe di daran de dayin û raketin ji bo filan e, ne ji bo filgêrîkên ku dû re bûne fil e. Heeey filgêrîkên qûlên min, ez bi qetî emir didim we ku hûn ê a nuha, di vê deqîqeyê de, dev jî haweyê xwe yê filî

berdin, qûnên xwe ji daran bi dûr bixin û biçin bajarên xwe. Siltên weha emir da, Siltên weha emir da, bila deng bê we hemuyan.

Gêrik ew qas mest bûbûn ku li hember vê bangkirina Silêmanê Dunikil, tu kesî reaksiyoneke herî piçûk jî nîşan nedida. Tew tu kes ne li wî dizîvirî û ne jî lê dinihêrî.

Bire bira Serekhudhudî bû, digot:

– Siltan dibêje ku Siltanê me yê mezin dibêje ku min got, ew fil in, lê min negot, ew ê bi qasî ku qûnên xwe di daran de bidin, bibin fil. Min negot ku ew ê bi qasî ku nektar, navika kulîlk û dendikan bixwin, bibin fil. Ew fil in, lê bi qasî bejna xwe fil in.

Xulxulekê daristan ji serî heta binî da ber xwe:

– Em fil in!

– Em fîl in!

– Em fîl in!

Serkumikê Berz bi borîzana xwe bang kir:

– Hûn fil in, lê hûn bi qasî bejna xwe fil in.

– Bi qasî bejna xwe, bejna xwe, bejna xwe.

– Em fil in, em wek filan fil in.

– Em wek filan fil in.

– Wek filan!

– Hûn fil in, fil in, lê... Siltên ji we re emirê xwe yê qetî sand. Ger hûn heta serê sibehê, qûnên xwe ji van daran bi dûr nexin, Siltan jî dê birûska xwe biavêje ser we, ser daristanê, ser dinyayê û ew ê we bişewitîne, bike qijot, bike xwelî. Hûn qet dizanin bê birûsk çî ye, hûn dizanin? Emirê Siltanê me qetî ye. Hûn ê qûnên xwe ji daran bi dûr bixin!

Daristan dîsa xulxulî û got:

– Em fîl in!

Serekhudhudî îcar ji gêrikên zerî re got.

Wan jî weha bersiv da:

– Em fîmîl in!

Wey, dinya hatiye guhertin, ew gêrîkên zerî yên miskîn, xayin û pîsik jî li kerê şeytên siwar bûne û dibêjin, em fil in.

Vê carê berê xwe da hudhudên li ser guliyên. Qûnên hemuyan zelût bûbûn, bê rawestan û bi awayekî ecêb di guliyên de didan.

– Hudhudên min, ez emirê Siltên ji we re dibêjim. Qet nebe, hûn hîn nebûne fil, hûn jî wek min, hîn çivîk in, ne weha?

Daristana ku ne serî hebû û ne jî binî, bi hevdu re kir çêve çiv:

– Em fîmîl in!

Serkumikê Berz gulî bi gulî firiya û bi hemû gêrîk û budhudan re peyivî. Nikarîbû tu kes bixapanda. Bi tu kesî neda qebûlîkirin ku ew ne fil e. Ew ê çawa bi wan bide qebûlîkirin, ew bi xwe jî Serokê budhudan Serkumikê Berz jî bawer dikir ku ew fil e, hem jî filekî renga reng, bi neqîş, xweşik, bi şewq û bi hereket. Di firseta herî piçûk de, tavilê qûna xwe disipart guliyekî, dixurand dixurand û bang dikir:

– Ma hûn li emirê Siltên guhdarî nakin?

Deng ne ji gêrîkekî û ne jî ji hudhudekî dihat. Zeriyekî piçûk jî bersiva wî nedida.

– Serê sibehê birûsk, birûska Siltên... Tu ruhber dê nemîne. Koka hemû mexlûqan dê biqelihe.

Ji derveyî xirte xirta xurandinê, tu deng ji daristanê nedihat.

Serkumikê Berz bêyî ku ji ya xwe dakeve, du rojan, sê rojan li ser hevdu bi gêrîk û çivîkan re peyivî.

Got:

– Birûsk, agir, av... Siltan dê koka hemû mexlûqan... Ew ê we hemuyan... Hûn ê bimirin...

Ji keviran deng dihat, lê ji gêrîk û çivîkan nedihat.

Dû re, dengê xulxuleke qalind mîna ku ji devereke kûr dihat, ji nişka ve daristan dagirt:

– Siltanê me yê ku Siltanê siltanan e, dikare hertiştên me ji me bistîne, lê nikare filîtiya me ji me bistîne. Tu kes nikare xurandina me ji destên me bistîne. Em li darê dinyayê, carekê bûn fil. Em wê jî ne dikarin bidin Siltên û ne jî şahî. A, em ê heta qiyametê, qûnên xwe weha bixurînin.

Pişti xulxuleyê, dengê xirte xirta xurandinê daristan dagirt.

Serekhudhud firiya, peyivî, pir li ber wan geriya, ew tirsandî, êdî piştî wê, ji devê tu kesî peyvek jî dernexist. Tevî hudhudan hat ba Siltên. Siltan bê xew û bê xwarin û vexwarin destê wî li ber guhên wî û li benda wî bû.

Tavilê pirsî:

– Çi bû?

Serekhudhudî got:

– Tu tişt nebû. Qet tu tişt. Min tişteki weha qet nedîtiye. Belkî, ji gava ku dinya hatiye avakirin û vir de, ez li ser serê dinyayê difirim, min ew qas mirov, ew qas mexlûq dîtine, ez bi ew qas mexlûqan re jiyame, lê min tişteki weha nedîtiye. Ev filbûn jî çî karekî ecêb e ku tu kes nikare qûna xwe ji daran bi dûr bixe. Tu kes, ne gêrik, ne çivîkên me, ne jî gêrikên zerî... Ew qas mest bûne çûne ku... Siltanê min, min got; emir, min got; şewat, birûsk, min ji wan re hîn çî got û çî negot, lê guh nadinê. Tu hereket ne ji gerîkekî û ne jî çîvîkekî çêbû. Min bi rojan, bi wan re mînaqêşe kir, lê min bi tenê çend gotin ji devê wan girtin. Berê, hemuyan bi hevdu re got ku em fil in, em fil in û dengê xwe birîn. Dû re jî tam piştî sê rojan, got ku Siltan dikare hertiştên me ji me bistîne, lê nikare filîtiya me ji me bistîne. Em fil in û em ê fil bimînin. Em bi filî hatin vê dinyayê û em ê bi filî bimirin. Wan got ku em li darê dinyayê, carekê bûne fil. Dû re, min çî ji wan re got jî min nikaribû tu bersiv ji wan werbigirta. He-

mû gêrik û çivîk ker û lal bûbûn. Ew zeriye zexel ên dix-wernedît jî...

Siltên ji nişka ve ji Serkumikê Berz pirsî:

– Tu çawa yî?

Serkumikê Berz got:

– Qet nepirse, li halê min qet nepirse. Gava ez an difirim û an xwe datînim, ger li deverekê, çavên min bi darekê, guliye-kî û diriyekî bikeve, hema ez diçim ba wan û dest pê dikim qûna xwe tê de didim... Ez li ber tu tiştî nakevim, Siltanê min, lê ez li ber dikevim ku ew qas sal derbas bûn û ez wek filan nejiyame.

Siltên got.

– Wax wax! Wax, wax wax!

Serkumikê Berz got:

– Tu li ber nekeve, Siltanê min, ez ji ber vê rewşê pir serbi-lind im. Siltanê min, ev filîtî, filbûn çi tişteki ecêb, çi tişteki xweş e, lê em pê nehisiyabûn...

– Ger ez a nuha, te biavêjim nav birûskê...

– Ez nikarim dev ji filîtiya xwe berdim, Siltanê min.

– Ger ez baskên te bişkînim, jê bikim...

– Ez nikarim dev ji filîtiya xwe berdim, Siltanê min.

– Ger ez herdu çavên te bi hevdu re derxînim...

– Ez nikarim dev jê berdim.

– Ger ez hudhudên te hemuyan bişewitînim, li dinyayê çi-vîkek bi tenê, hudhudek bi tenê jî nemîne...

Serkumikê Berz got:

– Ez dîsa nikarim dev jê berdim, tu kes jî Siltanê min, tu kesê ku ev tahma pir xweş stendibe û pê mest bûbû, nikare dev jê berde.

Dû re pesinî û dewam kir:

– Wey lawo, filbûyin tişteki çî qas xweş e!

Rawestiya, piçekî şerm kir, dû re jî bi lez got:

– Piçek destûr bide min, Siltanê min.

Tavilê firiya, çû ba dara çinarê. Piştî ku qûna xwe bi lez di darê de da, paş de vegeriya.

Siltan keniya û got:

– Min fahm kir.

Û van hemû tiştan Siltan bi xemgînî da fikirandin. Çi kawikî kiribû, hem jî kawikiya herî mezin... Ji gêrîkan û çivîkan re çi gotibû? Gotibû ku her yek ji we fîlek e, fîl ji gêrîk û çivîkan çêbûne! De îcar were vî kerî di vî bihurî re derbas bike, de were îcar ji nav vê meseleyê derkeve...

– Em ê çi bikin, birayê min î Serkumikê Berz?

– Siltanê min, qet tu çareya vêya tune ye. Qet tu çareya vê... Hudhud û gêrîk dê heta qiyametê fîl bimînin.

– Lê ew ne fîl in...

– Bûn fîl, Siltanê min. Te ew kirin fîl...

– Me ew kirin fîl, aaax, me ew gêrîkên bi qasî piçekî kirin fîl, aaax, me bi xwe ew kirin fîl. Me bi destê xwe anî serê xwe. Êêê, dê nuha çi bibe?

– Tu tişt nabe.

– Ma heta qiyametê dê weha be?

– Dê weha be, Siltanê min. Di bin daran de, gulok bi gulok gêrîk û li ser daran jî ref bi ref çivîk bi qûnên xwe yên zelûtbûyî, dê xwe her bixurînin.

– Wê gavê, em fîl, fîlên biesil dê çi bixwin? Hûn, çivîkên biesil dê çi bixwin? Me gêrîk fêrî fîlîtiyê kirin, lê fîlîtiyeke xerab; me ew kirin fîl û me dara bin xwe bi destê xwe birî. Kî dê ji nuha û pê ve, ji min re serayê çêbike û embarên min bi nektar, navika kulîlk, dendik û kêzikan ve dagire? Kî? Aaax! Aaax, gêrîkên min ên ku ez wan geh qezenc dikim û geh wenda dikim, aaax! Serekhudhudo ka bibêje, me çi kir? Em ji wî pîsê Rîhsorî tirsîyan û me çi kir, me çi kir? Wan tiştên piçûçik jî çi qas zû bawer kir ku ew fîl in... Ew jî çi hazir bûn

ku bibin fil. Ma min çi dizanîbû, min... Ev adeteke kevin bû, min dizanîbû, ger ez wan nekim fil –ne filên wek filan– ger ez gêrîktiya wan bi wan nedim jibîrkin, min ê nikaribû-ya heta dawiyê, ew bi darê zorê di bin hikmê xwe de bihiştana. Ez ji mirovan fêrî vêya bûm. Min got qey her îcada wan baş e, lê binihêre, bê min çi anî serê xwe, min çi derd ji xwe re çêkir! Derba min li min vegehiya. Min got ku ez ê gêrîktiya wan bi wan bidim jibîrkin... Aaax, ji derdê van însanan, aaax!

Serekhuhudî got:

– Mirov fenek in. Ew mirov, ew mirov pir fenek in. Ez bi wan re gelekî jiyam. Ez wan ji nêzîk ve nas dikim.

– Êêê, a va encama wê. Gava gêrîk bûn fil, bi temamî ji destên min derketin.

Serkumikê Berz got:

– Dernakevin. Ger mirovan ji gêrîkan re gotibe ku hûn fil in, sê sed salî li borîzanê xistibe û baweriya wan anîbe ku ew ê rojekê bihin fil, tiştek di vêya de heye.

Siltên pirsî:

– Ne weha?

Silêmanê Dunikil got:

– Tiştek di vêya de heye.

Siltên got:

– Ger weha be, em lê bifikirin.

Silêmanê Dunikil got:

– Dibe. Hela ez biçim xwe li ser wê darê deynim û qûna xwe baş hixurînim. Siltanê min, ger ez qûna xwe nexurînim, ez nema dikarim bifikirim.

Siltên got:

– Ecêb e. Ez jî weha me. De here, bixurîne û were. Na na, were xwe li ser dara min deyne, tu li jorê û ez li jêrê, em ê xwe bixurînim. Hem em xwe bixurînin û hem jî bifikirin,

ma dibe?

Serkumikê Berz got:

– Pir baş e.

Li jêrê Siltên qûna dabû nava darê û li jorê jî Silêmanê Dunikil qûna xwe dabû guliyekî darê û xwe her disûtikand.

Piştî demeke dirêj, Siltên ji nişka ve, ji kêfa qêriya û bangî Silêmanê Dunikil kir:

– Zû were, zû were.

Silêmanê Dunikil tavlê ji jorê firiya û xwe bera xwarê da.

– Kerem bike, Siltanê min.

Siltên got:

– Temam, çêbû. Taswasa me bê sebeb bû.

– Çawa?

– Ma di embarên bajarên gêrîkan de, xwarinên wan hene? Ma wan hemû xwarinên ku berhev kiribûn, ji min re ne-anîn? Ma ew di avakirina serayê û çêkirina textî de, demeke dirêj nexibitîn? Ma wexta wan çêbû ku ew bikaribin ji xwe re xwarinê berhev bikin?

Silêmanê Dunikil got:

– Çênebû. Di embarên wan de, piçeke xwarina wan jî tune ye.

– Nuha baş e, hîn zikê wan têr e. Ji der û dorê hineke xwarin jî peyda dikin. Gava ku Zivistan bê û berf bibare, gava ku Zivistan bê û li dinyayê tu kêzik, kulîlk, genim û dendik nemîne...

Silêmanê Dunikil got:

– Gava nemîne, ew ê çi bikin?

– Ew ê çi bikin? Ew ê ji nêza bimirin. Gava birçî bimînin jî, ew ê tavlê tê bigihêjin ku ew ne fil in, ew ê gêrîktî û çivîktiya xwe bi bîr bin. Piştî wê jî gava ew mirinê bi çavên serê xwe bibînin, ew ê bîn ba min û xwarinê bixwazin... Ez ê jî...

Hudhud pir tirsîya û li ber Siltên geriya:

– Ger ez qûna xwe her bixurînim û her fil bimînim, tu tişt-tekî bi min nakî, ne weha?

– Ez qet tu tiştêkî bi te nakim, ez ê bi qasî ku tu bixwazî jî xwarinê bidim te. Tu çî qas dixwazî, tu dikarî qûna xwe di daran de bidî. Tu filek î.

– Çivîkên min?

– Ew jî piçekî fil in.

Serekhudhudî kêfa xwe pir anî û got:

– Bila be, bila be. Piçek filîrî têra wan dike. Siltanê min, le tu ji bo gêrîkên zerî çî dibêjî? Ger em wan ji filîtiyê biavêjin û weba bihêlin, ji xwe, ji gêrîktiyê derkerine, ew ê weha li ortê bimînin.

– Ew ê jî piçekî bibin fil û mîna çivîkên te, qûna xwe ji salê carekê bixurînin, ma dibe?

Serekhudhudî kêfa xwe anî û got:

– Dibe.

Ji kêfa, ji ser guliyekî diçû ser yekî din .

– Tu hemû salê, ji filekî baş jî û ji min jî bêtir dikarî qûna xwe bê rawestan bixurînî.

– Tu her hebî, Siltanê min. Nuha, gava Zivistan bê û gêrîk birçî bimînin...

Siltên got:

– Ka em bipên. Bila dev ji qûnxurandinê bernedin, ez ê wê gavê qûna wan bibînim...

Zivistan hat, berfê dayê. Gêrîk û çivîk hîn li daristanê, bêyî ku bibetilin û jê aciz bibin, qûnên xwe di daran de didan. Serekhudhud jî her ji çend rojan carekê, ji seraya Siltên difiriya diçû welatên gêrîkan û daristanan, bêyî ku bi wan re bi-peyve, ji jorê li daristanan temaşê dikir û vedigeriya seraya Siltên. Çi tiştên ku didîtin, ji Siltên re ta bi derziyê vedikir. Û Siltan bi bêsebirî li benda wê rojê bû.

Gêrîk li jêrê û çivîk li jorê, ji nişka ve, bi xwe hisiyan ku hem serma xwarine û hem jî birçî ne. Çivîk tavilê firiyan û çûn hêlînên xwe, xwarinên ku Siltên ji embaran dabûn wan xwarin û li kêfa xwe nihêrîn. Gêrîk jî berê şaş bûn, li daristanê vir de û wê de çûn û dest bi lêgerînê kir û mîna ku nuh hatine dinyayê xweza bîhn kir. Rapelikîn daran, xwe bi wan seyand, pelên wan bîhn kirin, simbêlên xwe di hevdu de dan û dûr û dirêj peyivîn. Lê nihêrî ku birçî û tazî li ortê mane. Gêrîk li daristanê çend rojan rêz bi rêz bi vir de û wê de çûn û hatin.

Birçîbûnê ew qasî li serên wan xistibû ku êdî ne filbûna wan û ne jî qûna xwe di daran de dayin, dihat bîra wan. Kal û pîr û zarok ji nêza nema dikarîbû bimeşiyana.

Gêrîkê dilqecêb xwe avêt ortê û got:

– Yaho hevalno, Ma berî ku em bibin fil, welatên me, bajarên me tune bûn?

Heta wî weha got, şaşbûna gêrîkan dom kir.

Gêrîkan got:

– Hebûn.

– Êêêê, ma berî ku em bibin fil, li bajarên me, xwarinên me tune bûn?

Wan got:

– Hebûn.

– Wê gavê, ji bo çi ew qas roj in, em li vê daristanê diçûn û tên?

– Bi rastî, em ji bo çi li vê daristana asê diçûn û tên?

– Em ketin daristanekê, rê ne diyar e...

– Em radikevin radikevin, lê roj ne diyar e...

– Wê gavê, de heydê em biçin welatên xwe...

Gêrîk ji daristan, çiya, gir û geliyan mîna lehiyekê herikîn welatan. Bi rojan, bi hefteyan hatin. Xwe gîhand bajarên xwe, welatên xwe. Bi hatinê re jî êrîşî embaran kir, lê nihêrî

ku çi bibînin, embar vit î vala ne. Di embarên tu welat û bajaran de piçek xwarin tune bû.

Gêrîkan got:

– Ji bo Xwedê, çi bi xwarinên me hat?

Gêrîkê dilqecêb kenîya:

– Hey ehmakno, hey kawikno, hey birayên min î gêrîkên ku piça eqil di serî de tune no, we fahm kir, bê ev çi qas wext e ku em ji xwe re xwarinê hîlnînin? Ma me hemû hêza xwe neda avakirina serayê û heylo ji orta dinyayê tahta almasa şîn dernexist û text çênêkir? Hey birayên min î gêrîkên bîrsar î bêaqil, ma me ew xwarinên xweş ên ku me ji çar aliyên dinyayê berhev kiribûn, nekişandin embarên Siltanê xwe? Ma embarên Siltanê me, nuha heta ber dev ne tiye xwarin in? Me ji Siltanê xwe re, bi eşq û hewesê li vê dinyayê, ew qas xwarin dan hev ku Siltanê me jî filên wî jî çivîkên wî jî û em hemû gêrîkên dinyayê jî bixwin, em nikarin wan xwarinên di embaran de ne, di deh salan de biqedînin.

Gêrîkan simbêlên xwe dirêj dirêj di hevdu de dan û peyivîn:

– Wê gavê, em ê nuha çi bikin?

Bêyî ku bizanibin bê ew ê çi bikin, simbêlên xwe her di hevdu de dan û tî û birçî li bajaran geriyan. Ne Serekhudhud li ortê xuya bû, ne jî ji Siltanê xebereke herî piçûk dihat. Di van bajar û welatên pir mezin de, wek kevîrê di binê bîrê de, bi tena serê xwe mabûn. Piraniya kal û pîran jî ji nêza ketibûn nav nivînan û ji aliyekî diwerimîn diwerimîn û dimirin.

Di dawiyê de, Gêrîkê dilqecêb dîsa xwe avêt ortê û got:

– Hey hevalno, ma em ê li vê derê, dest û lingên me girêdayî, ji nêza yek li dû yekî bimirin û bimînin? Ger ev Zivistan weha biçe, li ser ruyê dinyayê, gerîkekî zindî bi tenê jî namîne.

Mezinên gêrîkan pirsî:

– Ma tu tişteki ku mirov dikare bike, heye, heeey Gêrîkê dilqecêb?

Gêrîkê dilqecêb got:

– Hela em bifikirin. Dibe ku em ji deverekê tiştinan peyda bikin û zikên xwe têr bikin û ji nêza nemirin.

Mezinên gêrîkan got:

– Ma di vê Zivistana pir dijwar de, gava ku dinya ji serî heta binî di bin berfê de mabe, em ê xwarinê li kê derê peyda bikin?

– Hela em ji biceribînin, dibe ku em devereke berf lê ne baryayî, embareke genim, firneyek, deriyekî vekirî an sîloyekê peyda bikin... Belkî embareke xwarinê ya ku ji pêşiyên me maye û batiye jibîrkin... belkî, belkî, belkî... Ma we şeva ku lê nebûye sibe dîtiye... De heydê birayên gêrîk, em têkevin rê û dest pê bikin li xwarinê bigerin. Em biçin biçin û pir dûr biçin, qonaxa şeş mehan biçin, em binihêrin bê çi dibê. Çi bibe jî bila bibe, dê baş be. De heydê...

Mezinên gêrîkan piştî xwe sipartin dîwêr û fikiran. Serê xwe bera ber xwe dan, bi tilîkên xwe ve simbêlên xwe tev dan û fikiran. Sê roj û sê şevan xew neket çavên wan û fikiran:

– Ji berdêla ku em ê li vê derê, li nav bajaran weha bipên, bigerin û bimirin, em ê vê Zivistana dijwar têkevin rê û li xwarinê bigerin û bimirin, çêtir e.

Mezinên gêrîkan piştî ku weha got, da pêşiya gêrîkan û ketin rê. Gêrîk li ser berfa spî, bi rêzên dirêj ji rojhilat ber bi rojava, başûr û bakur ve kişyan. Gêrîk li ser berfa ku ne serî hebû û ne jî binî, dirêj bûn. Xwe gihand paş Çiyayê Qaf, deştên Asyayê, Anatoliya bi bereket, Çukurova, Mezopotamya û perên Nîlê. Bi emirê Xwedê, li tu deveran xwarin peyda nekirin. Gelek gêrîk di bin berfê de man, gelek ji wan

di ber lehiyê de çûn û gelek ji wan jî bi epîdemiye mirin. Gava gêrîk vegeriyan welatên xwe, ji sisiya yekê hevalên wan miribûn. Yên ku mahûn jî xizan, perîşan û seqet bûn. Ji nêza hestî û çerm mabûn. Ew qas pir qeherî bûn ku dixwest dinyayê bi xezeb bişewitine û hilweşîne.

Simbêlên xwe bê rawestan di hevdu de didan, hevdu bêhn dikir û dipeyivîn:

– Tîq tîq, em bûn fil, fil!

– Hey bêhişno, ma gêrîkek dikare bibe fil? Hey gêrîkên bêhiş!

– Me xwe fil hesiband û me xwe li hember dinyayê û hemû mexlûqan rezil kir.

– Me wek filan qûnên xwe di daran de dan...

– Me tê da û em bûn qeşmer...

– Me zikên xwe wek ên filan werimandin, xortimên xwe dirêj kirin û em weha meşîyan û meşîyan...

– Me xwe jî pêşiyên filan ên esil hesiband.

– Aaax, em gêrîkên qeşmer... Me xwe bi rastî fil hesiband!

– Wî Siltanê zikmezin henekê xwe bi me dikir.

– Wî Siltanê guhkulav.

– Wî Siltanê qûnsor ê qûn bimêş.

– Xortim bi herî...

– Çavkespik.

– Bêvilzîro.

– Terîmar.

– Enî bitulh.

– Wî pîsê nexweşîkbûnê!

– Çîp xwar...

– Em bûn fil, fil!

– Em gêrîk bûn fil!

– Em wek filan werimîn werimîn û ketin vî halî.

– Me şerm nekir û em sal duwanzdeh meh xebitîn da ku

em bikaribin bişibin wan flên kirêt.

– Em bûn fl, fl û va tiştê ku divê me bidîta, me dît.

Axavtinan carinan bi awayê tinazê, carinan bi awayê lomekirinê û carinan jî bi hêrs dom dikir. Hîn ji nuha de, gelek gêrik bûne rihşor, dev ji welat û bajarên xwe berdaye, ji ortê wenda bûne û çûne ba Rîbsoro.

Gava gêrik ji serma û nêza dimirin, gêrikên zerî jî di xêr û xweşiyê de mabûn, zikên wan têr, kincên qalind li wan, embara Siltên di emirê wan de, ji bextiyariyê, ji ser hişê xwe çûbûn û li welat û bajaran diçûn û dihatin. Ū tiştên ku li welat û bajarên gêrikan dibûn, herroj digîhandin Siltên.

Siltan ji ber tiştên ku dibihîstin, har dibû:

– Wey bavo, hela tew hûn ji xwe re, li van gêrikan binihêrin! Hela tew hûn li van miskînan, li van kêmaqilan binihêrin, gelo ev xwe çi dihesibînin!... Wey liminê, gêrikan berê, xwe fl hesiband, ne xwe, nuha jî xwe piling dihesibînin, wey kêmaqilno, wey! Ez ê rê we bidim! Ez ê fîlekî bi tenê bişînim û hezar bajarên we bi erdê re bikim yek. Wey kêmaqilno, wey! Hela hûn li vî derdî binihêrin...

Her ku Siltên ji welatên gêrikan xeberek werdigirt, ji hêrsa har dibû, li hundurê seraya xwe bi telaş vir de û wê de diçû û dihat. Mîna xencer di canê wî de radibûn, borînê pê diket.

– Çi dibêjin, çi?

– Henekên xwe bi te dikin.

– Çi dibêjin, çi?

– Dibêjin, terîmar, çavkespik, korê bêhiş, Siltanê min.

– Hela li teriya min binihêre, heey Serekhudhudo, ma qet dişibe ya mêr?

– Ma qet dişibê, Siltanê min. Ew derewan dikin.

– Li çavên min binihêre.

– Siltanê min, çavên te dişibin çavên xezalan.

– Ne xwe, ew derewan li min dikin, bêbextiyan li min di-

kin, ne weha?

– Bêbextiyan dikan.

– Ji bo çi, min çi bi wan nankor û rezîlan kiriye? Ma min her yek ji wan bēnamûsan nekir fîlek?

– Te kir, Siltanê min.

– Wê gavê, çi dixwazin?

– Bircîhûnê li serên wan xistiye, hişên wan ji serên wan birîye. Tîrsa ji nêza mirinê ew har kirine.

– Ma ji nêza gelek gêrîk mirin?

– Belêêê... Ji nêza, gelek gêrîk mirin û hem jî ji epîdemiye, Siltanê min.

– Bila bimirin, birayê min î Serekhudhud. Ma qey gêrîkên li ser ruyê erdê naqedin... Gêrîk ew qas pir in ku ma tu carî hi mirinê diqedin?

– Diqedin, Siltanê min.

– Tu çi dihêjî, birayê min î Serkumikê Berz? Li vê dinyayê hertişt diqede, lê bi tenê gêrîk naqedin. Gêrîk ew qas pir in ku دنیا tije gêrîk e. Ma ew qas gêrîk, bi mirinê diqedin? Binihêre, gava yek dimire, hezar gêrîkên din çêdibin.

– Tu rast dibêjî, Siltanê min. Gava gêrîkek dimire, hezar gêrîkên din çêdibin, lê li hember vê mirina bi ser hevdu de, milyonek jî çêbibin, nikarin îdare bikin, ew ê biqedin.

– Ji bo xatirê Xwedê, vêya di min de neke, birayê min î Serkumikê Berz. Ez ê li vê dinyayê, bê gêrîk çawa bijîm? Gava gêrîk tune bin, kî dê van xwarinên xweş, van nektar û navika kulîlk, dendik û gîhayan ji min re bîne, kî, kî, kî? Wax gêrîkên min, qûlên min ên egîd û jêhatî waaaax!

Siltanê weha kir wax wax ku dengê wî ji hemû welatên gêrîkan hat bihîstin.

– Wax, wax û wax... Waaaax qûlên min ên gêrîk, waaaax!

Serkumikê Berz piştgiriya wî kir:

– Wax!

Siltên got:

– Li min binihêre, ez hemû sûcên ku wan li hember min kirine, efû dikim, lê ez rîhsorbûna wan û reva wan î çiyayî qet efû nakim. Li min binihêre, birayê min î Serkumikê Berz...

– Ez dinihêrim, Siltanê min.

– Ez ji van rîhsoran ditirsim, ew ê belayekê bîne serê min.

– Gêrîk ew qas piçûk in ku ger hemû gêrîkên dinyayê bibin rîhsor jî dikarin çi bikin?

– Ez dizanim, dizanim, birayê min î Serkumikê Berz. Ew nikarin tu tiştêkî bi van fîlên zirecêb bikin, lê mirovan çi gotiye? Ew mirov çi qas ehmeq bin jî, ew qas jî bi aqil in. Çi gotiye?

Serekhudhudî pirsî:

– Çi gotiye?

– Wan gotiye ku ger dijminê te gêrîk be jî piçûk nebîne. Ez dizanim ku gêrîk dê heta qiyametê di bin emirê min de bimîne. Ew nikarin tu tiştî bikin, lê divê em dîsa jî rê nedin rîhsoran. Çi dibe, çi nabe, divê dîsa jî hayê me ji me hebe. Ev reben ew qas piçûk in ku... Rawestiya, fikirî û xortima xwe ji nişka ve rakir û got:

– Li min binihêre, hey birayê min î Silêmanê Dunikil. Li min baş guhdarî bike, li vê dinyayê, divê tu mexlûq nizanibe ku ez ji gêrîkên rîhsor ditirsim. Ew ê henekên xwe bi min bikin, ew ê ji min re li defê bixin. Gidî ji bo Xwedê, divê tu gêrîk, tu mexlûq nizanibe ku ez bi rîhsoran mijûl dibim.

– Ew ê nizanibin, Siltanê min.

– Ez li vê dinyayê ji tu mexlûqî jî natirsim. Ez ne ji şêran, ne ji leopardan, ne ji marên boa û ne jî ji mirovan ditirsim.

– Ez dizanim, Siltanê min, tu natirsî.

– Ger ez hêrs bibim, li vê dinyayê tu mexlûq nikare li hember min raweste.

– Nikare raweste, Siltanê min.

– Ez ê dîsa jî van rîhsoran ji ortê rakim û dinyayê bikim Mihdîzeman. Di dema siltaniya min de, tu mexlûq dê nebe dijmînê tu mexlûqekî din. Tew ev rîhsor jî dijmînên min in, ne weha?

– Ew dijmînên te ne, Siltanê min.

– Li vê dinyayê dê tu rîhsor nemîne. Ez ê koka rîhsoran bi-qelîhînim. Ji derveyî min, tu kes dê nikaribe gotinên wekhevî, azadî û aştiyê bîne ser zimanê xwe. Di dema siltaniya min de, tu kes dê wek wan rîhsoran keda tu kesê din nexwe. Yên ev dinya hêsîr kiriye û dijmînê azadî, wekhevî, aşî û biratiyê ne, ew rîhsorên nemerd in. Yên ku nahêlin gêrîk filîtiyê bikin û ji filîtiya gêrîkan, hem jî filîtiya gêrîkên ji esilê xwe dibehêcin, ew gêrîkên rîhsor in. Ji bo ku gêrîk bûne fil, ji ber çavnebariya xwe, dîn bûne. Ji ber ku ew rîhsorên nemerd dê tu carî nebin fil. Ji ber vê yekê, ew hem dijmînên jiyanê, hem yê dinyayê û li dinyayê çî tiştên xweş hebin û hem jî yê min in. Ez ê li vê dinyayê jiyanê li wan haram bikim. Ez ê wan hemuyan bikujim, hemuyan. Binihêre, Serekhudhud tu yekî ku dinya dîtiye û gelek serpêhatî ye, ev gêrîk hemû jî bibin rîhsor, qet ne girîng e, ne weha? Ger ew agir bin, ancax dikarin bi tenê xwe bişewitîne. Milyonek gêrîk bèn ba hevdu, dikarin ancax bibin bi qasî lingekî filekî min, wê gavê, ez ê ji bo çî ji qûlên xwe yê gêrîkan bitirsim?.. Ez hêrs bûm û tu nema bû ku min koka hemû gêrîkên dinyayê biqelanda. Ez, ez, ez ji gêrîkan natirsim. Ew ê bibin fil, fil. Ew ê di bin birêvebirina min a filî ya azad û wekhev de, bextiyar bin. Li vê dinyayê, mexlûqên herî bextiyar kî ne?

– Gêrîk in.

– Li dinyayê, mexlûqên herî azad û ên di wekheviyê de dijîn, kî ne?

– Gêrîk in.

– Li dinyayê, mexlûqên herî aştîxwaz kî ne?

– Ma dê kî bin, gêrîk in.

– Ez ji van rîhsoran pir aciz bûm û min dikira hemû qûlên xwe yên gêrîk ji ortê rakirana... Nuha, Nuha, qûlên min di çi halî de ne? Bi lez biçe, bigere û were. Binihêre bê welatên gêrîkan di çi halî de ne û were ji min re bibêje.

– Li ser seran, Siltanê me.

Serekhudhud tevî hudhudên li ba xwe, firiya û rast çû welatên gêrîkan. Çû ku çi bîbîne, perîşanî, xizanî û xelayeke weha hebû ku qet mepirsin. Rewş ew qas xerab bû ku Serkumikê Berzê ku ew qas dinya dîtiye, ji ew qas epîdemî, bela û felaketan filîtiye jî giriya û bi baskên xwe ve hêsitên xwe paqij kirin.

Bi awayekî pir liberkerî vegeriya ba Siltên.

Siltên pirsî:

– Ev çi hal e? Çi bi te hatiye, birayê min î Serekhudhud, çavên min, ev çi ye? Ma çi bela bi ser te de hatiye? Min ev rewşa te qet neecihand.

Serkumikê Berz naliya û got:

– Mepirse, Siltanê min, em mahf bûn. Gêrîk diqedin. Aa-aax, em ê gêrîkên weha, dostên weha, mexlûqên evîndarê wekhevî, azadî û aştîyê ku ji bo me li dinyayê bigerin û xwarinên herî xweş bidin hevdu, careke din ji ku peyda bikin? Aaaax, aaaax! Dimirin, ji nêza hemû bi ser hevdu de dimirin.

Siltên dîsa kir borînî:

– Waaax, waaax!

Gêrîkan hemuyan dengê wax waxa Siltên bihîst û ji ber ku fahm kirin, ev wax ji bo wan e, kêfa wan pir hat.

– Waaax, wax, waaax! Baş e, ma ev ehmeqên gêrîk nafikirin bên ba min û xwarinê ji min bixwazin?

– Kî dizane, belkî difikirin, lê fedî dikin. Gêrîk pir hesas in. Belkî difikirin û dibêjin, em ê çawa biçin û xwarinên ku

me ji bo Siltên anîne, bixwazin.

Siltan keniya û got:

– Birçîbûn tu besasiyet mesasiyetê bi mexlûqan re nahêle. Birçîbûn ne min, bavê xwe nas nake. Ka, bebekî raweste, ger rewş weba be, nuha artêşa gêrîkan meydana serayê dagirtine.

Serekhudhud bi lez perwaz da, xwe gihand meydanê, vege-riya û got:

– Tu rast dibêjî, Siltanê min. Li meydanê ji gêrîkan, ger mirov axê biavêjê, li erdê nakeve. Gêrîk li hemû palan û dor- ra serayê, tev de diçin û tên...

– Heydê, em derkevin derve, ez ê bi qûlên xwe yên gêrîk re bipeyivim.

Derketin derve. Deng ji gêrîkên li palan û li meydanê der- nediket. Deng ji keviran dibat, ji wan nedibat.

Siltan derket ser rasteka zinarê li serê meydanê bû û dest bi axavtinê kir. Hemû tiştên ku difikirî, pir eşkere ji wan re go- tin. Bi taybetî diyar kir ku ger ew bibin fîl jî ancax dikarin bi qasî gêrîkekî bibin fîl. Di serê her peyvê de, ev rastiya kevin anî zûnên. Her dubare kir. Ji gêrîkan, ji vê qelebalixiya ecêb qet tu deng dervediket. Tev nedilivîyan jî.

Siltan jî bi hêrs û bi kerb bê rawestan dipeyivî. Peyivî, pe- yivî, dû re westiya. Belkî jî hemû gêrîk miribûn. Şik û taswa- sek pê re çêbû, mexel hat.

– Ma hûn mirî ne, hûn mirî ne?

Dengê wî çiya hejandin, lê dîsa tu deng ji gêrîkan çênehû.

Serekhudhud ber bi hundurê guhên wî yên wek merşê ve firiya û got:

– Guhdarî bike, Siltanê min.

– Çi ye?

– Guhdarî bike, binihête, dengê gêrîkan tê.

– Ez xulxuleke dibihîsim. Çi dibêjin?

– Guhdarî bike, Siltanê min, guhdarî bike. Dengê wan hê-

dî hêdî hilind dibe.

– Deng tê min, deng tê min...

– Em birçî ne, em birçî ne, em birçî ne... Em genim dixwazin. Genimê me tune ye.

– Hûn jî nektar û navika kulîlkan bixwin!

– Em genim dixwazin, genim...

– Serekhudhud, were ba min...

– Kerem bike, ez hatim, Siltanê min.

– Mezinên wan li baskên xwe siwar bike û bîne ba min.

Serkumikê Berz daket jêr, Gêrîkê dilqecêb û mezinên gêrîkan ên din li ser baskên xwe kirin û hat ber çavên Siltên.

Siltên got:

– Ez pir li ber rewşa we ketim. Madem hûn ji nêza dikira bimirina, hûn ji bo çi nehatin ba min?

– Me nexwest, em Siltanê xwe ji bo canekî aciz bikin.

Siltan bi dengê xemgînê peyivî:

– Hûn pir nazik in. Hûn dîzanin ku bin wan çiyayan ji serî heta hinî, tev de embar in û hundurê embaran jî tije xwarin e... Gava rewş weha be, ma mirov qet ji nêza dimire?

– Em gêrîk in, em dimirin Siltanê me.

– Ez ê xwarinê bidim we.

– Tu sax bî, Siltanê me.

– Ji bo vê jî şertekî min bi tenê heye.

– Kerem bike, Siltanê me, şertê te li ser serê me.

– Ez ê xwarina ku bi qasî têra Zivistanî bike, bidim her gêrîkî. Li hember wê jî...

– Siltanê me, hema tu bi tenê canê me xelas bikî û tu çi bixwazî, em ê bikin.

– Ez li hember wê jî ji her gêrîkekî termê rîhsorekî dixwaziin, ger sax be, hîn baştir e. Ger Gêrîkê Kulek ê Rîhsor sax be, yê ku wî sax an mirî ji min re bîne, ez ê li hember wî, embareke tije nektar û navika kulîlk û dendikan bidimê.

– Her gêrik dê yekî rîhsor ji ku peyda bike, Siltanê me? Di nav me de, ew qas rîhsor tune ne ku...

– Hûn dikarin her gêrikê ku muhtemelen dikare bibe rîhsor jî rîhsor bihesihînin û wî mirî an sax ji min re bînin. Bi vî awayî, em ê koka rîhsoran û ya yên ku îhtîmal heye ku dikarin wek wan bifikirin biqelîhînin.

Gêrikan got:

– Dibe, Siltanê me. Em ê vê pêşniyara te, ji neteweyê gêrikan re hihêjin, bê ka ew çi dibêjin. Me bibe, Serekhudhud.

Serkumikê Berz tavilê xwe ji jor de bera xwarê da û gêrikên li pişta xwe, li meydana, li nav gêrikên din danî û vegeriya ba Siltên. Û li benda wan man. Li meydana li jêrê xulxuleke mezin dest pê kir.

Xulxuleyê her dom kir. Siltên bi sebira xwe nikarîbû û ji ber vê yekê Serkumikê Berz şeş caran şand meydana:

– Hela biçe, li wan binihêre, bê ew gêrikên lahnedêhatî çi dikin, ev çi xulxuleya wan e?

Serkumikê Berz di herşêş caran de jî got:

– Siltanê min, ez ji xulxuleya wan tu tiştêkî fahm nakim û ez Gêrikê dilqecêb û hevalên wî jî nikarim peyda bikim.

Her çi qas fil girs bûn û gêrik jî tirsonek bûn, Siltên dîsa jî noq ji wan vala dikir. Yên ku tahta almasa şîn ji orta dinyayê derxist, seray çêkir, binê van çiyayan bi hunguv, dendik û bi navika kulîlkan ve dagirt, ger bixwazin, ger piçekî bifikirin, ger mêrxas bin, li vê dinyayê dikarin çi bikin û çi nekin. Ma yên ku barê sê-çar qat li giraniya xwe hildigirin, ne ev gêrik in? Ji bo birêvebirina van gêrikan, aqil û zanistiyeke pir pêwîst e. Birêvebirina gêrikan û îstîfadekirina ji wan, bi darê zorê nedibû. Divê tu wan ne birçî bihêlî û ne jî pir têr bikî. Divê ew ne pir feqîr û ne jî pir dewlemend bin. Ji bo ku ew nefikirin, divê tu hertiştî bikî. Di tebîeta gêrikan de, xusûsiyetên serhildan, guhertin û rîhsorbûyînê hene. Divê tu rêye-

kê peyda bikî, da ku ew bi şev û bi roj di xeyala filbûyinê de bin... Tu dê bi vî awayî gêrîkriya wan, bi wan bidî jibîrkirin... Ji bo vê jî divê tu awayên nuh, metodên nuh peyda bikî.

Gava Siltan hîn li gelek tiştên weha difikirî, Serekhudhudê ku cara dawiyê çûbû ba gêrîkan, bi şûn de vegeriya. Dengê xulxuleya gêrîkên ku tev de diçûn û dihatin jî wê demê bi derbekê re hat birîn.

Siltên hi tirs pirsî:

– Çi bû?

Serkumikê Berz got:

– Ji yên li ser baskên min bipirse.

Gêrîkê dilqecêb got:

– Em nikarin rîhsoran peyda bikin. Gêrîk dîn bûne. Dibêjin ku ger em peyda bikin jî em nikarin wan ji bo pariyekî nên bikujin. Wan bi xwe, di xwe de kir, ji ber vê yekê heqê wan ê tu gazindan tune ye. Em çî bikin, Siltanê me yê mezin, bihêle, bila ew jî ji nêza bimirin...

– Hela hûn zikê xwe têr bikin... Li wê derê, li ser baskên hudbudan, bûn çend kes in?

Gêrîkê dilqecêb bersiv da:

– Em pir in.

Siltên ji Serkumikê Berz re got:

– Van bibe embara nektaran a yekem.

Serkumikê Berz got:

– Li ser seran.

Û tavi lê firiya çû embarê.

Mezinên gêrîkan ên ku daketin embara nektaran a yekem, bi çavbirçîtiyekê êrîşî nekraran kir û ew qas xwarin ku zikên xwe kirin def. Neteweyê gêrîkan wê gavê bihîst ku mezinên wan zikên xwe bi nektaran kirine def, bi qasî ku ji filan hêrs bûbûn, ji wan jî hêrs bûn. Gava mezinên gêrîkan ên ku zi-

kên xwe têr kiribûn vegeriyan, wan wek ku tiştekek nebûbe, wek ku tiştekek nebihîstibe, hereket kir. Dû re ji nişka ve, ruh bi wan ve hat û bi kêf got:

– Biçin ji Siltên re bibêjin ku her yek ji me dê rîhsorekî bîne. Em ê bînin û ji Siltên xwarina xwe bistînin û ji nêza nemirin.

Serkumikê Berz tavilê hat meydanê, mezinên gêrîkan li ser baskên xwe kirin û firiya. Mezinan tiştên ku bûbûn, ji Siltên re gotin. Siltan bi vê reftariya gêrîkan, pir serbilind bû.

Got:

– Gêrîk bi aqil bûne.

Û piştî vê biryarê, gêrîkan baz da, çûn bajaran tavilê dest bi nêçîra gêrîkên zerî kir. Di nav wan de, çî qas gêrîkên zerî hebûn, hemû yek bi yek girtin, boyaxa sor di rîhên wan de da û kuştin. Termên gêrîkên zerî yên ku rîhên wan bi boyaxa sor hatibû boyaxkirin ji Siltên re birin û xwarin jê stendin.

Meydana li pêşîya serayê, bexçeyê Siltên, pal, gelî, zinar hemû bi termên rîhsoran ve hatin dagirtin.

Her ku termekî gêrîkekî dihat, her ku termên gêrîkan mîna çiyayên li pêşîya serayê bûn, bilind dibûn, Siltan ji kêfa direqisî û ji Serkumikê Berz re behsa kêfa xwe dikir:

– Ev rîhsor çî qas jî pir, çî qas jî pir in, ger min rê ne biriba ser vî karê kuştinê, mala me dê şewitîba.

Gêrîkan wê salê, çî qas gêrîkên zerî hebûn, hemû girtin, rîhên wan bi boyaxa sor boyax kirin, dû re, ew kuştin û termên wan ji Siltên re birin û xwarin jê stendin. Di nav rastiyan de, ev jî hebû ku gêrîkekî pênc, şeş heta deh gêrîkên zerî bi boyaxa sor boyax dikirin, ew ji Siltên re dibirin û li hember wan jî ji Siltên ew qas xwarin distend.

Rojekê jî komeke gêrîkên xort, kalekî mezinê gêrîkan girt, herdu lingên wî şikenandin, rîha wî bi boyaxa sor boyax kir

û termê wî ji Siltên re bir û got:

– A, ev Gêrikê Kulek ê Rîhsor e.

Siltên tavi lê bangî Serkumikê Berz kir û got:

– Li vî termî binihêre. Ma Gêrikê Kulek ev e?

Serkumikê Berz piştî ku demeke dirêj li dora gêrikê mirî bi hurmet çû û hat, got:

– Ez nizamim, lê mirî tê guhertin, termê vî gêrikê kal, pir dişibe wî Kulekê Rîhsor. Siltanê min, ev gêrik jî ew qas pir dişibin hevdu ku mirov nikare yê zerî ji yê reşik veqetîne... yê şîn ji yê belek veqetîne... Qey ev xort derewan nakin, va lingê vî gêrikê kal kulek e û rîha wî jî sor e.

Siltan pir şad bû û emir da:

– Ji van xortan re sê embarên navika kulîlkan vekin. Îksîrê jî bidin wan, bila serxweş bibin.

Gêrikên xort bi derbekê re ketin hersê embaran jî. Piştî ku baş têr xwarin, di cinbaran de yên ku ji ber wan mabûn kişandin bajêr. Hekîman ji navika kulîlkan derman çekirin. Li welatan û bajaran, çi qas gêrikên nexweş hebûn, rehet bûn.

Carekê gêrikên zerî hatin bîra Siltên û ji Serkumikê Berz pirsî:

– Çi bi qûlên min ên zerî hat, çi bi wan bat? Qet xuya nabîn, Serekhudhud. Ew ji min ne xiyidî bin?

Wî Serekhudhudê ku xwedî tecrube, serpêhatî û zane jî li hember vî pirsê ku ew qet ne li bendê bû, nizanîbû bê dê çi bikira. Dikarîbû ji Siltên re çi bigota? Wî nikarîbû bigota ku hey Siltanê min, wan qûlên te yên gêrik, qûlên te yên zerî yek bi yek girtin, rîhên wan bi boyaxa sor boyaxkîrin, dû re jî kuştin, ji te re anîn û li hember wan jî xwarin ji te stendin.

Siltan dê wê gavê ji hêrsa xwe, dîn bûbûya û ew ê bi wê hêrsê fil biajotina ser welatên gêrikan. Filên hêrsbûyî dê gêrikê ku nehatibe ecîqandin û kuştin nehiştiba. Gava gêrik tune bûna, fil jî hudhud jî dê birçî bimana.

Siltên serê xwe belasebeb ew qas bi gêrîkên rîhsor diêşand. Wî ew serseriyên bêkêr belasebeb ji xwe re dikirin derd... Zeriye rîhboyaxkirî yê ji destên gêrîkan xelas bûbûn, ji zû de reviyabûn û çûbûn tevî rîhsoran bûbûn. Wan jî ji wan bawer kiribû. Hemû bi hevdu re, bi qelebalixiyeke mezin û bi def û zirneyê çûbûn pêşiya wan û kêf û ziyafeteke mezin ji wan re çêkiribûn. A, ji ber vê yekê jî rîhsor bi hevdu ketibûn, çavên hevdu derdixistin. Gêrîkên zerî jî li gora emirê ku stendibû, dê wan hîn bêtir bera ber hevdu bidin û ew ê jî çavên hevdu derxîne, hevdu bikujin û biqedin. Siltan belasebeb ji van rîhsoran ew qas ditirsiya. Ma ne ev tîrsa wî bû sebeba ku ew qas birayên zerî bêne kuştin?

– Siltanê min, hema hema hemû gêrîkên zerî çûn welatên gêrîkan. Rîhên xwe sor boyax kirin û xwe xistin şiklê gêrîkên rîhsor. Li wê derê, çi qas rîhsor mabin, ew ê wan jî bigirin û ji Siltanê me re bînin.

Borînî bi Siltên ket:

– A, ev baş e. Ez û tu îroj em ê heta sibehê, li ser şerefa qedandina rîhsoran û kuştina wan a ku heta rîhsorek nemîne, vexwin. Em ê li wê derê, li bin dara wê çinarê hem vexwin û hem jî qûnên xwe bixurînin. Wan xortên ku termê Gêrîkê Kulek ê Rîhsor anîbû jî a nuha bîne vira, peyveke min ji wan re heye.

Serkumikê Berz pênc hudhudên din jî bi tengala xwe xistin, firiya û wek birûskê gîhaşt welatê gêrîkan, xort girtin û anîn.

Siltên got:

– Werin vira. Min rutbeya filîtiyê da we. Ji bo ku hûn bibin filên baş jî ez ê dibistanên filî vekim û weke bikim fil. Mixabin ku hûn ê nuha filên wek gêrîkan bin... Lê îroj, îşev, hûn ê bi min re qûnên xwe di wê dara çinarê de bidin û bixurînin û mezinahiya filîtiyê di kûrahiya dilên xwe de his bi-

kin.

Siltan, Serekhudhud, mezinên hudhudan ên din, gêrîkên xort, yanî qesasên Hesinkerê Kulek bi hevdu re heta sibehê vexwar û kêf kir. Qûnên xwe sipartin dara çînarê û heta sibehê tê de dan û xurandin.

Û xortên ku nuh bûbûn fil, ji ber ku Gêrîkê Kulek ê rasteqîn ji Siltên re neanîbû û ji berdêla wî, gêrîkekî kulek ê sexte anîbû, ji filîtiya xwe fedî kir û sûnd xwar ku ew ê Gêrîkê Kulek ê Rîhsor ê rasteqîn bi saxî bigirin û ji Siltanê xwe re bînin.

Êdî ew bûhûn fil, hem jî bi qasî ku bi Siltanê dinyayan re vexwin, beşdarî ziyafeta wî hibîn, bûbûn fil. Ew ê biçûna dibistanê, tam wek filekî, bi qasî filekî hûhûna fil, ne weha wek filên bi qasî gêrîkan... Yanî ma êdî, Ji Siltên re peydakirin û anîna rebenekî hesinkerekî kal î kulek jî dê karekî girîng bihata hesibandin?

Gava wan xatir xwest, Siltên ew pîroz kirin û belgeya filbûnê jî xist destê her yekî ji wan. Ev belgeya ku Siltên da wan, heta nuha belgeya "filbûnê" ya yekem bû.

ŞEŞ

Gêrikên rîhsor li welatê zinarên asê, bi hevdu dikevin û bê-yî ku tu karî bikin, bi tenê çavên hevdu derdixin û filên har, Siltanê Filan, hudhudên fêlbaz û gêrikên hevwelatiyên xwe yên ku bûne hêsirên filan û xwe fil dihesibînin, ji bîr dîkin.

Beşeke gêrikên zerî yên sorboyaxkirî ku ji mirinê xelas bûbûn, reviyabûn çiyayan. A di dilên wan de ew bû ku gêrikên rîhsor peyda bikin û tevî wan bibin. Lê wan ê Gêrikê Kulek li kê derê bidîta? Siltanê Filan ê mezin, tevî ku siltanê filan bû û tevî ku ew qas wext li wan geriyabû jî di dirbeqê şopa rîhsoran de, agahdariyeke berî piçûçik jî wernegirtibû.

Gêrikên zerî bi rîbên xwe yên ecêb ên sorbayaxkirî û bi çavên xwe yên ku ji tîrsa, dikira ji serên wan baz bida, ne çiya hiştibûn, ne gir hiştibûn û ne jî zinar hiştibûn, birçî û westiyayî digeriyan. Perîşan bûn û ji hal de ketibûn. Ew hîn nuh tê digihîştin ku bê çi bela bi ser wan de hatiye. Tê gihîştin, bê çi xezeb bi ser wan de rijiyaye, lê êdî çi fêyde. Ger nuha vegeyriyana û ji Siltên re bigota ku gêrikan çi fen li wî kiribû, ji berdêla rîhsoran, rîhên gêrikên zerik sor boyax kiribûn û termên wan dabûn wî û li hember vî karî jî bi embaran xwarin jê stendibûn û bi vî awayî ew xapandibû, Siltên dê dinya xera bikira. Wî dê koka hemû gêrikên dinyayê biqelanda. Siltên dê koka wan biqelanda, lê wan ê bi van rîhên xwe yên sorboyaxkirî bikarîba baweriya kê bianiya ku ew gêrikên zerî ne. Wekî din jî wan ê xwe çawa ji destên gêrikên bi xezeba kuştinê, li ser rê û bêşaran li wan digerin xelas bikira û bigîhandana ba Siltên. Hey rîhên wan sor hatibûn boyaxkirin, ya

baş ew bû ku ew tevî rîhsoran bibin û heyfa gêrîkên zerî jî wan hilînin. Tiştê di wan de hatibû kirin, li vê dinyayê tu mexlûqî, di mexlûqekî din de nekiribû. Zilmeke çawa xerab û ecêb li wan hatibû kirin! Tiştên ku gêrîkên din, di yên zerî de kiribûn, filan jî di gêrîkan de nekiribû. Hezar sal derbas bibin jî ew ê wê rojê qet ji bîr nekin. Di çavniqandinekê de tu zeriyeke ku rîha wî sor nehatibe boyaxkirin, nehatibe kuştin û termê wî li bewşa seraya Siltên nehatibe avêtin, nema-bû. Wan ruhê xwe çawa xelas kiribû? Ew dem bi tu awayî nedihat bîra tu kesî. Tişteke baş dihat bîra wan, ew jî ew bû ku ew di qelîşteka qalîkê dareke çinarê de, sê rojan mabûn, dû re bi hevdu re kulmişibûn ser sêniyeke mêst û piştî wê jî bêyî ku li dû xwe binihêrin û tu gêrîk wan bibîne, heta vira hatibûn...

Berî berbangê bû. Ji geliyê din ê bi mij, dengê xuşîna avekê hêdî hêdî dihat. Gêrîk şiyar bûbûn û bi lingên xwe çavên xwe difirkandin. Ji nişka ve, ji aliyê avê yê din ve dengê hat guhên wan. Bi vî dengî re veciniqîn. Ev dengê bilind, dengê gerîkan bû.

Heta ku deng di wan de hebû, bang dikir:

– Teslîm bibin, teslîm, teslîm! Ger hûn teslîm nebin, ez ê we bişewîtînim. Derkevin meydanê! Simbêlên me jî bêhnê re ew qas xurt in ku dikare bêhnê gêrîkê ku qonaxa çil rojê jî me dûr be jî hilîne. Teslîm bibin, zû teslîm bibin û ruhê xwe xelas bikin.

Gêrîkên zerî yên rîhsor got:

– Heywax! Heywax û heywax! Me digot qey, me ruhê xwe yê şêrîn xelas kir, lê gêrîkan em li vira jî zevt kirin. Ew ê a niha me bikujin, termên me jî Siltên re bibin û embarek, heta du-sê enîbar nektar, navika kulîlk û dendikan jê bistînin û zikên xwe ew qas têr bikin, ew qas têr bikin... Eywax! Eywax û eywax! Me jî digot qey, me ruhê xwe yê şêrîn xelas

kir.

Weha dipeyivîn û hêdîka bi zinarekî ve hilkişîyan. Ketin qelişteka zinêr. Devê qelişteke bi şînê xuşûlê ve nuxumand.

Piştî bîstikekê, lê nihêrîn ku li kêleka wan û li hawîrdora wan wek axê gêrik hene. Nihêrîn ku çi bibînin, rîhên van gêrikan hemuyan jî sor in. Bi kêfa ji mirinê xelasbûnê, ji qelişteke çeng bûn, xwe avêtin himbêza rîhsoran û dest bi girî kir:

– Ax, ax, aaax birayên me yên rîhsor, ger we bizanîbûya bê çi hatiye serê me, çi! Tiştên ku hatine serê me, nehatine serê gêrikê ku di ava keliyayî de hatiye dakirin. Tiştên ku hatine serê me, nehatine serê tu benîademî. Tiştên ku hatine serê me...

Rîhsoran got:

– Rawestin, hela rawestin, hûn kê ne? Dev ji vî giriya û vê pitpitê berdîn û bê hûn kê ne, bûn çi ne, ji me re bibêjin.

Gêrikên din got:

– Em rîhsor in. Ger hûn dixwazin, li rîhên me binihêrin.

Yên din piştî ku rîhên wan baş kontrol kirin, lêvên xwe qermiçandin:

– Ya rîhsorbûnê, hûn rîhsor in, lê hûn rîhsorin çawa ne, me ew fahm nekir.

Gêrikên zerî yên rîhsor li wê derê, di devê deriyê qelişteke de rûniştin û birçîbûna gêrikan û ji ber vê yekê bê wan, gêrikên rîhsor çawa teslimî Siltên dikirin, çi qewimîbû, yek bi yek gotin.

– A, me jî rubê xwe xelas kir û xwe bi zorê gîhand çiyayan. Gêrikên hemû welatan li çol û beyaran û li deşt û zozanan li her deverê belav bûne û li rîhsoran digerin. Tevî ku piraniya rîhsoran rîhên xwe tavilê kur kirin jî ji mirinê nefilîtin, wan ew dîsa naskirin, kuştin û avêtin hewşa seraya Siltên. Gêrikan li ber serayê, ji serên rîhsoran gir çêkirin... Ax, van çavan

çi dîtin û çi nedîtin, aaax çi! Tiştên ku hatin dîtin, bi zimên nayên gotin destan têra wan nake... Êdî hûn nikarin li tu welatekî gêrîkan, rîhsorekî peyda bikin. A, em li vê dinyayê, rîhsorên herî dawiyê ne. Em dixwazin biçin ba Serokê xwe, Gêrîkê Kulek î Rîhsor.

Serokê gêrîkên din ê ku li pêşiya şewqeyê wî sitêrkek hehû, bi guman peyivî û pirsî:

– Ya rîhsorbûnê, hûn rîhsor in, lê hûn rîhsorin ecêb in. Hûn qet naşibin me. Hûn qet naşibin gêrîkên din jî. Ez dibêjim ku hûn nesilekî cuda û xerîb in, lê min tê dernexist. Hûn kî ne, hûn çi teba ne?

Yên din bi hevdu re bang kir:

– Ma em, em, em? Ma ji bo ku em hişibin gêrîkan tu hal di me de hiştine?

– Em xistin zîndanê.

– Em ji paşiyê de nepixandin.

– Ew qas nepixandin ku heryek ji me bû bi qasî filekî.

– Ew qas nepixandin ku nêviyê me teqiya.

– Wek garisê li ser êgir.

– Fîl û gêrîkan li teqîna me temaşê kir.

– Em dan cereyanê.

– Têlên sifir bi kîrên me ve girêdan.

– Cîhê mêraniya me şewitandin.

– Bi jopan li me xist.

– Ew der jî dan cereyanê.

– Em heta bi qirîkê xistin binê axê û nepixandin. Çavên me ji serên me baz da.

– Le, hirayên me yên rîhsor, wan gêrîkan şikencenin weha bi me kîrin ku ew şikence ji yên ku mirovên ehmeq li mirovan dikin jî xerabtir in.

– Van çavan çi dîtin û çi nedîtin, birayên me yên rîhsor. We tu tişt nedît û hûn bi tu tiştî nizanin.

– Ma tu halê rîhsoriyê di me de hiştine!

– Çi bi me kirin û çi nekirin! We em neşibandin rîhsoran, lê baş bû, hîn hal di me de mabû ku we qet nebe, em şibandin gêrîkan.

Tiştên ku hatibûn serê van gêrîkên xerîb û rewşa ku tê de bûn, agir bi dilên rîhsoran xist.

– Hemû gêrîk ji bûn fil. Gêrîkê ku bi qasî serê derzîyekê ji xwe fil dihesibîne. Gêrîkên ku li nêçîra me digeriyan, a gêrîkên weha bûn.

Rîhsorên ku hertişt fahm kiribûn, bi wan eleqedar bûn, xwarin dan wan, ew di nav nivînên nerm de xistin xew û birînên wan derman kirin.

Gava serê sibehê ji xew şiyar bûn, li ser kaniya ku bêhna pûngê jê dihat, taştê xwarin. Bi rastî, van rîhsoran wek birayan, heta ji birayan bêtir, li gêrîkên zerî dinihêrîn.

Di nav zeriyan de yê herî kal got:

– Me bibin ba Gêrîkê Kulek î Rîhsor, gelek tişt hene ku divê em jê re hibêjin. Gêrîk, van gêrîkên nemerd, van gêrîkên dijminên rîhsoran dê tu carî nikaribin ji bin nîrê koletiya filan rizgar bibin, lê dîsa jî divê em ji Hosteyê xwe yê Kulek re tiştinan bibêjin.

Rîhsorê şewqe bisitêrk got:

– Ax, ax birano, mixabin em ê tu carî, heta qiyametê, nikaribin ji bin destê filan rizgar bibin, aaax! Dîsa jî biçin ji Hosteyê me re bibêjin. Mixabin, fil mezin û gêrîk piçûk in, aaax, mixabin, mixabin!

Di nav zeriyan de yê herî kal got:

– Aaaax, pir mixabin! Fîl bi qasî çiya ne û her gêrîkek jî bi qasî serê derzîyê ye, aaaax, pir mixabin... Ger di nav me de, gêrîkek bi tenê, ne zêde, gêrîkek bi tenê bi qasî filekî mezin bûya, ne weha?

Gêrîkê şewqe bisitêrk keserek kûr kişand û got:

– Tune ye. Gêrîkek weha tune ye û dê çênebe jî...

– Ger yek hehûya dê heinû filên dinyayê...

Yê din got:

– Hiiiş!

– Ma bi rastî, hûn li vê derê, li vî çiyayê xewle ji bo çi rawestiyane? Hûn li benda çi ne?

Yê şewqê bistêrk got:

– Ji me re dibêjin, çiyagerok. Em derketine çiyayî. Em li vê derê, li benda filan in. Hosteyê Kulek nexwest ku em derkevin çiyayî. Ji me re got ku karê ku hûn dikin xeyal e, naçe serî.

– Ji bo çi?

– Wî got ku bi gera li çiyayî, nêçîra filan nayê kirin.

– We çi got?

– Em dibêjin ku em ê bikin.

– Nêçîra filan ancax li çiyayan dikare bê kirin.

– Ma çekên we hene?

– Hene, tîrên ji xortima kelmêşan.

– Waaa, baş e...

– Em ê li vê derê rawestin û van tîrên ji xortima kelmêşan biavêjin çavên filê ku bê...

– Fil dê jahrdadayî bibin û bi tayê bikevin û bimirin.

Gêrîkên rîhsor ên çiyagerok hatin galeyanê hemuyan bi hevdu re, desr hi peyvê kir:

– Ji her çavên filekî re, hezar xortimên kelmêşan.

– Her filê ku tîra ji xortima kelmêşan lê bikeve, dê bilerize û hîn li hewa be ew ê bimire û di cîhê xwe de were xwarê...

– Hosteyê Kulek got ku ev nabe.

– Wî ji ku dizanîbû ku nabe?

– Wî got ku tîrên kelmêşan di filan re naçin.

– Wî ji ku dizanîbû?

– Tîrên kelmêşan ne bi tenê di filan re, heta di zinar, hesin

û daran re jî diçin.

Hemû gêrikên zerî yên rîhboyaxkirî bi hevdu re bang kir:

– Tê re diçin!

– Tîrên ji xortîna kelmêşan ne bi tenê filan, heta mirovan jî dikujin.

Zerîyan bang kir:

– Heta mirovan jî!

– Ev Hosteyê Kulek rîhsorekî baş, bi esil, jîr, bi aqil û bi namûs e, lê nema dikare serrast bifikire. Li wê derê, li orta çiyayan dest û lingên xwe girêdane, rûniştîye û her dixwîne. Bi ser de jî rîhsor şandine welatên gêrîkan û herroj bi bêsebi-riyeke mezin li benda xeberên wan e.

– Di nav zerîyên rîhsorboyaxkirî de yê herî kal bi dengê hêl got:

– Şaş e, ew şaş e û hûn rast in.

Rîhsorê şewqe bistêrk bang kir:

– Em rast in. Rêya me, tîrên me...

Rîhsorên çiyagerok bi kêf bang kir. Dengê wan di çiyayan de olan da:

– Rêya ku me daye ser raaast...

Serokê zerîyan got:

– Şaşıyek we bi tenê heye.

Ruyê gêrikê şewqe bistêrk ji hêrsa sorîkur bû.

Got:

– Ew çi ye? Ji min re bibêje, heeey gêrikê ku gelek şikence dîtine... Hevalê ku şuxul bi serî de hatine, bibêje, bê ew şaşı-ya me çi ye, bibêje da ku em wê serrast bikin.

Serokê zerîyan got:

– Hûn pir ciwan in. Na na, hûn pir bi aqil û egîd in. Ger hûn ew qas ne ciwan bûna, hûn ê li vê gotina ku ez ê ji we re bibêjim jî bifikiriyana.

Yê şewqe bistêrk got:

- Em ê lê bifikiriya.
- Fîl nikarin derkevin ser van zinaran! Ji ber vê yekê, Hosteyê me yê Kulek xwe li van çiyayan girt. Ew ê li vê derê bifikire û ji bo zora filan bibe, aqilekî peyda bike...
- Em qet li vêya nefikirîbûn.
- Ger bûn li vê derê, heta qiyametê jî rûnin û bipên, bûn ê filekî bi tenê jî nebînin ku bikaribe heta van çiyayan hilkişê.
- Le, em çi bikin?
- Ger ez nehatibûma, bûn ê heta qiyametê, li vê derê li benda wan tawestiyana.
- Em ê li benda wan tawestiyana. Ji ber ku Hosteyê me yê Kulek ji me re got ku madem we li min guhdarî nekir û hûn bûn çiyagerok, qet nebe li van çiyayan bigerin û li benda filan bin. Nebîî, danekevin deştê! Hosteyê Kulek ji me re got ku çiyagerokî hunereke kevin e, qaîdeyên wê hene û ev qaîde qetî ne. Ji ber wê sebebê, kî ji çiyagerokan dakeve deştê, ew ê tavilê bête kuştin.
- Li çiyayan fîl peyda nabin.
- Yê şewqe bistêrk got:
- Em qet li vêya nefikirîn.
- Serokê zerîyan got:
- Binihêre hevalo, li min baş guhdarî bike, tu nuha bi lez dakeve deştê. Serokhudhudo peyda bike, ew li her deverên deştê digere, çavên wî gêrîkê rîhsor ê ku qonaxa çil rojî jê dûr be jî dibîne, gulên wî dengê lingên wan ji qonaxa çil rojî dûr dibîlhise. Tu bangî wî bike, lê tîra xwe neavêje wî. Ji ber ku ew qasid e, tu gunehê qasidan tune ye.
- Yê şewqe bistêrk bi kêf û heyecan bang kir:
- Tune ye!
- Ji wî re bibêje ku min li hember filan şer îlan kir û ez li vira jî dipêm. Ew ê biçe ji filan re bibêje. Fîl jî ji bo pelçiqandina we, dê tavilê bi bazdan bîn. Netirsîn, çavên filan gêrî-

kan nabînin. Hûn ê xwe di kortalekê de veşêrin û tîrên xwe biavêjin tam hundurê çavên wan, orta bîbikên wan.

Yê şewqe bistêrk gurmijî. Dengê wî wek dengê filekî derket:

– Orta wan!

– Hûn ê bi vî awayî, filên ku bên bikujin, filên ku bên... Em gêrik jî dê azad bibin.

Yê şewqe bistêrk bang kir:

– Em ê azad bibin! Dibe ku ew filên zirecêb qet nemirin jî... Ma ew bi tîrên ew qas piçûçik dimirin? Ev tîr di filan re naçin. Hosteyê Kulek got ku çermên filan ew qas qalind in ku gule jî tê re derbas nabe. Ew dizane, ew hesinker e. Yê ku hesinkerê fêrî mirovan jî kiriye, Hosteyê Kulek e.

Serokên zeriyan got:

– Ger fil nemirana, dinya dê tije fil bûya.

Yê şewqe bistêrk bi awayekî dudilî got:

– Dimirin, lê dîsa jî ger em li vira bipên, dê baştir be. Dibe ku ew bên vira jî. Dibe ku Serekhudhud jî carekê rêya xwe bi vira bixe.

Hemû zerî bi ber awayî bi benda rîhsoran ketin, li dora wan çûn û hatin û di dawiyê de, ew ji bo kuştina hemû filan îqna kirin.

Rîhsoran berê xwe bi kêf da jêrê û daketin deştê û zerî jî bi rehberiya rîhsorekî rênas ji bo biçin cîhê ku Hesinkerê Kulek xwe lê vedişêre, berê xwe bi kêf da jorê û ber bi çiyayan ve ketin rê.

Bi berbanga sibehê re, gava tarî hîn nuh belav dibû û roja ku xêr û xweşî jê dibariya hilat— bila hemû rojên ku xêr û xweşî jê dibarin li me hilên— gêrikên zerî xwe gîhand cîhê ku Hesinkerê Kulek î Rîhsor ji xwe re kiribû bingeh; wê rasteka di navbera çiyayên asê de ku mirov nikare xwe bigihîne. Ji Hesinkerê Kulek re tavilê xeber hat şandin. Hesinkerê Kulek

ji devê şikefta xwe li yên hatihûn temaşê kir, kir, lê wî ew ne-şibandin tu tiştêkî.

Got:

– Ev rîhsor neketin serê min. Min di emirê xwe de, rîhsorên weha nedîtine. Ev ne elametên xêrê ne. Van tavilê biqewirînin, dixwazin hiçin kî derê, bila biçin wê derê...

Gêrîkê ku xeber jê re anîbû, ew îqaz kir:

– Gidî ha gidî, Hosteyê me, tu şaşiyekê neke, gidî ha! Şikenceyên ku van dîtine, ji yên ku mirov li mirovan dîkin xerabtir in.

– Ma ji yên ku mirov li mirovan dîkin xerabtir in?

Hemû hisên di hundurê Gêrîkê Kulek de hebûn, serî hildan. Rehên situyê wî hûn wek tiliyan û bang kir:

– Nahe! Nabe, Tiştên ku mirov di hevdu de dîkin qet tu heywanek nikare di heywanekî din de, tu mexlûq nikare di mexlûqekî din de hîke. Ez hawer nakim û ez van jî naxwazim. Ev derewîn in.

Gêrîkên din îsrar kir û ji wî re got ku ev rîhsor di nav daristanan re û di ser çiyayan re derbas bûne û piştî gelek caran bi mirinê re rû be rû bûne, hatine vê derê. Bi vî awayî kir ku dilê Hesinkerê Kulek î kal li wan bê rehme û wî jî ew qebûlî huzûra xwe kir.

– Hûn bi xêr hatin.

Serokê gêrîkên zerî got:

– Xêra Xwedê li te be.

Hesinkerê Kulek gêrîkekî ku peyva wî li rû hû. Raste rast pirsî:

– Hûn çi şikil gêrîkên rîhsor in? Rîhên we wek ku hatibin hoyaxkirin xuya dihin.

Gêrîkên zerî ji serî heta binî veciniqîn.

– Kê, ji bo çi rîhên we sor hoyax kirin? Ger we ew boyax kiribin, wê gavê, we ji bo çi boyax kirin?

Dengê Hesinkero wek çakûçê ku bi ser horsî de bikeve bû, gêrikên zerî ketin tev. Heta demekê jî şaş man, li çavên hevdu nihêrî û nizanîbû bê wan ê çî bersiv bida wî.

Bû inte inta Serokê zeriyan:

– Me pir kişand. Ev çend meh in ku em di rê de ne. Em di bin baran, berf û zîpikê de, bi rojan meşîyan. Baran bariya, em şil bûn. Roj derket em zuha bûn. A, bi vî awayî rengê rîhên me jê çû.

Gêrikên zerî yên din jî piştgiriya wî kir û got:

– Hosteyê me, baran bariya û ji ber wê, weha bû. Na na, berê rîhên me jî mîna yên we, li ber tavê sorîkur dibiriqand.

Hîn jî peyivîn, dûr û dirêj behsa tiştên ku hatibûn serê xwe kirin. Giriyan, gilî û gazindên xwe kirin. Wan behsa dinyaya fil û gêrikan kir. Çavên rîhsorên ku li wan guhdarî fikir tiye bûbûn û dilên wan bi agirê heyfîlanînê dişewitîn.

Serokê zeriyan got:

– Xwezî, em bi ser hevdu de bimirana û me ev rojên xetab nedîtana. Piştî ku me ew qas êş kişandin û em ew qas caran bi mirinê re rû be rû bûn, ma em dijin, çî feydeya wê heye.

Gêrikekî zerî yê ku pir zêf bûbû bi gazindî got:

– Me êşa mirinê dît û derbas kir.

Zeriyên din bi hevdu re giriyan û got:

– Piştî ku şikenceya filan û zilm hebe...

Dilê Gêrikê Kulek î Hosteyê hesinker bi tu awayî li van ên hatibûn, rûnedinişt ku ew ji bo karekî bi xêr û rast hatine vîra. Di hundurê wî de, pêleke dudiliyê radîbû û dadiket û di xwe de dikeliya. Wî gêrikên zerî kirin rêzeke dirêj û ew li meydanê bi cîh kirin. Rîha wan yek bi yek kontrol kir. Dû re jî destên xwe dan bin çenga xwe û dest bi fikirandinê kir.

Rîhsorên din ên ku hatina gêrikên nuh dibihîst, ji cîhên xwe yên veşartinê, ji daristanan, çiyayan û zinaran bi grûpên qelebalix dihatin û meydan dadigirtin. Gêrikên zerî jî tiştên

ku batibûn serê xwe, bê rawestan digotin û dilên rîhsoran dişewitandin:

– Tiştê ku filan di me de kiriye, mirov di mirovî de nake.

Çavên herî dilkevir ên gêrikên ku li meydanê dixulxulîn û tevde diçûn û dihatin jî bi bêsir bûn.

Di dawiyê de, Hosteyê Hesinker Gêrikê Kulek î Rîhsor derket ser serê darikekî û bang kir:

– Hevalno, divê ez ji we re bibêjim ku baweriya min qet bi van gêrikên ku nuh batine nehat. Di bin van ên ku nuh batine de, tiştek heye. Bi van ên ku nuh hatine re hey derd û belayek heye, lê min tê dernexist. Min li rîhên van ên nuh hatine nihêrî; rîhên wan hene, naşibin rîhên me, min baş lê nihêrî, ruyên wan zipîzer in, mîzaca wan heye, naşibe ya me.

Gava wî weha got, gêrik li dijî wî derketin. Hertîşt weha tev li hevdu bû ku ji toz û dûmanê, beta demeke dirêj jî ferman nehat xwendin.

– Ew hirayên me ne.

– Rengê rîhên wan ji ber ba û berfê jê çûye.

– Filan tahde li wan kiriye.

– Ma di bin ew qas zilma filan de, tu halê gêrikîyê di gêrikan de dimîne?

– Li me bifikire, ma di wan rojên ku em hatibûn vira de, em ji van ne xerabtir bûn?

– Hosteyo, bila bê bîra te, tu xwe bîne bîra xwe...

Ma gava te xwe ji ser baskê Silêmanê Dunikil çeng kir, tu heft roj û heft şevan bi ser hişê xwe ve nehat û me te wek miriya li piştê xwe nekir û heta vê derê hilnegirt?

– Hey Hosteyo, ji xêra Xwedê, gava ku te xwe ji ser baskê Silêmanê Dunikil avêt, te xwe bidîta... Ne rîhsor, lê ji bo ku mirov ji te re bigota gêrik, hezar şahid lazim bûn.

Gêrikên li meydanê, her gêrikekî nuh î westiyayî li piştê xwe kiribû, li meydanê digeriyan û bang dikir.

Di herî dawiyê de, Gêrîkê Kulek xwe negirt, dengê xwe bilind kir û bang kir. Êdî nikarîbû dengê xwe bibira tu kesî, ji ber bangkirinê dengê wî ketibû.

Ew her li ber wan digeriya û digot:

– Li min guhdarî bikin, li min guhdarî bikin!

Hingê bang dîkir, ketibû halekî xerab. Êdî tu kesî li wî guhdarî nedikir. Di vê rewşê de, nikarîbû ji ser darikê daketa, divê çi bikira bikira, rêyek peyda bikira û ji gêrîkan re çend gotin bikirana.

Di dawiyê de, ezmên ruyê xwe tîrş kir, dinya tarî bû, birûskan veda û baranê wek xezabê dest pê kir. Zeriye li piştê gêrîkan di bin vê barana ku wek lehiyê dihat de, ji serî heta binî şil û pil bûbûn. Boyaxa rîhên gêrîkên zerî jê çû û ji ser piştê gêrîkan ber bi jêrê ve herikî. Kortikên avê yên li meydana sorîkur bûn.

Hosteyê Hesinker bi kêfa serkevtinê bang kir:

– Lê binihêrin, lê binihêrin! Hey birayên min ên rîhsor lê binihêrin! Li boyaxa rîhên van binihêrin. Gava baran bariya, hiliya. Ma min ji we re negotibû ku di van de ecêbiyek heye, ev rîhsorên sexte ne? Li kortikên avê binihêrin, ji ber boyaxa rîhên wan, sorîkur in. Ev zerî ne, zerî. Fîlan ev ji bo casûsiyê şandine nav me. Van biavêjin derve û bikujin!

Gêrîkan berê li erdê nihêrin û dû re jî gêrîkên li piştê xwe danîn û li rîhên wan yek bi yek nihêrin. Boyaxa rîhên wan jê çûbû û di şûna wan de, mûyên zipîzer mabûn.

– Ev çi halê we ye? Ev çi ye? Ka, hûn rîhsor bûn?

Gêrîkên zerî bi tîrsa mirinê lerizîn û got:

– Li me binihêrin, bê em çawa dilerizin. Em ji tîrsa, ji nêza û ji betilbûnê weha zer bûn. Ma gava hûn ditîrsin, hûn ji me jî bêtir zer nabin?

Yên din bi hevdu re got:

– Em jî zer dibin, em jî zer dibin.

Dû re hêrs hûn û lê zêde kir:

– Ev birayên me ne. Hey Serekhesinker, ew nikarin ji derveyî vira, biçin tu deverêke din!

Yê Hesinker fikirî:

– Mala min şewitî. Siltanê Fîlan peyayên xwe jî şandin nav me.

Lê di dilê wî de gumanek mahû. Ma ger Siltanê Fîlan peyayên xwe bişandana nav wan, dê ew weha bişandana? Qet nebe, wî dê rîhên van zeriyan yek bi yek baş boyax bikirana û ji ser baskên hudhudan daxistana erdê. Ew ê jî bihatana û têketana nav rîhsoran. Qet tu kes jî pê nedihisiya. Fenek di vêya de hehû, lê çi bû? Serekhesinkero tevî ew qas aqil, tecrube û jiyane jî nikaribû bersiva vê pirsê peyda bikira.

Li meydanê, êdî ji her seriyekî dengê derdiket.

– Tu, tu, tu Hesinkero, ma gava te xwe ji ser baskê Silêmanê Dunikil avêt û tu reviya, rîha te weha zer nebûbû?

– Te, te wê gavê li mirêkekê binihêriya, le wê gavê...

– A, wê çaxê te dê halê xwe hidîta.

– Tu wek pelê çilo dilerizî.

– Ne rîh hi tenê, porê te jî zipîzer bûbû.

– Zerê lîmonî.

– Em hemû bûbûn rîhzer, ne rîhsor.

– Em wek lehiyeke zer herikîn û hatin vira.

– Heey Serekhesinker, Hosteyê mezin, ma çend meh, çend meh derbas bûn ku ancax em ji zerîtiyê xelas bûn? Em xelas bûn, lê...

– Em bi ser xwe ve hatin.

Serekhesinker li wê derê, li ser serê darikî tev ne diliviya û weha mabû, çavên wî ji hêrsa dikira ji serê wî baz bida... Wî dizanibû ku evên ku hatine, peyayên Siltanê Fîlan û yên Serekhudhudo ne, lê wî dê ji van rîhsorên ehmeq re çawa bigotat? Baş fikirî, hin gotin û rêyên ji bo îqnakirin û bawerîpê-

anînê peyda kirin, lê yên din tew li wî guhdarî jî nekir.

Wî got:

– Wê gavê, ez dixim dengdanê. Ma ev ê li vira bimînin, an biçin?

Hemuyan bi hevdu re bang kir:

– Têxê!

– Ez dixim dengdanê, ev gêrikên zerî ne, an rîhsor in?

Hemuyan bi awayekî hi xwe bawer bang kir

– Têxê, têxê, têxê, têxê...

– Ma ev, gêrikên zerî ne?

– Na, na, naaaa!

– Ma ev rîhsor in?

– Belê, belê, belêêê!

Gêrîkan ji kêfa, lingên xwe yên pêşiyê bi hevdu re rakirin, rabûn ser lingên xwe yên dawiyê, meydan bû daristaneke ji lingan pêkhatî.

– Baş e, ez ê çî bibêjim, berpirsiyarî ya we ye, we qebûl kir.

– Me birayên xwe qebûl kirin. Ma me dê ew qebûl nekirina û bi şûn de biavêtana bin lingên fîlan?

– Ji ruyê van zeriyan dê gelek bela bên serê me.

– Hey Serekhesinkero, ji wê derê dakeve û êdî dev ji piçûkdîtina birayên me berde.

– Ma nuha, em hemû bi hevdu re li vê rîha te ya spî binihêrin... em ji te re bibêjin spîyo û ji ber vê yekê jî te bikujin, dibe? Dakeve jêrê!

Hosteyê Hesinker dê çî bikira, çî ji destên wî dihat, çare tune bû, ji ser darikî daket xwarê. Bi tena serê xwe çû şikefta xwe. Tu kes li şikeftê tune bû. Tu kes li pê wî jî nehatibû.

Li meydanê agir hatibû dadan û kêf û ziyafetê dest pê kiri-bû jî. Meydan ji ber ava ku ji rîhên zeriyan diherikî, sorîkur xuya dikir. Dar, darik, gêrik, zinar, kevir, gîha, ax hemû bi rengê sor hatibûn boyaxkirin. Ziyafetê heta serê sibehê de-

wam kir. Mêvanan heta ku dikarîbû xwar, vexwar, pir têr bûn.

Li ber destê sibehê bû. Serokê zeriyan hemû zerî li paş zinarekî civandin

– Hevalno, nuha karê me dest pê dike. Divê em heyfa zeriyan ji van gêrîkan hilînin. Li hember her zeriye ku hatiye kuştin û li ber deriyê Siltanê Fîlan hatiye avêtin, divê hezar, deh hezar, sed hezar, sed milyon gêrîk bên kuştin. Divê nesilê gêrîkan ji vê dinyayê biqelihe. Û dê biqelihe! Heyfeke weha di dilê inin de heye ku tu nemaye qefesa sînga min ji ber êşê biteqe. Li vê derê, tu gerîkekî zerî heye ku mirovekî wî ji aliyê wan gêrîkên kole û nemerd nehatibe kuştin? Ger em jî nereviyana û xelas nebûna, gêrîkên kole dê nesilê zeriyan ji ortê rakira. Hevalno, em bi rê ve de peyivîbûn, her gêrîkê zerî dizane bê ew ê çi bike. Nuha, beriya ku ev Gêrîkê Kulek î Rîhsor î nemerd û rezîl, van rîhsorên kawik bixapîne, divê em ji ortê wenda bibin. Divê du gêrîkên zerî neyên ba hevdu. Em ê di nav vê qelebalixiya gêrîkan a mezin de wenda bibin. Piştî çend rojan jî gêrîkên rîhsor dê me ji bîr bikin. Piştî ku em baş tevî rîhsoran bûn û di nav wan de wenda bûn, êdî hûn dizanin bê hûn ê çi bikin. tiştên me anî serê gêrîkên çiyagerok, em ê bînin serê van jî. Hûn ê her gêrîkî li Hesinkerê Kulek sor bikin da ku rîhsor hemû bi hevdu bikevin, çavên hevdu derxîne û heta ku rîhsorekî bi tenê jî nemîne, hevdu bikujin. Hem rêyên beraberhevdudana rîhsoran û hem jî ya gêrîkên din pir kevin in û hûn hemû bi sedan awayên wê dizanin.

Hemû gêrîkên zerî bi hevdu re bang kir:

– Em dizanin!

– Ji bîr nekin ku gelek rîhsor xwe navenda dinyayê dihesibînin. Hûn ê nêçîra xwe, li gora wê hilbijêrin. Yên ku xwe rizgarvanên dinyayê yên herî mezin dibînin...

- Em dikanin!
- Bi beşeke rîhsoran re hêvî û daxwaza ku bibin fîl heye...
Li gora wê...
- Em dikanin, li gora wê...
- beşeke wan jî li dû navûdengiyê digerin. Hûn ê bi wan re jî bi wî awayî hereket bikin.
- Em dikanin, em ê bi wan re jî bi awayî...
- Tew hûn rîhsorên ciwan hîn baştir nas dikin. Dibêjin, em li vir û xelîfe li Bexdê...
- Em wan jî pir baş nas dikin.
- Hûn dikarin wan pir zû ji rê derxînin û bikin dijminên hevdu.
- Hûn ê wan bikin dijminên pirtûk û xwendinê. Ger bixwînin jî bila pirtûkên fîlan bixwînin.
- Tu kes nikare zora fîlan bibe. Fîl dê beta qiyametê, heta ku dinya bi rojê bizeliqe, li ser serê me bimînin. Hûn ê bikin ku herkes, hemû rîhsor ji vêya bawer bikin.
- Em wê jî dikanin.
- Ez dizanim ku hûn hertiştî dikanin, we xwe baş gîhandiye. Lê bi tenê tiştek heye ku divê hûn wê qet ji bîr nekin. Ew jî çi ye?
- Heinû gêrikên zerî bi hevdu re dubare kir:
- Ew jî çi ye?
- Ew jî gêrikên rîhsor ên dest bi tûyik in. Nebîm, hûn nebêjin, em ê wan bixapînin. Xwe nêzîkî wan jî nekin... Li dû xapandina wan negerin, ew cîhê ne. Ji gava ku dinya bûye dinya, wan gelek xapandin, derew û hîle dîtine. Yê ku dikanin jî diafirîne jî ew in. Ew tirsonek, mêrxas, cahil, zal û zaroq in. Xapandin û jirêderxistina wan ji rîhsorên bi berçavikên ku ji parsuyên wan hatine xuliqandin re bihêlin.
- Zeriyên di nav kêfê de mabûn bang kir:
- Em wan jî pir ji nêzîk ve nas dikin.

– Mirov ji wan ên ku destên wan bi tûyik in, ditirse. Di dawiyê de, ger ew bixwazin, dikarin zora filan ji bibin. Ew ji qûma li deryayê jî û ji stêrkên li ezmên jî bêtir in.

– Em dizanin.

– Her ku we fîrset dît, hûn ê bikin ku çavên wan kor, guhên wan ker, bêvila wan tu bêhnê nestîne, çermê wan bê his bimîne... Hûn ê hemû rîhsoran jî di vê rêyê de sor bikin. Ji bo me zeriyan û bapîrên me, şahên me filan, dijminên herî mezin talûkeya herî mezin, ev rîhsorên dest bi tûyik in.

– Em ê xweliyê biavêjin çavên rîhsorên dest bi tûyik.

Gêrîkê kal got:

– Baş e, baş e. Bizanibin ku di hundurê gelek rîhsoran de daxwazeke xurt a ku dixwazin bibe fîl heye. Min berê jî got ku ew vêya nadin xuyakirin. A, ev rîhsor dijminên dest bi tûyikan ên herî mezin in. Ew ji filan jî û ji me jî bêtir dijminên dest bi tûyikan in. Çi qas dost jî xuya bibin, hûn ê bi şev û bi roj, bê rawestan wan li dest bi tûyikan sor bikin.

– Em ê li wan sor bikin.

– Peyva kurt, hûn ê rîhsoran bikin hezar perçe. Her perçe dê bixwaze xwîna yê din vexwe.

Gêrîkên zerî bang kir:

– Ew ê bixwaze vexwin!

– Beşeke rîhsoran a mezin ji jiyanê tecrubeyeke baş wernegirtine, xeşîm in. Ew li hember jiyanê ne nefispiçûk in, dibêjin ku em li vir û xelîfe li Bexdê.

– Em dizanin.

– Li gor wê, ha! Hûn di derheqê rîhsoran de, gelek tiştan dizanin. Wê gavê, hûn ê nuha belav bibin û xwe wenda bikin. Hûn ê di dilê her rîhsorekî de, li hember rîhsorekî din, agirê heyfîlanîn, tirs û dijminatîyê yê ku tu carî nikare bête vemirandin, pêxin. Hûn ê tirsê jî ji bîr nekin. Rêya herî mezin û kevin ku dikare gêrîkan bera ber hevdu bide, tirs e.

Hûn ê wan li hemher hevdu bidin tirsandin. Hûn ê tirsê têxin dilên wan û mezin bikin. Tirs dê di dilên wan de, di mejiyên wan de bilind bibe. Tirs a filan, a lehiyan, hûn a çi peyda bikin, çi awayê tirsê têkeve destên we, hûn ê wek baranê bi ser serê wan de bibarînin. Tirs gêrîkan kût dike, nahêle tev bilive, ji mirinê jî xerabtir dike. Ger hûn bixwazin, hûn dikarin tirs a Xwedê û tirs a wan a ji hevdu, her û her mezin bikin.

– Em ê tirsê mezin bikin. Em ê li ser serê rîhsoran ji hemû tirsan, bi hezaran Xwedêyan biafirînin.

– Hûn ê agirê ferdîtiyê bi tirsê re gûr bikin. Ew hemû dê bibêjin ku em bira ne, heval in, lê hûn ê guh nedinê. Di hundurê piraniya wan de, agirekî ferdîtiyê yê pir mezin heye. Dijminatîya gêrîkan a li hember hevdu ji vê ferdîtiyê çêdibe. Mirin, çavtirsandin, ji hezkirinê bi dûrketin ji vê ferdîtiyê çêdibin. Hûn ê fîrset û destûrê nedin ku tu rîhsor ji hevdu hez hikin. Ger ev dest bi ji hevdu hezkirinê bikin, çû. Ji ber ku devera hezkirinê lê hebe, ferdîtî, tirs, piçûkdîtî nîkarin bihewin. Nebîî, hûn destûrê nedin bezkîrinê. Ger ew fêrî ji hevdu hezkirinê bibin, ew ê ji bo têkbirina me jî û ya filan jî kengî be, rêyekê peyda bikin. Nebîî, hûn ê nehêlin ku ev ji hevdu hez bikin. Hûn ê wan ên dest bi tûyîk tu carî ji bîr nekin, ji ber ku hertim dikare lehiyeke hezkirinê mîna ronahiyekê ji wan derkeve û li rîhsoran belav bibe. A, wê gavê, malîk li me xera dibe. Her dest bi tûyîkek kaniyeke hezkirinê ye. We fahm kir? Hûn ê nehezkirin û dijminatîyê belav bikin.

– Temam, em ê nehezkirin û dijminatîyê belav bikin.

– Heqê xwe helal bikin, jîn heye, mirin heye. Ez ê jî biçim Hesinkerê Kulek ji rê bibim. Ez ê agirê çavtirsandin, guman, tirs, bêbawerî û nehezkirinê têxim dilê wî.

Gêrîkên zerî got:

– Rêya te vekirî be.

Gêrîkê zerî yê kal emir da wan û got:

– Deqîqeyekê li vira li benda min rawestin!

Piştî xwe da wan û piştî ku bîstikekê li paş zinarê li kêlekê bû ma, bi şûn de vegeriya.

Got:

– Li rîha min binihêrin. We li ba tu rîhsoran, rîheke weha dirêj, sorîkur ku weha çirûsk jê diçe û dibiriqîne, dîtiye?

Bi rastî jî rîha wî mîna şewqa tavê dibiriqand. Li ba tu rîhsoran, rîheke weha nedîtibû. Rîha wî pêl bi pêl û hem jî gûr bû. Mîna daristaneke sor bû jî.

– Ma gava Hesinkerê Kulek çav li vê rîhê bikeve, ji qonaxa çil rojî dê ji ber rabe, ranebe? Bibêjin, ji nuha û pê ve, kî dikare gumanan ji rîha min bike?

Gêrîkên zerî bi awayekî bi heyran bang kir:

– Çi bû? Te ev rîh ji ku peyda kir, heey Serokê me?

Gêrîkî got:

– Hiş, bang nekin!

Bi rastî jî gêrîkê zerî yê herî kal bi vê hunera xwe ya rîhê, serokî heq kiribû.

Got:

– Hiş, dengê xwe bibirin û li vê derê binihêrin.

Qelîşteka zinêr nîşanî wan da. Gêrîkên zerî kulmişîn wê derê, lê nihêrin ku termê gêrîkekî li wira dirêjkirî ye. Rîha wî jî tune bû.

– Werin vê derê û guhên xwe bidin ber devê min. A, min ev rîhsor kuşt, rîha wî jî jê kir û min bi xwe vekir. Hela, baş li min binihêrin, ma tu ferqa min û rîbsorekî heye?

Hêdîka got:

– Tune ye. Serokê me, tu bûye rîhsorekî temam. Hesinkerê Kulek jî nikare tê derxîne ku tu ne rîhsor e.

Serok bi quretî keniya û got:

– Min weha pê zeliqandiye ku ger filek xortima xwe lê bade û bikşîne, nikare tayekî jî jê rake.

Gêrîkên zerî bang kir:

– Bijî! Bijî Serokê me! Em ê ji nuha û pê ve, ji te re bibêjin; Serok... Serokê me yê mezin...

– Ger ji destên we bê, her yek ji we jî rîhsorekî bikujin, rîhên wan jê bikin û bi çenqa xwe ve bizeliqînin. A, wê gavê, tu kes dê nikariye tê derxîne ku hûn gêrîkên zerî ne. Hûn ê jî li welatê rîhsoran, wek ku hûn li mala bavê xwe ne, destê xwe kil bikin û serbest bigerin. Hûn ê wan bi hevdu bidin kuştin û heyfa me ji nesilên gêrîkan hilînin. Kêfa min pir hat ku hûn ji min re dibêjin, Serok

– Her yek ji me dê sê gêrîkan bikujin û rîhên wan werbigirin.

– De, rêya we vekirî be.

Û gêrîkên zerî di tariya li ber destê sibehê de, tavilê ji ber çavan wenda bûn û çûn.

Serokê zeriyan jî berê xwe da şikefta Hesinkerê Kulek. Hesinkerê Kulek li şikefta xwe, bi awayê ku lingên xwe kişandi-bûn ber zikê xwe, razayî bû. Li ber serê wî jî sê rîhsorên pir ciwan hebûn. Serokê zeriyan fikirî û got ku gelo ez li vê derê, van hersê ciwanan jî tevî vî Kulekî bikujim. Kêra xwe kişand û ket hundur şikeftê. Yekî ji nişka ve ling avêt ber wî û ew li ser serî li erdê ket.

– Raweste, qedexe ye!

Gêrîkê zerî got:

– Ez Serok im. Ez Serokê rîhsorên li paş Çiyayê Qaf im. Ma li ba we, mirov ling diavêje ber mêvanan û weha mazûbaniyê dike? Tu nema bû ku serê min perçe perçe bûbûya.

Rîhsorekî ciwan doza lêbihurînê lê kir:

– Bibuhure, Hosteyê me raketiye...

Serokê zeriyan got:

– Wî zû şiyar bikin, zû a nuha! Ez ji devera ku qonaxa çil rojî ye, hatime. Filan welatê me şewitand, talan kir û gêrikên me kirin hêsîr. Min ruhê xwe bi zorê xelas kir û ez hatime ba wî.

Rîhsorê ciwan Hoste şiyar kir û ew û Serokê zeriyan bi hevdu dan naskirin.

– A, ev ji paş çiyayên Qaf tê. Ev jî Rîhsorê çiyayê Qaf e... Ji qonaxa çil rojî hatiye.

Hosteyê Kulek ji yê nuh hatibû pirsî:

– Hevrêyo, tu çawa hatî?

Serokê zeriyan bi awayekî westiyayî, bêxew û situxwar got:

– Teyreke mezin heye, navê wê legleg e. Teyreke dîlpak, mêrxas, nefispiçûk û qencîxwaz e. A, wê ez li ser baskê xwe kirim û anî vê derê, ba te.

– Kê ji te re got ku ez li vira mim?

Serokê zeriyan bişirî û got:

– Leglegê got.

– Legleg ji ku dizane ku ez li vê derê me?

– Wê tu dîtîyî.

– Hella hella... Wê leglega mezin a li ezmên, ez di vê qeliş-teka piçûçik de çawa dîtime?

Serokê zeriyan got:

– Legleg weba ne. Çavên wan gêrika reş a li ser kevirê reş ê ku qonaxa çil salî dûr e, dibîne. Wê ez jî weha dîtim. Gava filan welatê me şewitand, hilweşand û piraniya me kuştin û yên man jî hêsîr girtin, ez jî reviyam. Min xwe li qotê Çiyayê Qaf girt. Ez li wê derê di nav berf û zinaran de mam. Li ser qotê Çiyayê Qaf tu xwarin peyda nabe. Çavên min ji nêza nema didît. Gava ku tu taqet di min de nemabû, ez li ser berfê ketibûm û tu nemabû ku min ruhê xwe teslîm bikira, dengê xişxişêke hêdî hat min. Pêlên germahiyekê xwe bera ser min da û min bi dû wê re dengê jî bihîst. Wî dengî ji

min pirsî û got ku hey mexlûq, tu ins î, cins î. Ji tirsan, bêyî ku ez çavên xwe vekim, min bersiva wê da û tiştên hatibûn serê me, bi zorê jê re gotin. Min jê pirsî ku hela tu kî yî. Wê got ku ez legleg im, hema devê xwe veke û tu çi dixwazî bixwaze. Taqet di min de nemabû, ez ji nêza, ji hal de ketibûm. Min ji wê re got ku ez birçî mim, zikê min têr bike da ku çavên min vebin, em ê piştî wê bipeyivin. Taviê nektar û navika kulîlkan dan min. Çavên min wê gavê vebûn. Min ji wê re got ku ez rîhsorek im, tu dikarî min bibî ba rîhsoran? Wê ez di qeliştêka zinarekî de vexistim, gelek nektar û navika kulîlkan jî danîn ber min û bêyî ku tu tiştî bibêje, firiya çû. Min tam piştî pênc rojan dît ku ew bi paş de vegeyriyaye. Ez ji kêfan dikira dîn bûbûma. Wê got ku min peyda kir, li qotê çiyayê din ê mezin hesinkerek heye. Rîhsorên hemû dinyayê jî li wê derê ne. Ji min re got ku ez ê te bibim wê derê. Min jê re got ku bijî, her hebî, min bibe wê derê. Wê ez li ser haskê xwe kirim, ez kirim nav perîkên xwe yên germ û xweş... Em ji wira firiyan û wê berî bîstikekê, ez li wê derê, li paş wî şujikî danîm.

Hosteyê Hesinker jê re got:

– Tu hi xêr hatiyî.

Ji xwarina xwe da wî. Bi wî re dût û dirêj peyivî. Bala xwe pir da rîha wî, kontrol kir, li esil û feslê wî pirsî. Baweriya xwe pê anî ku ev rîhsorek e û hem jî Serokê rîhsoran e.

Kêfa xwe anî û got:

– Birayê min, pêwîstiya min, pir bi gêrîkekî wek te hebû. Tu bi xêr û xweşî hatiyî, ser çavan hatiyî. Cîhê te li ser serê me û çavên me heye. Do, komeke gêrîkên zerî yên peyayên filan ku rîhên wan sorboyaxkirî û xwe xistibûn dilqê rîhsoran hatin vira...

Serokê zeriyan bi tirs û taswas û pirsî:

– Çi bi wan hat? Ew nuha li ku ne? Ew gêrîkên zerî welatê

me jî, ew gêrîkên zerî... Gidî Hosteyê min, divê em wan zû peyda bikin.

Hosteyê Hesinker keserek kişand, ji êşê dilê wî diperitî.

Got:

– Em êdî nema dikarin wan peyda bikin. Rîhsor ew li hember min paraztin. Ez bixwazim jî bimirim jî ehmeqên me tayeke rîha wan î zer bi tenê jî nadin min.

Serokê Gêrîkên zerî hêvî da yê Kulek:

– Ez ê wan ji te re peyda bikim, tu qet li ber nekeve, birayê min î Hesinker. Ez ê baweriya rîhsorên te pê bînim ku ew gêrîkên zerî ne û gêrîkên zerî jî xayin in.

Serokê Gêrîkên zerî û Hesinkerê Kulek bi kêf hevdu himbêz kirin. Kuleko dê çawa kêf nekira, di nav ew qas ehmeqî de, biaqilekî ku alîkariya wî dikir hatibû peydakirin. Bi ser de jî ew rîhsorekî bi esil bû û welatê wî jî li qûntara Çiyayê Qaf bû. Wekî din jî rîha wî ya sor, nedişibiya tu rîhan. Bi ser de jî rîha wî ya direj bûhû şewq û ronahiyek û xwe ji çenga wî bera ser sînga wî ya fireh dabû.

Gêrîkê Kulek bi hesreta germahiya dostaniyekê bi kêf û bi ewleyî difikirî. Digot ku deng ji destekî nayê û difikirî. Ew di zewq û mestbûna fikirandinê de bû. Xuya ye ku vî Serokî, vî Rîhsorê kal pir kişandiye û pir bi aqil û kone ye jî. Bi vî Rîhsorî gelek pirs dikaribûn bihatana çareserkirin.

Wê sibehê, hemû çiya, zinar, rê, hêsar, beyar, rexên co û cobaran, hundurê gol, gomik û kaniyan, nava daran, ji nişka ve bi kulîlkan ve hatin dagirtin. Bêhna kulîlkan a xweş pêl pêl li derûdorê belav bû. Ewrên spîboz li jorê, li aliyê başûr ji dûr ve bilind bûn. Dinya bi ronahiyeke piştî baranê diçûrisî. Gêrîk ji mûristanên xwe, ji qelîşteken zinaran û ji şikeftan derketibûn û xwe dabûn ber tavê û rîbên xwe dişikinîn. Bi awayekî rehet û mestbûyî meydana rast û fireh dadigirtin.

Gêrikê Kulek jî derketibû devê deriyê şikefta xwe, pişt a xwe dabû darikekî, xwe dabû ber tavê û bi Serokê gêrikên zerî re dipeyivî. Ji suhbeta Serokê gêrikên zerî têr nebûbû û li hember kultur û şoreşgeriya wî, devê wî ji hevdu çûbû.

Ji xwe re digot:

– Di nav van gêrikan de, sê gêrikên din ên weha hebin, min ê ne fil bi tenê, mirov jî ji dinyayê derxistana.

Ji ber ku hevalekî weha biazil, rîhsorekî weha dost peyda kiribû, di nav bextiyariyeke mezin de vedigevizî. Ji gava ku xwe ji ser baskê Silêmanê Dunikil çeng kir û hate vê derê û vir de, ev cara yekem bû ku ew li gêrikekî weha biazil rast dihat. Bi ser Serokê gêrikên zerî de can dida. Ger ew ê rojekê zora filan bibin, ev ê bi saya aqilê Serokê gêrikên zerî be. Ev çî gêrikekî çeleng bû. Pişt a wî zipîzer, çavên wî girs, wek çavên mêşa hunguv, meqesokên wî xurt, rîha wî mang dida, çîpên wî wek çîpên gêrikekî siwarî xurt û bi lez bûn. Heta gîhaştibû vî temenî, gêrikê ku bikarîba bi temamî ji hevdu fahm bikira, bi tenê Serokê gêrikên zerî bû.

Serokê gêrikên zerî jî çîpên xwe dirêj kiribûn, xwe li ber tavê zuha dikir û xwe rehet dikir. Pir westiyabû, feqîro dê çî bikira, ji bin lingên filan xelas bûbû û taaa ji qûntara Çiyayê Qaf hatibû vira. Gêrikên wê derê, ne weha bûn, li bajarên wan ên di bin erdê de, serayên wan ên sê, pênc, heft tebeqeyî hebûn. Weha zû bi zû jî teslîmî filan nebûbûn, heta dawiyê û heta ku hêza wan hebû, şer kiribû. Piraniya gêrikên Çiyayê Qaf xwe li çiyayan girtibû, tevî ku bê hêvî bûn jî şerê xwe yê li hember filan didomand.

Ji roja ku hatibû, cara yekem pirsî:

– Hosteyo, hûn li vê derê çî dikin? Ma hûn li hember filan şer dikin?

Heta nuha, her wî serpêbatiyên xwe gotibûn. Hosteyê Kulek jî ji ber ku di derheqê tu tiştî de, pirs jê nehatibû kirin,

kêfxweş bûbû.

Yê Hesinker bersiva wî da:

– Birayê min î Serok, em nuha dipên. Şerê bi filan re ew qas ne hêsan e.

– Qet ne hêsan e, lê ma qet çêdibe ku mirov weha dest û ling girêdayî raweste? Dû re, rîhsor hingî betal bimînin, dê bibin tiral û şer ji bîr bikin.

Hesinkerê Kulek bi meraq pirsî:

– Birayê min î Serok, fil pir mezin in û gêrîk jî pir piçûk in. Ez bi rojan, bi mehan û bi salan difikirim, min tu rê jî bo şerê li dijî filan peyda nekir. Mirov bi wan re çawa şer dike?

Serokê gêrîkên zerî gotina wî tesdîq kir:

– Rast e. Ger em hemû gêrîkên wê jorê bicivînin û têxin şer, filek bi tenê dê me hemuyan bikuje. Dibêjin welatek heye ku gêrîkên wî welatî, bi qasî filan girs in. Lê ew welat pir dû re, me xeber bida wan gêrîkan û ew jî bihatana û me ji vê hêstiriyê rizgar bikirana.

– Ew ê bîn. Ez wan nas dikim. Ew ê filan biqewirînin û dû re jî ew ê me bikin hêsr. Em ê li çareya serê xwe binibêrin.

– Hosteyê min, em nikarin li çareya serê xwe binibêrin. Fîl pir mezin in.

– Bêhêvî nebe. Dibe ku em rêyekê peyda bikin, birayê min î Serok. Binibêre bê min çî kir; min rîhsor şand ber welatî, nav gêrîkên hêsr. Wan rîbên xwe jê kirin û xwe kirin wek gêrîkên din, bi wan re dixebitin, bi wan re zilmê dibînin û birçî dimînin. Wekî din jî ez bi şev û bi roj, li ser fîl û gêrîkan û li ser fîl û gêrîkên berê pirtûkan dixwînim. Peyayên min jî bê rawestan pirtûkan dixwînin. Em li vê derê pirtûkan dixwînin û difikirin, hemû birayên me yên gêrîkên dinyayê pirtûkan dixwînin, dixebitin û difikirin.

Serokê gêrîkên zerî got:

– Tu tişt ji vêya dernakeve. Bi xwendina pirtûkan û bi xebata di nav gêrikên hêsir de tê kirin, zora filan naçe ku...

– Binihêre, birayê min î Serok, li min guhdarî bike, ez wan bi rêxistin jî dikim... Gava rojekê, rêyek bête peyda kirin û hemû gêrik êrîşî filan bikin...

Serokê gêrikên zerî dest bi ken kir. Dikeniya dikeniya û her dikeniya.

– Tu bi çi dikenî, birayê min î Serok?

Serokê gêrikên zerî hingî dikeniya, nikarîbû bersiva wî bida.

– Ez dike... dike... dikenim ku...

– Tu bi çi dikenî? Ma gotinên min pir komîk in?

– Pi... pi... pir...

– Ji bo çi?

Serokê gêrikên zerî keniya keniya û dû re hebekî bi ser xwe de hat. Ruyê wî sorîkur bûbû, dikira bifetisiya.

Got:

– Binihêre, Hosteyê min! Hosteyê min î egîd î mêrxas î şêr, ma mirov qet dikare zora filan bibe? Ji gava ku ev dinya bûye dinya, kê dîtiye ku gêrikan zora filan biriye? Ev dinya weha ye û qet jî nayê guhertin. Fîl fîl e û gêrik gêrik e... Fîl dê bi rê ve bibin, ev karê wan e, gêrik dê bixebitin. Fîl dê li ser piştê vekevin, xwarinên herî xweş bixwin, kincên herî xweş li xwe bikin û di serayên herî muhteşem de rûnin... Gêrik jî dê bi halekî xerab, sal duwanzdeh meh bixebitin û di dawiyê de, tiştên xwe bidin filan û ew ê jî ji nêza bimirin. Ev qanûna xwezayê ye. Qanûna mirovan, a wan mirovên xwe pir dicibînin û xwe mexlûqên xwezayê yên pîroz dihesibînin jî weha ye. Ev dinya weha hatiye û dê weha biçe. Hosteyê min hela bifikire, bifikire birayê min, ger em li vira bi qasî çiyayekî gêrik li hevdu bicivin û filek bi tenê êrîşî me bike, dê çi bi me bê?

Hesinkerê Kulek cara yakem bi guman li hundurê çavên wî nihêrî. Fikirî û got ku ev ne zeriyeke be. Ev zeriyeke xayin e... Dû re jî ji xwe re weha fikirî ku çavên vî Serokî tirsiyane. Ma gêrîkekî ku ji qetlîameke weha mabe û ketibe ber xezeba filan, ew qas ne bêhêvî be, dê çi be?

Yê Hesinker jê re got:

– Heqê te heye. Heqê te heye, lê gêrîk li vê dinyayê mexlûqên herî xurt in. Ger fil hîn xurttir bin jî divê rêyeke ku mirovî ji bin destên wan rizgar bike, bête peydakirin. Û hem jî dê bête peydakirin!

Serokê gêrîkên zerî got:

– Lê em ji ho vêya jî tu tiştî nakin û tu çalakiyan li dar na-xin. Çalakî pêwîst in, qet nebe, divê em wek gêrîkên me şer bidomînin. Ez qet carekê jî nefikirîm ku em ê bikaribin zora filan hihin, lê dîsa jî şer pêwîst e. Ger em zora wan nebin jî divê em şer bikin. Hêvî bi tenê di şer de ye.

Hesinkerê Kulek jî weha fikirîbû, lê negîhaştibû tu encamê. Hêvî hi tenê di şer de hû, lê di şerekî çawa de bû? ma şerê bêhêvî hebû? Şerekî ku bi bêhêvîtiyê dest pê kiribe, ne tu şer e, mirin e. Awa û celebê şer hene. Tu ê bi hêviyê dest bi şer bikî, lê tu dikarî têk jî biçî, ew tişteki din e. Lê ya girîng ev e ku divê tu bi hêviyê dest bi şer bikî.

Wî ev fikirên xwe ji Serokê gêrîkên zerî re negot.

Bi tenê weha got:

– Yên we ji bo ku zora filan nebin şer dikin. Ev dînîti ye. Ma mirov ji bo bi ser nekeve, şer dike? Gêrîk dê metodekê peyda bikin ku bikaribe zora filan jî bibe.

Serokê gêrîkên zerî dîsa keniya:

– Tîq tîq tîq... Dê peyda nebe, peyda nabe. Ma zora filan diçe?

Hesinkerê Kulek bi dengê hêl got:

– Zora wan diçe. Em ê rêya ku zora filan dibe, peyda bi-

kin. Yê ku ruh didin jî û distînin jî gêrîk in. Em ê zora filan bibin...

Serokê gêrîkên zerî bang kir:

– Ger weha be, wê gavê şer bikin. Mirov weha li serê çiyayî rûne, nikare zora filan bibe.

– Rêyekê wê...

Tam di wê gavê de, li meydana hengameyeke çêbû ku ji gava ku Hesinkerê Kulek hatiye vira û heta nuha, hengameyeke weha nebihîstibû. Mirovî digot qey çiyayê pir mezin di ortê de perçe bûbû. A, hengameyeke weha bû. Gêrîkê Kulek î Rîhsor tavilê ber bi meydana ve baz da ku çî bibîne, meydana bi gêrîkan ve hatiye dagirtin, mirov axê biavêje li erdê nakeve... Rîhsorekî ciwan jî derketibû ser şaxê diriyekê yê herî bilind û bi şewk û bi heyecan dipeyivî. Dengê wî yê bilind li çiyayan olan dida.

Wî digot:

– Ne fil, ne rîhsor! Ne fil, ne rîhsor, bijî gêrîkên azad û serbixwe...

Û beşek ji gêrîkên li meydana, jê re li çepikan dixin.

Yê li ser diriyê dibêje:

– Em ê welatên gêrîkan vala bikin û hemû gêrîkan, bemû gêrîkên dinya û kâinatê bikişînin vî çiyayî û dest bi şer bikin. Ne fil, ne rîhsor û ne jî gêrîkên dest bi tûyik, em ê bi gêrîkên hêsîr bigihêjin rizgariyê...

Û çepik pir dibûn, xurt dihatin lêxistin û gelek gêrîkên din didan her xwe.

– Û ancax gêrîkên hêsîr dikarin xwe rizgar bikin. Tu pêwîstiya me bi yê dest bi tûyik tune ye. Ne gêrîkên dest bi tûyik, ne jî fil, bijî gêrîkên hêsîr ên azad û serbixwe. Em ê çavên filan derxînin. Fîlên ku çavên wan kor bibin, nikarin welatên filan bibînin û piştî wê jî ew ê rêya xwe şaş bikin, di deryayê de werbin û bimirin. Bi vî awayî, dinya dê ji filan

xelas bihe.

Çepik pir ecêb lê diketin.

Yê ku digot, ne yên dest bi tûyik û ne jî fil pir peyivî. Gava ji ser diriyê daket, di nav xwêdanê de mabû, ji hal de ketibû. Gêrîkên ku jê re li çepikan dixist, ew li ser milên xwe kir.

Pîştî wî, gêrîkekî dirêj î reşîqîr derket ser diriyê. Ji ber ku zikê wî tazî bû, sitriyên diriyê di zikê wî de rabûn.

Dest bi peyvê kir:

– Hevalno, rîhsorno, peyva min ji bo we ye. Li min guhdarî bikin, guhên xwe baş bidin min... Em ê a nuha dest bi şer bikin. Em ê koka filan biqelîhînin. Gêrîkeek, tew gêrîkekî sor berberî kaînatê ye. Fil ew mexlûq in ku qet zora wan naçe. Tu hêz nikare zora wan hibe. Em ê jî nikaribin zora wan hibin, lê em ê dîsa jî şer bikin. Em ê ji konên pîrê konan hidin hevdu, em ê wan li ser rêyên filan raxin û gava fil hên, lingên wan dê tê hieliqin... Belê hevalno, em ê nikaribin zora filan bibin, lê em ê wan têxin nav konên pîrê. Ez do bi Seroka pîran re peyivîm. Seroka pîran got ku her pîrek dê ji we re, heft erîn, yanî heft erînen gêrîkan kon birêse. Ne fil bi tenê, hûn dikarin vê dinyaya mezin jî têxin van toran, bidin hevdu û biavêjin ba rojê. Lê fil dê mexlûb nebin. Ev dinya dê neyê guhertin... Em gêrîk, em ê şer bikin. Ma pîştî ku di destên me de, ew qas konên pîrê hebin, em ê ji bo çî şer nekin, ne weha? Bila ew Hesinkerê Kulek î newêrek ê ku rêya me dibire û nahêle em şer bikin, bimire!

Dengê qelebalixiyê meydan hejand:

– Bila biînnire!

– Gava ku me jî fil û hudhud xistin torên xwe û azadiya xwe bi dest xist, em ê wê gavê, hemû mêşên dinyayê bidin pîrên hevalên xwe. Ger ji nêza bimire jî tu gêrîk dê li vê dinyayê dest mêşeke jî nedin...

Ji dengê qelebalixiyê meydan hejiya:

– Ger bimore jî!

– Piştî ku konên me yên pîrê hebin, em...

Li ser konên pîrê û li ser zexmbûna wan hîn dûr û dirêj peyivî:

– Konekî pîrê dikare ne filekî, çil qantirî jî zevt bike. Konekî pîrê dikare ne filekî, însanekî jî zevt bike. Konekî pîrê...

Û mîna serleşkerekî biserketî bi serbilindî, ji ser diriyê daket. Meydan ji çepikan dikira bilweşiya.

Hesinkerê Kulek li wê derê, li kêleka meydanê, bi Serokê gêrîkên zerî û hersê rîhsorên ciwan re li ser lingan rawestiya-bû û ji hêrsa dîn dibû.

Digot:

– Zirt zirt. Zirt zirt... Hey fortekên heram. Hey gidî zirto-leno!

Tam wê gavê, xortekî çavşêqozî, simbêlşor ku rîha wî bi erdê re dikişiya û porê wî xwe bera ser piştê wî dabû, derket ser diriyê. Piçekî devlalîk bû, lê serrast dipeyivî.

Bi awayekî pir hêdî, bi xwe bawer û îqnakir dipeyivî. Gava heyecana wî bilind dibû, gêrîk li devlalîkbûna wî hay nedibûn û bi baldariyeke mezin guhdarî dikir:

– Divê em realîst bin, hevalno. Em ê qet tu carî û qet bi tu awayî zora filan nebin. Piştî ku em nikarin zora filan bibin, ma me bikarîbûya zora wan bibira, ji gava ku dinya ava bûye û heta nuha, em ê hûbûna hêsîrên wan, ne weha?

Meydanê bi dengê hêl gor:

– Em nedibûn!

Hesinkerê Kulek got:

– Ne ku ji gava ku dinya ava bûye, em nuha bûne hêsîrên filan.

Dengê wî neçû tu kesî. Dibe ku deng çûbe wan jî lê wan xwe li kerî danîbe.

Yê devlalîk dewam kir:

– Ji ber vê yekê, divê em şerê bi filan re û têkbirina filan ji hişên xwe biavêjin û em lê bifikirin, bê em ê çawa nehêlin ku ew têkevin welatên gêrîkan, ma ne weha?

Qelebalixiyê di ber xwe de hêdî got:

– Ya herî rast ev e.

– Wê gavê hevalno, ez lê geriyam, şewirîm û min ji yên ku mîzaca filan nas dikin, min ji mahr, jahrmar û mirovan pirsî. Min mîzaca wan nas kir. Ya yekem ev e ku fil nikarin xwe ji ser xendekan çeng bikin. Em ê li hawîrdora welatên gêrîkan xendekan bikolin û fil dê nikaribin têkevin welatên me. Em ê filan kor bikin, nizanim, em ê wan têxin torên ku ji konê pîrê hatine çekirin û biavêjin derveyî kâinatê... Ev hemû derew in. Ma tu gêrîk dikare çavên filan kor bike, bibêjin, ma filek di konekî pîrê de hiltê?

Qelebalixa ku ketibû ber hevdu bang kir:

– Hilnayêêê!

– Hevalno, divê em realîst bin û ji nuha de, em hemû rîhsor li welatên xwe belav bibin û ji bo kolana xendekan, hev-welatîyên xwe îqna bikin.

Meydan ji çepik û bangkirinê geh radibû û geh dadiket.

Gêrîkan ev rîhsorê rîhdirêj û pordirêj jî li pişta xwe kir.

Dû re jî gava hebekî sukûnet çêbû, gêrîkekî rîhsor î piçûçik, bi qasî serê derziyê piçûçik derket ser diriyê. Ev gêrîk ew qas piçûçik bû ku gêrîkan jî ew li ser diriyê ancax bi zorê dikaribû bidîta.

Dengê vî gêrîkê piçûçik pir xurt bû.

Wî jî got:

– Hevalno, divê em realîst bin. Ma em tu carî dikarin bi qûmê çavên filan kor bikin. Li gora ku ez dizanim, çavên filan ji xwe, ew qas hindik dibînin ku ger em wan kor bikin jî dê tu tişt neyê guhertin. Fîl bi guhên xwe dibînin. Hevalno, bibêjin, ma em dikarin guhên filan jê bikin, ma hêza me têra

jêkirina guhên wan ên wek merşan dike?

Qelebalixê bang kir:

– Têrê nakê!

– Ger em bên ser meseleya konê pîrê...

– Qelebalixê got:

– Nabe, nabe! Dev ji xendekê jî berde.

– Min agahdarî wergirt ku tu xendek xwe li ber tu filî nagire, her fil dikare xwe ji ser xendekê biavêje û derbas bibe.

Gêrîkan bang kir:

– Derbas dibe!

– Li vê dinyayê, hêza ku bikaribe zora filan bibe, tune ye. Hêza ku bikaribe zora filan bibe, bîn nebatiye afirandin.

Qelebalixê dîsa bi dengê xurt got:

– Nebatiye afirandin!

– Wê gavê, divê em çî bikin, beey hevalno, heey mexlûqên kânata me yên pir hêja, herî hêja, hûn rîhsorno, Xwedê hûn bi pesin çekirine û bûn li ser serê van gêrîkan kirine siltan. Wê gavê, divê em çî bikin?

Kirtînî ji gêrîkan çênebû. Hemuyan bi baldariyeke mezin guhdarî dikir û li devê gêrîkê piçûk dinihêrî.

– Li gora ku li vê dinyayê, hêz di ser hêza filan re tune ye, em ê jî ji hêza filan îstîfade bikin û rizgar bibin. Beşeke filan heye ku ew beş nikare bi qasî Siltanê Fîlan ji îmkanên ku bi keda gêrîkan çêdibin îstîfadeyê bikin. Em ê ji wan filên feqîr ên ku leglegê ew ji hêlînê derxistibûn re bibêjin, ger hûn alîkariya me bikin û me ji bin destê filan rizgar bikin, em ê jî we, nesilê we heta qiyametê, bi nektar, navika kulîlk û kêzikan xwedî bikin. Em ê ji we re, serayên krîstal jî ava bikin. Ger hûn fil nebin, em gêrîkên piçûk nikarin bi filan re derxînin serî. Bibêjin, ma em dikarin bi wan re derxînin serî?

– Em nikarin!

– Wê gavê, bijî biratî û hevkarîya fil û gêrîkan! Fîl û gêrîk

bi hevdu re... Bimirin torperest, çiyagerok, xendekperest, hesinker û yên dest bi tûyik! Bijî hevkarîya gêrik û filan...

Meydana mezin deng veda:

– Fîl û gerik dest bidin hevdu...

Gêrik bi kêf û heyecan, tev de çûn û hatin. Di bin şewqa tavê de, çavên bi milyaran gêrik çirûsîn.

Û gêrikê piçûçik xwe nepixand û ji ser diriyê xwe çeng kir erdê û di nav çîpên gêrikên din de wenda bû. Gêrikan ew peyda kir û li ser kolîna xwe kir.

Serokê gêrikên zerî yê li kêleka Hesinkerê Kulek rawestiya-bû ji devê xwe revand:

– Rast e. Vî jî rast got.

Hesinkerê Kulek di bin çavan re lê nihêrî. Ev demek bû ku her rîhsorek ji ser diriyê dadiket, vî gêrikê Serokê zeriyan di ber xwe de tiştin digotin, lê Hesinkerê Kulek nikarîbû fahm bikira bê wî çî digotin. Ya rastî, wî ji fikirên her gêrikî re gotibû erê. Serokê gêrikên zerî peyva 'rast e' ji devê xwe revandibû, lê çî feyde, Kuleko carekê ew bihîstibû. Nuha, wî dê ev çawa pîne bikira, pînekirin qet ne mumkun bû. Kuleko jî çawa weha bi guman û bi tirs li wî dinihêrî. Tu çareya Serokê gêrikên zerî nema bû, divê biajota ser wî, belkî dikarîbû bi tenê bi ajotina ser wî, rêya xelasbûnê peyda bikira.

– Hemû rast dibêjin, ne weha Hosteyê min?

Gêrikê Kulek ji hêrsa kir ufe uf.

Serokê gêrikên zerî dewam kir:

– Em dikarin filan kor bikin.

– Ehmeq!

– Ein ê filan bi konê pîrê...

– bê hiş!

– Bi filan re hevkarî...

– Gêjo, min jî tu bi tiştêkî dihesiband. Bi ser de jî tu Sero-kê welatekî gêrikan ê mezin e. Wekî din jî tu rîhso...

Devê wî negeriya ku bibêje, tu rîhsorek e. Ji ber ku rîhsorekî weha kal nikarîbû ji van gotinên beredayî re bigota ku ev rast in. Gêrîkê Kulek di jiyana xwe de gelek tecrube jiyabûn. Ji ber ku fikira xwe bi carekê gotibû, poşman bûbû. Ji ber ku vî Serokê gêrîkên zerî bi devê xwe, xwe dabû dest, dikarîbû bi hin karên ku nedihatin fikirandin re rabûya. Serokê gêrîkên zerî dikarîbû hemû gêrîk lê sor bikirana û ew bida lînc kirin. Ev Serokê gêrîkên zerî yekî çi bi ziman bû. Bi şev gava ew di xew de ba, dikarîbû ew bikuşt... Ger ru tişteke nekira, dikarîbû bireviya.

Gêrîkê Kulek ji nişka ve dest bi ken kir û got:

– Wey tu her hebî, birayê min î Serok. Tecrubeya te ji ya herkesî bêtir e... Bibuhure, min di destpêkê de fahm nekir û ji ber vê yekê, min ji van fikirên xweş re got ku bêhiş. Ez dizanim ku her fikir pîroz e.

Xayintî çi qas xweş xuya bibe jî ehmeqî ye... Gêrîkê Serok ji van gotinên Kuleko tavlê bawer kir. Ji ber ku wî xwe herî biazilê dinyayê dihesiband.

Bi kêf bang kir:

– Her fikir pîroz e. Fîl çi qas xurt bin jî bila bibin, em ê bi van fikiran zora wan bibin.

Gêrîkê Kulek got:

– Rast e. Kengî be, em ê zora filan bibin.

Hîn ew weha dipeyivîn, gêrîkekî xwe çeng kir ser şaxê diriyê yê herî bilind û got:

– Hevalno, gêrîkên sor î kedkar ên berêz, muhteşem û pîroz, filan koka me qeland û em kirin hêşîr... Ez dizanim, mirov nikare ji destên filan xelas bibe. Fîl li vê kaînatê, mexlûqên herî xurt in. Hûn jî bi vêya dizanin û ez jî pê dizanim û hemû kaînat şahidê vê ye. Hesinkerê Rîhsor ê Hosteyê me yê mezin jî bi vê rastiye dizane. Hevalê wî Serokê gêrîkên Çiyayê Qaf ê ku ji ronahiya çavên wî jî hêjatir e, vêya dizane.

Gêrîkê Kulek ji hêrsa dîn dibû û bang kir:

– Rast e! Rast e!

Hem ji hêrsa dîn dihû û hem jî ji van gotinên bîçoberanî re, her digot ku rast e.

Serokê gêrîkên zerî ji ber îq nabûna Gêrîkê Kulek mest bûbû.

Got:

– Rast e, rast e, rast e!

Gêrîkê Kulek bang kir:

– Em dizanin.

– Li vê dinyayê, ne gêrîk tu hêz nikare zora filan bibe. Fîl jî nikarin zora filan bibin, însan jî... Bi tenê hêzek dikare zora wan bibe, ew jî birayên me gêrîkên siwarî ne. Li vê kaînatê, hêza ku bikariye zora filan bibe, gêrîkên siwarî ne. Gêrîkên siwarî yên çêdirêj in.

Serokê gêrîkên zerî bang kir:

– Rast e, gêrîkên siwarî yên çêdirêj in!

Gêrîkê Kulek ji mecbûrî, peyva wî dubare kir:

– Gêrîkên siwarî ne, rast e!

Hêdîka, di qozîya çavên xwe re li Serokê gêrîkên zerî nihêrî. Serokê gêrîkên zerî bi serbilindî destên xwe di hevdu de didan. Û Hesinkerê Kulek her li Serokê gêrîkên zerî dinihêrî, jî tepelika serê wî heta nenûkên lingên wî, ew bi çavan sax dikir. Êdî ew ewle bû ku ev ne rîhsorek e.

Gêrîkê li ser diriyê yekî dirêj bû, hew hestî û çerm mabû. Por û rîha wî tev li hevdu bûbûn. Bêvila wî tûj û pembe bû, gava dipeyivî, zengiloka wî hildikişîya û dadiket.

– Em ê hezar û pênc sed gêrîkên siwarî binin vê şikeftê. Tam çar milyar gêrîk dikeve vê şikeftê. Em ê hezar û pênc sed gêrîkî têxin vê şikefta ku çar milyar gêrîk dikevê û em ê derziyên filan li wan bixin. Piştî ku me derziyên filan li siwariyan xistin, em ê hemû xwarinên dinyayê kom bikin û bi-

din wan. Piştî şeş mehan, gêrikên ku derziyên filan li wan hatibin xistin, dê bi qasî pênc filan, deh filan mezin bibin. Her gêrikek ji van gêrikên ku bi qasî pênc filan, deh filan mezin bibin, dê bibe cinawirek. Her yek ji wan dê filekî têxe nav meqesoka xwe û bike du seq. Em ê gêrikên xwe yên cengawer biajon ser filan, êdî Xwedê jî nikare wan zevt bike. Di nav fil û gêrikên siwarî de, dê şerekî pir gitan çêbibe. Û gava roj biçe ava, li vê dinyayê dê tu filekî sax nemîne. Gêrikên siwarî dê hemuyan bide ber meqesokên xwe û tam di ortê de, bikin du seq. Birano, gêrikên rîhsor, peyva min rast e!

Meydana mezin hejja:

– Rast e!

– Tu, heeey Serokê gêrikên sor ê pîroz, ma gotinên min rast in?

Yê Hesinker herdilka xwe kil kir û got:

– Rast e, rast e.

Piştî wî jî Serokê gêrikên zerî bang kir:

– Rast e, rast e, pir rast e.

Û Hesinkerê Kulek î Rîhsor bi dizî kenîya, ji kêfa dikira bifirîya. Di demeke pir kurt de fahm kiribû, bê ev Serok kî ye. Ev gêrik ji Serokê gêrikên zerî pê ve, ne tu kes bû û yên ku ev qelebalix li vê derê civandiye jî û ew sor kiriye jî gêrikên zerî bûn. Lê di nav rîhsoran de çawa wenda bûbûn? Mirovî dê ew çawa nas bikirana û peyda bikirana? Mirovî dê çawa bikarîba ev qelebalixa ha, îqna bikira ku ew gêrikên zerî bûn? Karê wî zor bû. Zor bû lê ne ji derveyî îmkanan bû.

Gêrikê pir zirav jî ji ser serê diriyê daket. Gêrikan ew jî li kolîna xwe kir û bi dengê 'bijî, her hebî' zingînî ji meydanê anî. Dengê wan li çiyayên bilind olan da. Dû re Serokê bîrperestan derket ser diriyê û pêşniyar kir ku divê di rêyên filan de, bîr bên kolan. Bi dû wî re, yê mîxperest derket ser diriyê. Wî jî li hawîrdora welatên gêrikan kutana mîxan pêşni-

yarî wan kir. Filan dê tu carî nikarîba pê li van mixan bikira û têteta welatên gêrîkan. Bi dû yê mîxperest re, torperest, avperest, diz û keleş, seyikperest derketin ser diriyê. Pêşniyarên hemuyan jî balkêş bûn. Di nav qelebalixa meydanê de, ji bo her yekî, kesên ku gotinên wan tesdîq dikirin û bang dikir digot ku rast e, hebûn.

Hesinkerê Kulek û Serokê gêrîkên zerî jî herkes tesdîq dikir. Her kesê ku peyivî li kolîna grûpa xwe siwar bû.

Tam wê gavê, meydan tev li hevdu bû, gêrîk ketin ber hevdu. Şûr û xencer hatin kişandin, tor û kindir hatin avêtin û gêrîkan ji her aliyê kevir bi ser hevdu de barandin. Ewrekî ji tozê yê tarî girt ser meydanê. Dengê hawar û gaziye ku mirov ji guhan dikir, meydan da ber xwe. Serî, çîp, mil, gewde li hewa difiriyên. Ji gava ku dinya bûbû dinya û gêrîk jî bûbûn gêrîk, tu kesî şerekî weha nedîtibû.

Gêrîkê Kulek û Serokê gêrîkên zerî hilkişiyabûn ser bilindtirîn şaxê diriyeye bilind, qalind û bi qasî darekê saxlem û ji wê derê, li şer temaşê dikir. Hesinkerê Kulek ji qehra dîmir, Serokê gêrîkên zerî jî di hundurê xwe de kêf dikir, dîpesinî û ji derve jî wek ku li ber ketibû xuya dikir. Lê êdî ru tevgera wî ji çavên Hesinkerê Kulek nedireviya.

Hesinkerê Kulek pir bi taswas bû. Ev şer dê heta kengî weha dom bikira? Dibe ku di dawiya şer de, tu gêrîkê saxlem nemîne. Ji bo pêşlêgirtina vê qetlîamê, divê çi bikira?

Ji rîhsorekî ciwan borîzanek xwest. Li jorê gelek borîzan hebûn, di nav wan de, ya herî mezin neqand û anî da yê Hesinker. Yê Hesinker dest bi axavtinê, bangkirinê, sixêfan kir, lê kî dibihîse, kî guhdarî dike?

Hesinkerê Kulek pir li ber diket. Heta gêrîkên ku hêviya neteweyên gêrîkan û bi saya ew qas keda wî, bûbûn rîhsor jî bi çend zeriyan xapiyabûn û hevdu dikuştin. Hem jî li ber çavan. Ger ev rîhsor biqedin, êdî gêrîk heta qiyametê dê hê-

sîrê filan bimînin. Bi çavên tijehêsir li ruyê Setokê gêrîkên zerî nihêrî. Serokê gêrîkên zerî di nav kêfeke bêsinor de bû. Hesinkerê Kulek nexwest ew liberketina wî ferq bike. Hebe-kî jî kenîya:

– Hevdu dikujin, bila hevdu bikujin. Li vê dinyayê hîn gelek rîhsor hene, ne weha? Li ba we jî gelek hene, ne weha?

Serokê gêrîkên zerî got:

– Hebûn, lê ew jî her jî çî sebebê bû, weha bi hevdu ketin û hevdu kuştin. Li welatê min î muhteşem rîhsorek bi tenê jî nema.

– Bila ev hevdu bikujin, hîn çêtir e. Ji xwe ev, gêrîkên ehmeq û gêj bûn. Mirina wan dê ji bo neteweyên gêtîkan bi xêrtir be. Ger gêrîkên sor ên neteweyan dê weha bê aqil bin, qet tune bin, baştir e. Li ba me, hîn gelek rîhsor hene, bi ser de jî ew bi aqil in...

Serokê gêrîkên zerî tavilê pirsî:

– Li ku ne?

Aaax, wî bikarîba cîhê wan fahm bikira... Heta Serokê gêrîkên zerî sax be, divê li vê dinyayê gêrîkekî rîhsor bi tenê jî nemaba.

Hesinkerê Kulek got:

– Li Çîn û Maçînê ne. Li welatê gêrîkên rûzer in.

– Ma rîhên gêrîkên rûzer jî sor dibin?

Hesinkerê Kulek got:

– Dibin, le. Rîhsorên wan ne weha ehmeq in, ew hevdu weha nakujin.

Serokê gêrîkên zerî di hundurê xwe de got ku hûn ê bibînin, hela bila ez wan zeriyan xwe yên ew qas bi tecrube bişînim wê Çîn û Maçîna re, tu îcar li dawetê temaşe bikî. Tu ê bibînî, ma em ê yên wê derê jî ji yên vê derê xerabtir nekin!

Tebeqeyeke tozê ya qalind xwe bera ser meydanê da. Xwîna ku ji meydanê diherikî bi guşê guş ji palê dadiket û çem

tije dikir. Hesinkerê Kulek ji vê bilindahiyê jî ji derveyî mil, çîp, û gewdeyên jêkirî ku difiriyan û pê ve, nikarîbû tu tişt bidîta. Kir qere pere, lê gava hewildana Hesinkerê Kulek bi kêrî tişteki nehat, horîzana di destê xwe de çeng kir, avêt meydana şer. Bêcaretiyê ew dikuşt.

Tam di wê esnayê de, ji dûranê, tîqe tîqeke mîna girgira ewran teqiya. Tîqe tîqe çiya hejandin, zinar lerizandin.

Serokê gêrikên zerî careke din xwe da dest.

Got:

– Siltanê Fîlan, Siltanê Fîlan! Siltanê Fîlan bi vî halê rîhsorran dikene.

– Siltanê Fîlan çawa bi halê me yê vê derê dizane?

Serokê gêrikên zerî yê ji her kêf û heyecana xwe, xwe dabû dest, derewek kir:

– Çavên Siltanê Fîlan gêrika reş a li ser kevirê reş ê ku qonaxa çil rojî ye, ger li paş heft çiyayan be jî dibîne. Wî dikira ez bikuştama. Ez reviyam û min xwe avêt ser berfa Çiyayê Qaf. Fîl fêrî çiyayên bilind û zinarî nebûne, tew qet tehamulî serma berfa çiyayî nakin.

Tîqe tîkek, tîqe tîqeke din teqiya. Tîqe tîqan erd û ezman dihejandin û mîna guleyên topê diteqiyan.

Tam di wê esnayê de, mûcîzeyek çêbû. Tişteki ku mirovî qet bawer nedikir çêbû, meydan ji nişka ve ker û lal bû. Vîzîniyeke herî piçûk jî ji wê derê nedihat. Hesinkerê Kulek guhê xwe dayê, guhdarî kir, dû re jî bi awayekî xemgîn pirsî:

– Çi bi van hat? Ji meydanê dengê kirtîniyekê jî nayê, çi bi rîhsorên min hat?

Serokê gêrikên zerî got:

– Hemû mirin. Hemuyan hevdu kuşt. Rîhsorekî me bi tenê jî nema. Wax wax, waaax!

Heta ku dengê wî derket, dest bi girî kir.

– Wax wax, waaax!...

Gêrîkê Kulek yekî giran bû, ji çavên wî dilopek hêşir jî nedihat, li wê derê, di cîhê xwe de rawestiyabû û tev nediliviya.

Dengê tîqe tîqên Siltanê Fîlan hîn jî bilindtir dibûn û dihat. Toza li ser meydanaê jî hêdî hêdî xwe bera xwarê dida, dinya rohnî dibû. Gêrîkê Kulek çavên xwe qet ji meydanaê venediqetandin, ziq lê dinihêrî. Destê wî li ser dilê wî bû.

Toz daket, dinyayê desr bi rohnîbûnê kir û tam di wê esnayê de, ji nişka ve, tîqe tîqa Siltanê Fîlan bû hêrs û xezebeke nedîtî ya no, tarûmarker û kujek.

Û Hesinkerê Kulek ji kêfa qêriya:

– Piraniya gêrîkên min nemirine! Şikir, şikir, şikir!

Serokê gêrîkên zerî yê ev rewş û xulxuleya gêrîkan a li meydanaê dît, ji qehran dikira ji ser diriyê biketa û bimira.

Hesinkerê Kulek ji ser diriyê daket xwarê û çû meydanaê. Li meydanaê mirî û birîndar bi ser bevdu de kom bûbûn.

Hesinkerê Kulek got:

– Şikir ji vêya re jî, ji vêya re jî. Min digot qey tu rîhsor nemane.

Li meydanaê jî gêrîkên ku ji ber tîqe tîqa Siltanê Fîlan şaş mabûn û dev ji şer berdabû, hîn her ji hevdu re sixêf dikir.

Hesinkerê Kulek derket ser darîkekî û got:

– Êdî bes e! Bi ser hişên xwe ve werin. Binihêrin, bê Siltanê Fîlan bi vî halê we çawa dikene.

Hesinkerê Kulek hîn gelek peyvên din kirin. Tu gêrîkan bersiva wî neda. Rîhsor bi awayekî sûcdar serên xwe xistin ber xwe û vegeriyan quncikên xwe. Vegeriyan, lê...

Serokê gêrîkên zerî tam li pişt Hesinkerê Kulek bû, gava ew dipeyivî, got:

– Binihêre hevalo, ma tu dibêjî qey tu ê van gêrîkên ku bi hevdu ketine û xwîna hevdu vexwarine, dîsa bîne ba hevdu? Ji nuha û pê ve, êdî ev rîhsor qet îfleh nabin. Ev ê heta dawiyê hevdu her weha bikujin. Ezîtî, xwîn û fesadî ket nav wan.

Rîhsorên ku hûne hezar perçe, êdî dê hertiştî ji bîr bikin û bi hevdu kevin. Çavên wan ne fîlan û ne jî dinyayê dibîne.

Gêrîkê Kulek ji ber tiştên ku qewimîbûn, hem xemgîn bû, hem jî bi kêf bû. Şikir ku gêrîk hemû nemiribûn. Piştî vê tecrubeyê, divê êdî hişên wan hatibin serên wan. Piştî vê bûyerê, gêrîkên zerî êdî divê nikarîba ew bixapandana.

Hatin mûristanên xwe, westiyabûn.

Serokê gêrîkên zerî got:

– Birayê min î Hesinker bi min re were, em biçin welatê min î paş Çiyayê Qaf. Ez ê li welatê xwe, serokwezîrtiyê bidim te... Ez ê nektar, navika kulîlkan, hem jî navika kulîlkên Çiyayê Qaf li ber te bikim. Min ji te pir hez kir. Tu ê temenê xwe yê mayî, ne wek gêrîkan, wek fîlan bijî. Ger tu bixwazî, tu dikarî qûna xwe jî ji sibehê heta êvarê bixurînî. Te dît ku asasê ser berfê ye. Rîhsorên te jî hevdu kuştin. Ji nuha û pê ve, ew îfleh nabin, heta ku du heb bimînin, ew ê her çavên hevdu derxînin. Keko, were li kerê şeytên siwar nebe, ev gêrîk qîymeta te nizanin. Were em biçin welatê me. Ger tu bixwazî piştî bîstikekê hudhudek, ger tu hudhudî nexwazî, bila leglegek were û me bibe paş Çiyayê Qaf. De keko...

Gêrîkê Kulek î Hesinker î Rîhsor qet tu bersiv neda wî, hew hersê rîhsorên ciwan ên ku li benda wî bûn, birin quncikekê û di guhên wan de kir pise pis:

– Xortino, gidî bila hayê we jê hebe, hûn wî Serokê hevalê min dihînin, wiyê rîha wî sor? Ew Serokê gêrîkên zerî ye. Siltanê Fîlan gêrîkên zerî xistine nav me. Şerê îroj jî wan derxist. Dikira rîhsorek jî nemabûya. Bila bala we li ser wî be, dikare bireve. Gava reviya, ger we nikarîbû ew bigirta, wî bikujin. Lawo ji bo Xwedê, bila ew pê nehise ku em pê dizanin, ew Serokê gêrîkên zerî ye.

– Hosteyê me, em nahêlin ew pê bihise.

HEFT

Siltanê Filan ji bo ku gêrik gêrikîtiya xwe ji bîr bikin, xwe fil bihesibînin û hêsîrtiya wan heta dawîya dinyayê bidome, dek û dolaban digêrine.

Gêrîkan birçî û nexweş xwe bi zorê gîhand Biharê. Lê hejmara gêrîkan a bi milyaran, Zivistanî di berfê û xelâyê de daketibû nêvî. Dîsa jî gava Siltanê Filan ê ku Zivistanî xwarin dabû wan bangî wan kir, bi dîl û can û bi minetdarî baz da.

Siltanê Filan got:

– Ez îsal, serayeke din dixwazim... Ev seray dê du caran li seraya min a kevin be. Hem jî di hundurê wê de dê nivînên ji perîkên çivîkan...

Ew qet li dij derneketin, bê dudilî got:

– Li ser serê me, Siltanê me.

– Ez textekî pembe jî dixwazim, ji almasa pembe ya di orta dinyayê de...

Hemû gêrîkan bi hevdu re bang kir:

– Li ser serê me, Siltanê me. Bila hema tiştê ku dixwazî textê pembe be.

– Ez dixwazim hûn li ser van çiyayan bexçeyê vê dinyayê yê herî mezin çêbikin. Li ser ruyê erdê, çi qas tovên kulîlkan hebin, hûn ê hemuyan bînin û li vî bexçeyî biçînin.

– Li ser seran, Siltanê me. Hema bes tu bixwazî. Hemû gêrîkên kâinatê, yên li Asyayê, Amerîkayê, Afrîkayê û Ewrûpayê jî di emirê te de ne...

– Li ser ruyê erdê, çi qas dar hebin, çi qas darên bi fêkî û bi

kulîlk hebin, ez ji hemuyan dixwazim.

– Li ser seran, Siltanê me.

– Hûn ê hemû embarên ku di bin vî çiyayî de hene, bi nektar, navika kulîlk, dendik, genim û gîhayan tije bikin...

– Hema bi tenê tu emir bikî, Siltanê me.

– Hûn ê dîsa mîna par, ji xwe re tu tiştî berhev nekin. Ez ê dîsa mîna par, xwarina we bidim we. Bi vî awayî, hûn ê ji du deveran bi hevdu re xwarinê nekişînin. Dû re, embarên min jî saxlem in, ne diz û ne tu kes ji tîrsa, newêrin xwe nêzîkî wan bikin.

– Li ser seran, Siltanê me, hema bes tu bixwazî.

– Ez ê hîn gelek tiştan ji we bixwazim...

– Tu çi bixwazî, li ser serên me.

– Ez ê mekîneyeke qûnxurandinê bixwazim. Ma heqê Xwedê ye ku gava hûn gêrîkên min sekinîbin û Zivîsranî di wê qiyameta berfê de her ku qûna min bixure, ez şev nîvê şevê derkevim derve û qûna xwe bisipêrim vê çinara bilind? Bibêjin, ma qûnxurandineke weha, bi siltanekî dikeve?

– Siltanê me, em ê mekîneya qûnxurandinê jî çêbikin.

– Ma we qet mekîneya qûnxurandinê çêkiriye?

– Me çênekiriye, lê em ê çêbikin.

– Le, we nikaribû çêbikira?

– Siltanê me, li ba mirovan, mekîneyên qûnxurandinê pir hene. Ger em nikaribin çêbikin, em ê ji mirovan bidizin û bînin.

– Wê gavê, hûn ji bo çêkirina mekîneya qûnxurandinê qet nexebitin, ji mirovan bidizin û bînin.

– Em ê ji mirovan bidizin û bînin, Siltanê me.

– Gêrîkên min, baweriya min bi we heye. We ji bo min, ji bo me, hertişt çekirin û hûn ê çêbikin. Îroj roja sedhezarsaliya biratiya fil û gêrîkan e. Ev sed hezar sal in ku gêrîk û fil bi hevdu re, wek bira û azad dijîn. Biratiya gêrîk û filan ji bo

hemû mexlûqên din bûye nimûne.

Gêrîkan bang kir:

– Bûye nimûne!

Siltanê Fîlan ji gêrîkan pirsî:

– Ma hûn ji min razî ne?

Gêrîkan bang kir:

– Em pir razî ne.

– Hûn mirina min naxwazin, ne weha?

Gêrîkan bang kir:

– Em naxwazin, ev çi gotin e.

– Wê gavê, hûn ê ji min re ava heyatê peyda bikin.

Bêdengiyê mezin çêbû. Germ bû, germahiya biharê. Dinya bi temamî bi kulîlkan ve hatibû xemilandin. Ji çiyayan pêl bi pêl bêhna kulîlkan dihat.

Ji qelebalixiyê çend dengên qels hatin bihîstin:

– Li ku derê heye? Ji çi re dibe?

Siltan bi dudilî got:

– Mexlûqê ku ava heyatê vexwe, nema dimire, ew ê heta roja qiyametê bijî. Her ji heystê salî carekê jî ciwan dibe.

Dîsa çend dengên qels hatin bihîstin:

– Ma em ê vê ava heyatê li kî derê peyda bikin?

Siltanê Fîlan êdî fêrî dengê gêrîkan bûbû, dikarîbû dengê pise pisê jî bibihîse. Û hemû gêrîk tam fêrî filî bûbûn. Ji ber vê yekê, dikarîbû bi hêsanî bi gêrîkan re bipeyiviya. Hudhudan jî xwe li ser guliyên darên bi kulîlkên li derûdorê danîbû û bi bêdengî li tiştên ku dibûn temaşe dikir. Bi daran ve hatibûn seyandin. Kumikên wan ên turuncî li ser daran qat bi qat wek kulîlkan vebûbûn.

Siltanê Fîlan keserek kişand û bi dengêkî pir xemgîn got:

– Ez nizamim. Ax, ger min cîhê wê bizanîba, min ê ew ji zû de bianiya û vexwara.

Gêrîkekî kal got:

– Dibe ku li ba mirovan hebe, em ê wê jî bidizin û ji Siltanê xwe re bînin.

Siltanê Fîlan bi kerb kenîya:

– Ew ne li ba mirovan û ne jî li ba tu mexlûqên din peyda dibe. Ji mirovan bi tenê Koroxlî û hespê wî yê gewr ava heyatê vexwariye. Wekî din jî Xizirê xwediyê hespê boz vexwariye. Û Îlyasê ewlîya... Ez tu mexlûqên din ên ku ev av vexwaribin, nas nakim. Ger peyda bike, bike, hûn qûlên min ên gêrîk dikarin peyda bikin. Ger mirov ava heyatê peyda bike, ma ew ê ji bo diloqeke wê, çi bide, çi nede... Binihêrin, birayên min ên gêrîk, ev ava heyatê gelekî girîng e, ger em kaniya wê bibînin...

Gêrîkekî ciwan û çeleng bang kir:

– Em ê hibînin! Ma ne ji bo Siltanê me ye, wê gavê em ê erd û ezmên li bin guhê hevdu bixin û kaniya ava heyatê dîsa peyda bikin. Siltanê me jî dê wê xortima xwe ya dirêj î muhteşem î pîroz têxê devê kaniyê û bêyî ku xortimê jê derxîne, ew ê çil roj û çil şevan jê vexwe. Em ê ji Siltanê xwe re, ava heyatê jî bibîne da ku ew heta qiyametê ji ser serê me kêm nebe. Ger em nikaribin tu tiştî bikin, ger em nikaribin bi tu rêyan bigihêjin ava heyatê, em ê bi mirovan re, bi wan mirovên ku bihuner û bîaqil re hevkarîyê bikin û ev ava heyatê li kî derê be, em ê ji Siltanê xwe re peyda bikin.

Siltanê dengê xwe hîn jî xemgîntir kir û peyivî:

– Ax, ax gêrîkên min, ruh û canên min, hêviya xwe ji mirovan bibirin. Di vî karî de, divê hûn hêviyeke herî piçûk jî bi mirovan ve girê nedin. Bi mirovan re gelek tecrubeyên min hene. Ev birayê min î Serokê Hudhudan, ji roja ku din-ya ava bûye û heta nuha mirovan nas dike, hem jî siltanên mirovan nas dike. Serkumikê Berz!

– Kerem bike, Siltanê me!

Serokê Hudhudan ji ser guliyê wê dara li hember firîya û

hat xwe li ser guliyê li ber bêvila Siltên danî.

Siltên emir dayê:

– Ji van re behsa mirovan bike. Li gora ku ev weha dipeyvin, ne xwe mirovan nas nakin. De bibêje!

Serokê hudhudan situyê xwe dirêj kir, qirika xwe safî kir, baskên xwe ji hevdu vekirin û girtin û xwe rawejikand. Wek ku xwe ji tiştin gelekî girîng re amade dikir.

– Mirov hi giştî du beş in. Beşek ji wan fîl in û beşê din gêrîk in. Eyn wek vê derê, fîl hindikayî û gêrîk piraniyê pêk tînin. Eyn wek vê derê, beşê mirovan ê fîl destê xwe di ava sar û germ de danakin, eyn wek ên vê derê, her qûna xwe dixurînin û nektar, goşt, navika kulîlkan dixwin. Gêrîkên wan dikare ji wan re, şîrê teyran jî peyda dikin. Lê ne fîlên wê derê û ne jî siltanên wan, wek fîlên me yên vê derê û Siltanê me çavtêr in. Binihêrin, gava hûn vê Zivistanê birçî man, fîlên ine û Siltanê me çawa di gaziya we de hatin. Mirovgêrîk ji nêza himirin jî mirovfîl misqalekî nade wan. Hin salan li dinyayê mahsûl pir dibe, mirovgêrîk ji mirovfîlan re pir hildiberîne. Ew mahsûl di embaran de hilnayên. Wê gavê, mirovfîl çi dikin? Ma hûn dizanin, bê ew çi dikin?

Çavên xwe li ser qelehalixiya gêrîkan a ku li meydanê duxulxulî gerand:

– Çi dikin?

Dîsa tu bersiv wernegirt. Gêrîk çi dizanin, bê mirovfîl çi bi mahsûlan dikin!

Yekî got:

– Didin mirovgêrîkan.

Serkumikê Berz bi kerb kenîya:

– Nadin wan! Mirovgêrîkên birçî li wan mahsûlan dinihêrin û xweziya xwe dadiqurtînin. Ji nêza bi ser hevdu dimirin, lê mirovfîl dîsa jî ji wan mahsûlan piçekî nadin mirovgêrîkan.

Gêrîkekî ciwan li benda sebira xwe nesekinî û pirsî:

– Le, çi dikin?

Serokê Hudhudan got:

– Dişewitînîn, dişewitînîn, mahsûlên zêde dişewitînîn. Li ber çavên wan mirovgêrîkên birçî dişewitînîn. Dirijînin çem û deriyayan û mirovgêrîk jî ji nêza dimirin.

Siltanê Fîlan xortima xwe ber bi ezmên ve bilind kir û bi awayekî xwe ecibandî got:

– Dimirin!

– Siltanê me, fîlên me qet naşibin wan mirovfîlan. Ew mirovfîl li vê dinyayê, cinawirên herî xayîn in. Tu tişt namîne ku ew di mirovgêrîkan de nakin. Ji gava ku dinya ava bûye û heta nuha, ew her zilm û tahdeya nedîtî li wan dikin.

Gêrîkekî ciwan pirsî:

– Ma mirovgêrîk weha dest û ling girêdayî radiwestin û li vê kedxwariyê, li vê şikenceyê, li vê birçîbûnê, li vê...

Siltanê Fîlan bi helûbelê îşaretek da Serokê Hudhudan. Wî pirsî gêrîkê ciwan tavilê fahm kir, lê xwe li kerî danî.

– Siltanê me qenc e. Divê ava heyatê jê re bête peydakirin. Ew ji bo hemû fîlên dinyayê nimûne ye. Ji bo mirovfîl, gafîl, wawîkfîl, marfîl, kerfîl û hemû fîlan nimûneya qencyê ye.

Siltanê Fîlan dest bi peyvê kir:

– Birayên min ên gêrîk, ji gava ku dinya ava bûye û heta nuha, ew mirovfîl her li ava heyatê digerin. Ew ew qas zalim, ew qas xerab, ew qas kedxwar in ku xwezayê ji ber vê yekê, ava heyatê nedaye wan. A, ji ber vê sebebê, birayên min ên gêrîk, hûn ê bi huner û aqilê xwe, ji min re ava heyatê peyda bikin.

Gêrîkên li meydanê civiyabûn ku xwe bi dar, kevir, zinar, gîha, darîk û kulîlkan ve seyandibû, bi hevdu re bang kir:

– Em ê peyda bikin!

– Hûn sax bin, her hebin! Ez ê jî îroj, bi minasebeta sedhe-

zarsaliya biratiya fil û gêrîkan, heft zirembarên ku heta ber dev bi navika kulîlk, genim û dendikan ve dagirtî bidim ve-
kirin. Hemû birayên min ên gêrîk dê heft roj û heft şevan
bixwin, vexwin û sedhezarsaliya biratiya me pîroz bikin. Dû
re, piştî heft rojan, grûpeke mezin a ku ji gêrîkên herî bîaqil
pêk tê, dê dest bi lêgerîna ava heyatê bike û heta ku ev grûp
ava heyatê peyda neke jî ew ê nezîvire.

Rawestiya. Xortima xwe ya dirêj li ser gêrîkan gerand, bi
dengêkî ku erd û ezman hejandin, bang kir:

– Ez naxwazim bimirim! Ez naxwazim bimirim! Ez naxwa-
zim bimirim!

Dû re, dîsa rawestiya. Xortima xwe ber bi gêrîkan ve heta
ku dikarîbû dirêj kir û peyva xwe domand:

– Ger gêrîk ji min re ava heyatê peyda bikin, ez ê vê dinyayê
biguherînim. Ez ê gêrîkên ku ji min re ava heyatê peyda
bikin, bikim fil û van fîlên qûngird ên bi kêrî tu tiştî nayên jî
bikim gêrîk. Naaa, ger gêrîk ji min re kaniya ava heyatê pey-
da nekin, bila hêviya xwe ji vê dinyayê qut bikin. Ez ê van fî-
lên qûngird ên bi kêrî tu tiştî nayên, bişînim ser welatên gê-
rîkan û heta li vê dinyayê gêrîkek bi tenê jî nemîne, ew ê
wan biciqînin. Ez naxwazim bimirim, ez naxwazim bimi-
rim, ez naxwazim bimirim! Ma siltanekî filan dê çawa bimi-
re? Ez mirinê layiqî xwe nabînim. Tu kes ji mirinê bawer na-
ke, ez jî bawer nakim. Mirin, hey ya ku ji ezmanan bilindtir,
ez nikarim tehamulî te bikim. Ez naxwazim bimirim. Ji ber
vê sebebê, hûn ê ji min re kaniya ava heyatê peyda bikin.

Meydan bi dengê gêrîkan hejiya:

– Em ê peyda bikin!

– Wê gavê, heyde ziyafetê.

Siltên ji ber pişt a xwe, heft kilîdên zirecêb derxistin û ew
dan fîlê embarvan.

– Herheft embaran jî a nuha veke.

Gêrîkan bi hevdu re ji meydane berê xwe bi kêf da embaran. Kêf û şahiyê dest pê kir. Gêrîkan dixwar, vedixwar û dîlan dikir. Dîlanên wan ew dîlanên ku li kêf û şahiyên gêrîkan ên kevin dihat kirin, bûn.

Pîştî heft rojan, kêf û şahî qediya.

Siltên bangî Serkumikê Berz kir û got:

– Serokê Hudhudan, birayê min î berêz, dilê min li van xera dibe. Min çi xwest, ew li hember derneketin û ji hemuyan re got, erê. Ez ji vê helwêstê bi guman im. Ji tiştê nabe re jî dibêjin ku dibe.

Serkumikê Berz pirsî:

– Le, te çi hêvî ji wan dikir, Siltanê min?

Siltên got:

– Qet nebe, bila li dijî xwestineke min derketibana...

– Siltanê min, wan nikarîbû.

– Ji bo çi?

– Ji ber ku hat fahmkirin ku ê wan asasê ser berfê bû.

Serkumikê Berz hemû tiştên ku li çiyayî qewimîbûn, bê rîhsor çawa ketibûn xefika zeriyên ku rîhên sor bi xwe vekiribûn û bi hevdu ketibûn û hevdu kuştibûn, anî bîra Siltên.

Siltan kenîya û zikê wî yê mezin şanzdeh caran rabû û daket.

– Hat bîra min, hat bîra min. Ew roj tê bîra min, pir pir baş tê bîra min. Ne xwe, li wê derê tu rîhsor nema?

Serkumikê Berz got:

– Ger mabe jî qet guh nedê. Rîhsor ji nuha û pê ve, êdî îfleh nabin. Me fesadiyeke weha xist nav wan ku ew heta aqiyametê, nema dikarin pişra xwe rast bikin...

– Ew roj tê bîra min, tê bîra min. Ew roj çi rojêke xweş bû. Çi xweş...

– Siltanê min, ez pir kenîyabûm.

– Ew roj tê bîra min, gava gêrîkan hevdu dikuştin, ez ji kê-

fa dikeniyam.

– Siltanê min, gava gêrîkên gernas hevdu bi awayekî zalim dikuştin, çiya, kevir, derya, zinar, ezman û daristan jî bi te re keniyabûn.

– Zeriyên min, egîdên min! Mixabin ku wan nemerdan zeriyên min kuştin... Rîhên wan sor boyax kirin, ew kuştin û termên wan anîn avêtin ber deriyê seraya min. Wan digot qey ez bi vê fena wan, bi vê rezîltiya wan nizamim.

– Siltanê min, hîn jî weha dizanin. Ew hîn jî weha bawer dikin ku me digot qey ew gêrîkên mirî rîhsor in.

– Birayê min î Serkumikê Berz, gidî bila weha bawer bikin! Bila nizanibin ku em bi fena wan hisiyane... Ger bizanibin ku me ji bê çaretîyê, xwe li hember cinayetên wan, li kerî daniye... Zeriyên min jî heyfa me li ya xwe ji rîhsoran bi zê-deyî hilanî. Hilanî ha, hilanî ha...

Serkumikê Berz jî beşdarî vê kêfa wî bû:

– Hilanî, hilanî, hilanî ha!

Hudhud li ser guliyên daran, bi kêf kir bûte bût û beşdarî vê kêf û heyecana Siltên û Serkumikê Berz bûn. Fîlan jî qû-nên xwe sed carî di daran de dan û mest bûn.

– Hilanî ha... Siltanê min î muhteşem, ji ber vê yekê, em ê gêrîkên fenek ceza nekin.

Siltên kêf û heyacana xwe domand:

– Em wan ceza nakin!

Serkumikê Berz got:

– Em ê karên pir giran bidin ser milên wan. Em ê karên ew qas giran bidin ser milên wan ku piçek wexta wan a fiki-randinê jî dê nemîne. Em ê tu carî nehêlin ku ew firseta se-rên xwe bixurînin jî peyda bikin. Ew ê hertim di kar de bin, hertim birçî bin, hertim xizan bin û di tirsê pêşerojê de bin. Ev tirs dê wan kor, ker û gêj bike û mejiyên wan rawestîne. Mirovfil li mirovgêrîkan hertim weha dikin.

Siltanê Filan şaş ma.

– Wey lawo! Ez qet li vêya nefikirîbûm. Ne xwe, ev mirov-fil pir bi aqil in.

Li Mirovistanê, gelek serî ji bo wan, ji bo wan mirovfilan dixebitin. Ew, mirovgêrîkên ku piçekî difikirin jî wek xwe dikin fil.

Siltên kêfa xwe anî û got:

– Em jî weha bikin. Nuha, tu ji min re kar peyda bike, kar... Divê em ew qas kar bidin ber wan, bila ew ne fikiran-din, nikaribin bêhna xwe jî bistînin. Eyn wek mirovgêrîkên Mirovistanê.

– Siltanê min, ma ji kar bêtir çi heye? Ez ê ji gêrîkan re ew qas pir kar peyda bikim ku ger îroj dest bi yekê bikin, nika-rin di panzdeh salan de biqedînin.

– Bibêje, bibêje, zû ji min re bibêje û piştî wê jî here emirê min bigihîne gêrîkan.

– Ji her filekî re serayek.

– Pir baş e. A nuha, emirê min bigihîne gêrîkan. Bila ew ji her filekî re serayekê ava bikin. Ew qas pir û ew qas jêhatî ne ku dikarin ji her filekî re, ne serayekê, sê serayan jî ava bikin.

– Siltanê min, hîn heye, hîn heye. Ew ê embarên li aliyê çiyayî din jî ji bo hudhudên min bi mêş û kêzikan ve dagi-rin.

– Tavile biçe û emirê min bigihîne gêrîkan.

– Siltanê min, hîn jî heye. Bila li ser qotê wî çiyayê bilind ê li hember, heykelekî te çêbikin ku bi qasî wî çiyayî bilind û hi heybet be. Li gora ku tu ê qet nemire, gor ne pêwîst e. Se-rê heykelê dê ezmên qul bike û bigihêje sitêrkan. Ji bo her hudhudêkî jî hêlînek û embareke kulî... Em hudhud hem ji kuliyan û hem jî ji heykelê Siltanê xwe gelekî hez dikin...

– Tu ê nuha bi lez bifire û emirê min bigihîne gêrîkan. Gava emirê min gîhaşt gêrîkan jî ew ê tavilê dest bi kar bi-

kin. Divê çavên xwe ji kar venekin û serên xwe ranekin. De bifire, biçe wê derê, li tu deveran neawiqe û vegere.

Serkumikê Berz bi sî û sê hudhudan firiya, çû welatên gêrîkan. Emirê Siltên gîhand seranserî hemû welatên gêrîkan.

Serokê Hudhudan di demeke kurt de vegeriya serayê.

– Zû bibêje, reaksiyona wan çi bû?

– Wan got ku emirê Siltanê me li ser serê me û tavilê dest bi kar kirin. Gava ez vegeriyam vira, ez di ser wan re firiyam, ji rojhilat heta rojava, li ser rêyan, li hêsan, li deşt û zozanan hem jî di orta dinyayê de, gêrik bi dû hevdu rêz bûbûn. Ji bo ku bigihêjin orta dinyayê û almasa pembe, dîsa erd dikolan.

– Le, ava heyatê?

– Ji ho ku li ava heyatê bigerin, gêrikên herî neqane, herî bilez û zane jî bi gêrikên siwarî re şandibûn çar aliyên dinya û kaînatê.

– Ne xwe, hemû serîhildan, îdiaya fiîlbûn û qûnxurandinê, daxwazên di warê navika kulîlkan de, ji bin serê Hesinkerê Kulek derdiketin. Ma xeber rast e, derew e? Ma Hesinkerê Kulek miriye? Baweriya min pir pê nayê.

– Dibêjin ku Serokê gêrikên zerî ew kuştiye û gêrikên zerî nuha ji wî re dibêjin, Serok.

– Ger Serokê gêrikên zerî ew kuştibe, ger serê wî Hesinkerê Kulek ji min re bîne, ez ê jî seroktiya hudhudan jî û ya fiîlan jî bidim wî.

– Siltanê min, Serokê hudhudan ez im...

– Ez ê jî seroktiya bet, şirkak, sîsark, serxwînk, başoke û serçeyan bidim wî. Seroktiya kîjan çivîkî bixwaze... Ez ê heta dawiya emirê wî jî bi qasî ku ew bixwaze bi embaran xwarinê bidim wî. Ez ê bi ser de jî serayekê ji Serokî re çêbikim... Ez ê heykelê wî jî çêbikim.

– Siltanê min, wî ew Hesinkerê Kulek kuştiye. Ez ê xeberê

jê re bişînim, bila serê Hesinkero bîne û bê.

– Tu bi lez biçe wê derê, bîne û were...

– Çûna min a wira ne rast e. Ez ê gêrîkekî rîhsexte bişînim wê derê. Serokê gêrîkên zerî sûnd xwariye û gotiye ku heta li vê derê, rîhsorek bi tenê jî nemîne, ez ê şer bidomînim.

Siltên got:

– Gidî, bila bidomîne. Ez naxwazim, bila neyê. Bila rîhsorek bi tenê jî nemîne. Tu wî gêrîkê rîhsexte li ser baskê hud-hudekî bike, bila wî bibe wê derê. Ji wî re bibêje, bila ji Sero-kê gêrîkên zerî re bibêje ku heta ew wê kûra fesadiyê netefîne, bila neyê. Nuha, li min guhdarî bike, Xwedê bike ku Hesinker miribe, ger nemiribe, divê bête kuştin. Dîsa jî ez ditirsim ku ev gêrîk dê tiştinan bikin. Rojekê, dê bê bîra wan ku ew gêrîk in. A, wê gavê jî ew ê ji bo ji me xelas bibin, li rêyan bigerin û ew ê bibînin jî... Ew, ew qas qelebalix û ew qas pir in ku... Ji ber vê yekê, divê em realist bin. Ew ê bivê nevê rojekê bê bîra wan ku ew gêrîk in.

– Siltanê min, ew gêrîktiya xwe qet ji bîr nakin. Yên ku ji bîr dikin jî pir in, lê piraniya wan ji bîr nakin. Ew xwe weha didin xuyakirin. Hayê wan ji gêrîktiya wan ew qas heye ku! Wê bangkirina wan a ku dibêjin, em fil in, em fil in ne rast e. Xwe dixapînînin... Heta ku wan dizanîbû Hesinkerê Kulek sax e, hêviya wan hebû. Hem hertişt qebûl dikirin û hem jî serî hildidan. Niha, bê hêvî ne.

– Bêhêvîbûna wan baş e. Divê karê me yê yekem ev be ku em hêviya wan bişikenînin. Roja ku hêviya wan bi temamî nema, gêrîktiya wan jî dê nemîne. Ew ê bibêjin qey, ew mexlûqin ku bi armanca ji filan re bixebitin, hatine afirandin.

Mirovfil li mirovgêrîkan tam weha dikin, hêviya ku di dilên wan de heye dişikîne.

– Ev baş e. Ne xwe, ez baş fikirîme. Divê em ji bo vêya çi

bikin?

– Em ê dibistanên ku gêrîkan dikin fil vekin. Gava çêlikên gêrîkan hîn nuh çêdibin, em ê wan bînin li van dibistanan perwerde bikin. Ew gêrîk bin jî ew ê xwe fil bihesibînin û ew ê ji filan bêtir bi filîtiyê ve bên girêdan. Bi sedan salan e ku li Mirovistanê, ev sîstema perwerdekirinê tê meşandin. Ew ê bibin fil û xwe fil bihesibînin, lê ew ê qet ji bîr nekin ku ew filên bi qasî gêrîkan in.

Siltanê Filan got:

– Ji min re gelek gêrîkên weha lazim in. Serokê Hudhudan, tu wekî din çi difikirî?

– Siltanê min, wekî din jî em ê li ser her girekî, li her derê û li her bajarekî gêrîkan bi sedan borîzanan deynin. Ew borîzan dê hergav, bêyî ku navbirê bidinê, bêyî ku aciz bibin û bê rawestan bibêjin ku fil mezin in, ev sîstem nayê guhertin, ger bê guhertin hemû dinya dê hilweşe, li ser ruyê erdê û katinatê tu benderuh namîne, di esilê xwe de, gêrîk fil in, lê bi qasî gêrîkan fil in.

– Zû, çi qas borîzan pêwîst bin, ew qasî ji mirovan bide kirîn.

– Min ew dan kirîn, Siltanê min.

– Ji kî derê û çawa?

– Siltanê min, borîzan îcadên kevin in, li ba her qewmî he-ne. Ji ber vê sebebê, min hudhudên xwe li dinyayê belav kirin, li ku çi qas borîzan peyda kiribin, kirîn û hatin.

– Baş e, baş e. Karê me baş dimeşe, birayê min î Serkumîkê Berz. Piştî ku ev gêrîk hebûn, ji bo çi em weha ehmeq ehmeq ew qas sal di feqîriyê de jiyane!

– Siltanê min, weha çêbû, em çawa bikin, em ji nuha û pê ve, lê miqate bin.

– Ez bawer nakim ku ev gêrîk dê bi wan laşên xwe yên piçûk, bi qasî ku li hember me serî hildin, ehmeq bibin. Ger

gêrîkek çav li filekî bikeve, ziravî wî dê biqete.

– Siltanê min, lê ji nav wan ên rîhsor jî derdikevin.

– Ma yên ku reviyên û çûn wê derê, hîn hene?

– Siltanê min, tu tişteki min ê ku ez ji te veşêrim tune ye. Ew kom bi kom direviyan û diçûn ba Hesinkerê Kulek û tevî wan dibûn. Nuha, piştî hat bihîstin ku Hesinkerê Kulek miriye, ew bûn wek berxikan.

– Borîzan dê hêviya wan pir bişkîne. Ew ê her bibêjin ku Xwedê û xwezayê ev sîstem weha ava kiriye, fil fil û gêrîk jî gêrîk hatine xuliqandin. Ev ê qet tu carî neyê guhertin. Gêrîk ancax bixebitin, cehd bikin û têkevin çavên filan, dikarin bibin fil. Ew jî ancax filên bi qasî gêrîkan... Borîzan dê awaz û sitranên xweş ên ku mirovan di xew re dibin bibêjin. Saz dê meqamên xewrebir, hêvîşikên û reşbînkir lê bixin. Ew ê gêrîkan birizînin.

– Siltanê min, em di hundurê çend rojan de, dest bi borîzanan dikin... Ez dibistanê jî sibehê vedikim. Min ji zû de haziriya wê kiribû. Ger dijminên me gêrîk bin jî divê em wan piçûk nebînin.

Li hemû welatên gêrîkan û li hemû deverên ku gêrîk lê dixebitîn, borîzan hatin danîn. Û borîzanan dest pê kir û rojê bîst û çar saetan lê xist. Berê, ew qas peyv û saz bi gêrîkan pir ecêb hatin, lê dû re, fêrî wan bûn. Hertişt ji bîr kirin û hogirî borîzanan bûn. Gava ku borîzan, bîstikekê an jî rojekê radiwestiyan, gêrîk dîn dibûn. Ew qas hogirî borîzanan bûbûn ku borîzan bûbûn perçeyekî wan. Ji ber tu tiştî, nema serîhildan çêdibû, lê ger Siltan rojekê dengê van borîzanan bibiriya, ew ê wê gavê qiyamet rabûya. Bi hatina borîzanan re, bi gêrîkan re guhertinin berbiçav xuya dibûn. Serkumikê Berz, hudhud û gêrîkên ku xwe fil dihesibandîn, tiştên ku li welatên gêrîkan çêdibûn, bi hemû detayan herroj digîhandîn Sil-

tên. Komîteya ku Siltên ava kiribû, li ser hemû tiştên ku diqewimin baş radiwestiya, bi baldariyeke mezin li hemû detayan hûr dibû û dinirxandin.

Piştî borîzanan, hejmara ew ên ku dibûn rîhsor û direviyan welatê çiyayan, pir pir hindik bûbû. Hela, bila gêrikên li dibistanê ên ku dê bibin fil li welatan belav bibin, wê gavê, gêrik dê tu carî nema bikaribin piştta xwe rast bikin û gêrîktiya xwe bi bîr bînin. Komîteya Zanistî ya ku Siltên ava kiribû, bi baldariyeke mezin û bi hûrbijarî li ser gêrikan û rîhsoran dixebitî.

Siltanê Fîlan bi gêrikên xwe yê ku jê re ev seray û ev text çêkirin û ew qas xwarin kişandin, pir bawer bû. Wan ê ji Siltanê xwe re ava heyatê jî peyda bikira.

Bi rastî jî hîn gelek wext derbas nebûbû, gêrikan mekîneyên qûnxurandinê peyda kirin û ji bo Siltanê xwe anîn. Hem jî ne pênc, ne deh, bi hezaran... Wan mirov bi cîncoq mincoqan xapandibûn û ev mekîneyên gelekî hêja stendibûn û ji Siltanê xwe re anîbûn. Ji bo van mekîneyan, kêfa Siltên ecêb hat. Gêrikên ku ev mekîneyên qûnxurandinê peyda kiribûn, helbet dê ava heyatê jî peyda bikira. Siltên mekîneya herî xweşik ji xwe re veqetand û xist qûna xwe. Mekîne di qûna wî de, çû û hat û xurand. Siltan mest bû. Wey lawo, ev mirovên Mirovistanê çi qas pêş de çûbûn! Û li vê kaînatê, di ser mirovfîlan re, tu mexlûq tune bû. Li heyvê û li sitêrkan jî tune bû. Nesilê ku mekîneyeke qûnxurandinê ya weha çêkir, nikaribû çi çêbikira... Na na, gêrikên mirov ev mekîne ji wan re çêkirine. Ew ê çawa çênekin? Ji hezar salan û vir de ye ku mirovfîlan metoda xebitandina mirovgêrikan peyda kiribû, lê ya rastî, ji bo fîlên fîl hîn divê. Ev gêrikên gêrik bi qasî mirovgêrikan ne sernerm bûn jî. Tavlê bûbûn rîhsor bera dû wî Hesinkerê Kulek dabû, çûbûn wê derê, wî çiyayî û serî hildabû. Xwedê riya bavê me sitirand ku

Serokê Hudhudan ji mirovan fêrî pir tiştan bûbû û bi kêrî me dihat.

Siltên mekîneyeke qûnxurandinê, li wê derê, tavlê da Serkumikê Berz. Serkumikê Berz ew qasî kêf kir ku, hema mekîne wê gavê xist qûna xwe û xebitand.

– Siltanê min, êdî piştî vê mekîneyê jî ger ez nebim fil...

Siltên serî lê mezin kir:

– Birayê min, tu hertim fil bû, hem jî filêkî bîaqil ku dika-re bifire.

Serkumikê Berz jî ji ber van gotinan mest bû, ji kêfan ji çavên wî hêsir hatin.

– Ev mekîne jî ya Serokê gêrîkên zerî ye... Kengî hat vê derê, bila mekîneya xwe werbigire. Vê mekîneyê li devera serayê ya herî muhtêşem deynin. Serokê hudhudan hesûdî ji Serokê gêrîkên zerî kir, lê neda xuyakirin.

– Em ji van mekîneyan bi qasî ku pêwîst e, hîbeyî dibistana ku gêrîkan dike fil jî bikin.

– Em hîbeyî wan bikin, Siltanê min.

– Em çend heban bidin serleşkerê filên me jî.

– Em bidinê, Siltanê min.

– Ger ev Hesinker nemiribe, mirov mekîneyeke qûnxurandinê ji wî re jî bişanda, bi vî awayî, ew bûbûya tiryakiyê qûnxurandinê, mest bûbûya û ji xwe biçûya û bihata têteta bin emirê min, ma nabe?

Serkumikê Berz got:

– Belkî. Kî dizane, dibe ku têteta bin emirê te, lê ew ji zû de miriye. Tiştên weha li ba mirovgêrîkan hatine dîtin, gelek serokên mirovgêrîkan ketine bin emirê mirovfilan. Siltanê min, ma Hesinkerê Kulek dê ji bo çi nekeve bin emirê Siltanekî wek te mezin? Lê ez dizanim, Serokê gêrîkên me yên zerî ew kuştîye. Ev Serokê gêrîkên zerî yeman derket, pir kone û organîzetorekî ecêb derket.

Gava ku Serokê gêrikê zerî wan ji ortê rake û bê ba min, ez ê wî bikim endamê Komîteya Zanistiyê jî û yê filan jî... Siltan tavilê tê gîhişt ku ev gotin bi Serokê Hudhudan ne xweş in û ew dixsiyan ji Serokê gêrikên zerî dike, wê gavê peyva xwe di wira de qut kir.

– Li vê Filistanê tu çi bixwazî, ew ê bibe. Li Filistanê yê herî zane tu yî. Ez bi saya serê te gîhaştim vê bextiyariyê. Ji ber vê sedemê, tu ronahiya çavên min î. Zaneyê zaneyan birayê min î Serkumikê Berz, bila tu vêya jî weha bizanibî.

Serkumikê Berz ji ber kêfa xwe lerizî û got:

– Siltanê min, tu her hebî!

Û mekîneya qûnxurandina di qûna wî de, her dixebitî. Mest bûbû. Serkumikê Berz dewam kir:

– Siltanê min, bi saya vê mekîneyê, êdî li qûna min dê perîk jî şîn bibin, ne weha?

Siltanê got:

– Ew ê şîn bibin. Ev mirovfil jî mexlûqin yeman in, min dixwest ku Siltanê wan dostê min bûya. Ez wî gelekî meraq dikim.

Serkumikê Berz got:

– Ew jî wek mirovfilên din e. Eyn wek wan... Ferqa wan û ya mirovfilên din, bi tenê taca wî û kubra wî ye. Serokê mirovfilan piçekî jî ehmeq e.

Siltanê Filan şaş ma û got:

– Waaa! Ne xwe, ev ne wek ferqa ku di navbera me û gêrikên de ye, ne weha?

Serkumikê Berz got:

– Na, na! Siltanê mirovfilan eyn wek mirovfilên din e. Mirovfil jî û mirovgêrik jî xwediyê du çavan, du lîngan û du destan in. Di navbera wan de û di xuliqandina wan de, tu ferq tune ye.

– Ecêb...

Serkumikê Berz got:

– Belêêê, ecêb e. Bi ser de jî gêrîkên Mirovistanê wek berxikan in... Rîhsorên Mirovistanê jî rîhsorên me hezar carî xerabtir in. Gêrîkekî zerî bi tenê, dikare malîkê li wan xera bike û wan çil salî bera ber hevdu bide.

– Ecêb!

Serokê Hudhudan got:

– Belêêê, pir ecêb e.

Di demeke kurt de, dibistanên ku gêrîkan dikin fil hatin vekirin û dest bi perwerdekirinê hat kirin. Dibistanan di demeke kurt de, encam dan. Ev nesilê gêrîkan jî çî qas pir dixwestin bibin fil! Gêrîkên ku diçûn dibistanê, ne pir, lê di hundurê çend mehan de, dibûn filên eyn wek filan. Wek filan radibûn û rûdiniştin, wek filan dixwar û vedixwar, wek filan hereket dikir, qûnên xwe wek filan, bi nazdarî di daran de didan û eyn wek filan dipeyivîn. Tu nema bû ku her yekî ji wan dê xortimeke filan bi laşê xwe yê piçûçik vekira û di Fîlistanê de weha bigeriyana. Lê ew ne dişibiyan wan gêrîkên pir rûstendî û wan tu carî jî bîr nedikirin ku ew bi qasî gêrîkan fil in. Rojek dê bê ku ew ê bibin bi qasî filan û filên wek filan. Ew li benda wê rojê bûn. Ger ew nebûna filên bi qasî filan jî ne girîng bû, belkî jî filbûna bi qasî gêrîkan, ji filbûna bi qasî filan hîn çêtir bû. Hem berpirsiyarî û giraniya filbûna bi qasî filan, dê ne li ser milên te bin û hem jî tu ê wek filan, heta ji filan jî baştir bijî. Ev gêrîkên xwendevan weha bi çavekî piçûk li gêrîkên din, li dê û bavên xwe û li hevvelatiyên xwe dinihêrîn ku Siltanê Fîlan jî li ba wan, pir nefispiçûk dihat xuyakirin. Her gêrîkekî jî van gêrîkên piçûçik, ji nuha de bûbû fîlekî ecêb ku bi qasî serê derziyê piçûçik... Wan bi her awayî, xwe ew qasî zû guhertibû ku... Di demeke nêzîk de, ev gêrîkên fil dê dibistana xwe biqedanda û li ser navê Silta-

nê Fîlan birêvebirina gêrîkan têxista destên xwe. Siltên dê birêvebirên kevin, ji ser kar biqewirandana, lê Siltên nikarîbû ev birêvebirên kevin ên ku di hemû jiyana xwe de bi wî ve girêdayî mabûn, bidana aliyekî. Wî dê di seraya xwe de, kar bida wan û ew bikirana şewirdarên xwe. Wî dê bi vî awayî gelek kesên bi hêz, hîn bêtir bi xwe ve girê bidana û hîn beriya ku xayinên rîhsor ji diya xwe bikevin, wî dê ew li çiyayên wan bixeniqandana. Hela, bila ev dibistan dest pê bikin û gêrîkên fil derxîne, jê û pê ve Xwedê mezin e.

Borîzanan jî dest pê kiribû. Gêrîk di xew de bûna jî biçûna kî derê jî dengê borîzanan her di guhên wan de bû.

Her gava ku borîzanan dest pê dikir, digot ku ev sîstem nayê guhertin. Ev dinya nayê guhertin. Ev gêrîk û ev fil nayên guhertin. Wan di pîyesên xwe de, di helbestên xwe de, di sitranên xwe de, di roman û çîrokên xwe de, her ev tişt digotin. Gêrîk gurê gêrîkan e. Ev dinya dinyaya derewîn e, dawîya wê tunebûn e. Wan digot ku ev dinya, ev dinyaya xerab, nemerd û qirêj ne hêjayî jiyane ye. Hewildanên ji bo guhertina vê dinyayê, ji ehmeqtiyê jî wêdetir, hewildaneke vala ye. Ma li vê dinyaya derewîn a ku tu tişt tê de nayê guhertin, hewildana ji bo guhertina wê, ne ehmeqtî ye, le çi ye? Tu gêrîk nikare li vê dinyayê bextiyar be. Ma qey fil tevî wê laşgirsiya xwe jî bextiyar in? Siltanê Fîlan bi xwe jî ne bextiyar e. Helwêsta ku dê gêrîkan bextiyar bike ew e ku divê gêrîk ji bo Siltanê Fîlan bi canfedayî bixebitin, bixebitin û dîsa bixebitin û ji bo Filistanê, canê xwe fedayî birayên xwe yên gêrîk bikin. Wan ji tiştên ku gêrîkan ji bo fîlan û Siltên dikirin, bê rawestan her nimûne didan. Belê, gêrîk dê bûbûna fil jî, ji xwe ew fîlên lahnethatî bûn. Her gêrîk ji berê de fîlek bû, lê lahnethatî li wan hatiye û weha wek gêrîkan hatine piçûkkirin. Her gêrîk bi xebatê û bi destûra Siltên dikare bibe fîlek. Belê bi destûra Siltên... Siltan dikare fîlîtiyê bide her gê-

rîkê jêhatî. Gêrîk dikarin bi destûra Siltên bibin fil. Lê ew dikarin bi tenê bi qasî gêrîkan bibin fil.

Û zîngîniya borîzanan bi şev û bi roj, sibe û êvarî bê rawestan dihat. Dengê borîzanan ji erd û ezmên dihat. Ji dar, av û deriyayan dihat. Bi co û cobaran û bê dihat. Ji sitêrk, heyv û rojê bi tîrêjan dihat.

Ji aliyekî ve ji ber kar, ji aliyekî ve ji ber borîzanan û ji aliyê din ve jî ji ber birêvebirên gêrîkfil ên nuh ku ji dibistana filan bûbûn fil û derketibûn û filî bi qasî zimanê bav û kalan fêr bûbûn, gêrîkan êdî ne tu tişt diditin, ne difikirîn û ne jî dibihîstin. Êdî nema wek ên berê, sexte û teqlîd, her gêrîk nuha xwe filekî piçûçik dihesibîne. Bi serbilindahiya filbûnê mest dibin, lê wek filên bi qasî gêrîkan... Wan filbûn û şerefa filbûnê di kûrahiya dilên xwe de his dikirin û ji bo Siltên, ji bo filên mezin û bê hempa û heta ji bo hudhudên ku li ezmên difiriyên jî bi filîtiya wek gêrîkan, bê rawestan dixebitîn. Êdî, ew ne gêrîk û ne jî fil bûn, heryek ji wan bûbû mekîneya ku xwe fedayî Fîlistanê kiribû.

Borîzan û dibistanên ku gêrîkan dikin fil ji hêviya ku Siltên ji wan fikir bêtir bi kêr hatibûn. Siltên borîzanên hîn cudatir, rojname, sînema, radyo û televîzyon jî bi gêrîkan dan îcadkirin... Gêrîkan piraniya van îcadan ji Mirovistanê didizîn, lê Siltên xwe li nezaniyê danîbû û her îcadek bi hezar carî li giraniya yê mucîd bi xelat dikir. Tesîra van îcadên nuh, hîn jî bêtir bû. Êdî, qet tu gêrîk nikarîbû ji derveyî van, li tu gotineke din bifikirîya.

Televîzyon, radyo, sînema û borîzan sibehekê bi hevdu re dibêje:

– Dinya tune ye, kaînat tune ye, bi tenê Siltan heye û fil hene.

Gêrîkan jî ev gotin wek ku gotinên pîroz bûn, bê rawestan her dubare dikirin:

– Dinya tune ye, kaînat tune ye, bi tenê Siltan heye, fil û hudhud hene.

Hemû gêrîk di hin rojan de jî tevî televîzyon, radyo, sînema, helbest û romanên dest bi reqîsê dikir:

– Seraya Siltanê me çi qas muhteşem e... Rojnameyên gêrîkan bi jiyana mistehcen a Siltên û ya ên ku di dibistana fîlan de gîhaştibûn rutbeya fîlbûnê û bûbûn fil tije dibûn. Dîlê mirovî dibijiya jiyana wan a ku dişibiya jiyana padîşahên periyên. Gêrîkan bi ser vê jiyana ku mirovî nikaribû bi dest bixista, can didan. Gêrîkan ev rojname ji destên hevdu direvandin û her ku di derheqê jiyana wan de dixwendin, xwe dixist şûna wan û diketin xeyala fîlbûnê.

Kêfa Siltên, fil û hudhudan ji van tiştên ku dibûn re pir dihat û ji ber wê mest dihat. Van îcadên nuh, êdî gêrîktiya gêrîkan bi wan baş dabû jibîrkirin. Tu gêrîkî rojên ku gêrîk bû, qet bi bîr nedianî jî. Mejiyên wan hatibû paqijkirin, vit î vala bûbû. Borîzan, radyo, sînema, televîzyon û rojname ew rojê dixistin qalibekî. Gêrîkan bi gêrîktiya xwe re sitran, helbest, destan, merş, xanî, seray û urf û adetên ku ji bav û kalkan mabûn jî ji bîr kiribûn. Ya herî ecêb ew bû ku tu gêrîkî nema dikaribû tu tişt biafiranda. Van îcadên nuh heta dereceyekê, xusûsiyetên gêrîkan ên afirandinê, ji destên wan derxistibûn. Nuha, êdî her gêrîkek bûbû mekîneyeke ku ji Siltanê Fîlan re li ava heyatê, navika kulîlkan û şikil şikil xwarinan digere, ji wî re serayan ava dike û textan çêdike. Lê mekîneya ku qet tu carî nedifikirî...

Radyo, rojname, televîzyon û sînemayan her ku diçû ji adetê derdixist û rojê bîst û çar saetan, bê rawestan bang dikir:

– Ji bo azadî, wekhevî û biratiyê!

Li vê dinyayê hertişt ji bo azadiya gêrîkan bûn. Ew, gêrîkên wekhev û serbixwe bûn. Û zikê gêrîkan têr û kincên

wan qalind bûn. Û ji ber ku televîzyon, radyo, rojname û sînemayan digot, gêrîkan jî bawer dikir ku zikê wan têr û kincên wan qalind in. Feqîrên gêrîkan weha bawer dikir ku ew bextiyar in jî. Van îcadan hişên wan ji serên wan biribûn... Televîzyonan rojekê digot ku şer baş e, wê gavê hemû gêrîkan bawerî bi başiya şer dianî û her gêrîkekî xwe Xwedayê şer dihesiband. Roja din, ji ber ku Siltan ji nişka ve bi awayekî din fikiribû, radyo û televîzyonan digot ku şer xerab e, yên din û gêrîk bi derbekê re dibûn dijminên şer û ger wan Xwedayê şer bi dest bixista, wan ê ew perçe perçe bikira.

Çi gava ku Siltên bixwesta, dikaribû bi gêrîkan weha bida gotin:

– Em mirov in, marê boayê nin, tîmseh in, qertel in, ma gêrîk qet dikarin bibin qertel, em hesp in, rêvî nin, masî nin, ma gêrîk qet dikarin bibin masî, em balîna, kerkedan in, zurafa nin, ma gêrîk qet dikarin bibin zurafa, em balafir in, trê in, keştî nin, ma gêrîk qet dikarin bibin keştî?

Dîsa Zivistan hat. Berî ku Zivistan bê, gêrîkan ji Siltên re serayeke krîstal ya nuh ku ji seraya berê jî muhteşemtir ava kiribû. Wê ji rojê re digot ku êdî tu hilneyê, ez heme. Gêrîkan ji almasên ku ji binê erdê derxistibûn, textê pembe jî çêkiribû. Kêfa Siltên ew qasî ji vî textî re hatibû ku wî ev textê ku şewqeke pembe jê diçû, li qotê çiyayî danî û hefteyekê xwarin û vexwarin ji bîr kir û her lê temaşe kir. Ji textê xwe têr nedibû, hema wer lê dinihêrî. Gêrîkan embarên ku di bin çiyayî de bûn jî heta ber dev bi xwarinan dagirtibûn. Embar bi na'metên dinyayê yên cuda cuda heta ınirov bê bes, tije bûbûn. Wan hudhud jî ji bîr nekiribûn, embarên li paş çiyayî jî ji bo wan heta ber dev tam dagirtibûn.

Tew bexçeyê Siltên, ji roja ku dinya bûye dinya û heta nuha bexçeyekî weha nehatiye dîtîn. Bihuşt jî ne bi qasî vî be-

xçeyî bû. Siltan bi hexçeyê xwe mest bûbû. Siltanekî Fîlan ê ku xwediyê hexçeyekî weha bû, nikarîbû bimira, divê nemi-ra.

Siltên ji tirsu ruhê xwe, bang kir.

– Ava min a heyatê li ku ma? Hertîştê min heye, hertîştê min. Ev dinya ya min e. Ava min a heyatê li ku ye?

Fîl, gêrîk, hudhud û mexlûqên din ên ku dengê wî bihîst, di cîhê xwe de lerizîn.

Tu kesî di wextên wî yên ku ew weha hêrs dibe de, nikarîbû xwe nêzîkî wî bikira. Serokê Hudhudan li ser serê xortima wî firiya û got:

– Lê digerin.

– Ji bo çi heta nuha peyda nekirine, li ku lê digerin?

Serkumikê Berz got:

– Li bihuştê ye. Ava heyatê ji derveyî bihuştê, li tu deverên din tune ye. Siltanê min, qûlên te yên gêrîk jî li rêya bihuştê pir geriyane û ancax nuh peyda kirine. Lê bihuşt ew qas dûr e ku... Gêrîk ji zû de ketine rêya bihuştê, lê êdî Xwedê dizane, bê ew ê kengî bigihêjin wira, kengî ava heyatê bînin û vegerin.

Siltanê Fîlan rawestiya, kêfa wî ji peydakirina avê re hat. Cîhê ava heyatê hatibû peydakirin, piştî hezar salan bûya jî qûlên wî yên gêrîk çi bikira dê bikita û ev av jê re bianiya.

– Birayê min î Silêmanê Dunikil, ma heta ew av bê, ez ê nemirim, ne?

– Siltanê min tu ê ji bo çi bimirî, bila dijminên me bimirin!

Siltên got:

– Kêfa min pir hat ku cîhê avê hatiye dîtin. Baş e, ji bo çi tu naçî bihuştê û ava heyatê naînî? Rêya ku ji bo gêrîkekî qonaxa çil rojê ye, tu dikarî di çavniqandinekê de bifire û bigihêjê wê derê.

– Siltanê min, heqê te heye, lê bi tenê gêrîk û mirî dikarin têkevin bihuştê.

– Wê gavê, ji bo çî hûn ranahêlin gêrîkan û wan nabin li ber deriyê bihuştê danînin?

– Bi tenê gêrîk dikarin hem cîhê bihuştê û hem jî deriyê wê peyda bikin, ew jî divê bi tena serê xwe bin.

Silran ji ber van îzahatan hemuyan, pir kêf dikir. Wî dê îdare bikira, ava heyatê kengî bihata, bila bihata, ew ê nemira û li bendê bima.

Gava Zivistan hat, rê hatin girtin. Li ser ruyê erdê, xwarin jî zêde nema. Silranê Fîlan ji Mirovistanê hîn febrîqe nedizîbûn. Nuha, tu pêwîstiya wî bi febrîqeyan jî tune bû. Ma qey wî dê hemû tiştên Mirovistanê teqlîd nekira! Gêrîk dîsa bê kar inan û destên wan di hêrîkên wan de, li cadeyên bajaran digeriyan. Nuha, wan xwarinên hindik ên ku fîlan dabûn wan, zîkek têr û yek birçî bûya jî têra wan dikir. Çi tiştêkî ecêb e, rojekê ji nişka ve hat hîra wan ku ew fîl in û dîsa li daristanê civiyan, dest pê kir û qûnên xwe di daran de dan. Ox, êdî mirov dizane ku dinya heye, dinya heye! Rojeke fîlbûnê berberî hezar rojên gêrîkbûnê ye.

Gêrîkan bi vê tenê jî qîma xwe neanîn, bi kêfa serxweşbûn û mesthûna ji ber qûnxurandinê, heyecana wan bilind bû û dîsa wek fîlan nektar û navika genim û kulîlkan jî xwestin. Gava Siltanê Fîlan ev hemû bihîstin, nema dikarîbû îdare bikira pir hêrs bû û bi hêhêvîti hang kir:

– Ev gêrîk îsleh nabin, îsleh nabin! Ji xwe, ew mirina min dixwazin.

Serkumîkê Berz bi helûbelê ket nav peyvê û got:

– Siltanê min ji bo Xwedê, Siltanê min ji bo xatirê Xwedê raweste.

Çavên Siltanê dikira ji serê wî baz bida, rehên situyên wî ra-

bûbûn.

– Serokê Hudhudan, ma tu fahm nakî ku ev gêrîk dîn bûne... Har bûne. Min par ji wan te negotibû ku birayên min, gêrîk gêrîk û fil jî fil in. Aaax, min ji bo van nankoran çî qas borîzan lê xistibûn, çî qas filîm nîşan dabûn, çî qas weşanên televîzyonê kiribûn û çî qas rojname û pirtûk jî weşandibûn. Ev çî mexlûqên bê hiş in, lo! Serê wan qet naxebite ... Ew ê nebin fil. Binibêre birayê min î Silêmanê Dunikil, ev çî bê nan û xwê nin, ma ez bi milyaran gêrîk xwedî nakim? Ma ne ji min be, ma ger ez wan nexibitînim û xwarinê nedim wan, ew ê wek berê, dîsa hemû bi ser hevdu de ji nêza nemirin? Ez nanê wan dibirim, ez ê binihêrim bê îcar ew ê çî gûyî bixwin.

– Siltanê min ji bo Xwedê, raweste. Ma çî dibe, wan xwestiye piçekî bibin fil.

Siltên bang kir:

– Nabe! Nabe! Divê mirov bi cewrî diranên wan rake. Ger ev ji nuha de fêrî qûnxurandinê bibin û navika kulîlkan bixwazin, ew ê dû re, bem textê min, bem jî serê min bixwazin. Ev gêrîkên nemerd çênabin, divê em hemuyan bikujin.

– Siltanê min, em nikarin wan bikujin.

– Ji bo çî em nikarin wan bikujin?

– Siltanê min, ji ber ku êdî gava ew tune bin, em ê li vê dinyayê nikaribin xwarinê peyda bikin. Em weba fêr bûn ku xwarina me hazir bê ber me û em jî bixwin. Ger ew ji ortê rabin, em ê jî ji nêza bimirin.

Siltên got:

– Ez qet li vêya nefikiribûm. Wê gavê, ez ê wek par, xwarinê ji ser wan qut bikim. Çî xeber ji Gêrîkê Kulek beye?

– Siltanê min, qet tu xeber tune ye. Ji gêrîkên zerî jî tu kes paş de nezîvirî. Siltanê min, em nikarin wek par, xwarinê jî ji ser wan qut bikin, divê em qut nekin.

– Gelo çi bi zeriye min î egîd û jêhatî hat?

– Ev demeke dirêj e ku tu xeber ji wan tune ye. Siltanê min, ez dibêjim ku ev ne elameta xêrê ye. Ez ji meraqan dimirim, lê ez dîsa jî nikarim tu xeberan werbigirim. Gelo çi bi zeriye min hat?

– Serokê hudhudan, min ev qet ne eciband. Heta nuha di-viyabû xeberek ji wan hatibûya, ma ne weha? Ne xwe, rewşa wan xerab e. Em nikarin tu alîkariyê jî bi wan bikin, ne weha?

– Siltanê min, em nikarin tu alîkariyê bi wan bikin. Em cîhê wan nizanin. Gêrîkê Kulek xwe li deverêke weha veşartîye ku ez tevî hemû hudhudên xwe bi rojan lê geriyam jî min peyda nekir.

– Serokê Hudhudan, ez ê tiştekî ji te bipirsim.

– Emir bike, Siltanê min.

– Van qûlên min ên gêrîk ji her deverên dinyayê kulîlk, tovên kulîlkan, xerz û dar anîn û ji min re li vê dinyayê be-xçeyê herî xweşik çêkir, ne weha? Min çi xwest, wan her dax-waza min bi cîh anî, ne weha?

– Bi cîh anîn, Siltanê min.

– Wê gavê, ji bo çi heta nuha, ji min re ava heyatê peyda nekirine? Ew mirina min dixwazin, ne weha?

– Siltanê min, mirina te nayê bîra mexlûqên ew qas piçû-çik. Ew ê ji re re ava heyatê peyda bikin. Siltanê min, ger mi-rina te bê bîra wan, dibe ku ew mirina te bixwazin. Siltanê min, tu di çavên wan de, mîna Xwedayekî nemir e.

Kêfa Siltanê pir ji van gotinên Silêmanê Dunikil re hat û keniya:

– Ne xwe, mirina min qet nayê bîra wan, tîq tîmîq!

– Nayê bîra wan, Siltanê min. Li gora wan, bê ev ezman, çiya, derya, co û cobar çawa nemir bin, fîlên pir mezin jî ew qas nemir in.

– Tîq tîmîq! Wê gavê, em ê vê pîrsa qûnxurandinê çawa bikin? Ne xwe, nakeve serê wan ku ez dikarim bimirim, ha... Baş e, baş e, pîr baş e. Ger Hesinkerê Kulek jî sax be, ew ê jî bawer neke ku ez dikarim bimirim, ne weha? Rîhsorên din jî ne weha?

– Weha ye, Siltanê min.

– Çi baş e! Gêrîk, çivîk, kêzik dibêjin qey ez namirim, qet namirim, ha, ne weha?

– Weha ye, Siltanê min. Nuha pêşniyareke min ji te re heye.

– Serokê hudhudan, birayê min î egîd, mêrxas û biaqil bibêje, ger ne ji te be, min ê li vê dinyayê, bi tena serê xwe çî bikira, bibêje!

– Siltanê min, divê em dest gêrîkan nedin. Baş e ku ew xwe fil dihesibînin wek filan tev digerin, filan teqlîd dikin... Gêrîk mexlûqekî fermanşîkên e. Gava ku gêrîk teqlîda filan dikin, dide xuyakirin ku wan hemû xusûsiyetên xwe wenda kirine. Ev nîşana bêtaqetîya wan û nemana dîl û ruhên wan e... Kêfa min pîr tê û ez pîr bextiyar im ku ew ketine vê rewşê. Gava ku ew tevî hertiştî, li hember te jî radibin û xwe fil dihesibînin, didin îşbatkirin ku ew ê gêrîktiya wan careke din neyê bîra wan û ew ê heta qiyametê jî wek evdên te bijîn. Ma hemû tiştê ku me dixwest, ne ev bû? Ma ji bo vê, me ew fêrî filî nekirin? Ma ji bo ku ew xwe, esilê xwe û gêrîktiya xwe ji bîr bikin, me borîzan dananîn ser çiyayan, daran, rê û hêşaran? Ma me ji bo vêya, televîzyon, radyo, rojname, roman û sîneîna ji mirovan nestendin? Ji bo ku rojên kevin ên ku ew gêrîk bûn, neyên bîra wan, ma me ew li karên giran rast nekirin? Va ye, gêrîk ji tiştê ku me dixwest jî bileztir, hem jî ne filên wek filan, bûn filên bi qasî gêrîkan.

Ji ber van gotinan ji kêfa, devê Siltên çû paş guhên wî. Ger nuha, mirovî bigota, ava heyatê hat, Siltên ancax ew qasî kêf

bikira.

– Baş e, pir baş e. Kêfa min pir hat. Daxwaza me jî ev bû. Divê em tavilê, hemû borîzan, televîzyon, radyo û rojnameyan bixebitînin... Û divê em bê rawestan, li ser fazîleta qûnxurandinê bipeyivin. Wê gavê, bila bi hezaran filîm li ser fazîleta qûnxurandinê bên kişandin. Her şev nîşanî gêrîkan bîdin. Bila ew hem qûna xwe bixurînin û hem jî li filîman bînihêrin.

– Siltanê min, ji bo gêrîktiya gêrîkan, ev derba dawiyê ye. Ji nuha û pê ve, tu gêrîk dê careke din peyva gêrîkîyê nîne ser zimanê xwe jî.

Siltên got:

– Ka were, were birayê min î Serkumikê Berz, em ê ji şeraba mor a ku gêrîkan dilop bi dilop ji mirovan dizîbû û ji min re bera fişîyan dabû, vexwin û serxweş bibin. Îroj, roja me ya herî xweş e.

Siltên û Serkumikê Berz li bexçeyê ku ji Bexçeyên Babilê jî xweştir, dest bi vexwarina şeraba mor a ku wek zêr mang dida kir.

Şev bû. Tava heyvê her dever rohnî dîkir. Gêrîkên li daristanê, di vê heyvroînê de, hîn bi kêftir bûn, qûnên xwe her di daran de didan û dixurandin. Tesîra borîzan, televîzyon, radyo û sînemayên Siltên ecêb çêbûbû. Ji ber ku hingî di daran de didan, tu nema bû ku qûnên wan hemû bimehiyana û nemabûna. Qûnên xwe bi dil û can di daran de didan. Ji nîşka ve, ji wî alî, ji binê çiyayî dengê pêl bi pêl ber bi wan ve hat. Gêrîkan ev deng û ev sitran ji kevin de nas dîkirin, lê wan ev ji bîr bikiribû çû bû. Guhên xwe danê û guhdarî kir. Û gava ku wan ev sitran bihîst, qûnên xwe tavilê ji daran bi dûr xistin. Deng her diçû zêdetir dihat. Ji rojhilat, rojava, başûr û bakur dihat. Ji erdê derdiket, ji ezmên dibariya. Ji gîha, kulîlk û pelan, ji co û cobaran, ji sitêrkan, ji êgir û ji mîja

li ser daristanê dihat. Bi ku de dizîvirîn, li ku dinihêrî ji wira dihat. Vê sitranê tişteke dianî bîra wan. Di dil û hinavên wan de tiştin dilivandin. Û sitran qut nedibû. Ecêbiyek, helûbelek, xulxulek û tevgerê dest pê kiribû... Çi dibû? gêrîkan jî fahm nedikir bê çi dibû, lê his dikir ku di wan de guhertinek çêdibe. Sitranê her dom dikir. Gêrîk wek ku ji xeweke giran, tarî û xewneke kahûsî şiyar dibûn. Heta sibehê, ne qûnên xwe xurandin û ne jî raketin. Ew li daristanê rawestiyan û li vê sitrana ku ji her hêlê ve dihat guhdarî kir. Sitranê digot ku em gêrîk in. Wextekê, em jî gêrîkên wek gêrîkan bûn û welat û bajarên me yên wek bihuştê hebûn. Em bi xwe dixebitîn û me bi xwe dixwar. Em wek hev û azad bûn. Em wê wextê gêrîk hûn, gêrîk! Her yek ji me, ne filê bi derewan bû. Em ne gêrîkên qeşmer, qamhihust û yên teqlîdê filan dikirin, bûn. Wextekê, me xwe qet piçûk nedidît û me destûr nedida tu kesî ku me piçûk hibîne. Em weha ne evd, ne xulam, ne jî kole bûn. Em serbixwe bûn, aşî hebû, em wek hev bûn. Me bi hevdu re xwarin çêdikir û me bi hevdu re dixwar û vedixwar. Tu ferqa me tune bû. Sitranê digot, sitranê bi zimanê gêrîkan digot û gêrîkan jî gêrîkiya ku wan digot qey wan ew ji bîr kiriye, wek berê fahm dikir. Bi sitranê re agirekî hesretê jî hêdî hêdî xwe bera dilên wan dida. Wan bi hevdu re sitran digot û bi hevdu re tor ji avê dikişand, me bi keda xwe wek gergefê şikil dida hesinî û me bi hevdu re erd diajot. Me hijîrên bi gezik, navika kulîlkan, nektar, navika genimê bijîrêş hi hevdu re berhev dikirin, me benderên wan radikirin û me ew bi hevdu re dixwarin. Em ne hêsîr hûn, ne kole hûn. Sitranê digot ku beriya ku em bibin kole, xulam û hêsîr, me bajarên xwe bi hevdu re ava dikirin û welatên xwe bi hevdu re xweş dikirin. Sitranê digot ku em ê seraya Siltanê Fîlan hilweşînin, hêlînên hudhudan xera bikin û koka zeriyan hiqelînin. Yên dikin xan jî û yên xera dikin jî

gêrîk in. Sitranê digot ku di vê kaînatê de, tu hêz di ser hêza gêrîkan re tune ye. Yên ku seraya Siltên ava kir, Pîramîdên Misirê û Bexçeyên Babilê çêkirin kî ne? Yên ku ew qas bajar û welat ava kirin kî ne? Gêrîk... Sitranê digot ku gêrîkên ew qas pir, ew qas xurt dikarin zora filan jî bibin. Sitranê digot ku... Û sitran ji çiya û deryayan dihat, ji ax, daristan û rona-biyan difûriya. Û gêrîkan ev deng, ev sitran, wek germahiya dilên xwe pir baş nas dikirin.

Gava ku berbanga gewrik mîna kulîlkeke ronahiyê li ser dinyayê vekir, hemuyan bi hevdu re bang kir:

– Gêrîkê dengbêj, gêrîkê dengbêj!

Û wan dev ji daristanê berda û ber bi welat û bajarên xwe ve meşiyên. Êdî bemuyan dest bi fîkira ku em gêrîk gêrîk in, kiribû. Dilên xwe bi xwe şewitandin û got ku em çawa ew qasî bi lez bûn fîl, hem jî fîlên qeşmer û bi qasî serê derziyê piçûçik.

Bûbûn gêrîk. Sitranê hîn di destpêkê de, ew bi gêrîktiya wan hisandibûn, lê qet nediket serê wan ku ew ê bikaribin zora filan bibin.

Hudhudan tavilê xeber gîhand Siltên û got:

– Gêrîkan dev ji daristanê berdan û ber bi welatên xwe ve diçin.

Siltên pirsî:

– Çi qewimî, birayên min î Serkumikê Berz?

Serokê hudhudan got:

– Ez pir şaş bûm ku gêrîk ji daristanê derketin. Ya rastî, gava wan wek filan qûnên xwe di daran de didan, bi wan pir xweş bû.

– Dikare çî qewimî be?

– Min pirsî, qet tu tişt ne qewimiye, Siltanê min. Gêrîkan şevêkê, dibe ku êvarekê an şev nivê şevê qûnên xwe jî daran bi dûr xistine. Li daristanê tev ne liviyane û weha rawestiyayî

mane. Wek ku li tişteki guhdarî dikir, lê tu deng nehatiye bihîstin.

Siltên got:

– Ecêb e. Ev gêrik mexlûqên dinyayê ên herî ecêb in. Hed û şeda wan qet tune ye...

– Ez ji Siltanê xwe re bibêjim. Dû re jî gava roj hilat ji daristanê derketine û berê xwe raste rast daye welatên xwe.

– Tişteki di vêya de heye, Serokê hudhudan. Na na, hema weha bê sebeb, tu mexlûq li vê dinyayê dev ji qûnxurandinê bernade. Hemû mexlûqên vê dinyayê ji bo qûnxurandinê hatine vê dinyayê. Mexlûqê ku îmkana qûnxurandinê carekê bi dest bixîne, careke din nema dikare dev jê berde. Tişteki di vêya de heye û hem jî ev gêrik dê tişteki bîne serê me, ez ji te re dihêjim.

– Siltanê min, ez jî bi taswas im.

– Ma tu xeber ji Gêrikê Kulek tune ye? Le, ji zeriyan me?

Serkumikê Berz keserek kişand:

– Tune ye. Mixabin, tune ye, Siltanê min.

Siltên serê xwe bera ber xwe da û demeke dirêj fikirî. Dû re jî xortima xwe li ser piştê xwe gerand, ber bi daran ve meşiya û qûna xwe sipart dara çinarê. Mekîneya qûnxurandinê xist paşiya xwe û dest bi fikirandinê kir.

– Te ji bo çavdêriya gêrikan, çend çivîk şandin?

– Heft sed û heftê û heft çivîk, Siltanê min.

– Ma ew qas çivîk têra çavdêriya wan dikin, Serkumikê min î Berz?

– Siltanê min, ev çivîkin pir bi lez in, ev pir bi lez in. Ev hudhudên ku hîn nuh bûne fil in.

– Heft sed û heftê û heft çivîkên din jî bide firandin û bi dû wan re jî tu here û ji min re bi lez xeberên teze bîne.

– Li ser seran, Siltanê min.

Serkumikê Berz tevî heft sed û heftê û heft çivîkên nuh ta-

vilê firiya û xwe gîhand welatên gêrîkan. Wan hîn ji dûranê, ji bajaran dengên bi xezeb bihîstin. Gava nêzîkî li wan kir, deng fahm kirin.

Hemuyan bi hevdu re digot:

– Em gêrîk in, em gêrîk in! Em hatin xapandin, derew li me kirin. Em ne fil in, em gêrîk in!

Serkumikê Berz got:

– Wey lawo! Çi bi van gêrîkan hatiye?

Tavilê firiya û xeber gîhand Siltên.

Siltên got:

– Bihêle, bila ew gêrîk bin. Ez ê nuha, gêrîktiyê rê wan bidim.

Serkumikê Berz got:

– Siltanê min, ne xwe, ew qas borîzanên me, ew qas televîzyon, sînema, radyo û rojnameyên me bi kêrî tu tiştî nehatin?

– Ma çawa bi kêr nehatin? Ma te nedît ku dimirin, lê dîsa jî dev ji filîtiyê bernedida. Min ji te re got ku tişteke di vêya de heye. Vî Hesinkerê Kulek rêyeke ku ji borîzan, televîzyon û sînemayên me bi tesîrtir peyda kiriye. Wekî din, ne mumkun e.

– Siltanê min, min pir lê kola, lê tu tişt tune ye .

Siltên mîna ku emir dida, got:

– Heye! Tişteke heye, em ê di nêzîk de, fahm bikin.

Tam di wê esnayê de, hudhudekî ku kumik û baskên wî tev li hevdu bûbûn, bi helûbelekê hat xwe li ser guliyê çinarê yê li ber serê xortima Siltên bû, danî û got:

– Siltanê min, gêrîk hemû sitranekê dibihîstin. Sitran ji wan re dibêje ku em gêrîk in, em nabin hêsîr.

Siltanê Filan xwe buxudand û got:

– Bila nebin. Kengî min panzdeh fil şandin welatên wan û ew di aliyekî re ketinê û di aliyê din re derketin û gêrîk di

bin lingên wan de wek hevîr hatin sitrandin, bila ew wê gavê, nebin hêsîrên filan. Ger ez dîsa xwarinê ji ser wan qut bikim... Herin, ji wan re bibêjin ku min gêrîktiya wan, li wan qedexa kir. Tawilê bifirin û biçin welatên gêrîkan û ji wan re bibêjin ku tu gêrîk dê nikaribe bibêje ku ez gêrîk im.

Hudhudan got:

– Li ser seran, Siltanê me.

Û ber bi welatên gêrîkan ve firiyar û emirê Siltanê gîhand hemû gêrîkan.

Nuha, sitran li hemû welatan jî belav bûbû. Ji her aliyê ve dihat bihîstin. Ji axê, ji ronahiyê, ji tariyê, ji ewran, ji her deverî, ji her deverî, gêrîkan di xewn û xeyalên xwe de jî hertim ev sitran dibihîst. Wan ev sitran dibihîst û ew bemû bi hevdu re jî tevî sitranê dibûn.

Ev sitran di eynî wextê de û di eynî şevê de, li bingeha rîhsoran jî hat bihîstin. Û gêrîkên sor bi kêfeke bêşînor rawestiyabûn, mest bûbûn û li vê sitranê guhdarî kiribû.

Ji wê rojê û vir de, ev sitran li wê derê jî hertim dihat gotin. Ji her aliyê ve, ji ezman, zinar, kulîlk û deviyan dihat. Ji gava ku sitran hatibû bihîstin û vir de, rîhsor jî tevî wê bûbûn. Sitran qet nediqediya, mîna çemekî xurt, mîna Firat, Nîl û Tûnayê, ji kaniya gêrîktiyê ya esasî derdiket û bi xurtî diherikî.

Gêrîkê Kulek î Rîhsor ê ku ji kêfa rîha wî sorîkur dibiriqî, ji Serokê gêrîkên zerî yê li kêleka xwe pirsî:

– Tu vê sitranê dibihîsî, vê sitrana gêrîkan a kevin?

Serokê gêrîkên zerî bi awayekî şaşmayî pirsî:

– Sitrana çi?

Bi rastî, wî ne sitran, lê piçîkeke deng jî nedibihîst.

Hesinkerê Kulek got:

– Sitran. Sitrana paşeroj û pêşeroja gêrîkan a mezin.

– Kî dibêje?

Hesinkerê Kulek got:

– Hemû kaînat dibêje. Çiya, kevir, ezman, sitêrk û roj dibêjin. Masiyên di avê de û mar û kêzikên li erdê dibêjin.

Û ew jî beşdarî sitranê bû. Serokê gêrikên zerî tu tişt fahm nedikir, şaş mabû û ziq li wî dinibêrî. Piçeke deng jî nediçû-yê.

– Sitrana gêrîkan ji qanûnên filan bi hêztir e, ma tu fahm dikî, Serokê birêz? Ma ev deng tê te? Sitrana gêrîkan wek qanûnên xwezayê ye, bi qasî qanûnên xwezayê saxlem û bi hêz e. Ma tu vî dengî dibihîsî?

Serokê gêrikên zerî got:

– Na, ez nabibîsim.

Yê Hesinker got:

– Lahnet li te hatiye.

Serokê gêrikên zerî got:

– Belê, ez gêrikê rîhsor ê lahnêlêhatî me. Ma ger ez ne lahnêlêhatî bûma, filan welatê min û bêlîna min weba ji bevdu belav dikirin?

Sitran her berdewam bû. Hesinkerê Kulek mest bûbû, hertişt ji bîr kiribû, Serokê gêrikên zerî yê ku li kêleka xwe jî ji bîr kiribû û tevî sitranbêjan bûbû.

Bi vî awayî, ne gêrikên rîhsor û ne jî Hesinkerê Kulek dizanibû, bê wan ev sitran çend roj û çend şevan bi kaînatê re gotibû. Sibebeke, lê nihêrî ku grûpeke rîhsoran ber bi jêrê ve, ber bi deşt û welatan ve diçin.

Hesinkerê Kulek bi tirs bang kir:

– Bi ku de, bi ku de?

Yên din bi awayekî aram û sergiranî got:

– Êdî ev hêsiytiya me bes e. Em weha bipên û bipên, dê çi bibe? Em sed salan jî bipên, tu tişt çênabe. Em diçin.

Yê Hesinker pirsî:

– Bi ku de? Ma hûn weba bêyî ku ji min bipirsin, bi ku de

diçin?

– Em diçin welatên xwe.

– Fîl dê li wê derê we bikujin.

Serokê gêrikên zerî yê li paş Hesinkerê Kulek bû, bang kir:

– Ew nikarin wan bikujin, nikarin wan bikujin!

– Em ê biçin û berçar aliyên welatan bi xendekan bigirin û em ê xendekan tije av bikin. Fîl jî dê nikaribin di ser van xendekan re derbas bibin û têkevin welatên me. A, em ê jî bi vî awayî ji hêstîriya filan rizgar bibin.

Hesinkerê Kulek bang kir:

– Nabe! Fîl li xendekan guhdarî nakin, ew ê di ser wan re derbas bibin.

Serokê gêrikên zerî yê li paş wî bang kir:

– Fîl nikarin di ser xendekan re derbas bibin, hûn biçin û rizgar bibin.

Û xendekperest çûn.

Dû re grûpa zirtperestan ji hember dihat û digot:

– Em ê bişewitînin, bişewitînin, em ê welatê filan tep û dûz bikin.

Hesinkerê Kulek pirsî:

– Bi ku de, bi ku de?

Zirtperestan bersiv da:

– Em ê biçin neteweyên gêrikan azad bikin.

Bi dû wan re jî seyikperest hatin. Van ên ku dixwestin xwe bi filan bişewitînin û wan bê hereket bihêlin. Piştî wan jî çavrijperest hatin. Ew ê li ser çavên filan kom bûbûna û ew kor bikirana. Piştî çavrijperestan jî bîrperest hatin. Wan jî dixwest bîran bikolin û filan di bîran de werbikin. Di nav wan de, mîxperest jî hebûn, ew jî ne hindik qelebalix bûn. Wan jî dixwest li herçar aliyên welatan mîxan bikutin û bi vî awayî gêrikan azad bikin. Bi dû wan re grûpa xapînokan hat. Wan jî digot ku ne gêrikên sor, ne jî fîl, bijî gêrikên azad û

serbixwe. Wan ê bi vî awayî, beşeke filan bixapanda, fil bera ber hevdu bidana û bi filên ku pişta gêrîkan digirtin re bûbûna yek û neteweyê gêrîkan bigîhanda azadî û serxwebûnê. Hîn gelek grûpên gêrîkan ên din hatin.

Hesinkerê Kulek jî li ser rê rawestiyabû û ji hemuyan dipirsî:

– Bi ku de, bi ku de, birano, weha bi ku de?

Wan jî digot:

– Ber bi azadiyê ve.

Û tu tişteki din nedigot.

Bi vî awayî, di hundurê çend rojan de, bingeha rîhsoran vala bû. Li bingehê, li ba Hesinkerê Kulek ên ku ji wî hez dikir, pê ewle û bawer bûn, man. Wekî din, Serokê gêrîkên zerî û beşeke peyayên xwe jî li wira man.

Hesinkerê Kulek î Rîhsor ji ber hemû tiştên ku bûbûn, pir li ber diket. Wî dizanîbû ku bê dê çi bihata serê gêrîkan û ji ber vê yekê, agir hi kezeba wî diket.

Gava hudhudan ev xeber gîhand Siltên, kêfa Siltên pir hat. Got:

– Hiş, dengê xwe qet mekin. Bila ew çar aliyên welatan bi xendekan ve dorpêç bikin. Ez ê jî du filên xwe bişînim û beştan deynim ser wan, pireyan ava bikim û wan bajaran û wan welatan bi erdê bikim yek, bila ew jî wê çaxê bibînin, tîq, tîîq.

Gêrîkan li dora welat û bajaran, bi şev û bi roj, bi dil û bi can xendek kolan û ew tije av kirin.

Gava qediya, çûn ba Siltên û jê re got:

– Em ê êdî azad û serbixwe bijîn.

Siltên jî got:

– Waaa, ne weha, bêhişên min? Ne xwe, hûn li hember min radibin?

– Em serî hildidin le, dê çi bibe?

Siltên got:

– Yanî bûn dibêjin qey ev neteweyên gêrîkan dê bikaribin li hember filên qeraseyên mexlûqan serî bildin?

Gêrîkan got:

– Em nabêjin qey, em serî hildidin. Me serî hilda jî.

Siltan pir û pir keniya, bi zikê xwe girt û keniya. Hesinkerê Kulek jî dengê wî bihîst.

Gava bihîst, got:

– Heywax! Malik li gêrîkan xera bû. Siltan dê li ser ruyê erdê gêrîkekî jî nebêle. Ew ê koka me biqelîne. Ez vî kenî hîn ji kevin de nas dikim, ne elameta xêrê ye.

Pştî ku Siltan pir û pir keniya, got:

– De heydê filên min, leşkerên min, de heydê hudhudên min, çivîkên min, de biçin, divê îroj hûn li welatên gêrîkan kevir li ser kevirî nehêlin û gêrîkan ji vê dinyayê biqelînin.

Û filan xendek pir bi bêsanî derbas kirin û ketin welatên gêrîkan. Hengameyeke weha çêbû ku toz û dûman tev li hevdu bûn. Di bin lingên her filekî de, bi milyonan gêrîk bi hevdu re dicîqîn û şîre şîra xwînê bû, li erdê diherikî.

Gêrîkan di demeke kurt de, got çîz:

– Siltanê me, me di te de kir, tu di me de neke. Me efû bike. Me efû bike, da ku em beta qiyametê, ji te re bibin evd. Me nizanîbû ku gêrîk tu carî nikarin bi filan re derxîne serî. Em bi wan rîhsoran hatin xapandin. Azadiya me jî û serxwebûna me jî hûn in...

Serokê budhudan dîsa ket navberê û filên hêrsbûyî yên agir ji devê wan diçû, nerm kirin û bi vî awayî gêrîkên mayî, ji mirinê xelas kirin.

Rîhsorên ku mabûn jî reviyabûn û xwe li ser dareke bilind veşartibû.

Wan got:

– Em şaş in. Divê em tevî çavrijperestan bibin, çavên filan

derxînin û heyfa xwe hilînin.

Û gêrîkan ji bo çavrijandinê, êrîşî Fîlistanê kir. Tavalê li ser çavên filan civiyan.

Dû re çûn ba Siltên û got:

– Em azad û serbixwe nin. Em ê çavên hemû filan birijînin.

Siltanê Fîlan pir û pir kenîya, bi zikê xwe girt û kenîya.

Hesinkerê Kulek ê ku dengê wî bihîst, got:

– Heywax! Heywax û heywax, dîsa çend welatên gêrîkan bi erdê re bûn yek.

Û Siltanê Fîlan ferman da filên xwe:

– Xortimên xwe bi avê dagirin û bipejiqînin çavên hevdu.

Û filan weha kir.

Û filan dîsa êrîşî welatan kir. Û gêrîkan dîsa got, çîz.

Gêrîkên ku dîsa xwe di nav pelên dareke bilind de veşart, vê carê çûn û tevî seyikperestan bûn. Gêrîkên seyikperest jî bi qalindbûneke bi qasî bibustek—du buhostan xwe bi filan seyandin. Siltanê Fîlan dîsa kenîya.

Gava Gêrîkê Kulek dengê wî bihîst, agir bi kezeba wî ket.

– Heywax û heywax! Ger weha biçe, welatên gêrîkan dê bi yekcarî bên hilweşandin.

Û siltanê Fîlan ferman da:

– Birevin avê, birevin co û cobaran!

Fîl ber bi co û cobaran ve revîyan û xwe di cîhê kûr de dakir. Avê gêrîkên ku xwe bi filan seyandibû, dan ber xwe û birin.

Ji xwe, çiyagerok hîn berê li deştê, ji aliyê fîlekî bi tenê ve hatibûn ecîqandin. Ew careke din bi ser xwe ve nehatin û li çiyayan negerîyan.

Hemû ceribandin pûç derketibûn. Di her ceribandînê de, Siltanê Fîlan kenîya; Hesinkerê Kulek got ku heywax, çend welatên gêrîkan hilweşîyan; gêrîkan got, çîz û Serkumîkê

Berz ket navberê û ew dan efûkirin.

Di dawiyê de, rîhsorên ku ji ber şûran filîtîbûn westiyayî, bê taqet, seqet û bê hêvî bi şûn de vegeyriyan. Wan nikarîhû li çavên Gêrîkê Kulek î Rîhsor binihêriya. Gava ku çûbûn, ji Hesinkerê Kulek re çî qas sixêf kiribûn. Ne xayintî, ne nemerdî û ne jî tirsonektiya feqîrê Kulek hiştibûn. Hesinkerê Kulek ev hemû ji bîr kirin, birînen wan derman kirin, dan derman kirin û li ber dilên wan çû û hat. Hewildan hewildan bû. Di her hewildanekê de, pareke têkçûnê hebû. A va, têk çûbûn.

Heçî Siltanê Fîlan bû, ji kêfa difiriya. Bi taybetî piştî ew qas tecrubeyan, êdî tu gêrîkekî dê careke din serîhildan neaniya bîra xwe jî. Tew ew qas bûbûn dijminên rîhsoran ku gava li deverekê rîhsor didîtin, bi carekê pir bêrs dibûn û ew wê gavê perçe perçe dikirin. Êdî ru rîhsor jî nema dikarîbû di nav gêrîkan de bisitiriya. Lê, ev tecrube li ser Fîlistanê dîsa pir giran rûniştibû. Gelek welatên gêrîkan hilweşiyabûn, bi milyaran gêrîk miribûn. Mahneya wê ew e ku ji bo fîl û hudhudan dê hindik gêrîk bixebitin.

Serokê hudhudan got:

– Li ber nekeve, Siltanê me. Mexlûqên dinyayê yên herî bi lez zêde dibin, gêrîk in. Di hundurê çend salan de, dibe ku hezar caran li wan miriyan zêde bibin.

Siltan kenîya û got:

– Ne xwe, weha ba? Çî xweş! Me koka rîhsoran jî anî. Ew careke din, ne dikarin gêrîkan bixapînin û ne jî bîrî ba hevdu. Ev rîhsor çî kawîk, çî mexlûqin bêhiş in. Beşeke wan jî ji bo ku fîlên me li heinber me bicixirîne dixebitîn. Fîlên me jî dû re bîyî ku hayê min jê çê bikin, ew pelixandine... Tîq tîq, tîmîq...

Hesinkerê Kulek ev ken jî bihîst. Ji qehra xwe, dikira bike-
ta û bimira.

Got:

– Nuha jî ji ber serkevtina xwe dikene. Aaaax, ehmeqên me!

Siltên got:

– Borîzan, televîzyon, rojname, roman û bi taybetî jî ronakbîrên dibistana ku gêrîkan dikin fil qedandine, esil dê ji nuha û pê ve, bi kêr werin. Êdî ji bo neteweyên gêrîkan qet tu ronahî nema. Bêhêvîtiyê adana hêsiyê ye. Bêhêvîtiyê maka koletiyê ye. Bêhêvîtiyê hilweşîna dil e. Em ê bêhêvîtiyê bêtir bikin. Ronakbîrên li dibistana ku gêrîkan dike fil xwendine dê birêvebirina radyo, televîzyon û rojnameyan têxin destên xwe û ew ê sal duwanzdeh meh bi şev û bi roj bê rawestan behsa bêhêvîtiyê bikin.

– Ji nuha de, dest pê kiriye jî.

– Çi xeber ji zeriye min hene?

– Ew li ha rîhsoran in. Rîhsoran yek bi yek taqîb dikin, he-
ta li bêhna wan jî guhdarî dikin û digihînin min.

– Le, Hesinkerê Kulek?

Serkumikê Berz got:

– Ez nizamim.

Siltanê Filan got:

– Ma ji nuha û pê ve, Hesinkerê Kulek sax be, dê çi feyde-
ya wî hebe, çi ji destên wî tê? Ji nuha û pê ve, tu tişt nema
dikare ji destên wî bê... Kîjan gêrîk dê careke din guh bide
ehmeqiyên wî û serî li hember min rake?

Serkumikê Berz got:

– Kuleko miriye. Ger nemiriba, nedihîst ku gêrîk vê eh-
meqiyê bikin.

Siltanê Filan hîn pir, hîn û hîn pirtir ji dil kenîya. Kenê wî
li çiyayan olan da. Hesinkerê Kulek ev kenê wî bihîst, hemû
laşê wî lerizî.

HEYŞT

Serê sibehekê gava şefeqê lêxist û tav mîna kulîlkeke ronahiyê ya mezin ku qat bi qat şîn, sor, turuncî û spî derket, Hesinkerê Kulek bi sitraneke ku ji herçar aliyê ve dihat, şiyar dibe, diçe meydanê û bi hemû rîhsorên ku li wê derê civiyanê re dipeyive.

Gêrîkên ku bûbûn rîhsor, bi awayekî çavtirsîyayî, bê hêvî û bê hal, bi dû hevdu de dihatin bingeha Gêrîkê Kulek. Bingeh di hundurê çend mehan de tije bû, cîh tê de nema. Çiya, gelî, çol û beyar dîsa bûn gêrîk.

Gêrîkan bi awayekî situkîşîyayî, dixwernedîtî, xwe li ber ravê dirêj kiribû, nedipeyivîn, bi tenê difikirîn. Yên ku wek wan bûbûn rîhsor, ji jêrê, ji welatên gêrîkan bi xeberên xerab î ne xweş û xemgîn dihatin. Li bingehe, êdî gêrîk li ser hevdu rûdiniştibûn.

Her ku diçû, li welatên gêrîkan rewş xerabtir dibû. Her fi-lekî ji xwe re serayek û ji bo wê serayê jî textekî wek ê Siltên dabû çêkirin. Wekî din jî bexçeyên eyn wek bexçeyê Siltên ku bi hemû dar û kulîlkên dinyayê ve xemilandî... Her ku gêrîkan dida, wan jî dixwest. Çi bihata hişên wan, dilên wan bibijîya çi, emir dida gêrîkan. Siltên ji xwe re, heft seray û şanzdeh textên din ên rengareng dabûn çêkirin. Qotên hemû çiyayan û perên deryaya mezin bi koşk û serayên Siltên û bi bexçeyên wî ve hatibûn dagirtin. Gêrîkan ji her hudhudekî re hêlînin weha çêkiribûn ku ji roja çivîk bûbûn çivîk û vir de, hêlînên weha nedîtibûn. Hêlîn li ser çinarên herî bilind hatibûn avakirin. Gêrîkan ji bo wan xwarin dikişandin

serê çınaran, heta ber devê hêlînên wan. Ger wan ji Siltên re ava heyatê jî peyda bikira û bianîya, Siltên dê piştî kêf û şahiya çil roj û çil şevan, ava heyatê vexwara û bigîhaşt a gîhaneke nemiriyê. Piştî wê, hemû fil û hudhudan jî dê ava heyatê bixwesta û gêrîkê dê dîsa bi awayekî pir feqîr, birçî û tazî rêketana rê. Di bin gir û çiyayan de, embar hatibûn kolan û hundurê wan bi xwarinên cuda cuda ve mişt bûbûn. Gêrîkan hîn jî embar dikolan û ew bi xwarinên dinyayê yên ku nayên peydakirin ve dadigirtin.

Rawestî li gêrîkan tune bû, sal duwanzdeh meh her dixebitîn. Ka ew dema berê, gava direviyan daristanê û teqlîdê filan dikir? Ka ew dema wek berê, gava ji Siltanê Filan nektar, navika genim û kulîlkan dixwestin û derdiketin huzûra wî? Tew wan rûyê Serkumîkê Berz jî ancax ji salê carekê dikarîbû bidîta. Hemû xezîneyên ser rûyê erdê û yên bin erdê jî ji fil û hudhudan re kişandibûn... Tevî vê jî ne tu filî û ne jî tu hudhudî li rûyê wan dinihêrî. Rojên beriya têkçûn û tevkuştinê, wek xewneke bihuştê mabûn.

Her ku wan dida, fil û hudhudan jî hîn hîn bêtir dixwest. Êdî xew qet nediket çavên tu gêrîkî. Filan li hember vê xebata ku hal di mirovî de nedihîşt, ancax bi qasî ku ew nemirin, xwarin didan wan. Embar heta ber dev tije dibûn û xwarin tê de genî dibûn. Filan xwarina wek a herroj dida gêrîkan. Piçek jî jê zêdetir nedida wan. Her çi hîkmet be, ew gêrîkên ku bi zîkekî têr û yekî birçî dixebitîn û fîrset nedidît ku serên xwe bixurînin, her zêde dibûn. Makgêrîkan bê rawestan bi milyaran hêk dikirin. Ev jî pir bi kêrî filan dihat. Her ku diçû, fil tiraltir û qelewtir dibûn. Hudhud wek dermalan ew qas qelew bûbûn ku hema hema nema dikarîbû bifiriyana. Ger ne ji tîrsa filan bûya, qertelên reş dê hudhud çî xweş bikirana êm. Wan ê rojê bi hezaran hudhudên bi bez dabeli-handana. Gava qertelan hudhud wek hîzê rûn weha bê here-

ket didîtin, situyê wan dikişiya û av bi devên wan diket.

Siltan li seray, erd, xizne, embar û bexçeyan digeriya û digot:

– Sala bê, hatina me dê deh qatî vêya be.

Û sala piştî wê hatin dê bibe bîst qat.

Siltên dîsa qîma xwe netanî, ruyê xwe diqermiçand û digot:

– Sala bê sed qat...

Gêrîk şaş mabûn. Ew qas xwarin, mal, milk û xizne heta qiyametê, têra Siltên jî sulala wî jî û ger sulala wî sed caran zêdetir bibe jî dikin û zêde ne jî... Ger emirê dinyaya me têra qiyametekê, pênc qiyametan bike jî van xwarinan dîsa têra filan dikir. Êêêê, baş e, ma çi derdê fil û hudhudan hebû, ji bo çi ew qas xwarin hiltanîn? Rîhspî û aqilmendên gêrîkan digot qey ev fil û hudbud bi dînîtiya hılanînê ketine. Têrnexwarî û nedîtiyeke ecêb... Mexlûqên din mexlûqên weha têrnexwar qet nedîtibûn. Hemû dinya, tevî gur, kurm û kêzikan, tevî mar û jahrmaran, bi hemû mexlûqan, li hember van mexlûqên nuh şaş mabûn û sar sekinîbûn. Ev hudbud û fil, ev têrnexwar, ev nexweşên hılanînê dîn bûbûn. Mexlûqan jî nizabû ku bê ew ê li hember van çi bikin.

Hem ev hılanîn bi çi dibû mal? Bi mirin, nexweşî, seqetî, feqîrî û birçîbûna bi milyaran gêrîk dibû mal. Dilên filan bi van gêrîkan qet nedişewitîn, bi ser de jî qet ji wan hez nedikir û di firseta herî piçûk de jî ew piçûk didîtin. Di destpêkê de, Siltên gotibû ku gêrîk ji esilê me tên û wan jî bawer kiribû. Ji bo her pariyê ku wan bi cûtinekê dadiqurtand, bi milyonan gêrîk canên xwe didan. Ji bo wan xwarinên zêde yên ku di embaran de genî dibûn ku wan piçek jê nedida gêrîkan û dirijandin deryayan, bi milyonan gêrîk keda xwe û xwîna xwe dirijandin û dimirin.

Gêrîkê Kulek î Rîhsor jî li xeberên ku ji jêrê, ji Fîlistanê, ji

welatên gêrîkan dihatin, guhdarî dikir û ji hêrsa xwe dîn dibû, lê ma çi ji destên wî dihat...

Wî digot:

– Ev dîn bûne. Ev çaxa dinyayê ya dînbûyî, rezîlbûyî, çavbirçî û egoîst jî dê derbas bibe, lê kengî?

Û tu tiştêkî din nedigot. Ji qehran dimir. Gava fil fil bûn jî ew qas dînbûn, egoîzm, zilm û rezaletî layiqî tu benderuhî û tu mexlûqî nediditîn. Gava gêrîk rizgar bibin, fil jî nesilên filan jî dê bi gêrîkan re bextiyar bibin. Ew qas hewildan, egoîzm, rezîlbûn, zilm û şikence çi bûn? Ev fil dîn bûbûn, lê divê sînore dînbûnê jî hebûya. Fil û hudhudên ku ev zilm li gêrîkan dikir, ji tîrsa jî dîn dibûn. Wan gêrîk bi qasî gêrîkan jî nediditîn, lê dîsa jî ji tîrsa xew nediket çavên wan. Lahneta dinyayê ya mezin, lahneta tîrsê li wan hatibû. Tevî ku embarên wan bi xwarinên ku têra sed salan û xizneyên wan bi zêrên ku bi qasî têra hezar, deh hezar salan bikin tije bûn jî wek ku ew ê sibehê birçî bimînin, ditirsiyan. Ew ji bayê ku dihat, ji ava ku diherikî, ji ronahiya ku diguvguvî û dihat, ji ezmên, ji axê, ji bêhna kulîlkên ku dinya dagirtine, ji pinpinîkên basktenik ditirsiyan. Ditirsiyan û embar dikirin, embar dikirin û ditirsiyan.

Gêrîkan li welatan û li bîngehê nema îdare dikir. Gêrîkên ku bûbûn rîhsor û ji welatan hatibûn, nikaribû di cîhê xwe de rawestiyana, simbelên xwe di hevdu de didan û her digot:

– Divê em çi bikin, em çi bikin, em çi bikin?

Gêrîkê Kulek î Rîhsor jî hem ji xwe û hem jî ji her rîhsorê ku lê rast dihat her dipirist:

– Divê em çi bikin, em çi bikin, kêr gîhaşt hestî, divê em çi bikin?

Pîştî bûyera mezin, yanî piştî tîşkûn û qetlîamê, çi rîhsor, çi ne rîhsor, baweriya hemû gêrîkan bi Hesinkerê Kulek û rîhsorên hevalên wî yên dest bi tûyîk ku bi wî re li bîngehê

man û beşdarî şerê filan nebûn, bêtir bûbû. Ji peyva wan dernediketin.

Gêrîkê Kulek jî ji sibebê beta evarî dixwend, li gêrîkên ji welatên gêrîkan dibatin, li gêrîkên rîhsor û bi taybetî jî li yên dest bi tûyik guhdarî dikir, bi wan dişêwirî û difikirî. Ya rast, bemû gêrîk li rêya ku bikarîba ew ji vê zilmê rizgar bikira, difikirîn û digeriyan.

Hesinkerê Kulek hîn ji destpêkê û vir de, behsa ava ku dibû kelmizo dikir, lê yên din tu tişt ji vê peyvê fahm nedikir û henekên xwe pê dikirin. Wan digot ku av li ku, gêrîk li ku. Ew çî dibêjin, bila bibêjin, çî qas fahm nekin jî bila fahm nekin, Gêrîkê Kulek dev ji fikira ava ku dibû kelmizo ber nedida.

Rojekê, hemû gêrîk li meydanê civiyan û bangî Hesinkerê Kulek kir. Meydan êdî têra ji bezarî yekê gêrîkan jî nedikir. Ew ji hezarî yekê gêrîkan jî li meydanê li ser serê hevdu bûn.

Gêrîkê Kulek hat û vê carê derket ser guliyê dara qizwanan. Wî dê xîtabî qelebalixiyeke hîn mezintir bikira, ji ber vê yekê, divê dara ku ew derketa ser, bîn bilindtir bûya. Gava ew derket ser darê, qelebalixiyê bi hevdu re bang kir:

– Me fahm kir! Me fahm kir! Me fahm kir!

Hesinkerê Kulek ji wan pirsî:

– We çî fahm kir?

– Bêyî ku av bibe kelmizo...

– A, ger we ev fahm kiribe, ji bo ku em zora filan bibin, em ê di demeke kurt de rêyekê peyda bikin. Ger mirov kelmizobûna avê fahm kiribe, ew tê wê mahneyê ku av bûye kelmizo... Bêyî ku av bibe kelmizo, tu tişt çênabe.

Gêrîkan jî dil bang kir:

– Me fahm kir, çênabe!

– Gava ku av bû kelmizo jî rêya têkbirina filan dê hêsan bête peydakirin.

Gêrîkan bi bawerî bang kir:

– Dê bête peydakirin!

Dengê wan li çiya, deşt, gelî, co û cobaran, daristan û ezmanan olan da:

– Dê bête peydakirin! Dê bête peydakirin! Dê bête peydakirin!

Ronahiya hêviya ku di dilê Gêrîkê Kulek î Rîhsor de hebû, mezin bû û ew bi kêfeke ew qasî mezin ku di dilê wî de hilnedihat ji ser darê daket û berê xwe da şikefta xwe. Diviyabû xwe tavilê bigîhanda pirtûkên xwe. Pirtûka herî qerase ya mîştzanîn ji ser refikê daxist. Tam gava ku wî dê ew bixwendada, Serokê gêrîkên zerî li hember wî sekînî û jê pirsî:

– Ev av çi ye, ev kelmizo çi ye?

Hesinkerê Kulek ew ji bir kiribû çûbû, li ruyê Serokê gêrîkên zerî nihêrî nihêrî, li tiştinan geriya û bêtî ku tu tiştî bibêje berê xwe da pirtûka xwe û bi lez dest bi xwendinê kir.

Di dilê wî de, sitranekê ji nişka ve dest pê kir... Serê xwe ji ser pirtûka xwe rakir, li hawîrdorê guhdarî kir. Sitran ji dilê wî dihat. Demeke dirêj li dilê xwe guhdarî kir, dû re sitran mezin bû û ji hawîrdorê hat. Dengê sitranê ji pirtûkê jî dihat. Ji gêrîkên ku razabûn, ji devê mûristanê û ji dîwaran jî dihat. Serokê gêrîkên zerî ji zû de razabû. Hesinkerê Kulek li wî guhdarî kir, dengê sitranê qet ji wî nedihat. Derket derve, li sitranê guhdarî kir. Sitran ji sitêrkan, ji heyvê, ji şevê, ji zînanan, ji gîhayan, ji avên diherikî, ji bê, ji şînahiya ezmên û ji nava axê dihat. Li meydanê nihêrî, dît ku gêrîkan mîna ku mêşa hunguv dizê, xwe bi hevdu zeliqandibûn, meydan heta ber dev dagirtibû û tev nediliviyên. Bêhna xwe ne distendin û ne jî berdidan, weha hişk bûbûn û mabûn. Hesinkerê Kulek ber bi wan ve çû, ew mîna ku ruh di wan de tune ye, qet tev nediliviyên.

Gêrîkê Kulek pirsî:

– Çi ye? Di vê nivê şeva hanê de, çi li vê derê qewimiye?

Gêrîkan qet tu hersiv neda wî, ne tev liviyan û ne jî xuya kir ku wan dengê wî bihîstiye.

Gêrîkê Kulek li vî alî û wî alî pirsî, lê nihêrî ku tu kes tu gotineke wî jî nabihîse. Herkes daxil bûbûn û çûbûn. Lê geriya û pirsî û di dawiyê de, di nav wê qelebalixiyê de, ji rîh-sorên dest bi tûyik hevrêyekî xwe yê kevin peyda kir... Ket milê wî û got:

– Hevalo, çi li vê derê qewimiye, ji min re bibêje? Min di hemû jiyana xwe de, tu carî gêrîk weha nedîtine, bibêje hevalo, çi li vê derê qewimiye?

Yê din bi dengêkî pir hêdî got:

– Hiiiişşş, hiiiş, em li sitranê guhdarî dikin.

Gêrîkê Kulek pirsî:

– Kî vê sitranê dibêje?

Hevalê wî hi awayekî şaşmayî û bi guman li wî nihêrî.

– Çawa, qey tu vê sitranê nabihîsî, hey hevrêyê min î He-sinker? Çawa tu Serokê me bî, dil, serî û fikira yên dest bi tûyik bî û tu nabihîsî? Ev sitran ji dilê me û ji fikira me tê. Ev sitran...

Gêrîkê Kulek bişîrî, bişîrandina wî di tava heyvê de, mîna hêviyê xweşik bû.

Gêrîkê Kulek pirsî:

– Ev sitrana çi ye?

Hevalê wî got:

– Ji dilê xwe bipirse. Li dilê xwe guhdarî bike, li tava heyvê guhdarî bike, li vê qelebalixiya gêrîkan guhdarî bike, dinya bi sitrana me bi kulîlkan ve dixemile, li dinyayê guhdarî bike, li ava diherike guhdarî bike, li hemû mexlûqên dinyayê... Nuha, hemû mexlûqên kaînatê li ser piyan in...

Herdu hevalan bi kêf hevdu himbêz kirin. Sitran her xurt dibû û xweşîktir dibû.

Şefeqê lê xist, bila şefeqa me hemuyan lê bixe, ronahiya li aliyê rojhilat wek kulîlkeke sor î mezin vekir û xwe gîhand heta orta ezmên.

Gêrîkê Kulek derket ser dara qizwanan. Di nav ronahiyeke boş a bê ser û ber de dihat dakirin. Destê xwe danî ser dilê xwe û dest bi peyvê kir:

– Hevalno, birano, hevrêno, neteweyên gêrîkan gelek êş kişandin. Ji gava ku dinya bûye dinya û vir de, tu nesilê mexlûqan êşa ku me kişandiye, nekişandiye, zilma ku me dîtiye, nedîtiye.

Dengê sitranê her ku diçû bilindtir dibû û ji her perçeyê dinyayê dihat. Ev sitran mîna kulîlka dinyayê ya herî muhtêşem wek dil, hezkirin, germahî, dostanî, xweşikahî, biratî, wekhevî û aştiyê vedibû. Azadî bûbû kulîlka ronahiyê ya li aliyê rojhilat û vebûbû. Vê sitranê hemû ezman dihejand û dinya rohnî dikir û azadî lê belav dikir.

– Hevalno, welat û bajarên gêrîkan...

Qelebalixiya ecêb a li hevdu siwar bûbû, bû yek deng û bang kir:

– Em dizanin, em dizanin!

– Binê welat û bajarên...

Qelebalixê bang kir:

– Em ê binê wan bikolin, em ê bikolin!

– Hevalno, wê gavê pêşniyareke min ji we re heye.

– Hosteyê me, pêşniyara te li ser serên me.

– Serokê gêrîkên zerî li wê jêrê ye, wî hilkişîne vê derê, ba min. Hesabekî min bi wî re heye.

Çar xortan, Serokê gêrîkên zerî anî û tavi lê hilkişand serê dara qizwanan, ba Hesinkerê Kulek.

Hesinkerê Kulek got:

– Nuha, hem li min û hem jî li Serokê gêrîkên zerî baş binihêrin.

Destê xwe yê rastê dirêj kir, destê yê Hesinker mezin û xurt bû, rîha Serokê gêrikên zerî ya sor î biriqandî kişand. Rîha dirêj di destê wî de ma. Di şûna rîhê de, rîheke zipîzer kil dibû.

Hesinkerê Kulek got:

– We dît? Fîlan zeriyan xwe heta li ba min jî bi cîh kirine, we dît?

Hemû rîhsoran bi hevdu re bang kir:

– Me dît!

– Nuha, hûn hemû berê xwe bidin hevdu û bi rîhên hevdu bigirin. Bila herkes rîha herkesî bikişîne.

Hemuyan rîhên hevdu kişandin. Di bin rîhên gelean ên sor de, rîhên zer derketin.

– Bi rîhên wan ên zer bigirin.

Gêrîkan bang kir:

– Me pê girt!

– Serên zeriyan jê bikin û bînin di bin vê darê de, li ser hevdu kom bikin.

Wî bi xwe jî, bi rîha Serokê gêrikên zerî yê ku li ba wî bû girt û di wê deqîqeyê de serê wî ji gewdeyê wî hilqetand û avêt bin darê. Û di bin darê de, ji serên zeriyan girek çêbû.

– Nuha, ji min re bibêjin, em ê binê welat û bajarên gêrîkan bi kîjan hêzê û çawa bikolin? Ma hêza me dê têrî kolana binê vê dinyayê bike?

Gêrîkan hemuyan bi hevdu re bang kir:

– Dê têr bike! Gava ku hemû gêrikên dinyayê bibin yek...

Çavên Hesinkerê Kulek ji bextiyariyê biriqî û got:

– Gava ku hemû gêrikên dinyayê bibin yek...

Gêrîk, دنیا, ax, av, ezman, mexlûq bûn sitran û ev gotinên ha bê rawestan tekrar kirin.

Hesinkerê Kulek î Rîhsor got:

– Wê gavê, de heydê têkevin rê û li welat û bajaran belav

bibin, bila sitrana we li hemû dinyayê olan bide. Bila guhê ku nebihîse, çavê ku nebîne, dilê ku hez neke û serê ku bawer neke nemîne. Gêrîkên hemû dinyayê bibin yek!

Zingînî ji Dinyayê hat.

– Gêrîkên hemû dinyayê bibin yek!

Û gêrîk ketin rê, deşt, derya, daristan, avên kûr derbas kirin û ev sitrana herî xweş û bîaqil gîhand heta quncika dinyayê ya herî xewle. Mexlûqê ku nebihîst û gêrîkê ku bawer nekir nema... Siltanê Fîlan, Serkumikê Berz û fîlên din jî bihîst.

Siltan kenîya:

– Haaah haaaah! Piça êqil di serê we de tune ye, gêrîkno! Hemû gêrîkên dinyayê dê bibin yek û binê dinyayê bikolin, hela bila bikolin û em bibînin.

Serkumikê Berz jî ji ber vê bêhişîya gêrîkan, pir hêrs bûbû:

– Hela bila bikolin, bila bikolin, em ê jî wan weha bikin ku ew ê dîsa nikaribin serî hildin.

Siltanê Fîlan got:

– Gêrîk heta nefirin, têk naçin.

Serkumikê Berz bersiva wî da:

– Ev firiyan, Siltanê min.

– Hiiiş, bila tu kes pê nizanibe ku em bi wan hisiyane ku ew ê binê dinyayê bikolin. Em ê vê hêviya wan a dawiyê jî ji destên wan werbigirin, dû re ev mesele diqede. Piştî ku wan binê erdê kola, em ê wî Kulekî jî bigirin. Hiiiş, birayê min î Serkumikê Berz, hiiişşş!

Serkumikê Berz got:

– Divê em dengê xwe nekin.

Baskên xwe yên ku ji ber qelewbûnê giran bûbûn, bi kêf li hevdu xistin û ber bi welatên gêrîkan ve firiya. Ji jêrê dengê sitraneke ecêb, germ, dost ku mirov ji rê dibir dihat. Vê sitrana ha dilê wî jî nerm dikir û ew jî dawetî xweşikahiyê di-

kir. Ger Serkumikê Berz hebekî din jî bimaya, ew ê jî bi ber vê sitranê biketa û nikarîba dîsa vegeriya ba Siltên.

Bi lez ji wê derê bi dûr ket û hat Filistanê, lê ji Siltên re qet behsa vê sitranê nekir. Sitranê ew mest kiribû û bi temamî guhertibû. Dibe ku Siltên jî rojekê ev sitran bibihîsta û li gorra wê, li tiştinan bifikirîya. Feqîrê Serkumikê Berz ji ku dizanîbû ku Siltan dê qet tu carî nikaribe bibihîse!

– Hah haaah!

Siltanê Fîlan dikene û li benda wê roja xwe ya ku ew ê derba dawiyê li gêrîkan bixe, radiweste. Gêrîkê Kulek jî wek hertim, ev kenê wî yê dirêj bihîst û ew jî bi bêsebirî li benda wê roja ku binê dinyayê dê bête kolan, radiwestiya. Wî dizanîbû, wî dizanîbû ku ew ê nikaribin binê dinyayê bikolin, lê hela bila carekê dest pê bikin...

Gêrîk bi rojan bi mehan meşîyan, çûn û çûn, xwe gîhand hemû welat û bajarên gêrîkên dinyayê. Mesaja ku dibêje, hemû gêrîkên dinyayê bibin yek, ji hemû gêrîkan re got. Û ev mesaj ji başûr heta hakur, ji rojhilat heta rojava, li hemû dinyayê wek sitranekê belav bû... Û gêrîk bûn yek û dest bi kolana binê dinyayê kir. Binên welat û bajaran bi dû hevdu re dihatin kolan. Ew sitrana mezin a ku ji dilên wan dihat û ji aliyê çiya, kevir, ax, av, gur, çivîk, kurm û kêzik û mirovan ve dihat gotin, ji wan re dibû pişt.

Serkumikê Berz û hudhudên din her roj, bi derketina rojê re diçûn li welat û bajarên gêrîkan digeriyan. Li ser welat û bajaran difiriyan û çî li wan deveran diqewimî, digîhandin Siltên.

Li gorî fikira Serkumikê Berz, li bajaran aramî hebû, gêrîk ne bûbûn yek û ne jî dest bi kar kiribû. Siltan li ber vêya diket.

Gêrîk jî ji bo xwe eşkere nekin, bi rojê ji Siltên re û bi şevê jî ji bo xwe dixebitîn. Axa ku ji binê erdê derdiket jî wenda

dikir. Ew qas ax datanîn kî derê? A, ev bi dizî bû.

Gêrîkan di demeke kurt de, binên welat, bajar û dinyayê kolan. Û bi vî awayî, hat îsbatkirin ku hêza gêrîka ji hemû hêzan û sitranên wan ji hemû qanûnan hîn bi hêztir in.

Gêrîkan li ser qotê çiyayekî bilind agirekî mezin pê xist û bi vî awayî xeber da Gêrîkê Kulek î Rîhsor ku binên hemû welat û bajaran hatine kolan. Gêrîkê Hosteyê Hesinker hîn di bin erdê de dixebitî. Li jêrê, kulmek du kulm axa wî ma-bû, gava wî ew jî bikişanda jorê, karê wî dê biqediya. Ji nişka ve, dilê wî û dora wî bi sitraneke şahiyê ya bi qasî ku mirov nikaribe texmîn bike xweş ve hat dagirtin. Tavilê derket derve, lê çi bibîne, agirê li serê çiyayî her ku diçû mezintir dibû û wek rojê dinya di nav ronahiyê de dihişt.

Gêrîkê Kulek î Rîhsor ji gêrîkên li dora xwe re got:

– Serên wan gêrîkên zerî yên ku me ew li çiyayî jê kiribûn û veşartibûn, ji min re bînin...

Serên gêrîkên zerî ji xwe hazir bûn, li hember, di kortalekê de bûn.

Tam di vê esnayê de, kevokeke spîboz û wek ronahiyê bi şewq ji ezmên daket. Gêrîkê Kulek ber bi wê ve baz da, hevdu himbêz kirin.

Hesinkerê Kulek got:

– Ez li benda te bûm, tu bi xêr hatiya xwişka min. Te çawa dizanibû ku binê dinyayê hatiye kolan û tu hatî?

Kevokê got:

– Min ronahiya ku li serê çiyayî teqiya dît, min sitran jî bi-hîst û min baskên xwe vekirin û ez hatim.

Hesinkerê Kulek li baskên wê siwar bû û got:

– Wan seriyên bidin min. Wan seriyên zeriyan...

Serî dan wî û kevok firiya.

Serkumikê Berz li bexçeyê seraya Siltên, derket pêşiya yê Hesinker û kevoka spî. Gava Serkumikê Berz Hesinkerê Ku-

lek î Rîhsor dît, ew bi derbekê re nas kir. Tişteke di vêya de hebû, lê çi bû. Tew yê Hesinker li piştê kevokê siwar bûbû û hatibû.

Hesinkerê Kulek got:

– Ez ê Siltên bibînim.

Hesinkerê Kulek berdilka xwe ya sor kiribû ala û li ser bas-kê kevokê hildabû. Û berdilka sor li vê dinyayê, wek alayeke hêviyê ya herî muhteşem, germ û xweşik li ba dibû.

Serkumikê Berzê ku tavilê ji ba Siltên vegeya, got:

– Kerem bikin, werin serayê. Siltan dê we qebûl bike.

Gêrîkê Kulek got:

– Em nikarin têkevin hundur, bila ew derkeve derve.

Gêrîkê Kulek ditirsîya ku li hundur dikaribû tişteke bihata serê wî.

Serkumikê Berz ket hundurê serayê û rewş bi temamî ji Siltên re got. Siltan hêdî hêdî kenîya, kêfa xwe anî û derket derve.

Hesinkerê Kulek bi dengê bilind got:

– Ez hîryara gêrîkan digihînim te, hey Siltano!

Siltan kenîya û ji Hesinkerê Kulek ê li ser piştê kevokê bû re got:

– Bibêje! Tu kî yî?

Gêrîkê Kulek got:

– Ez Hesinkerê Kulek im. Me ji îro û pê ve, serxwebûna xwe îlan kir. Me hemû welatên gêrîkan biryar da ku êdî tu gêrîk dê ne ji te re û ne ji filan re û ne jî ji hudhudan re bixebite. Welatên gêrîkan ên gêrîkan in û em azad û serbixwe ne.

Siltanê Filan pirsî:

– Ma hûn li vêya pir baş fikirîn?

Siltên hem dipirsî û hem jî dikir tîqe tîq, dûr û dirêj dike-niya.

Hesinkerê Kulek got.

– Em fikirîn. Gêrîkan ji te re diyariyek jî şand.

Siltên got:

– Diyariya wan çi ye, ka em bibînin.

Gava Siltên ev gotin digotin jî guhên wî yên wek merşan bilind dibûn û pir dikeniya.

Hesinkerê Kulek got:

– Ji te re, Siltano! Ji te re, Siltano!

Berê serê Serokê gêrîkên zerî avêt ser çavên Siltên.

Bi dû wî re got:

– Ji te re, ji te re, ji te re!

Û hemû serên zeriyan avêtin.

– Te ev serî nas kirin, te nas kirin? Ji te re, ji te re, ji te re!

Gava Serkumikê Berz ji Siltên re got ku bê ev seriyên kê ne, Siltan dîn bû, kef bi devê wî ket û got:

– Fîlên min, hudhudên min, leşkerên min biçin ser welatên gêrîkan, ne kevir li ser kevirî û ne jî tu benderuhî bihêlin, bi meşin!

Dengê wî ew qasî bi hêrs bû ku piştî çiyayan jî lerizî.

– Vî Kulekî jî tavilê bigirin û serê wî jê bikin.

Gava kevoka spî ev bihîst, wek gulê firiya çû. Ew hudhudên ku baskên wan bez girtibû, dê çawa xwe bigîhanda vê birûska spî?

– Bimeşin, bimeşin, bimeşin!

Filleşker jî li hember vê serîhildana gêrîkan pir hêrs bûbûn. Ji nişka ve, rehetiya wan xera bûbû. Bi xezebeke bêşînor êrîşî welatên gêrîkan kir, fîlê ku digîhaşt wê derê, digot `guuurm` û diket bin erdê... Fîlê ku digîhaşt wê derê diket. Bi vî awayî, hemû fîlên ku êrîşî welatên gêrîkan kir, di demeke kurt de, ketin bin erda ku gêrîkan kolabû.

Gava Serkumikê Berz xebera vê têkçûna mezin, vê rastiya ecêb a ku hemû fîl ji ortê rabûbûn, gîhand Siltên, Siltan ji

ber êş û hêrsa ku vê xebera jê nayê bawerkirin pê re çêkiribû, bi qasî bejna mirovekî hilor bû û ket erdê. Carekê dît ku erd ji zelzeleyê jî bêtir diheje. Hîn digot, ev çi hal e, carekê dît ku axa devera ku ew li ser in jî diçe xwarê. Erd bi carekê veqeliştî, seray jî bexçe jî û Siltanê Fîlan jî dabelihandin. Gava gêrîkan binên welatan kolabûn, binê seraya Siltên jî ji bîr nekiribû.

Dersa ku divê ji vê bûyerê bête wergirtin, ev e ku gava hemû gêrîkên dinyayê bibin yek...

"Em ê dibistanên ku gêrîkan dikin fîl vekin. Gava çêlikên gêrîkan hîn nuh çêdibin, em ê wan bînin li van dibistanan perwerde bikin. Ew gêrîk bin jî ew ê xwe fîl bihesibînin û ew ê ji fîlan bêtir bi fîltiyê ve bên girêdan. Bi sedan salan e ku li Mirovistanê, ev sîstema perwerdekirinê tê meşandin. Ew ê bibin fîl û xwe fîl bihesibînin, lê ew ê qet ji bîr nekin ku ew fîlên bi qasî gêrîkan in."

Ji romanê